

MC
117.120

EMLÉKKÖNYV

1942–1944

A m. kir. vitéz nagybányai HORTHY ISTVÁN
Honvéd Repülő Akadémia

1944. augusztus 20-án felavatott
évfolyamának

E M L É K K Ö N Y V E

Irták: az aranydiplomás repülőhadnagyok

1994

Az Észak-Amerikai Egyesült Államok Florida Államában
1993-ban találkozott évfolyamtársak kérésére

Összeállította:

Dr. Farkas Jenő

153.085

ISTENNEL A HAZÁÉRT!

A J Á N L Á S

*E könyvet ajánljuk mindazoknak, akiket még érdekel,
hogy kik voltak azok, akik készek voltak a Hazának adni életüket,
hogy megvédjék a hatalmas erővel rátörő ellenség ellen.*

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

KC 117.12.0

1994

BEVEZETÉS HELYETT

Ha ezeket az egyéni életeket leíró életrajzokat idő és hely szerint sorrendbe vesszük, a magyar légierő utolsó háborús három éve és az utána következő idők repüléstörténetének olyan részleteit ismerhetjük meg, melynek sehol nincs írásos nyoma. Sok lelkesedés, hazaszeretet, fájdalom és szenvedés, családi örömök és veszteségek tarkítják e sorokat, melyek olyanok, mint maga az élet. A sorokat írók, az utolsónak avatott, — egy évfolyamhoz tartozó repülőtiszték hiteles visszaemlékezései, — bemutatják az amerikai, angol, francia és szovjet hadseregek lényegében hasonló, a háború után pedig a magyar bolsevikok magatartását a kis népek repülő katonáival szemben. Esetenként bepillantathatunk az 56-os és az azután történetekbe is, melynek tanúi, átéltői, szenvedői voltunk.

Nagyon kicsi Magyarország és ezen belül nagyon kicsi volt a m. kir. repülőgépezető-pilóta társadalom. Nagyrészt mindenki mindenkit ismert, hallott róla, tisztelte, ha közel, ha messze volt tőle, de mindenképpen feltétel nélkül szerette. Minden repülőtéren egyformák voltak a szokások, a körülmények, mindenütt otthon éreztük magunkat és mindig egy nagy családi háttérrel éreztünk magunk mögött.

Mi azokban az években születtünk, amikor a Kis-Trianonban 1920. június 4-én megkötött békediktátumot követően hazánk az összeomlás szélén állt, gazdaságilag kimerült, feldúlt, kifosztott állapotban volt. Csupán a románok által elhurcolt javak, főleg gördülő közlekedési eszközök, tenyészállatok értéke kereken 3 milliárd Aranykoronát tett ki, tizenkétszeresét annak a húszéves Népszövetségi kölcsönnek, amivel 1924-ben Magyarország állami és pénzügyeit valamint gazdaságát szanálták.

Kisgyermekek voltunk, amikor Bethlen István miniszterelnökünket V. György angol király fogadta és Lord Rothemere és Lord Newton szavakban és tettekben kiálltak éveken keresztül a Duna–medence határainak felülvizsgálása mellett, akik sikraszálltak a "Justice for Hungary" mozgalom szervezésével a megcsonkított Magyarország javára történő részbeni területi revízióért.

S talán sokan gróf Teleki Pálnak, Horthy Miklós kormányzó úr szerint a magyar politika legnemesebb és legjelentősebb személyiségének köszönhetjük életben maradásunkat, aki azokat az 1941-ben külön futárral Londonba és Washingtonba kiküldött leveleket írta, melyekben megfogalmazta, hogy "A magyar kormány fő feladata ebben az európai háborúban az, hogy a háború befejezéséig megőrizze Magyarország katonai, anyagi és emberi erőit... A háború kimenetetele kétséges... Az országot, ifjúságunkat, hadseregünket, csakis saját magunk érdekében tehetjük kockára, másért nem". Bizonyára ezek a gondolatok vezették parancsnokainkat, amikor bennünket a heves vér, hazánkért bármikor életüket is áldozó fiatalokat, oly sokszor ellenünkre óvtak, védtek és halogatták, — amennyire ez a német megszállás után egyáltalán lehetséges volt, — kiképzésünket, harcbavetésünket. Vállalták azt is, hogy mi "hálából" őket esetenként szabotázssal vádoljuk.

Ezek a kiváló emberek, parancsnokok és tanárok! Most ötven év után olvasva az akkori írásokat döbbenünk arra, hogy milyen kiválóak voltak. Olyanok, akiket — mint Békássy Antal, Scholtz Miklós, Papp Tibor — fronton levő harcoló tisztársaik átképzésük

alatt - "akadémiai tanároknak" tartottak! Ennek a meghatározásnak és a megjelölés használatának különös hangja és csengése van! Ők bennük a náluk kiválóbbakat, mi mintaképeinket láttuk és szerettük őket!

Életpályánk választása idején 1941. április 7-én jugoszláv gépek bombázták Szegedet; 11-én három magyar hadtest 65 halottat veszítve, 15 ezer foglyot ejtve, három nap alatt elérte a volt történelmi határt.

1941. júni. 22-én a németek megtámadták a Szovjetuniót. Június 26-án Kassát bombázták.

1942. januárban Újvidék, április 11-én a 2. hds. elindult Oroszországba, augusztus 20-án vitéz nagybányai Horthy István t.rep.fhdgy. 25. bevetésére indulva Héjával lezuhant. Ekkor már mi is civilként mint, a Horthy Miklós Nemzeti Repülő Alap motoros repülőgép-vezető növendékei szolgáltunk. Összevont díszszakaszunk kísérte a hősi halottat a Déli pályaudvartól a Parlamentig.

1943 januárjában a szovjet ellentámadást 200 ezer katonánkból 52 ezer élte túl, felszerelés 90 %-a elveszett.

1944. március 19. német megszállás. Ezt már mi is bőrünkön tapasztaltuk. Ránk lőttek a levegőben és utána egy hónapig nem repülhettünk.

1943 decemberében Újvidék miatt a kormányzó úr két tábornokot, 18 vádlottal a hadbírószág elé állíttatott. Szégyelljük őket.

1944. október 15-én Szálasi hatalomátvétele.

Horthy Miklós 1945 áprilisától hat hónapig amerikai fogságban volt. Ártatlanságát megállapították. 1948 végén jutott a portugáliai Estorilba. 1953. Az Emlékiratok megjelenése Buenos Aires-ben. 1957. február 9-én 88 éves korában "élte gyertyája kialudt", a lisszaboni angol katonai temetőbe temették. Végakarata szerint 1993-ban hazahozták Kenderesre.

Mi is temethettük.

Mi amennyien vagyunk, annyiféleképp emlékezünk az együtt töltött időkre. Ez ötven év után természetes. Ma élő évfolyamtársaim nagy része megírta életrajzát, voltak akiknek segítettem. Csak egy volt olyan, aki nem járult hozzá annak közléséhez, írván, hogy „csak jelentős személyiségeknek szokás életrajzát megjelentetni, és általában csak haláluk után, ha azt arra érdemesnek tartják. Társunk—mint egyikünk sem,—volt és most sem jelentős és híres személy. De ha nem, hát nem. Harag nincs, így csak ott voltál változatlanul életrajzod nélkül is, ahol mi mindannyian, a m.kir.vitéz nagybányai Horthy Miklós, majd István Honvéd Repülő Akadémián.

Véleményem szerint minden ember – akár jelentős személyiség (?), akár nem – lehet híres, szabvány, vagy semmirekellő, esetleg hírhedt. Ez nézőpont kérdése. Itt elsősorban a "similis simili gaudet" elv érvényesül. Mindenki lehet érdekes és tanulságos. Nekünk lehetőséget ad volt bajtársunk jobb megismerésére, megítélésére. Lehetőséget ad arra, hogy mindenki elhelyezze magát ebben az erkölcsi "élet rangsorban". Az életrajzok másrészt jellemzőek egy adott (magyar bolsevik) társadalmi rendszerre. Ideje, hogy elhallgatott, hazug, megmásított életrajzainkat önmagunk előtt is egyszer rendezzük a keresztény - nemzeti mércék szerint is.

Nekem pedig, mint ezt egyikőtök írta: „Nemes törekvésed felvenni a regős szerepét...Arma virumque cano egy harmadik nagyon közismert egyéniséget juttat eszembe, igaz, hogy ez csak egy őrült spanyol agyszüleménye, de mindig ellágyulok, mikor a Don Quijote "lehetetlen álma" üti meg a fületem. Nevetség tárgya az én bajnokom!"

Van közöttünk olyan, aki Lengyel Bizsunak ezt írta: "1942-45 idealizmusom megbecstelenítésének és kiábrándulásnak éveit a "dörzsölt" társaságban. A veszített háborút alig számítom. Kettőnk között tartjuk fenn a kapcsolatot, mint akkor és azóta." Ő így emlékezik Ausztráliai magányában de ő is ott volt, ahol mi. Velünk volt s velünk marad letagadhatatlanul.

Köztünk - mindennek ellenére, írja egy másik társunk - "van valami igen erős kötelék, amelyet az idő nem rongált meg, hanem erősebbé tett. A mi évfolyamunk különlegesen kiválasztott igaz magyar, becsületes és intelligens fiúkból állt és a mai napig büszke vagyok, hogy köztük tartoztam.

Az a két év nagyon sokat jelentett életünkben, elsősorban alapvetően formálta világnézetünket. A csodálatos bajtársi összetartást személyi ráhatással, példával érték el kiválóan válogatott parancsnokaink, tanáraink. Örök hálánk kísérje őket!"

"Az emlékezés olyan, mint a bűvész kendője, benyúl a kabátujjába, hogy kihúzzon egyet, mert csak annyit dugott oda. Aztán kihúz belőle 40-et összecsomózza. Én is leírtam valamit, amiről 3-4 más jutott eszembe. Jó lett volna annak idején naplót írni, csak akkor nem voltunk olyan nagy okosok, mint most! Egyébként is ki gondolt akkor az öregkorra, tompuló emlékezetünkre? A nosztalgiaőről meg azt sem tudtuk, mi fán terem. Annál jobban tudjuk most, hetvenévesen."

Ebben az emlékezésben természetesen sok a személyes jellegű dolog. Az ember arra emlékezik legjobban, ami vele történt. Ezért aztán igyekeztünk lehetőleg pontos időadatokat, kiképzési eseményeket, kiképzésünkben közreműködő személyek nevét is előkotorni emlékezetünkből. Jómagam a pontosság kedvéért előszedtem azt a néhány repülőleírást, melyet barátaim kölcsönöztek, a tablót, melynek negatívját Szabó Tibor nővére őrizte, a kanadai Magyar Szárnyakat, a II. világháborús repülő irodalmat és a Hadtörténeti Levéltár anyagát, ahol elsősorban a 101. vadászpilóta ezred parancsait, okmányait néztem át. Évfolyamunk legtöbb hősi halottját a Pumáknál temették. Más velünk kapcsolatos okmány sajnos nincs. Ritka kivétel évfolyamunk első éves akadémikus és karpaszományos rangsorozati jegyzéke parancsnokaink aláírásaival.

Ahányan vagyunk, annyiféleképpen értékeljük a visszaemlékezőket és próbáljuk magyarázni bizonyítványainkat. Vannak olyanok, akik a nagyobb szigorúságot és vakfegyelmet hiányolják akkori katonaeletünkből, kiképzésünkből, mert akkor "ha ez lett volna, többre mentünk volna." Mások azt mondják, hogy "a vakfegyelem a bakáknak való". A repüléshez szakmai intelligencia tartozik és egyikőnk (helyes) megítélése szerint "az erre való nevelés színvonala volt gyenge. Gondolj csak a sok nem vagányságból eredő géptörésre, vagy kiképzés közbeni halálra! A nebuló nem volt képes felmérni, hogy mire alkalmas és mit bír el a gép. Ezt bokacsattogtatással nem lehet pótolni."

S voltak az özvegyek, feleségek, családtagok leveleikkel. Közülük csak egyet: "...nagyra értékelem az ön szívósságát, amiért ismét megkeresett levelével. Nem csak édesapám osztálytársát becsülöm Önben, hanem azt az embert, aki újra és újra próbál, ha célját el akarja érni. Ez az Önök mindent próbált korszakja. A miénk egy életűt, meglopott, százszor becsapott...Kívánom, hogy terveiket valóra válthassák. Ehhez kívánok erőt, egészséget, Isten áldását, őszinte tisztelettel..." Én pedig ezáltal továbbítom Nektek, barátaim és bajtársaim az Úrban, mint az EMLÉKKÖNYV íróinak ezeket a véleményeket és jókívánásokat.

Gödöllön, 1994. augusztus 20-án,
avatásunk 50. évfordulóján

dr. Farkas Jenő

A REPÜLŐ AKADÉMIÁN JÁRTUNK

az 1942/43 és 1943/44 tanévben és
1944. augusztus 20-án kerültünk avatásra

Elszámolás az avatás előtt történetekről.

A mi évfolyamunk volt az első olyan évfolyam, ahol a hivatásos és tartalékos tisztjelölteket teljesen egyformán kezelték, annyira, hogy az egyes szervezeti egységekben, szakaszokban, osztályokban egymás mellett éltünk, ültünk, repültünk, és (sőt) együtt is avatott bennünket vitéz nagybányai Horthy Miklós, Magyarország kormányzója. Korábban ez elképzelhetetlen volt, mert a hivatásos és tartalékos tisztjelölteket más helyen, időben és körülmények között, sőt a kiképzés színvonalát tekintve is különbözően nevelték. Még a közvetlen előttünk levő évfolyamnál is más szakaszban voltak a hivatásosok és másokban a tartalékosok. Ez esetben csak azért teszek különbséget az akadémikus és hadapród állomány között, mert ezt az avatási létszám levezetése indokolja.

A Repülő Akadémia első évfolyamára 148 főt vettek fel. 1942/1943 évvégén az Akadémikus Rangsorozati jegyzék szerint 81 személyt, a Karpaszományos Rangsorozati jegyzék szerint 61 személyt, összesen 142 főt osztályoztak.

A 61 rangsorolt karp. közül a második és a harmadik félévben három karpaszományos bajtársunk:

PÁL ISTVÁN, HORVÁTH KÁROLY és VARGA LAJOS karp.tiz.
repülő halált halt.

Négy karp-ot (Kollár Béla, Kovács György, Sarkadi József, Wunder Károly) már az első évben, 8 hdp.szkv-t (Alapi Zoltán, Barabás Gábor, Eleöd Attila, Frank József, Harámi László, Nehr Tibor, Pákozdi Sándor, Wagner Vilmos) a második év végén más repülő vagy földi alakulathoz helyezték át, de ők még az első éves rangsorolási jegyzékben szerepeltek.

A kiképzés második félévében felszólították a karpaszományosokat, hogy aki kéri és megfelel, akadémikusnak, hivatásos tisztnek átvesszik. Köztudott volt, hogy ekkorra az átvétel követelményei a légierő fejlesztéséből és veszteségéből eredő nagy létszámigény miatt is enyhült, másrészt a teljesen azonos kiképzési körülmények, az együtt tanulás, az azonos elbírálás lehetővé tették a tartalékos tisztjelöltek átvételét a hivatásos tiszti állományba. A felhívás után 18 hdp. szkv. (Balogh István, Bardon Pál, Csizmadia Sándor, Gullay Mihály, Jencs Zoltán, Kárpátvölgyi István, Kiss Gyula, Kovács Gábor, Kovács János, Kovács Sándor, Pati Nagy Miklós, Polyák Tivadar, Sáros Mihály, Simon Pál, Somody Zoltán, Szabó János, Szakács Károly, Veress Albert) kérelmezte és lett a második év első félévében akadémikus. Így t.zászlóssá 29 hdp. örm.-t léptettek elő. A valóságban azonban 28-an voltak, mert közben

SUJÁNSZKY ISTVÁN hdp.szkv.
Várpalotán repülő halált halt.

Az első év után a 81 fős akadémikusi létszám Harámi Lászlóval csökkent 80-ra, akit karp-nak helyeztek át, majd a 18 karpaszományossal 98-ra nőtt. Olaszországból 3, Németországból 3 "vendégakadémikus" összesen 6 fő hazajött és besorolt az évfolyam negyedik félévébe, 104-en lettünk. A repülő gyakorlati kiképzés idején közülük

HAYDEN SÁNDOR akadémikus

hősi halált halt. Őt a kormányzó úr soronkívül hadnaggyá léptette elő. Vele az aks létszám 103-ra apadt. A várpalotai katasztrófa során .

FÖLDI ISTVÁN és KOPPÁNY PÁL akadémikusok

repülő halált haltak. Ők sem jöhettek avatásra, de hadnaggyá (rangszám nélkül) mindkettőjüket előléptették. 101-en maradtunk.

Az előző évfolyamból Gál Iván akadémikust is besorolták még a negyedik félévben hozzánk, így avatásra 102 aks. került. Közülük 98 főt hivatásos hdgy-nak, 3 főt hivatásos zls-nak avattak.

Igy az avatáson 99 hadnagy, 3 hivatásos és 28 tartalékos zászlós összesen 130 tiszt, ebből 127 koronás aranyasas repülőgépezetői, 3 megfigyelő jelvényrel állt készen es kütételre.

Az avatás

Örökké emlékezetes "titkos" avatásunkat, eskütételünket a Bólyai Akadémián szervezték. Az ott történetek az "Emlékek útját járva" c. könyvünkben (továbbiakban: könyvünk) Péntes János hegyivadász évfolyamtársunk hüen leírta.

Itt e helyen engedjétek meg nekem, hogy a két legjelentősebb eseményt, az eskü szövegét és a kormányzó úr beszédét közreadjam, mert mindkettő alapvetően meghatározta későbbi katona és civil életünket.

Eskünk szövege:

Ünnepélyesen esküszünk a mindenható Istenre – hogy hadurunk – főméltóságú vitéz nagybányai Horthy Miklós – Magyarország törvényesen megválasztott kormányzója iránt – hűséggel és engedelmességgel viseltetünk, – Magyarországhoz és alkotmányához – hűek leszünk, – az ország törvényeinek – engedelmeskedünk. –

Esküszünk, – hogy a honvédség tábornokainak – és minden előjárónknak és feljebbvalónknak – engedelmeskedünk, – őket tiszteletben tartjuk és védelmezzük, – rendeleteiket és parancsait – minden szolgálatban híven teljesítjük, – alárendelteinkről mindig a legjobb tudásunk szerint – gondoskodunk, – példamutatásunkkal és minden erőnkkel rajta leszünk, – hogy kötelességüket minden körülmény között – becsületesen teljesítsék. –

Esküszünk, – hogy szent Hazánkért – minden külső és belső ellenség ellen, – bárki legyen is az, – mindenütt és minden alkalommal, – ha kell, életünk és vérünk feláldozásával is, – vitézül és férfiasan harcolunk. – Csapatainkat, – zászlóinkat, – lövegeinket és egyéb harci eszközeinket – el nem hagyjuk – és az ellenséggel soha – a legkisebb egyetértésbe se bocsájtjuk, – haza- és nemzetellenes – vagy olyan irányzat szolgálatába, – mely a honvédség vagy más fegyveres testületének – fegyelmét aláásni igyekszik – nem lépünk, – semmiféle titkos társulatnak tagjai – nem vagyunk és nem leszünk, – minden szolgálati titkot híven megőrünk. –

A hadicikkeket szem előtt tartva - mindig a haditörvények szerint - derék honvédekhez - és jó hazafiakhoz illő módon viselkedünk - és így becsülettel élünk és halunk. -

Isten minket úgy segítjen! Ámen!

A kormányzó úr emlékezetes beszéde:

„Kedves ifjú bajtársaim!

Hadnaggyá avatástok mai magasztos és fiatal életetek kimagasló ünnepére eljöttem, hogy halljam esküötök, amely becsületre, hűségre és áldozatra kötelez benneteket. Tisztjei lettetek ezzel a magyar honvédségnek amely az egyetemes magyar gondolatnak a hordozója.

A legszebb, de a legnehezebb és legönzettelenebb pályát választottátok. A mai sorsdöntő időben ti vagytok a magyar jövő egyik legnagyobb reménysége. Erősítse meg szíveteket, lelketeket a magyar hősök szelleme, akik egy évezreden át védelmezték és védelmezik ma is drága magyar hazánkat. Legyetek kemények, kötelességtudók, fegyelmezettek és mindenekelőtt lovagiasak. Ez volt a hírünk mindig az egész világ előtt. Ha a helyzet nem ismerése folytán csorba esett e jó hírnevünkön, majd visszazerezzük azt!

Magyarnak lenni sohasem volt könnyű. A tulajdonképpeni honvédelem mellett mindig európai hivatást teljesítettünk. Hazánk mindenkor országútja volt a világtörténelem romboló viharainak. Kelet és Nyugat, Észak és Dél egymásra törésének gyújtópontjában ma is helyt kell állnunk. Mi sohasem kívántuk a másét, senkitől egy négyzetmétert sem, csak ezeréves tulajdonunkat, hazánk határait védjük. Ezért küzdöttünk évszázadokon át és ezért küzdünk ma is.

A ti vezetésetekre lesz bízva a nemzet színe-java. A vezetés legfontosabb pontja a példaadás. Legyetek elsők a katonai erényekben, a bátorságban, a hűségben és a fegyelemben. Őrizzétek meg mindenekelőtt a honvédség belső egységét és szálljatok szembe minden ezt veszélyeztető szándékkal!

Ne engedjétek a soraitok közé beférközni semmiféle olyan törekvést, mely a magyart a magyartól elválaszthatja. A nagy világégés sorsdöntő idejében, amidőn a nemzet létéről van szó, idehaza és a belső fronton első és fő feladat a rend fenntartása.

Ezt minden körülmények között és mindenkiel szemben biztosítani fogjuk. Amidőn ti részt vállaltok mindannak a védelmezésében, amit a magyar erő, a magyar munka, a magyar szellem évszázadok hosszú során át alkotott, haladjatok az áldozatvállalás és kötelességteljesítés ama dicsőségteljes útján, amelyen előttünk elődeink jártak. Ez az út mindig egyenes volt. Ezeréves történelmünk folyamán egy folt sem esett a becsületünkön. Bizalommal küldelek titeket az Alma Mater kapuján át az élet harcába, mert tudom, hogy magyarnak és bátor katonának neveltek valamennyieteket.

A magyarok Istene vezéreljen most kezdődő nehéz személyi utatokon, melyen szívem egész melegével kísérlek benneteket.”

Avatástól a háború végéig

A repülőgép-vezetői kiképzés felépítése és az elért eredmények.

A repülőgép-vezetői kiképzést az akadémián általában "a sok az eszkimó és kevés a főka" közmondás jellemezte.

I. fokot a HMNRA valamelyik kereténél Bücker 131 repülőgéppel átlagosan 260-320 felszállás 28-32 óra repülési idővel teljesítettük.

A Repülő Akadémián 1942. 11.-1943. 02. hónapokban havonta, január kivételével, amikor sokaknak egyetlen egy Bücker startja sem volt, 12-15 Bücker felszállást végeztünk "karbantartó repülések" címen.

II. fok. 1943. márciusban kezdtük az Aradó 96 A-val a két kormányos oktatókkal végzett repüléseket és általában májusban 21-60 átlagban 40 felszállás után mentek el egyedül a növendékek. Június-júliusban havonta 10, az 1943. évben mintegy 60 egyedüli felszállással fejeztük be az Aradó típus repülését.

III. fok. Az évfolyam felének - mintegy 60 főnek - a WM-21 Sólyom kiképzése 1943. 09-11. hónapban Taszáron kezdődött. Átlagosan 50 felszállás volt szükséges az egyedülrepüléshez.

Az évfolyam Sólyom kiképzése a háború végéig elhúzódott, mert az évfolyam másik fele sok tehetséges növendékkel a taszári kiképzéssel párhuzamosan Focke-Wulf Weihével repült Debrecenben.

Sólyom típusrepülése után MÁVAG (Magyar) Héjával 10 felszállás következett, melyet - ha volt - egy Stösser és sok esetben 2 CR-42-es felszállás előzött meg. (Legtöbb növendéknek nem volt szerencséje és csak egyik, géptípussal repült.)

Csak az ötödik vadászjelölt csoportunknak volt lehetősége Héjával földi célra lőni, de ők is csak azért teheték ezt, mert a székesfehérvári Me-109-es tanfolyam nem tudta fogadni a csoportot leterheltsége miatt.

Műszerrepülő kiképzés. A vadász jelöltek részére 20 óra műszerrepülés volt az előírás.

Műszer- és vakrepülő kiképzés. A romboló (éjjeli vadász) jelöltek részére 50 órás műszer- és vakrepülést (leszállás) írtak elő. Ezt a kiképzést Szegeden ill. Acsádon az 1. sz. műszerrepülő századnál kaptuk.

Vadászátképzés két alakulatnál a Vadászkiképző Keretnél és a 101. Puma vadászrezd 6. („Kölyök”) századánál. Messerschmitt Bf-109 E. és G típus- és kötelékrepülést adott változó felszállás és repült óraszámmal.

A székesfehérvári első v.cso. 1944. szept. 6-án kezdte Aradó A és B típussal kiképzését. Aradó A-val 5 géppár, egy raj kötelék gyakorlatot; Héjával 5 felszállást hajtottak végre. Ezután Me-109 E-vel 6 felszállás következett 47 perc időtartammal, köztük egy műrepülési gyakorlat. Összesen mintegy 19 felszállást 6,5 órát repültek. Ezután jött a Me-109 Gusztávval végzett kiképzés, amely 17 felszállást és 5 óra repülést jelentett. Közben egy alkalommal lövészet volt Várpalotán, majd két "Rotte" és két "Schwarm" repülés következett.

A vadászkiskolán levők tehát összesen három géptípussal 42 felszállást, 12 órát repültek és fejezték be a Me-109-es átképzést. Hogy ez mennyire minimális idő volt, azt csak a szakember érezheti. S hozzá nem mindegyik növendék fejezhette be ezt a rövid kiképzést sem, mert több volt az eszkimó és kevés a foka. Ezek a növendékek a 101. hadosztály harcban levő századainál fejezték be átképzésüket és mentek azonnal bevetésre.

Romboló kiképzés. - A Romboló Kiképző Keretnél a Messerschmitt Bf-110-el végzett típusrepülés volt - a részben megvalósított - célkitűzés.

- A Németországban képzett "vendégakadémikusok" Me-110 és Me 410-es romboló harc kiképzést kaptak.

A kiképzés folyamatosságának legnagyobb és alapvető akadálya a német hadiipartól való függőség volt. Nem tudtak részünkre sem kiképző- sem harci repülőgépeket saját szükségleteik miatt megfelelő mennyiségben szállítani. Ezért kényszerültünk a Sólyom,

Héja típusokra és mivel ezekből is kevés gép állt rendelkezésre, a frontról visszajött nagyjavításokat nem kapott gépekkel repültünk. Időtöltésből és – csaknem feleslegesen – évfolyamunk felét Weihével végzett repüléssel foglalkoztatták. A következőkben látható repülőgép-vezető kiképzés elhúzóadásának ez volt az oka.

A kiképzés eredménye:

Avatásunk után repülő kiképzési fok szerint különböző állomáshelyekre vezényelték a fiatal tiszteket. Ebben a csoportosításban az azonos kiképzési fokot a háború befejezéséig elérőket, (a hősi és repülő halottakat és a nem avatottakat is beszámítva) rendfokozatuk nélkül sorolom fel.

Romboló repülőgép-vezetők lettek:

Hayden Sándor(hh), Földi István(rh), Posgay Antal (seb) (1)

3 fő 1 hh 1 rh 1 seb

Vadászrepülőgép-vezetők lettek és a Puma ezredhez kerültek:

Asztalos Károly(hh), Bajza László(hh), Bakonyi Miklós(hh), Balogh Pál, Bardon Pál, Bati János(hh), Bátorfi János(seb), v. Berényi Sándor, Berkesy Márton, Bély Ödön, Bözsöny György(seb), Csizmadia Sándor(seb), Dinka Tibor, v. Diószeghy György(hh), Endródi József, Endrói György, Eggenhofer Béla(hh), Farkas Károly, Frankó Endre, Gáspárfalvi József(seb), Graffy György, v. Horváth Béla, Inkey Győző(hh), Jencs Zoltán(hh), Kardos Miklós (seb), Keller László, Kovács Gábor, Kovács Sándor (hh), Lassú Béla, Lénárt Tivadar, Mátételki Dezső, Nyáry György, Orosz Béla, Pati Nagy Miklós, Pintér Gyula, Polányi István, Sűrű Béla, Szabó János (hh), Szakács Károly, Szendei János, Szentágotai József, vitéz Szentgyörgyi Zoltán, Szócs Lajos.

43 fő 10 hh - rh 4 seb

Romboló repülőgép-vezetőnek képezték a Romboló Kiképző Keretnél (Imely, Vágfarkasd, Zeltweg):

Czapáry Zoltán, Farkas Jenő, Ferenczy Zoltán, Gáspár Béla, Ghyczy Márton(rh), Horváth Gábor, Kovács János(seb), Molnár Béla, Nyitrai János, Oláh László, Sasvári György, Szabó Imre, Szabó Tibor, Thurzó Jenő, Vidonyi János.

15 fő - hh 1 rh 1 seb

20 órás műszerkiképzést kapott és vadászátképzésen maradtak

- a 101/6 szd-nál (Kenyeri):

Bojtor István(rh), Ladó Antal, Mátay Andor, Polyák Tivadar, Török Ferenc (hh)

- a v.kik.szd-nál (Székesfehérvár, Gótha):

Balogh István, Besze Mihály, Czulek József, Forgács István, vitéz Horváth György, Horváth János (hh), Kocsis Nándor, Péter Károly, Szendrey Gedeon, Székely Nándor, Tar János., Vörös Sándor.

17 fő 2 hh 1 rh-seb

(1) hh — repülőgéppel hősi halált halt

rh — a földön hősi halált halt

seb — egy vagy több alkalommal megsebesült

Műszerkiképzést befejezték (Szeged, Acsád):

Egry Tamás, Kárpátvölgyi István, Nagy Gábor,

- földi beosztást kaptak:

Imecs József, Sáros Mihály, Mátételki József, Nádor Ferenc

- hajózó beosztást kapott:

102/3 cs.rep.sz.d.: Rónay Kálmán,

8 fő - hh - rh - seb

Műszerkiképzés alatt voltak (Acsád, Kolberg, Weissewarte):

Bajay Guidó, Bakó István, Drávai Pál, Friedrich László, Gullay Mihály, Juhász Gábor, Koronka Pál, Kovács Ferenc, Lóránth István, Lucskó András, vitéz Márton György, Miklóssy Sándor, B. Nagy Kálmán, Olta Aladár, Papp Ferenc, Pákozdi Sándor (hdp.szkv.), Peller István, Polgár László (hh), Simon Pál, Somody Zoltán, Soó Gáspár, Szabó Károly, Szikszai István (hh), Ujházi László, Veress Albert, Weingärtner János.

26 fő 2 hh - rh - seb

III. fokot befejezték - hajózó beosztást kaptak:

1. ö. kf. szd: Dávid Lajos, Lengyel József

102. cs. rep. e.: vitéz Baranyay Tibor, Kontraszty Endre, Thoroczky Oswald

- földi beosztást kaptak:

Baradlay György(seb), Gábor Dénes(seb), Gál Iván(rh), Gótz Pál(seb), Kiss Gyula, Salamon II. László(rh).

11 fő - hh 2 rh 3 seb

III. fokú kik. alatt voltak REGVI II. (Kenyeri):

Bendy Kálmán(seb), Cseh Károly, Hauser Tibor, Horváth Károly(hh), Illés Ödön, Koppány Pál(rh), Nagy Árpád(bh), Sujánszky István (rh), Széplaky Jenő, Varga Lajos (hh),

11 fő 2 hh 3 rbh 1 seb

II. fokú kiképzést befejezték REGVI I. (Szombathely):

Alapi Zoltán, Eleőd Attila, Frank József, Kubik László, Mátyás Iván, Nehr Tibor, Salamon László I., Wagner Vilmos

8 fő - hh - rh - seb

II. fokú kiképzés alatt voltak

Barabás Gábor, Harámi László, Kollár Béla, Kovács György, Pál István (hh), Sarkadi József, Wunder Károly

7 fő 1 hh - rh - seb

összesen

149 fő 18 hh 8 rh 9 seb

A fenti adatok alapján állíthatjuk, hogy legnagyobb volt a földi harcokba bevetett évfolyamtársaink vesztesége, ahol a létszám fele (50 %-a) hősi halált halt vagy harc képtelenné vált.

A repülő képzettségi fok színvonala szerint csökkent a hősi- és repülőhalottak és a sebesültek (olyan sebesültek, akik rokkantak, vagy harcra alkalmatlanokká váltak) aránya.

A legmagasabban képzett romboló csoportnak volt a legnagyobb, 66 %-os vesztesége, ezt követték a Pumások 32; romboló kik. keret 22; a vadász kiképzés alatt állók 18; a műszerrepülők 16 %-os vesztesége. A repülőgéppel bevetettek és kiképzés alatt állók veszteségének súlyozott átlaga 20 % körül volt !!!

Állíthatjuk, hogy a legnagyobb tanulság: tilos a repülő katonákat, legyen az tiszt vagy legénység, gyalogosként bevetni, mert ez a legnagyobb személyi veszteségekkel jár a repülők mentalitása miatt!!! Ezért volt képes a Szent László hadosztály Repülő Lövész ezrede Letkésnél a nyolcszoros túlerőben levő szovjet hadtest ellen a hídfőt tartani a kapott parancs szerint, miközben életüket áldozták a Hazáért!

Vizsgáljuk meg, hogy hogyan alakult évfolyamtársaim élete avatásuktól a háború végéig, illetve hadifogságukig.

ÉLETSORSOK

Repülőgéppel hősi halált haltak:

Asztalos Károly, Bajza László, Bakonyi Miklós, Bági János, v. Diószeghy György, Eggenhoffer Béla, Hayden Sándor, Horváth János, Horváth Károly, Inkey György, Jencs Zoltán, Kovács Sándor, Pál István, Polgár László, Szabó János, Szikszai István, Török Ferenc, Varga Lajos.

A földön hősi halált haltak:

Bojtor István, Földi István, Gál Iván, Ghyczy Márton, Koppány Pál, Salamon II.László, Sujánszky István.

Börtön halált halt:

Nagy Árpád

Szovjet hadifogságban voltak:

Ferenczy Zoltán, Gáspárfalvi József, Gótz Pál(seb), Szabó Tibor.

Szovjet fogságból megszökött

Kárpátvölgyi István, Thurzó Jenő.

Angol fogságban voltak:

Vitéz Bendy Kálmán, Czapáry Zoltán, Eleőd Attila, Farkas Jenő, Gáspár Béla, Horváth Gábor, Molnár Béla, Nyitrai János, Oláh László, Sasvári György, Szabó Imre, Széplaky Jenő, Vidonyi János.

Amerikai-francia hadifogságban voltak:

Bakó István, Balogh István, Czulek József, Drávai Pál, Friedrich László, Gullay Mihály, Horváth György, Juhász Gábor, Kocsis Nándor, Koronka Pál, Kovács Ferenc, Lóránth István, Lucskó András, Márton György, Miklóssy Sándor, B. Nagy Kálmán, Oltay Aladár, Papp Ferenc, Pákozdi Sándor, Peller István, Péter Károly, Simon Pál, Somody Zoltán, Soó Gáspár, Szabó Károly, Tar János, Ujházi László, Veress Albert, Weingärtner János.

Amerikai hadifogságban voltak:

Balogh Pál, vitéz Baranyay Tibor, Bardon Pál, Bársony György, Bátorfi János(seb), vitéz Berényi Sándor, Berkesy Márton, Bély Ödön, Bözsöny György, Csizmadia Sándor(seb), Dávid Lajos, Dinka Tibor, Endrődi József, Endri György, Farkas Károly, Forgács István, Frankó Endre, Gádor Dénes(seb), Graffy György, Hauser Tibor, vitéz Horváth Béla, Illés Ödön, Imecs József, Kardos Miklós, Keller László, Kiss Gyula, Kontraszty Endre, Kovács Gábor, Ladó Antal, Lassú Béla, Lengyel József, Lénárt Tivadar, Mátételki Dezső, Mátételki József, Nyáry György, Orosz Attila, Pati Nagy Miklós, Pintér Gyula, Polányi István, Polyák Tivadar, Posgay Antal, Rónay Kálmán, Sáros Mihály, Sr Béla, Szakács Károly, Szendei János, Szendrey Gedeon, Szentágotai József, vitéz Szentgyörgyi Zoltán, Székely Nándor, Szócs Lajos, Thoroczkay Oswald, Vörös Sándor.

Francia fogságban volt:
Frank József.

Nem volt fogságban - itthon maradt:
Baradlay György(seb), Kováts János, Mátay Andor, Nagy Gábor
- Németországban volt: Besze Mihály,
- Ausztriában volt: Bajay Guidó, Nádor Ferenc

Pontosan nem tudjuk, hol voltak

Alapi Zoltán, Barabás Gábor, Cseh Károly, Egry Tamás, Harámi László, Kollár Béla,
Kovács György, Kubik László, Mátyás Iván, Nehr Tibor, Salamon I. László, Sarkadi
József, Wagner Vilmos, Wunder Károly.

A sok rossz mellett nagy szerencséje évfolyamunknak a túlélés szempontjából, hogy csak elenyésző része volt szovjet hadifogságban.

Bár a franciaországi, amerikai kezelésben levő legénységi táborok – ahova zászlósainkat (nem tisztelnek számítva) kényszerítették – hasonlóak voltak a gulagokhoz, de rövidebb ideig tartottak, mert az amerikaiak a hadifogoly megállapodásokat betartották és amikor lehetséges volt hazaszállították foglyaikat.

Az angoloknál a hadifogság rövid ideig tartott és a D.P. igazolványokat hamar kiadták az addig hadifogságban levő tisztelteknek

A háború után napjainkig

Nézzük ezek után az ÉLETRAJZOKAT, hősi halottak, meghaltak, élők, hiányzók és parancsnokok csoportosításban.

Az életrajzok nagy részét élő és azóta meghalt bajtársaim írták, akik önként segítettek, nem csak erkölcsileg, anyagilag is EMLEKKÖNYV-ünk kiadását..

A hősi halottak, meghaltak és hiányzók életrajzainak nagy részét a szerkesztő állította össze. Ők a következők:

Hősi halált haltak:

Asztalos Károly, Bajza László, Bakonyi Miklós, Bági János, Bojtor István, v. Diószeghy György, Eggenhoffer Béla, Földi István, Gál Iván, Ghyczy Márton, Hayden Sándor, Horváth János, Horváth Károly, Inkey Győző, Jencs Zoltán, Koppány Pál, Kovács Sándor, Nagy rpád, Pál István, Polgár László, Salamon László II., Sujánszky István, Szabó János, Szikszai István, Török Ferenc, Varga Lajos.

A háború óta harmincnyolcan haltak meg. Ők a következők:

Bardon Pál, Bársony György, vitéz Berényi Sándor, Berkessy Márton, Besze Mihály, Bözsöny György, Cseh Károly, Csizmadia Sándor, Czulek József, Farkas Károly, Friedrich László, Gádor Dénes, Gáspár Béla, Gáspárfalvi József, vitéz Horváth Béla, Horváth Gábor, Illés Ödön, Kardos Miklós, Kocsis Nándor, Koronka Pál, Ladó Antal, Lénárt József, Miklóssy Sándor, B.Nagy Kálmán, Nehr Tibor, Oláh László, Oltay Aladár, Péter Károly, Polányi István, Polyák Tivadar, Sarkadi József, Szabó Imre, Szendrey Gedeon, Tar János, Thurzó Jenő, Ujházi László, Wagner Vilmos, Wunder Károly.

Itt köszönöm meg az özvegyek (15), barátok (2), testvérek (2), lányok (1) és fiúk (4) segítségét, akik meghalt férjük, testvérük vagy édesapjuk életrajzának összeállításában segítettek.

Tizehét évfolyamtársunkról nem tudjuk élnék, halnak-e, a háború óta nyomuk veszett. Ők a következők:

Barabás Gábor, Bajay Guidó, Bély Ödön, Harámi László, Hauser Tibor, vitéz Horváth György, Juhász Gábor, Keller László, Kiss Gyula, Kollár Béla, Kovács György, Kubik László, Lóránth István, Mátyás Iván, Pákozdi Sándor, Soó Gáspár, Thoroczkay Oszvald.

Amit tudunk róluk leírtuk.

Tizenkilenc élő évfolyamtársunk nem csatlakozott a szerzők társaságához és nem írtak életrajzot. Őket ebben napi anyagi és családi gondok, betegség, szerénység, lustaság, félelem vagy szégyen az elmúlt idők miatt, vagy félelem a jövőtől, a merőben eltérő világnézet, karrierizmus vagy a "kivagyiság", - mely az emlékkönyvünkben való szereplést rangon alulinak tekintette - vagy esetenként több ok is együttesen akadályozta. Tekintve, hogy helyettük jól-rosszul megírtam életrajzukat, személyüket az élők között szerepeltettem.

S maradtunk végül is e könyv megálmodói és írói, szervezők és csatlakozók, akik munkánkat első lépésnek tekintjük és ezen emlékkönyv kiegészítésén, pontosításán kezdünk dolgozni a beérkezett újabb életrajzi adatok birtokában.

Remélem, hogy a leírtak mindegyikötöket kritikus véleménynyilvánításra készítet, vagy olyan történetek elmondását serkenti, melyeket ebben ez EMLÉKKÖNYV-ben nem olvashatunk és lényegesek akkori életünk jobb megismeréséhez.

S mi mindennek a célja? A generációk közötti ismeretszerzés és ismeretátadás.

A minap találkoztam egy a Hadiakadémián hadtörténelmet tanító úrral, aki vezérkari tiszteteket oktatott, aki német szerzők alapján tanította az akadémiák kitelepítési tervét és annak végrehajtását. Nem értette, hogy a Ludovika és Bolyai mellett a Horthy István Repülő Akadémiáról egy sort sem talált. Most, ha ezt a könyvet valaki figyelmesen elolvassa, gyakorlatilag összeállíthatja évfolyamunk avatásunk utáni történetét, milyen repülő csoportokban, hol mennyit repültünk, mire jutottunk s mivé lettünk.

Összeállíthatja, hány évet kellett 131-ünknek hadifogságban, belső és külső emigrációban töltenünk azért, mert egy vesztes háború legfiatalabb repülőtisztjei voltunk, azért mert csak magyarok voltunk és a megszállók rendszere ott büntetett ártatlanul bennünket ahol és ahogy tudott.

Ha statisztikus elme, kiszámíthatja, hogy hány száz munkaévet vesztített népünk, amikor nem engedték azok a bizonyos rendszerváltoztató bolsevik intézkedések kifejleszteni már megszerzett ismereteinket, amelyeket csak az 1956-os forradalom után - tíz év késéssel - amikor az egyetemekre felvettek bennünket, fejleszthettünk ki. És akkor még öt-tíz évet kellett hajtánunk, hogy azokat a pozíciókat elérhessük, melyet azok, akik 1956 előtt végeztek elértek. Tehát tizenöt év esett ki volt hivatásunk miatt életünkéből. Azok a társaink, akik még 1946-ban kezdték tanulmányaikat, elhallgatták, hogy hivatásos (vagy tartalékos) repülőtiszték voltak és ezért végezhettek az új szelek új nemzedékével egy sorban s lehettek vezető emberek akkor, amikor legtöbbször még segédmunkási vagy technikai szinten dolgozhatott, ha egyáltalán erre lehetősége volt és nem ült börtönben koncepciós okok miatt, ártatlanul.

Ez az egyéni álnokság, a megalkuvás és a kinyilvánított tisztesség osztja meg még jelenleg is - esetenként - évfolyamunkat.

Az életrajzok ismeretében megállapíthatjuk, hogy egyikünk sem ugrotta át sem apja, sem a saját árnyékát, de mindegyikünk életét alapvetően az határozta meg, hogy milyen családban született és még az akadémia előtti fiatal éveiben kik, hogyan és mire nevelték.

Mindezek ellenére ezek a volt fiatal repülőtiszték itthon és a nagy világ számos országában megállták helyüket és nem hoztak szégyent Alma Materükre, Hazájukra. Amikor meg ez lehetségessé vált mindegyikük jött haza és kevés kivétellel kereste volt társaival a kapcsolatot, mely ma is összetart bennünket.

Fogadjátok az összeállítást szeretettel.

A M. KIR. VITÉZ NAGYBÁNYAI HORTHY ISTVÁN REPÜLŐ AKADEMIA 1944 AUGUSZTUS 20-ÁN FELAVATOTT TISZTJEI

Vásárhelyi István, az Oszkai Repülési Akadémia parancsnoka

DAVID LAJOS	NAGY ÁRPÁD	BÁTI JÁNOS	GINCZY MÁRTON	NADOR FERENC	R. KELLER LÁSZLÓ	SASVÁRI GYÖRGY	SZÉKELY ÁRPÁD	HARASI LÁSZLÓ	SÁROS MIHÁLY														
H. BALAI CSABÓ	BARBOR PÁL	POLGÁR LÁSZLÓ	IMCS JÓZSEF	HORVÁTH JÁNOS	SZÉCSI JÁNOS	IMRE L. GYÖRGY	CZIBARY JÓZSEF	JÓNVÁRI PÁL	SZÉKELY ISTVÁN	Csabai József	KOVÁCS JÁNOS												
TÓTH JÁNOS	GÁBOR MIHÁLY	SZÉKELY JÓZSEF	NÁDOR GYÖRGY	BÉKESI MÁRTON	Csikós József	BARABÁS GYÖRGY	FARKAS JÓZSEF	Mihályi Sándor	OROSZ ATTILA	SZABÓ IMRE	HORVÁTH ÁRPÁD	KOVÁCS GYÖRGY	ZÓRÁDY KÁLMÁN	OLÁH LÁSZLÓ	SZÉKELY JENŐ	EÖTVÖS GYÖRGY	VARGA LAJOS						
ALAJ ZOLTÁN	NAGY GÁBOR	BATORFI JÁNOS	EÖTVÖS JÓZSEF	SALAMON LÁSZLÓ	GRAFFY GYÖRGY	FERENCZY ZOLTÁN	SZÉKELY MÁRTON	TRÁNELI PÁL	Csikós József	PAPP FERENC	SZABÓ TIBOR	PÁLFI FERENC	KISS GYULA	JENKS ZOLTÁN	MATETELNY JÓZSEF	SIMON PÁL	BESSZA MIHÁLY	EÖTVÖS ATTILA					
KOCSÓ ÁRPÁD	VARGA TIBOR	FORGÁCS ISTVÁN	TÓTH FERENC	KARDOS MIHÁLY	PELLER ISTVÁN	HORVÁTH BÉLA	ROMHÁNYI ERNŐ	FRANCO ERNŐ	SZÜCS LAJOS	POPSAI ANTAL	BALOGH PÁL	VIDÓCZY JÁNOS	HORVÁTH GYÖRGY	SZÉKELY GYÖRGY	LENGYEL JÓZSEF	SOPRONI ZOLTÁN	JUHÁSZ GÁBOR	BALZA LÁSZLÓ	SZÉKELY JÓZSEF	ILLÉS ÖDÖN	BARABÁS TIBOR	GÁSPÁR BÉLA	
MÉSZÁROS VILMOS	BÉKESI SÁNDOR	POLÁNYI ISTVÁN	HAUSZER TIBOR	SOÓ GÁSPÁR	SZABÓ ÁRPÁD	PODÁNYI ERNŐ	BALOGH ISTVÁN	TOLÓCZÁN ÖSTÖN	TÓTH JÁNOS	FÖLDI ISTVÁN	HAYDER SÁNDOR	PINTER GYULA	JÁNOS GYÖRGY	CZIBARY SÁNDOR	BÉKESI KÁLMÁN	B. NAGY KÁLMÁN	BARSO CZY GYÖRGY	KUBIK LÁSZLÓ	FÖLDES SÁNDOR	EGRY TAMÁS	MÉSZÁROS SÁNDOR	BÖSZÖRMÉNYI JÁNOS	
ASZTALOS ÁRPÁD	TURZÓ JÓZSEF	GÁBOR BÉNES	EÖTVÖS BÉLA	LÓRÁNT ISTVÁN	VÉKESS ALBERT	BARABÁSI ISTVÁN	GÖTZ PÁL	KOVÁCS SÁNDOR	UJHÁZI LÁSZLÓ	GAL ISTVÁN	MÉSZÁROS ISTVÁN	TÓTH GYÖRGY	NAGY ÁRPÁD	BARABÁSI MIHÁLY	LADÓ ANTAL	P. NAGY MIHÁLY	SZABÓ JÁNOS	BARABÁSI GÁBOR	SZÉKELY JENŐ	FÖLDES TIBOR	SALAMON JÓZSEF	LÓRÁNT TAMÁS	MÉSZÁROS BÉLA
BOYTOR ISTVÁN	CSENI ÁRPÁD	HORVÁTH ÁRPÁD	FRAHN JÓZSEF	Csányi Alajos	JUHÁZS BÉLA	KOVÁCS FERENC	BÁNYI ISTVÁN	KÓNYA PÁL	FÜLÖP LÁSZLÓ	KOCSIS SÁNDOR	BÉKESI ÖDÖN	FARKAS ÁRPÁD	PÉTER ÁRPÁD	IVVIRAJ JÁNOS	LASSÓ BÉLA	NÉMETH TIBOR	SALAMON JÓZSEF	LÓRÁNT TAMÁS	MÉSZÁROS BÉLA				

SZIPÁL
UDVARI SZÉKELŐSZ MESTER
H. B. BACER

ÉVFOLYAMUNK HŐSI HALOTTAI

ASZTALOS KÁROLY t.zs.

Karcsi 1923-ban született Hódmezővásárhelyen. Édesanyja Mészáros Zsófia. Egyike volt a legjobb vágású karpaszományosoknak, kreol bőrrel és fekete hullámos hajával férfi szépségnek számított. Adott is magára, öltözete, extrája mindig rendes volt.

A Hadtörténelmi Intézet levéltárában talált okmányok szerint felsőépítőipari iskolát végzett.

A Nemzeti Repülő Alapot a B.S.E.-nél végezte. Taszáron volt Sólóyom kiképzésen, majd Veszprémben repülte a Héját és fejezte be a III. fokot Szobránczy és Telbisz szds. urak keze alatt.

Az első évfolyamban karpaszományosok között évfolyam 3.; másodévben évf. 4.-ként végzett.

A harmadik műszerrepülő és a második vadász csoportba tartozott, akik augusztus 1-jén Szegeden még nem fejezték be 20 órás kiképzésüket, majd avatás után, 09. 08-án helyezték ezeket a fiatal tiszteket Debrecenbe, majd onnan szeptember 25-én Pápara.

Itt találkozott Karcsival Inokay András szds. úr társaságában Drávai Pali, mikor eltévedt és Pápán benzinhiány miatt kényszerleszállt útvonalrepülése felénél. A tisztai étkezdén látták vendégül rántottával, mert Ők túl voltak már az ebéden.(1)

Karcsit a Rep. Erők psága 1944. nov. 11-én kelt, 22.232/M II-1944 sz. rend-vel a 101/6. szd-hoz osztották be a pápai rep. tér pság. állományából a 101. v. rep. ezred 1944. 11. 16-án megjelent 46. sz. ezred parancs szerint (a továbbiakban: (46/44.II.16.).

November 16-án az elsőik között vonult be az ezredhez. (Puma ezrednél személyi nyt. száma: 1170)

1945. január 1-jén mint kiképzését befejező hajózót a 101/I/ 1.sz.d.-hoz osztották be rgv-i helyre. (5/45.01.07.).

„Légigyőzelmek odaítélése: a 429/Le.vv.(2)-1945 pcs-a alapján (kivonat):

Asztalos Károly 45. 03. 09. Csór D. 1 Boston III.”

(62/45.04.19.)

Két nappal a Bostonon aratott légigyőzelme után Pataki Iván – Rozsos László – Sárhidai Gyula: Légiháború Magyarország felett II. kötet 238. oldala (a továbbiakban: 1/238.p.) szerint 1945. márc. 11-én eltűnt.(3)

Isten legyen veled Karcsi. Nem tudjuk ki sírt utánad, de hogy voltak többen, abban biztosak vagyunk mindannyian.

(1) Nagyon sok nehézséget okozott volt hősi halott bajtársaink életrajzának összeállítása, különösen, ha a vele együtt repülő évfolyamtársa, mint jelen esetben Bajza Laci is, hősi halált halt. Ezt a részletet Drávai Pali eredeti, hosszabb lélegzetű életrajzából vettem.

(2) Vadászvédelem

(3) Az "eltűnt" jelentés legtöbbször a hősi halált jelentette, mert akiről ezt jelentették és szovjetek által megszállt területen ugrott ki, vagy ért földet, annak szembe kellett néznie saját esetleges sérülése mellett a szovjet gyalogsággal is.

BAJZA LÁSZLÓ ht.hdgy.

Budapesten 1922. február 22-én született. Édesapja Bajza Pál, édesanyja Keller Katalin. Budapesten járt gimnáziumba és itt érettségizett.

Magas, erős szörzetű fekete, megnyerő modorú, komoly fiú volt.

Debrecenben kapta I. fokú motoros repülőgép-vezető kiképzését.

A Repülő Akadémián Szombathelyen az A osztályban volt. Taszáron volt Sólyom, majd Veszprémben Sólyom és Héja kiképzésen. Asztalos Karcival volt együtt a műszerrepülő századnál, majd rövid ideig Debrecenben és 1944 októberében Pápán.

A Rep.Erők pság-a 1944. nov. 11-én kelt, 22.232/M II-1944 sz. rend-vel a 101/ 6. szd-hoz került beosztásba a pápai rep. tér pság. állományából. (46/44.II.16.).

November 16-án az elsők között vonult be az ezred 6. "kölyök" századához.

1945. január 1-jén mint kiképzését befejező hajóztót a 101/I/ 1. szd-hoz osztották be rgv-i helyre.(5/45.01.07.)

1945. ápr. 4-én Tullnból szállt fel és eltűnt.(1/238.)

M. Szabó Miklós: A magyar királyi honvéd légierő a második világháborúban c. könyve 293. oldalán (a továbbiakban 2/ 293. p.): „A Fertő tó–Bécs és Pozsony között folytatódtak a bevetések Tullnból, ahol már több volt a gép, mint a pilóta. E harcokban Füleki hhdgy, Nánási és Bajza hdgy-ok és Fülöp Pál szkv. hősi halált haltak. A harcokban 10 repülőgép semmisült meg” (2/293.p.).

Lacikám találkozunk az örök vadászmezőkön, ahova Te akaraton kívül annyira siettél.

BAKONYI MIKLÓS ht.hdgy.

Nekünk csak "kis Bakonyi" volt. Világosbarna szöghaja sehogy sem akart fejbőrén állni. Borotválkozással, erős szakálla miatt hadilábon állott. A Balaton-felvidéken laktak szülei.

A B.S.E.-nél kapta motoros I. fokú kiképzését.

Rangsorban az évfolyam utolsó harmadába tartozott, de a repülésben élen járt. Sólymot 1943 őszén Taszáron és Veszprémben, majd Héját repült. Évfolyamunk vadászjelöltjeinek első csoportjába tartozott.

Műszerrepülő kiképzést 1944. júni. 17-én kezdte meg Szegeden és júli. 22-én fejezte be. Székesfehérvár–Sóstóra vonult be és három géptípussal 42 felszállást 12 óra repült idővel fejezte be 1944. okt. 26-án. Kenyeriben Messerschmitt átképzését.

1944. 10. 27-től a 101/II/5 szd.-ba került öt társával beosztásra és ez a frontszolgálatának kezdete.

Me-109-es átképzésen halt repülőhalált (1/292-293. p.), míg más forrás szerint a szovjetek elleni harcokban halt hősi halált (nov. 20 és 23 között). (2/259. p.)

Amilyen szerény és csendes voltál, olyan keveset tudunk rólad! Éltedben értékes, nekünk kedves barát voltál.

BÁTI JÁNOS ht.hdgy.

Győrben, 1923. március 16-án született. Édesanyja Horváth Anna. Nevét a szakirodalom általában Báthyként említi. Első gimnazista, amikor édesapját elveszítette. László bátyjával Győrben gyerekeskedett. 1940 ápr.-ában kezdte meg vitorlázó repülő kiképzését a HMNRA vitorlázó repülőgép-vezetői tanfolyamán Kovács Ferivel. 1941 novemberében Pilissel vontató vezetői vizsgát tett Gótzty Palival és Szakács Karcival.

Érettségije után a BESZKÁRT SE-nél volt motoros repülőgép-vezetői kiképzésen.

Szombathelyen a D osztályba került. Sólymot 1943 őszén Taszáron és Veszprémben, majd Héját repült.

Évfolyamunk vadászjelöltjeinek első csoportjába tartozott és húszórás műszerrepülő kiképzését 1944. júni. 17-én kezdte meg Szegeden Focke-Wulf 58-as Weihével és azt júli. 22-én fejezte be. Székesfehérvár-Sóstóra vonult be válaszkiképzésre; és három géptípussal 42 felszállást 12 óra repült idővel fejezte be a Me-109-es átképzést.

Startkönyvét kiképzése befejezésekor Jablonszky Elemér fhdgy úr 1944. okt. 26-án írta alá.

1944. 10. 27-től a 101/II/5 szd.-ba került öt társával beosztásra és ez frontszolgálatának kezdete. Jancsi is Kenyeriben fejezte be Messerschmitt átképzését. Málnási fhdgy kísérője lett. Innen helyezték át Veszprémbe. Egy légigyőzelmet igazolták: 1945. jan. 03-án Velence légterében egy Jak-9-est lelőtt (17/45.01.22.)

Tíz bevetés ill. háromhónapos hadiszolgálata miatt a Tűzkereszt I. fokozatát a hadiszalagon a kardokkal és koszorúval adományozták részére (24/45.02.01.).

Az 1945. 03. 29-i bevetés során Grosspetersdorf légterében eltűnt (55/45.04.10.).

Más forrás szerint a Wiener-Neustadtba való áttelepülését biztosító v.géppár egyik tagjaként légiharc után nem tért vissza (2/292. p.).

A Magyar Koronás Ezüst Érdemérmét a hadiszalagon a kardokkal hősihalála után kapta meg (69/45.04.28.).

Lelőtt gépét hasraszállva Mátay Tüske látta a szombathelyi reptér mellett, de Acskó, aki mindig géppisztollyal repült, nem volt sem a gépben, sem mellette. A győri vagonyárban Szakács Karsai szerint, egy Acskó jelzésű gépet a háború után beolvasztottak.

Acskónk, rád igazán illik az a magyar katonadal, hogy "Árvából lesz jó katona, mert nincs aki megsirassa."

Édesanyja 1963-ban halt meg, aki addig siratta Jancsi fiát .

BOJTOR ISTVÁN t.zls.

Ditrón, 1923. nov. 26-án született. Édesanyja Gál Anna volt. Erdélyben végezte középiskoláit. Nagyon tehetséges fiú volt. Mindkét évfolyamon a karpaszományosok rangelsőjeként végzett.

Debrecenben volt Weihe kiképzésen, ezért a Sólymot csak Tapolcán kezdte 1944. május végén repülni, majd július végén Vönöckre, innen avatásra került. Mint zászlóst a REGVII-höz Vönöckre helyezték vissza ahol befejezte a III. fokot.

Nov. 20 - dec. 7. között kilenc társával Acsádon volt műszerkiképzésen, ahonnan a Puma 6. - kölyök - szd.-hoz került átképzésre.

A 101/6. szd.-tól áthelyezték a Harc.kik.o-hoz. A Messerschmitt átképzést már nem fejezte be.

Pockingban pár héttel a háború után egy 750 köbcm-es B.M.W-t vezetve egy amerikai nagy tehergépkocsival ütközött össze, mely halálra gázolta. Utasa Bátorfi Jancsi nagy ívben kirepült a hátsó ülésből. Jancsit kórházba vitték és életben maradt, Pista azonnal szörnyet halt.

Szentágotai Jócó szerint földbeásott légesavar jelölte sírját a pockingi tábor melletti erdő szélén. Ha valakit érdekel és ha a légesavar még meglenne, megtalálhatnánk...

vitéz **DIÓSZEGHY GYÖRGY** ht.hdgy.

Gyurka apai nagyapja Gyurovits Gyula gyógyszerész, Budán a Szt.Imre patika, majd a Szt.Kristóf patika (akkori Sándor, most Gutenberg tér sarkán) tulajdonosa volt. Anyai

nagyapja Diószeghy János, Zemplén megye főszolgabírája volt 1914-ig, akkor a Belügy-minisztériumba helyezték fel Budapestre. A kommünkor nyugdíjazták, utána visszavették és belügyi államtitkár-helyettesként ment nyugdíjba. Felesége Szokolay Elvira volt.

Édesapja Gyurovics Gyula t.fhdgy. az első világháborúban az olasz fronton megfigyelő tisztként szolgált a 20., 58. gyorsfelderítő, majd a 3. Tarnóy (Hartzer) vörös században. 1923-ban történt vitézzé avatásakor, apósa kívánságára a Diószeghy nevet vette fel. A m.kir. Országos Közegészségügyi Intézet gondnoka lett.

Így a Diószeghy családban Gyurka volt az elsőszülött fiú, őt hét évre Tamás öccse követte. A családban öten voltak repülők: Szokolay András (az M-22-es társtervezője) és Gáspár, Bánlaky György szds., a 101/4.sz.d.pk-a, aki 1944. 11. 06-án halt hősi halált és Diószeghy Béla.

Gyurka, vézna termete miatt nem felelt meg a fizikai vizsgán és nem vették fel a kőszegi alreálba.

Iskoláit a Széchenyi Gimnáziumban – a tisztviselő telepen – kezdte, ötödiktől érettségéig a Vörösmarty Gimnázium diákja volt. Itt együtt volt Hefty Fricivel, a Takács testvérekkel, Méray Horváth-tal és Pogács Dezsővel. Vitorláztak.

A Repülő Alapot a B.S.E.-nél végezte. A Repülő Akadémián utolsó repülése során 1944. 06. 05-én Bückerrel kényszerleszállt. A III. fokot 1944. június 14-én zárta le Telbisz szds.úr.

Akadémikusként Szegeden végzett 20 órás műszerrepülő-kiképzése után került avatásra. (1) Hadnagyá avatása után Me-109-es kiképzését az első vadászcsoportban kapta Székesfehérvár-Sóstón.

A 101. Puma vadász repülő ezred 5. szd-ába került beosztásra és még típus átképzés során Veszprémből startolva, zuhanó repülési gyakorlaton nem tudta gépét kivenni és 1944. november 9-én Eplény mellett hősi halált halt. Zircen szentelték be a leforrasztott kettős koporsót és ebben szállították fel Budapestre. A Farkasréti temetőben 1944. november 17-én temették el.

Később egy síráthelyezéskor fel kellett bontani koporsóját, melyben - nyilvánvalóan a koporsót lezárók kegyeletéből - csak fémdarabok és dróthuzalok voltak. A családot halála, és az 1945 utáni helyzet teljes benuhátságba ejtette. Édesapját elbocsájtották, azt megfellebbezve elővette mérnöki képzettségét és végül a Szénbányászati Minisztériumból annak főmérnökeként ment nyugdíjba. Felsőbb leányiskolát végzett édesanyja, iskolájának később tanárnője is lett, osztályidegensége miatt napközis tanítónak korán meghalt. Mindhárman egymás mellett nyugszanak a Farkasréti temetőben.

Kanadában élő Tamás öccsének két lánya van, így a nagyapa "dinasztikus elképzelései" kettős névhasználattal talán még meg is valósulhatnak.

Szerettei sírját csak nagy ritkán látogathatja meg a tőlük távol élő testvére Diószeghy Tamás.

(1) Thurzó Jenő: „1944. 06. 05-én vándorrepülőtem Diószeghy Gyurkával. Odafelé én, visszafelé ő volt a pilóta és ez alkalommal kényszerleszálltunk alacsonyreplülés miatt Bückerrel Polgárdi mellett egy búzatáblába. Veszprémben ez volt az utolsó repülésem.” (A szerkesztő.)

EGGENHOFFER BÉLA ht.hdgy.

Nagymegyeren, a Csallóközben 1924. jún. 6-án született. Édesanyja Brokes Augustza, akinek bátyja hivatásos tiszt, alezredes volt.

Szülei Újdörögdön vettek birtokot, mert a Csallóközből repatriáltak. Ezt a birtokukat a kincstár vette meg lóter részére. Helyette Ercsi mellett vettek földet és ott laktak. Egy bátyja Gyula és Erzsébet nővére volt.

A Rákócziánium növendékeként egy osztályba járt Peller Pistával, de érettségi előtt három hónappal kizárták, mert a kötelező zöldség vacsora miatt éhes maradt és kiment az Ilkovichhoz megvacsorázni. Magán úton tett érettségi vizsgát. Kimondott úrifíú volt. Blaga (Bajay Guidó) jó barátja.

Bátyja Gyula, az 1. jász-kún huszárezred t.zászlósa, koncepció per áldozata lett. Nővérének, Erzsébet vőlegénye ugyancsak repülőtiszt, Zsuffa György hdgy. volt, aki 1938. augusztus 20-án fulladt repülőgépevel a Dunába. Erzsébet Kazay Kálmánnal tartotta a baráti kapcsolatot.

Béla a Repülő Alapot a BESZKÁRT-nál végezte.

1944. május végén került Tapolcára Sólymot repülni. Innen csoportjával július végén Vönöckre, majd avatásra került. Avatás után ugyancsak Vönöckre a REGVI III-hoz osztották be és itt fejezte be a III. fokot.

1944. nov. 20 - dec.7 között Acsádon volt műszerkiképzésen, ottan a Puma 6. szd-hoz került átképzésre. Korábban a századhoz került csoporttársait megelőzve fejezte be a Messerschmitt Bf-109-es átképzését és 1945. január 29-én a 101/5.sz.d-hoz osztották be.

Nem tudjuk hány bevetése volt. 1945. 04.13-án, mint a 101/5 szd. repülőgép-vezetője orosz tülerő elleni légi harcban Bécs felett 1945. 04. 10-én hősi halált halt.

A Magyar Koronás Ezüst Érdemérmét a hadiszalagon a kardokkal hősi halála után kapta meg (69/45.04.28.). Halálhírét Erzsébet és édesapja öt évig titkolta az anya és feleség előtt.

Parancsnoka Fülöp István örgy.- mint a család ismerőse - vette Béla értékeit magához, melyekből a család csak egy EB jelű zsebkendőt 1946-ban postán kapott vissza.

Emlékét Erzsébet nővérének gyermekei és unokái őrzik.

Életvidám férfi voltál, teljes életet éltél, míg éltél. Béke poraidra!

FÖLDI ISTVÁN (post mortem) ht.hdgy.

Kaposvárott született és itt végezte elemi iskoláját, majd a Somsich Pál reál gimnázium négy osztályát. Édesapja középiskolai tanár, iskolaigazgató volt. Csicsának hívtuk.

Felsőbe felvették Pécsre, a Zrínyi Miklós katonai főreál iskolába, ahol az V-VII. osztályt végezte. VIII-ban a Köszegezen levő Hunyadi alreáliskolába helyezték a "Tegyelmi és kiképzés"-t vezető osztályba. Két sáv két gomb kitüntetéssel végzett a katonai főreálban.

1942 nyarán alapfokú motoros kiképzést Váton a HMNRA kereténél kapott, ahol mintegy öt órát repült Búckerrel. Hét jelölt közül vitéz Bánfalvy István vezérőrnagy úr két társával (Hayden Sándorral és Posgay Antallal), jelölte ki németországi kiképzésre vendégnövendékként. (1) Szept. 4-én érkeztek Berlinbe, innen a Berlin melletti Gatowba a 2. sz Repülőtiszt Hádiiskolába (Luftkriegsschule 2.) került. Először FW-44-el 40-45 felszállás után Búcker Jungmannal és Jungmeisterrel rövid műrepülő kiképzésben részesült. 1942 decemberében kezdte a Focke-Wulf Weihével navigációs repüléseket végzett és Junkers 34-es gépekkel tíz óra műszerrepülő kiképzést kapott. Egy tábori repülőtéren öt órát He-51-es régi vadászgéppel repült. A mintegy 80 órás alapkiképzés befejezésével német pilótajelvény viselésére volt jogosult.

Bad Aiblingben (Münchentől délre) romboló kiképzésben részesült a mellé vezényelt magyar rádiós szakaszvezetővel együtt. Aradó A és B gépekkel szoros kötelékrepüléssel kezdődött itt a kiképzés, majd egy pár kétkormányos felszállás után Messerschmitt 110-es rombolókon folytatódott.

1943. október végén mintegy nyolevan órával került Braunschweigbe, ahol a Me-410-essel történő harc kiképzés következett. Itt harminc órát repült. Összesen 190 órát volt a levegőben.

1944 február végén jött vissza Veszprémbe, a Repülő Akadémia II. évfolyama 2. féléve végére. Megkapta a magyar repülőgépv-ezetői jelvényt. Ezután az évfolyammal együtt fejezte be az elméleti évet.

Ideiglenesen 1944. április elején a Repülő Kísérleti Intézethez kapott beosztást.

1944. július 28-án Várpalotán négy Me 210-es repülőgéppel zuhanóbombázás bemutatására készültek. (1) Miközben gépét a tüzserész részleg bombázásra készítette elő, egy tévesen élesített 50 kg-os bomba próbaejtés során felrobbant. Csicsa gépéből kirepült. A mentőkocsiban útközben - mint az ugyancsak sebesült és vele utazó Posgay Antal írja - egész úton azon kesergett, hogyha már a sors így hozta, miért nem érte a súlyos sérülés egy bevetés alatt. (3)

Földi István repülőakadémikus sebesülését követően két óra múlva 1944. 07. 28-án a székesfehérvári kórházban hősi halált halt.

Posthumus, soron kívül, léptették elő repülő hadnagynak.

(1) (Földi-Hayden-Pozsgay volt a „három kiválasztott cöger” rangsora „Csicsát” a hősi halálban Hayden Sanyi előzte meg. Posgay Tuci a harcban kiválóan, életét őrizte meg.

(2) Posgai Antal szerint. A mi ismereteink szerint csak kettő érkezett be Várpalotára.

(3) Az adatokat Posgay Antal: Repülőtiszti kiképzés Németországban c. Magyar Szárnyak 1985. 14. számban megjelent írásából vettem (A szerkesztő)

A szemtanú - Kovács Gábor - így emlékezik:

Két óra után (1944. 07. 28.) megérkezett két Me-210-es. A szerelők azonnal feltöltötték azokat benzinnel, a bombamester pedig megkezdte a gépek bombázásra való előkészítését.

Nem voltam bombázó, nem tudom, csak nagy vonalakban, hogy hogyan élesíti és oldja ki a pilóta a bombát, de azt láttam, hogy egy száraz elemet kicseréltek és a gép alá felfüggesztettek egy 50 kg-os bombát. Földi Pista ült a gépben rádiós lövészével és próbálgatták a kapcsolókat.

Ekkorra már rengeteg ember állta körül a gépet és áhitattal figyelték az előkészületeket. A bombaélesítő huzalok egy 3-4 cm vastag harmonika szerű csőben futottak és végük két pólusban fejeződött be, melynek egyikét valaki a nagy zürzavarban a bombához erősítette.

A géptől vagy 50 méternyire egy nagy fa árnyékában társaim közül többen arra akarták Marcit (Berkesy) rávenni, hogy bontsa ki a maradék savanyú cukros csomagot. Én magam a gép mellett voltam, amikor valaki kiáltott, hogy "Gyertek, Marci feldobta az utolsó csomagot!". Kezdtem a fa fele menni, amikor még hallottam a bombamester kérdését: "Be van kapcsolva a kioldó áramkör?" hallottam valaki válaszát: "Minden be van kapcsolva, ami létezik!" A gép alatt két honvéd állt, akiknek kezébe kellett volna essen az élesítetlen bomba.

Néhány lépésre voltam a fától, amikor a bomba felrobbant. Visszafordulva látom, hogy nagy lángtenger van a gép hasa alatt. A gép lassan megrázta magát, lassan a földre csúszott és égni kezdett. Teljesen megdermedtem, és csak később dobtam magam hasra akkor, amikor egyébként is későn lett volna.

Nehéz leírni azt az infernót, ami ezután következett. A benzin nem robbant fel, de kifolyt a gép mellé és égni kezdett. Az emberek dermedve álltak és az első pillanatokban senki nem tudta, mit kell csinálni. A robbanás Földi Pistát a gépből kivágta és később mint kiderült, törött lábbal, húzta magát a földön.

Nemsokára egy mentő autó jött és kezdtük a sebesülteket abba beültetni és befektetni. Marcival ketten, mi is a mentőautóval elmentünk, mert a sebesülteket kellett

lefognunk, akik a fájdalomtól kötecsiket próbálták letépni. Azt az utat, amíg élek, nem fogom elfelejteni.

A fehérvári katonai kórházban adtuk le a sebesülteket. Ott halt meg szegény Földi Csicsa.

A sok érdeklődő között a géphez két évfolyamtársunk nagyon közelállt Koppány Pál aks. és Sujánszky István karp. is. Mindketten hősi halált haltak. (1)

(1) A várpalotai katasztrófa ötvenéves évfordulóján, cikk jelent meg a sajtóban ,mely pontosításra szorul. (A szerkesztő)

GÁL IVÁN ht.hdgy.

Szadalmáson, 1921-ben született. Édesapja Kassán jegyző és birtokos volt. A család 1922-ben menekült Miskolcra. Ivánnak négy idősebb testvére volt: Rozália, György, Erzsébet, Ilona. György bátyja hb.szds., a háború után az egri ügyvédi munkaközösség tagja. Ilona és Erzsébet még élnek (1992-ben) Miskolcon.

Iván Miskolcon járt középiskolába. 1941-ben érettségizett. 1941 őszén önként vonult be és novemberben tett esküt. 1942 januárjában karp. örv. lett. 1942-ben egy évfolyamtársával vándorrepült. Ő menet, társa vissza. Útvonalrepülés közben (!) laposdugóba estek, földetéréskor kivágták a gépből. Iván alsó része lebénult, arca a felismerhetetlenségig össze volt zúzva. Másfél évig a Honvéd Kórház betege volt. Csak gyógyrugós cipőben tudott járni.

Gyógyulása után Tapolcára vonult be évfolyamunk ott levő részlegéhez, majd Kenyeriben repült. Iharos Elemér nagyon szerette, mert kiválóan tarokkozott. Az évfolyam avatásakor a Bolyai Akadémián, amikor oklevelét Székely Nándi után átvette, nagyon nehezen járva ment ki a padból. Sokan, akik nem voltunk vele Kenyeriben vagy Szentkirályszabadján, nem ismertük.

Velünk avatták 1943. szept. 1-i ranggal. Avatás után szeptember 1-jén Kenyeriben volt, nehéz járása ellenére a Szt.László ho. Rep.löv.e-éhez jelentkezett, valószínű a II. zlj.-ának egyik szd. pk.h-e volt. Letkésen vetették be. A szovjetek 1944. december 22-24.-e között egyik tisztársával és 72 katonájával együtt, mint hadifoglyokat, tarkón lötték.

Édesanyja Iván fia haláláról György fia útján, egy a félelemtől 5,5 évig memóriáját vesztett, de életbenmaradt bajtársától értesült. 1950-ben fiának síremléket állított. Édesanyja megérte 100. életévét. (1) Iván síremléke most is áll a letkési temetőben, emlékeztet a kegyetlen végzetre.

(1) Az emlékeket Dr. Páldi Sándorné, Márkus Ilona mondta el nekem. (A szerkesztő).

GHYCZY MÁRTON ht.hdgy.

Édesapja ghiczi, asai és ablánckürti Ghyczy nyugállományban levő vörgey. követelményt támasztó apa volt. Bátyja is ht. tiszt, lgv.tü. fhdgy-ként teljesített szolgálatot.

Marci Budapesten érettségizett. Jó barát és jó katona volt. Az évfolyamrangsorban az első évben évfolyam negyedik, a másodikban 17. volt. Szombathelyen és Veszprémben is a D osztályban a második és a harmadik félévben osztályelső volt. Thurzó Jencivel katonai szolgálata alatt végig egy szobában lakott és egymás mellett is ülték.

A hajmáskéri harcgyakorlaton ő kelt át elsőnek a Sédén, meg is merült tisztességesen, csak puskája nem lett vízes, melyet a feje fölött tartott.

1944 karácsonyán otthon volt Budapesten, és az utolsó órában csúszott ki a szovjet csapatok gyűrűjéből. Csaknem anyanyelvi szinten beszélt németül s ezért a műszerrepülő és a romboló kiképző tanfolyamokon ő volt tolmácsunk. Talán ezért is lett a magyar-német Romboló Kiképző Keret Zeltwegből kivonuló, magyar gyalogos repülő szakaszának parancsnoka. A magyar szakasz 1944. ápr. 22-én követte a frontra ápr. 2-án kiment német szakaszt. A háború végéig voltak első vonalban a 9. Gebirgsdivision, 155. Gebirgs regiment, III. Batallion, 3. Kompanie 2. szakaszaként.

Marci, 1945. április 25-én, bevetésük harmadik napján halt hősi halált a Semmeringen, a Rennbauer tanyán levő pajta kifüstölése során. Őt a szakaszból, három nap után még Szepe Sándor tizedes követte.

Ők nyugszanak a rettenegi hősi temetőben és vezeti a sort "Ungar. Leutnant MARTIN GHYCZY gefal. 25. 4. 1945.", a sírmező bal első sorának második sírjában, gyönyörű, alpesi "magas hegyi" környezetben.

Sírját közülünk először 1990. május 23-án Szabó Tibor feleségével Magdával és Thurzó Jenci feleségével Évával kereste fel.

Én is meglátogattam Marci sírját 1991 januárjában.
Isten nyugosztalja!

HAYDEN SÁNDOR (post mortem) ht.hdgy.

A m.kir.honv. rep.ho.pság. Budapesten 1944. 04. 18-án megjelent 26. sz. Rep.ho.psági parancsban vitéz Bánfalvy vörgy. úr, és a Magyar Szárnyak 1980. 9. száma nagyon szép emléket állított Sanyinak, melyet az "Emlékek útját járva" könyvünk 225-227. oldalain olvashatunk. Életrajzához ezeket, és Posgay Antal: Repülőtiszti kiképzés Németországban c. cikkét (Magyar Szárnyak. 1985. 14. száma) is felhasználtam.

Sanyi nagypja dr. Mauer Frigyes orvos ezredes, a szombathelyi kórház parancsnoka, akiknek Vilach mellett volt házuk, amely ma penzió. Felesége - Sanyi nagymama - Klász Ilona, szombathelyi családból származott. Lányukat id. Hayden Sándor osztrák nemesi család sarja vette feleségül. Mindannyian eredetük ellenére érzelmileg és felfogásbelileg teljesen magyarokká váltak.

Sanyit Sopronba a Rákóczi Ferenc honvéd főreáliskolába csak ötödik osztályba vették fel, így az V-VII. osztályt Sopronban, a VIII.-at Kőszegen végezte. Földi Csicsával és Pozsgay Tucival repült együtt (1)

1942 nyarán alapfokú motoros kiképzést Váton a HMNRA kereténél kapott, ahol mintegy öt órát repült Bückerrel. Hét jelölt közül vitéz Bánfalvy István vezérőrnagy úr két társával (Földi Istvánnal és Posgay Antallal), jelölte ki németországi kiképzésre "vendégnövendékként".(1)

Szept. 4-én érkeztek Berlinbe, innen a Berlin melletti Gatowba a 2. sz Repülőtiszti Hadiiskolába (Luftkriegsschule 2.) került. Először FW-44-el 40-45 felszállás után Bücker Jungmannal és Jungmeisterrel rövid műrepülő kiképzésben részesült.

1942 decemberében kezdte a Focke Wulf Weihéle navigációs repüléseket és Junkers 34-es gépekkel tíz óra műszerrepülő-kiképzést kapott. Egy táborig repülőtéren öt órát He-51-es régi vadászgéppel repült. A mintegy 80 órás alapkiképzés befejezésével német pilótajelvény viselésére volt jogosult.

Bad Aiblingben (Münchentől délre) romboló kiképzésben részesült a mellé vezényelt magyar rádiós szakaszvezetővel együtt. Aradó A és B gépekkel szoros kötelékrepüléssel kezdődött itt a kiképzés, majd egy pár kétkormányos felszállás után Messerschmitt I 10-es rombolókon folytatódott.

1943 október végén mintegy nyolcvan órával került Braunschweigbe, ahol a Me-410-essel történő harckiképzés következett. Itt harminc órát repült. Németországi kiképzése során összesen 190 órát volt a levegőben.

1944 február végén jött vissza Veszprémbe, a Repülő Akadémia II. évfolyama 2. féléve végére. Megkapta a magyar repülőgép-vezetői jelvényt. Ezután az évfolyammal együtt fejezte be az elméleti évet.

Ideiglenesen 1944. április elején a Repülő Kísérleti Intézethez kapott beosztást, mint Dóczy Lóránt őrgy. kísérője. Április 12-én a késő délutáni órákban egy Bécsújhelyről hazafelé tartó amerikai bombázókötelékre riasztották. A köteléket az Adriai tengerhez közel érték utol. Az első rácsapásnál súlyos karlövést kapott, Székesfehérváron hasraszállt, lövészt megmentve. Vérátömlesztést kapott, majd Budapestre vitték ahol éjjel 1944. ápr. 13-án sebesülésében hősi halált halt.

A kormányzó úr soronkívül ellenség előtt tanúsított önfeláldozó és rendkívül vitéz magatartásáért hdgy-gyá léptette elő. Avatását sem érte meg. Eskütétel nélkül is megtette azt, amit megkövetelt a haza. Egy régi K.u.K. katona család magyar ágának utolsó sarja így halt hősi halált.

Megjegyzés: Hayden Sanyit, mint soproni bencés gimnazista, hírből ismertem. Sanyinak Sopronban édesanyja révén, másodfokú unokatestvérei voltak Tomka Ákos és Kati személyében. Velem járt Ákos a bencésekhez. Vasárnaponként Sanyi, barátjával Czapáry Zolival, délután három és hat között sokszor meglátogatták őket. Tomka Ákos gimnáziumunk kiváló vívója volt. Sokszor mesztelen felsőtesttel vívott, hogy "elevenebb legyen". (A szerkesztő)

HORVÁTH JÁNOS ht.hdgy.

A soproni Szt. Asztrik kat. főgimnáziumban nyolc évig együtt jártam Jancsival. Mindig az ajtó felőli oldal első sorában közepén ült és mindig színjeles tanuló volt. Ő volt a második csapat előtornásza.

Édesapja vasutas. Őt idősebb testvére volt: Gyula, Anna, Erzsébet, János és Ilona.

Szombathelyen az A osztályban volt. Az első évfolyamot évf. 11-nek a másodikat 7-nek végezte. Láttam akadémiai értesítőit. 1943. febr. 19-én és 1944. március 15-én kapott értékelés szerint egység száma: 102, 162; átlag egysége: 3,923, 4,37; évfolyam rangszáma 12 - 7; osztályrangszáma 4-3; végig két sávós; példaadó magatartásért akad. pk.-i dícséretet kapott.

Veszprémbe fejezte be a Hégját közvetlen avatása után. Szegedre, onnan Acsádra ment a műszerrepülő iskolára. November 4-én fejezte be Héja lövészzel a III. fokot és helyezték át csoportjával, melynek rangelsője volt, Székesfehérvár-Sóstóra a magyar-német vadász kiképző alakulathoz.

Felsőszelibe történő áttelepülésekor az ugyancsak lemaradt Balogh Istvánnal (Popeye-vel), "füvet húzott", miközben szerelője a benzintakarékosság miatt a Bücker benzincsapját elzárta. (1) Így aztán a Felsőszelibe való áttelepülés során, kényszerleszállt Csór mellett és szerelőjével együtt repülő halált halt.

Jablonszky fhdgy.úr, Szendrey Gedeon évfolyamtársunkkal a Sopronban tartott temetésén személyesen vettek részt a tanfolyam képviselőjeként.

Szülei mellé a soproni Szent Mihály új temetőbe temették.

Nem tudom miért, de az akadémián Pullérnak hívták, nekem mindig a középiskolás Horváth Jancsi volt és maradt.

(1) Nem tudtuk sokáig, hogy milyen géppel történt a kényszerleszállás. Balogh Popeye Sólomot mondott, mások Aradót. Végül is ezt Szentágotai Jócó tisztázta: "Pullér (Horváth Jancsi) nem Sólómmal, hanem Bückerrel verte agyon magát és a szerelőt."

Karcsi Szentetornyán 1921. március 6-án született, ahol édesapja elemi iskolai tanító volt. Édesanyja Jelen Rozália, banktisztviselő, majd családanya. Hárman voltak fiútestvérek, a már Tótkomlóson 1926-ban született László István és az 1928-ban született István Ernő. Karcsi elemi iskoláit Tótkomlóson végezte. Az Orosházán végzett négy gimnázium után lakatos inas, majd felszabadulása után segéd lett. Ezután került Szegedre, az Állami Felsőipari Iskolába, melyet 1938-1941 között végzett el.

Két öccsével együtt a szegedi tanítói internátus lakói voltak. Laci gépészmérnök, István testnevelési tanár lett.

Karcsi Szegeden Nehr Tibor és Besze Miska osztálytársa volt. Koronka Pali alatta járt Szeged után a Dunai repülőgépgyárba jött fel dolgozni és ekkor Nehr Tiboréknál lakott Szigetújfaluban. Bevonulása előtt végátvevő műszaki ellenőr volt. Nehr Tiborral együtt jelentkeztek a repülő alaphoz és utána együtt vonultak be a Repülő Akadémiára. Az Alapot Karcsi 1942-ben Algyőn végezte.

Az Akadémián az első évfolyamot 3.33 átlag eredménnyel a 61 karpaszományos között 26.-nak végezte.

Taszáron volt Súlyom kiképzésen, így Veszprémben az elsők között volt a Súlyommal repülők között. 1944. 06. 06-án a 148-as Súlyommal Bendy Kálmánnal indulva gépük kigyulladt. Kálmán súlyosan megégyve, de sikeresen kiugrott, Karcsi követte, de ejtőernyője fennakadt a függőleges vezérsíkon. A gép a mélybe húzta és repülőhalált halt.

Temetése Tótkomlóson volt. A falu főterén volt felravatalozva és ott történt besztertelése. A 10 ezer lakosú nagyközség fele jelen volt temetésén. Évfolyamunkat temetésén Nehr Tibor és Besze Mihály képviselte.

Sírja, a Jászberényben ma is (1) élő 95 éves édesanyjától és Laci és István öccseitől ugyan távol, de lélekben mindannyiunkhoz közel van.

(1) 1994-ben. Karcsi életrajzát Szentgyörgyi Zoli testnevelő tanár barátja, Horváth István bátyja, Horváth László segítségével tudtam összeállítani. Köszönet érte. (A szerkesztő)

INKEY GYŐZŐ ht. hdgy.

Inkey Győző 1924-ben Esztergomban született, édesanya Bódog Izabella. Mindig elegáns, művelt, kiváló képességű pesti fiú volt.

Nem tudom, hogy melyik gimnáziumban végzett.

Érettségije után a BESZKART SE-nél volt motoros repülőgép-vezetői kiképzésen.

Szombathelyen a C osztályba került. Súlymot 1943 őszén Taszáron és Veszprémben, majd az elsők között Héját repült. III. fokot 1944. 06. 06-án kapta meg. Az évfolyam első ötödében végzett.

Egyike volt a legmuzikálisabb egyéniségeknek, aki kiválóan zongorázott és harmóniumon is játszott. Örömeinkre zenélő társával Polyák Csupival több dzsessz misét intonált harmóniumon.

Évfolyamunk első vadászcsoportjába tartozott és húszerrepülő kiképzését 1944. júni.12-én kezdte meg Szegeden Junkers W-34-es gépeken és azt júni. 30-án fejezte be.

Csoportjával Székesfehérvárra július 28-ával vonult be a Me 109-es v.átképző tanfolyamra.

Közben két hétig Szentkirályszabadján volt, majd hadnaggyá avatásán vett részt. A vadász tanfolyamon első startját szeptember 7-én végezte és a tanfolyamot október 25-én három géptípussal történt 42 felszállással, 12 óra repült idővel fejezte be.

1944. október 26-án a Rep.kik.dd.pság. 28 207/eln. rend-ére Székesfehérvárról Veszprémbe vonult be és 11. 17-én kapta meg beosztását a 101/II/5. századnál. Ez frontszolgálatának kezdete. (Szem. nyt. sz.: 1556)

Nem ismerjük bevetéseinek számát, erre adatokat nem találtam. Ismeretes, hogy a Potyondi szd-nál (mely a 102/2 szd-ból 1945. jan.15-e után a 101/III/8. szd. lett) 1945. 03. 08-i bevetése alkalmával Soponya és Kálóz K. légtérben ellenséges vadászokkal vívott légi harcban eltűnt a 101/8. szd. kötelékében (49/45.03.16.)

Más közlés szerint 1945. 03. 08-án Kálóz-Soponya között lgv. tűzérsegi találat miatt a szovjet állások mögött ért földet (2/284. p.). Élve nem találkozunk vele többet.

Hősi halála után a Magyar Koronás Bronz Érdemérmét kapta meg (69/45.04.28.).

Hősi halottaink között tartjuk őt is emlékezetünkben. Kérdemelte. Nagyon szerettük.

JENCS ZOLTÁN ht. hdgy.

Jencs Zolit tartózkodó viselkedése miatt Szüzinek hívtuk. Nagyon fekete, kreol bőrű fiú volt. Nővére szépségét az egész évfolyam megsodálta. Budapesten végezte középiskoláit.

A Műegyetemi S.E.-nél végezte az I. fokot, és a B osztályba került Szombathelyen, mint karpaszományos. Az első évben a karpaszományos csoport felénél végzett, másod évben átvették a hivatásos állományba.

A második évben Tapocán repülte a Sólymot és Veszprémbe a Héját. Itt csatlakozott az első vadászcsoporthoz, akikkel Szegedre műszerrepülő századhoz, majd ezt elvégezve Székesfehérvárra került vadászátképzésre.

A 102 v.osztály 2. Potyondi László századához került beosztásra. A század egy ideig Csórra települt. Ide kellett volna Szüzi egy Me-109-est Győrből átrepüljön. Eltévedhetett vagy a ködben nem találta meg a dombtetőn levő tábori repteret és Székesfehérvár mellett kényszerleszállt. Fejét beüthette. Németek kötözték be és másnap, utoljára fehér kötéssel fején még látták. Oroszok foghatták el, azóta nem tudunk róla.

Utolsó próbálkozásunkra, 1992. május 21-én a MAGYAR FÓRUM-ban a következő hirdetés jelent meg melyet nővére Gabriella adott fel:

Keresem fivéremet, JENCS ZOLTÁN repülőhadnagyot, akit 1944. augusztus 20-án avattak fel, és a 102. repülő(had)osztály 2. Potyondi századánál teljesített szolgálatot.

Egy Messerschmitt 109-es repülőgéppel szállt fel ködben Győrben 1944. december 1-jén. A frontvonalon - Székesfehérvár és Dinyés között - kényszerleszállást kellett végrehajtania. Megúsza. Fejét német katonák kötözték be, de a térség éjjel gazdát cserélt, jöttek az oroszok. Feltételezhetjük, hogy fogságba esett.

Édesanyánk utolsó lehetéig várta fiát. A Vöröskereszt több alkalommal azt válaszolta, hogy nem szerepel a veszteséglistán.

Kérem, ha valaki látta és tud róla, értesitse testvérét.

Nem kaptunk értesítést.

Szüzi, béke poraidra!

KOPPÁNY PÁL ht. hdgy.

Kaposváron született és ott is érettségizett.

Az egyik legrégebbi, Koppányig visszavezetett magyar nemesi család sarja. Karenovits nevű édesapja korai halála miatt, anyja nevelte, de életmódja miatt Pali nem sok szeretetet kapott.

A Repülő Alapot Algyőn végezte. Szombathelyen a D osztályba került és a REGVI 2.sz-d-ánál repült. Taszáron kezdte Sólýom kiképzését és Tapolcán folytatta. Csoportja Kenyeribe került. A később Gothába kerülő vadászrepülőgép-vezető jelölt csoportba tartozott. A várpalotai bemutatón vett részt és érdeklődése miatt a Me 210-es repülőgépet körülvevő csoportban volt Iharos Elemér, Fekete Andor főhadnagyk és Sujánszky István társaságában.

A felrobbant bomba és repülőgép robbanása miatt a helyszínen rövid szenvedés után meghalt.

Kaposvárrott élt és oda is temették a várpalotai robbanás után. Fakereszttel jelölt sírjáról van képünk, de sírja azóta megsemmisült, mert nem volt aki fizesse annak megváltását.

Béke poraira!

KOVÁCS SÁNDOR ht. hdgy.

Kovács Sándor 1919. 10. 09-én Gyöngyösön született. Apja Kovács János, anyja Zilai Amália.

Évfolyamunkból az egyetlen, akinek mezőgazdasági gimnáziumi érettségije volt. Korán kezdett vitorlázni és amikor bevonult a Műegyetemi S. E.-hez motoros repülőgép-vezetői kiképzésre, már szakszolgálati engedélye volt. Idősebb fiú lévén, meglehetősen kivált közülünk magatartásával. A C osztályba került Szombathelyen. Másodévben Taszáron repült Sólýmot, s Veszprémben kapta meg a III. fokot.

Az első vadász átképző csoport tagjaként, Szegeden fejezte be műszerrepülő kiképzését és került Székesfehérvárra Me-109-es vadászátképzésre.

A 101/6-hoz Kenyeribe áthelyezett Barsi Gellért hdgy. pótlására a 101/2."parancsnok váltás alatt levő" Ujszászy-Tóth Lajos szd-hoz osztották be. Bevonulásakor összeszólalkozott a vele egykorú Tóth Lajos hdgy-gyal, akit még civil életből ismert, de itt parancsnoka lett.

Hősi halála az ezredparancsokban nem szerepel, annak részleteit az irodalomból ismerjük. M. Szabó Mikós könyvében: november4-én ... Bejczy József repülő szds, a 3. század parancsnoka és Kovács Sándor repülő hadnagy nem tért vissza. (2/255. p.), míg másik szerző szerint Sándort "a Puma I/2 szd. repülőgép-vezetőjeként 22 éves korában 1944. dec. 4-én a csapatlégvédelem lőtte le Igal közelében (1/239.p.). Ez a közlés egyezik Balogh Pista (Popeye) Emlékek útját járva c. könyvünkben tett közlésével, mely szerint "1944. december 4-én a 101/2. szd. vadászkötelékei több alkalommal alacsony támadást hajtottak végre a Siófok és Mezőkomárom térségében gyülekező orosz erőkre. Ezen a napon Kovács Sándor hősi halált halt.

NAGY ÁRPÁD ht. rep. hdgy. posth. ht. rep. ezds.

Nagy Árpád 1921. szeptember 23-án az erdélyi Nyárádszeredán született. Édesanyja Csipán Eszter, édesapja Szabó János volt. Édesapját korán elvesztette és édesanyja új házasságot kötött Nagy Sándor kereskedővel, aki örökbefogadta és az ifjút szeretettel nevelte.(1)

1942-ben Marosvásárhelyt a Református gimnáziumban érettségizett. Minden álma a repülés volt. 1944. augusztus 20-án Horthy Miklós kormányzó úr utolsó hadnagyavatásán, a Horthy István Repülő Akadémia elvégzése után lett repülő hadnagy. Avatás után Kenyeriben 1944. nov. 7-én Sólýommal egy kifli start után nekirepült egy benzinszállító gk-nak oktatójával Sárlos László hdgy-gyal. Oktatója kórházba került, Ó szerencsével járt. A repülés gyakorlati ismerete mellett az elmélet is nagyon érdekelte, önmagát állandóan továbbképezte.

1945 után a demokratikus honvédségnél a szentgotthárdi határőrszázadnál szolgált (annak parancsnoka volt?).

1948-tól - 27 évesen - mint százados a Szolnoki Kilián György Repülő Hajózó Tiszti Iskolán a leendő tiszteknek a "légiertan"-t (aerodinamikát) oktatott.

1951. február 5-én megnősült, Máthé Juditot, érettségiző diáklányt vette feleségül, de házasságuk mindössze 106 napig tartott.

1951. május 22-én az ÁVO lakásukon letartóztatta, házkutatás és szörnyű vallatás után értékeiket kirabolva, lefüggönyözött autóban elhurcolta. 1951. november 12-én született kislányát soha nem láthatta. (2)

A következő években a család róla hírt nem kapott. Feleségét, rokonságát üldözték.

1957. október 22-én tájékoztatták hivatalosan a családot, hogy Nagy Árpád ht. repülőszázadost államellenes bűncselekményért 10 év börtönre, 10 év jogfosztásra és teljes vagyonelkobzásra ítélték. (3)

Később volt börtöntársaitól tudta meg a család, hogy a börtönben tuberkulózisban megbetegedett, és sem megfelelő gyógyszert, sem kezelést nem kapott és így 1955. szeptember 5-én, négy év és négy hónap szörnyű rabság után meghalt. Nem érte meg harmincnegyedik évét.

Ártatlanul áldozatául esett a zsarnokságnak. Sirja az Újköztemető 301-es parcellájában a 13. sor 43. helyén van.

Közel negyven évnek kellett elmúlni, hogy 1990. május 30-án a bíróság ítéletét a 198/XXXVI sz. törvény alapján semmisnek nyilvánítsa.

1992. december 17-én a Honvédelmi Miniszter úr ezredessé léptette elő.

Nagy Árpád mártír repülőezredes emlékét családja, volt bajtársai, barátai, valamint a Hadtörténeti Intézet díszudvarán levő hősi emléktáblán, nevét márványba vésve, az utókor híven őrzi.

Szeged, 1994. február 12.

Dr. Máthé Judit

(1) Ezért ismertük mi Árpit először Szabó, majd egy átmeneti ideig, 1943 nyarán, Szabó Nagy, majd avatáskor Nagy Árpinak.

(2) Letartóztatása után Nádor Ferencet, a légiernél kereste felesége telefonon, mert Áрпи nagyon bízott benne, - „ha valami baj történne velem, hívjad fel Ferikét, mert Ő segíteni tud.” Felhívta. N. F. feleségével Mártával beszélt, aki kérte, hogy ne hívja őket, mert nagyon "zűrös" dolgok vannak náluk.

(3) Egyetlen egyszer volt lehetősége feleségének, hogy Vácott pályában levő kislányával meglátogathassa Árpit 1958 telén csikorgó hidegben. Nem engedték be. Azt mondták neki, hogy csak egy látogató van beszélőre engedélyezve és már valaki előttük bement. Ugyan ki lehetett? Ha egyáltalán volt valaki? Így Áрпи aztán soha életében nem láthatta kislányát, sem feleségét. Nem meglepő, ha a humanista orvosnő Dr. Máthé Judit, "a vétkeseknek soha nem tud megbocsájtani". Még ma —csaknem negyven és után— sem közömbös neki sorsuk tragédiája! (A szerkesztő.)

PÁL ISTVÁN karp.

Sajnos személyi adatait nem ismerjük. Idősebb fiú volt nálunk, mert a Hármashatár-hegyen, már vitorlázó repülő oktató volt.

Forgács Pista „A” vizsgáztatását vezette. Egy 16 éves srácnak az "A" vizsga egy motoros egyedülrepüléssel felérő élmény. Emlékszem egy májusi vasárnap délután, nagy zápor után egy dombról húztak ki, amelyet nem nagyon használtak, de az idő rövidege

miatt mégis azt választotta. Az eső utáni levegő nagyon tartott, tartottam az irányt (görcsösen) és azt hittem, hogy soha nem lesz vége - felért egy óceánrepüléssel. - Leszállás után a szokott hosszú A ordítás a dombról iszonyú boldogsággal töltött el. Ezt köszönhetem neki."

Pista kiváló ezüstjelvényes pilóta volt. Algyőre hívták be a Rep. Alaphoz. Nem volt problémája a Bückerral. Szombathelyen a C osztályba, a nehéz fiúk közé került. Őt Druminak hívtuk.

Az első 1942/43. évben a karpaszományosok rangsorában - 61-en voltak - a második volt. Az elméleti évet repülő gyakorlati kiképzés követte. Az 1. szd. Vátra ment kihelyezésre, a 2. szd. Szombathelyen maradt. 1943. máj. 12-én Pál Pista és Alapi Zoltán "Oltika" alacsony (50 m.) fordulós gyakorlatra indult Drumi előtt Horváth Rezső t.zls. oktató ült, Oltikát Egry László hdgy. szd.pk.h. ellenőrizte. Klasszis különbség volt a két növendék között. Alapi Olti így emlékezik: "Megláttam egy Bückert. No ezt megsturcoljuk! Hogy ők jöttek be a mi légerünkbe, vagy mi az övékébe azt nem tudom, de egyszerre láttam, hogy a gép Pál Pistával mögénk került s már engem régen lelőttek volna. Na erre aztán én is belekapaszkodtam a botba és láttam, hogy Pistáék jobbra alattunk még szűkebb fordulókat csináltak és el is kapták a földet az Irottkő oldalában. Mindketten meghaltak. Az ügyet - a hírhedt - Bárczy János eje.fhdgy. vizsgálta ki a HM. repülő balesetvizsgáló bizottságától. Pál Pista Bárczynak unokaöccse volt. De sokat álltam előtte akkor is, később is Váton, kihelyezéskor vigyázz-ban."

Ez Pál Pista szomorú repülőhalálának hiteles története, melyet fegyelmetlenség és repülőgép-vezetési hiba okozott. Nagy kár volt mindkettőjükért, mert kiváló pilóták voltak.

A két század máj. 30-án cserélt helyet. Az A és B osztály növendékei már nem találkozhattak Drumival. Budán a Farkasréten temették.

POLGÁR LÁSZLÓ ht.hdgy.

"Polgár Cini a cserkészrepülőknél repült és már ezüstkoszorús vitorlázó repülő volt, amikor én még csak a B vizsga felé törekedtem. Ő ott is halkszavú, megbecsült tagja volt a klubnak."(Forgács István)

"Március 30-án Brunner német vezérőrnagy szemlélte az akadémiát és nagy bemutatót rendeztek neki. Nem akarták elhinni, hogy ez a társaság egy éve repül egyedül és más más növendékeket kértek repülésre, mert azt hitték, hogy ezek oktatók voltak. A főszámokat Sűrű Béci, Bély Dönci és Polgár Cini repülte. Persze olyan reménytelen esetek, mint Wunder Karesi vagy Wagner Vili ki sem jöhettek a startra, a körletben kellett maradjanak."(Szabó Károly)

Szerénysége miatt az akadémikus rangsor közepén volt, de sokkal többet tudott, mint amit mutatott. Vadászpilóta akart lenni, de mert Debrecenben volt Weihe kiképzésen, ez vágyait késleltette és csak szeptember 19-én került Acsádra műszerkiképzésre.

A műszertanfolyam vége előtt egy héttel 1944. október 13-án pénteken ebéd után Héjjas Aurél hdgy. oktatóval és Borka (?) rádiós őrm-rel zavartalanul hajtották végre műszerrepülési feladatukat. "Pápa és Celldömölk között szolt előre rádiósuk, aki a budapesti rádiót figyelte: "Hadnagy úr! Most figyelmeztetett a budapesti adó: Zavaró repülés, Zala, Kanizsa." Héjjas hdgy. azt válaszolta: "Mindjárt Váton leszünk, itt a mezőn nem szállunk le." Egy-két perc telhetett el, amikor három amerikai vadász - valószínűleg Mustangok lehettek - lőni kezdték a Weihét. A rádiós és a jobb oldalon ülő Héjjas hdgy. az első sorozatban találatot kapott. Hangtalanul előre a kormányra bukott. A rádiós a gép padlójára esett és ott hörögött. Polgár Lacit a baloldali ülésben viszonylag védték a mögötte levő rádiókészülékek, de csípőjébe így is kapott egy géppuskalövedéket. A támadó gépek mindaddig lőtték a Weihét, míg ki nem gyulladt. sőt azután is, hogy Laci a

gépet egy szántóföldön hasranyomta és míg a gép el nem égett. Laci az égő gépből nagy nehezen kivonszolta magát, közben feje és keze súlyosan megégett. A közelben dolgozó földművesek csak a Mustangok távozása után merészkedtek a gép közelébe és szekérral vitték be a pápai kórházba.”

A történeteket Cini, az őt okt. 15-én meglátogató – és ezeket a sorokat író – Weingärtner János t.zls-nak mondta el súlyos égési sérülései és lőtt sebe ellenére teljesen világos tudattal. Amikor Csizmadia Sándor és Bátorfi János meglátogatta, már szepszise volt, melyet égése és a nyomjelzős lövedék foszfortartalma okozhatott. "Felszállították Budapestre, de nem tudták életét megmenteni. 1944. október 21-én, 21 éves korában hősi halált halt. A rákoskeresztúri temetőben október 24-én temették el.

Kiváló repülőt, kedves bajtársat veszítettünk el!

Temetésére a zavaros politikai helyzet miatt (Szálasi féle október 15-i hatalomátvétel) nem tudtunk Pestre utazni. Emlékét a mai napig megbecsüléssel és szeretettel őrzik még élő volt évfolyamtársai, sportrepülő barátai és egykori vitorlázó repülő növendékei.” (Weingärtner János)

Héjjas Rellinek Cini, Szentgyörgyi Coli, Szabó Karesz és Weingärtner Lexi voltak a növendékei.

Hármasban repülik műszerfeladataikat a hadak útján.

SALAMON LÁSZLÓ II. karp.

Nem tudjuk személyi adatait, képzettségét és azt sem, hogy melyik repülő Alapnál kapta motoros repülőgép-vezetői képesítését. Az "A" osztályba járt. Az első évben elhelyezték az akadémiáról. Okát sem tudjuk, pedig a karpaszományos rangsor elején végzett.

Könyvünkben Pati-Nagy Miklós közléséből tudjuk, hogy a Szent László ho. repülő lövész ezredében a Győr környéki harcokban - minden valószínűség szerint az Ipoly-Garam körüli harcokról lehet szó - hősi halált halt. Halálában t.zls-ként tartjuk nyilván a Kanadai Magyar Szárnyakban.

SUJÁNSZKY ISTVÁN t.zls.

„Debrecenből származott, Édesapja városi tisztviselő volt. Bevonulása előtt a Műegyetem Aerodinamikai Intézeténél volt műszaki tisztviselő. Nagyon sokat tudott a repülés elméletéről, ezért is kapta Algyőn a "NAGYLEXI" becenevet. ("KISLEXI" Weingärtner János volt). Szeretett fényképezni és sok felvételt csinált, ezért van ebből az időszakról oly sok képm. Másik kedvtelése a zene volt. Bevonulása előtt sokat járt hangversenyekre. Természetesen mindent megelőzött nála a repülés elmélete és gyakorlata. Mindent komolyan, de jó kedéllyel csinált.

Várpalotán az érdeklődők gyűrűjében érte a robbanás és a halál.

Mint barátja és karp. osztály rangidős utaztam temetésére Debrecenbe. Katonai temetést kapott díszszakasszal, sortűzzel, és a szertartás alatt a temető felett köröző Bücker rajjal. Családját nagyon megviselte Lexi elvesztése. Addigi élete és pályafutása nagy reményeket keltett családjában és ahogy én is ismertem dolgait – jogosan.” (Thurzó Jenő)

És a gyászjelentés, mely nevének pontos írását is tisztázta a következő:

ISTENNEL HAZÉRT.

Mély fájdalommal jelentjük, hogy

ifj. SUJÁNSZKY ISTVÁN rep. hdp. őrm.

a m.kir. "nagybányai vitéz Horthy István Honvéd Repülő Akadémia" utolsó évf. növendéke,

a műegyetem aeró technikai intézetének műszaki tisztje életének 22 -ik évében

kötelességének hű teljesítése közben, Várpalotán f.évi július hó 27-én hősi halált halt. (1)

Földi maradványait a székesfehérvári beszentelés után Debrecenben f. hó 4-én, pénteken délután 1/2 4 órakor fogjuk a Köztemető díszravatalozó terméből a róm. kath. egyház szertartása szerint tartandó beszentelés után örök nyugalomra helyezni.

Az engesztelő szentmise áldozatot f. hó 5-én reggel fogjuk a Szent-Anna utcai róm. kath. plébánia templomban az Egek Urának bemutatni.

Debrecen, 1944. augusztus 2.

Hű voltál mindhalálig . . .

Gyászolják szülei:

Sujánszy István nejével László Katalinnal

és testvére Katalin,

valamint a kiterjedt rokonság

Lakás: Borz u 19.

(1) A gyászjelentés szerint nem 1944. július 28-án, hanem 27-én halt meg. Ez téves értesülés lehetett. (A szerkesztő)

SZABÓ JÁNOS ht. hdgy.

Szabó Jancsi Mindszenten, 1923. 01. 23-án született, édesanyja Tóth Regina volt. Szülei egyetlen fia volt, Szentesen a Horváth Mihály gimnáziumban érettségizett. Gullay Miskával együtt vitorlázott.

Jancsit piros archőre miatt Célának hívtuk. Nagyon kedves, bajtársias fiú volt.

1944. május végén Tapolcára, majd július végén került Vönöckre, innen avatásra. Onnan vissza ismét Vönöckre a REGVI II-höz Súlyom majd Héja kiképzésre. Itt fejezte be a III. fokot.

Nov. 20 - dec 7. között Acsádon volt műszerkiképzésen onnan a Puma 6. szd-hoz került átképzésre.

1945. január 29-én a 101/1. szd-hoz osztották be. 21 éves korában 1945. márc. 9-én Sárbogárd felett eltűnt, jegyezte fel a Puma ezred irnoka. (Szem. sz-a 1172 volt.)

M. Szabó Miklós szerint: Közel 40 perces légicsatában repülőgépet lelőtték, a pilóta szerencsés földetérés után szovjet hadifogságba esett (2/284. p.).

Valószínű neki is a fogságba esett repülők sorsa jutott osztályrészül a keserű halál, mert Jancsi nem tért haza.

Azóta szülei is meghaltak, így utód nélkül kihalt a Szabó család mindszeinti ága.

Csak az ismeretlen katona sírjára tett szál virággal emlékezhetünk rá.

SZIKSZAI ISTVÁN ht. hdgy.

Az 1942-es Magyar Szárnyak egyik számának borítólapján láthatjuk bevonulását a B.S.E. motoros repülőgép-vezetői kiképzésére.

Sajnos sem személyi, sem végzettségével kapcsolatos adataim nincsenek.

Debrecenben volt Weihe kiképzésen, ezért Súlyom repülését Tapolcán kezdte, majd Kenyeriben folytatta. Itt fejezte be Héja kiképzését is és kapta meg a III. fokot. Acsádon, a műszerrepülő tanfolyamot kezdte el és 1945. január 3-án Kolbergbe települt át Weihe repülőgéppel.

Február 3-án menekülniük kellett Kolbergből az orosz előretörés miatt. A földi rész 1945. február 2-án tehergépkocsikkal a légi rész 1945. február 3-án indult. Weingärtner, Oltay t.zls-ok, Tóth őrm. és Sajtos szkv. ivelőlap (fékszárny) hibásodás miatt visszamaradtak. Két gép Gyimesi őrm. oktató, Szikszai István ht.hdgy megfigyelővel, Varga Lajos c.őrm. szerelővel és egy ismeretlen nevű rádióssal - a másik gépben Pápai István őrm. oktató, Deákkalvi Béla t.őrm. és Fodor József őrm. rádióssal indultak. Kis késéssel ment utánuk Veres Rudolf t.zls. és egy másik gépben Kovács Ferenc t.zls., Simon Pál ht.hdgy. megfigyelővel. A később indulók oszlop kötelékben repültek. Veress zls-t Kovács Fecó mintegy 500 méterre követte.

Stettinnél érték utol az első - Gyimesi-Pápai géppárt - akik mögöttük, délre, alacsonyabban repültek. Fecó rádión megkérdezte Veress Ruditól, hogy nem csatlakozhat-e hozzájuk. Rudi tiltakozott. Jó megérzése volt, mert Fecó megfigyelője Simon Tata figyelmeztette Fecót, hogy jobbra felettük Mustangok vannak és alig, hogy ezt Tata kimondta, a két Mustang rácsapott az előttük levő géppárra Prenzlaú közelében és azokat pillanatok alatt lelőtte. Ők ezt látva, hirtelen leborítottak és földközben repültek tovább. Légiriadó jelzést nem kaptak.

Pápai őrm. égő gépét a földre nyomta, a fején megsebesült, de megmenekült. Személyzete Deákkalvi Béla t.őrm. és Fodor József őrm. és a másik gépben a teljes személyzet: Gyimesi őrm., Szikszai István ht. hdgy évfolyamtársunk, Varga Lajos c.őrm és egy ismeretlen nevű rádiós hősi halált halt.

Mind a heten feltételezhetően a prenzlaui temetőben nyugszanak.

Varga Lajos c.őrm. bátyja, László, ugyancsak t.rep.thtts. vállalta, hogy megkeresi öccse sírját Prenzlaú környékén, remélhetjük, hogy ekkor Szikszai Pista sírját is megtaláljuk.

Nyugodjál Pistánk békében idegen földben feltámadásodig.

TÖRÖK FERENC ht. hdgy.

Székelyhidán született 1924-ben. Édesanyja Szabó Eszter volt. Kolozsvárott járt gimnáziumba és ott is érettségizett.

Magas, erős, fekete, göndörhajú, jó kiállású férfi volt.

Nem ismeretes, hogy melyik Repülő Alapnál kapta I. fokú motoros repülőgép vezető kiképzését.

Az évfolyam második harmadában végzett mindkét évben.

Taszáron volt Súlyom kiképzésen, melyet Veszprémben fejezett be. Itt repült Héjával is. Műszerrepülő kiképzését a harmadik műszerrepülő csoportban végezte Szegeden. Szeptember 8-25 között Debrecenben volt.

Bátorfi Jancsival szept. 18-a körül gépkocsival küldték Kolozsvárra két Stukáért, melyeket Léway "Szörék" hagytak ott. Egyikük sem repült addig a típusal. Kolozsvárott még németek voltak, akik nagy légiharcot vívtak fejük felett román Messerekkel. Egy német lovagkeresztes négy román gépet lőtt le szemük láttára.

Egy szerelő állította, hogy ért a Stukákhoz. Összeszedett benzinnel feltöltötték a gépeket, de se ejtőernyő, se haubé nem volt velük. Nagy nehezen beindították a két gépet, melyek hatalmas füstöléssel beindultak és jártak, de a kigurulásnál mindkét gép motorja nagy nyekergéssel besült. Állítólag glikolos hűtőfolyadékkal kellett volna hogy feltöltsék, de ezt nem tették. Így a két Stuka ott maradt Kolozsvárott.

Mivel a tehergépkocsi hazament Debrecenbe, volt egy Bücker a reptéren, azt töltötték fel benzinnel és elhatározták, hogy ha már ilyen közel vannak Szegedhez, először odamennek, azután Debrecenbe. Jancsi édesanyja nem volt otthon, s csak másnap reggel repültek Debrecenbe. Az éjszaka kárvallottja vagy nyertese (?) Bátorfi Jancsi lett. Egy hét után Pápara vezényelték mindkettőjüket.

Feri halálosan beleszeretett Jancsi hűgába, aki menyasszonya volt már egy honvéd tisztnek.

A Rep.Erők pság-a 1944. nov. 11-én kelt, 22.232/M II-1944 sz.rend-vel a 101/6.szdz-hoz került repülőgép-vezetői beosztásba a pápai rep.tér pság. állományából november 16-án az elsők között vonult be az ezred a Puma 6. századához.(46/44.II.16.). (Puma e. személyi nyt. száma: 1538)

Török Ferenc nem érte meg 21. életévét. 1944. dec. 4-én 10 órakor Me-109 átképzésen Vönöck-Kenyeriben repülőhalált halt. (66/44.12.22.) (2/261. p.)

A Puma 4. szdz-ból két tapasztalt pilóta szerint a légszavar automata szabályzója mondta fel a szolgálatot. Feri a kézi szabályozót nem ismerte és az óriási fordulatszám miatt a Me 109-es motorja egyszerűen felrobbant.

Ferink, csendes komoly fiú voltál, nyugodj békében, emlékezetünkben.

VARGA LAJOS karp. tiz.

Varga Lajos személyi adatait nem ismerem. Nem tudom, hogy hova való volt, rémlik, hogy a Balaton északi oldalán szüleinek szőlője volt. Alacsony, sötétszőke, erős szakálú zömök fiú volt.

A BESZKÁRT S.E.-nél kapta motoros repülőgép-vezetői kiképzését. Szombathelyen a Cosztályban volt s így az Osskó századnál repült.

A második év első kihelyezésén Taszáron volt, ahol Sóllyommal, majd utána Veszprémben Héjával repült. Katasztrófája 1944. március 15-e után nem sokkal lehetett, mert baleseténél már nem voltam jelen. (1)

Varga Laji jó pilótának indult, az első vadászcsoporthoz sorolt volna, ha Veszprémből startolva Héja repülőgéppel Siófok mellett nem hajt végre egy olyan alacsony támadást, melynek során menyasszonya házába belerepült. Az ütdés következtében holtteste a szomszéd ház nyári konyhája tetejére repült, ott feje bevverte a cserepet, halálra rémítve az ott tartózkodókat.

Fegyelmeztelensége miatt halt repülőhalált.

Katasztrófája sok évfolyamtársamat elgondolkoztatva és óvatosságra, megfontoltságra készítette. Oktalan halála nagy figyelmetetés volt részünkre.

(1) Meg kell jegyeznem hogy azon a repülőtéren ahol én szolgáltam, vagy tartózkodtam, jelenlétem alatt repülőkatasztrófa nem fordult elő, így én magam futva, gyalogosan soha nem rohantam egy baleset színhelyére sem segíteni, sem bámészkodni. (A szerkesztő)

Nagy Árpád †

Hayden Sándor †

vitéz Diószeghy György †

Földi István †

Ghicz Márton †

Pál István †

Gál Iván †

Szabó János †

Eggenhofer Béla †

Thurzó Jenő †

Horváth Gábor †

Oláh László †

Koronka Pál †

Szabó Imre †

Újházi László †

Tar János †

Gádor Dénes †

Illés Ödön †

AVATÁSUNK ÓTA MEGHALTAK

BARDON PÁL ht. hadngy.

Székesfehérváron 1923. június 5-én született. Édesapja tanár. A reálgimnáziumban végzett itt is érettségizett 1942-ben. Egy házban laktak Csontos ezds-ékkel, akikkel együtt nyaraltak a Balatonon, ahol Csontos "néni" Pali leégett hátát házigyógyszerével kezelte. Utcájukban lakott Czapáry Zoli is szüleivel, szomszédjuk volt vitéz Papp János fhdgy. (v. Elekes Jenő évf. társa), aki az RKI-nél szolgált és akivel Pali később többször repült.

Alapfokú repülőgép-vezetői kiképzését a BESZKÁRT S.E.-nél kapta Kováts Sándor főoktató keze alatt.

A Repülő Akadémia I. évfolyamán a D osztályba került, osztálytisztje Papp Tibor fhdgy. Szobatársai: Nyári, Lassú, Kiss Gyula, Friedrich Laci, Dinka Tibor. A REGVI 2. Oskó szd-nál repült Aradóval. Az ebédlőben Bajáki III. éves akadémikussal szemben ült és emlékezete szerint "keményen tartottak minket". (Gondolom, a váti szép napokra gondolt.- Később Gothában, ágyát adta át a tüdőgyulladásban levő Bajáki Ferenc hdgy-nak.) Itt látogatta meg Palit évfolyam-parancsnokunk felesége, "Csontos néni" aki első kimenőnkkor Palit kedvenc mákostészájával várta.

Taszáron kezdett Súlyommal repülni, amit Veszprémben, Szobránczy (Negro) Aladár majd Tapolcán, Iharos Elemér fhdgy. rep.vezetésével fejezett be. Itt érte a német megszállás. Jelen volt a várpalotai Me-210-es robbanásánál. Résztvett, az ennek ellenére másnap megtartott, avatásunk előtti összevont akadémikusi hadgyakorlaton, melyen négy Héja és egy Súlyom vett részt. Pali a Súlyom "felderítő" pilótája, Berkessy Marci a megfigyelője volt. Feladatuk pontos teljesítéséért - felderítő jelentés hüvelyben végzett ledobása - leszállás után dicséretet kaptak.

Műszerrepülő kiképzését Szegeden kapta és onnan Székesfehérvárra került Me-109-es kiképzésre, de kiképzését Gotha bei Thüringenben fejezte be. Oktatóját Udo Meller hdgy-ot a háború után meglátogatták Innsbruckban.

Onnan jön vissza a tizes vadász csoportban az 1945. 05. 08-án kiállított tisztigazolványa szerint a 101-es ezred Tepliczky nyt.ti.-je 1945. 03. 25-én vette Szombathelyen állományba.

Grosspetersdorfból Debrődy szds. nyílt parancsal küldte 1945. 03. 29-én két katonával Wiener Neustadtba. Az oroszok majdnem elfogták és kalandos út után ért Efferdingbe, Prónavölgyi őrnagy osztályába. A Pumáknál Nyári Gyurka szerzett neki "Foglalkozást" a Puma I/5. szd-nál Kiss Elemér fhdgy. századában.

Két bevetése volt földi célok ellen. A másodiknál a 101. v. ho. parancsa szerint: "Bardon Pál ht.hdgy. 04. 21-én ellenséges (szovjet) lgv. lövedék találata miatt Wittingentől 5 km-re (cseh területen) a fekete 13 jelű, Me-109-es rg-ével hasraszállt.

Efferding bei Welsben az 1945. 06. 07-i 89. sz. c.pcs. szerint 06. 13-án laktanyaügyeletes tiszt szolgálatra, a 08. 09-i 134.sz.e.pcs. szerint 08. 15-én a lichteneggi DP. táborban őrpknak rendelték ki. Itt Lénárt Tivadarral, Polyák Csupival, Szentgyörgyi Zolival lakott együtt. Sáros Miska esküvői tanúja, a fiatal asszonyka gyerekkori játszótársa volt. A wellsí táborban szép napokat élt át, az amerikai konyhán dolgozott.

Sáros Miskát segítve, Lassú Bélával együtt jöttek haza hármásban feketén egy fogolyszállító szerelvényvel. A szűrőállomás előtt ugráltak le a vonatról. Pali szerencsétlenül esett és bordáját törte. Miska Vaszary Piri megbízásából testvérét, Vaszary Jánost és feleségét Muráti Lilit hozta ki sikerrel Pestről. Pali Lassú Bélával ezt az utat másodszor is megtette, az út nagyon izgalmas és kalandos volt. Ezúttal Muráti Lili bundáit és fehér csizmáját hozták ki. Elismerést, köszönetet nem kaptak, pedig anyagilag az utolsókat áldozták a semmiért.

A dél-ausztriai menekült táborokban nyomorog, ahol Tóth Drumival és Szentgyörgyi Dezsővel voltak együtt. Drumie menyasszonya innen jött haza. Nyári Gyurka két napot volt velük majd Olaszországba ment.

Később Berkesy Marcival és Sáros Miskával Münchenben élnek. Németországban maradt. Több szakmával próbálkozott, rövid nyomorgás után egy gyógyszergyár külső képviselőjeként jól fizetett állást talált. Nagy körzetében orvosokat kellett felkeresni. Évente 50 ezer kilométert tett meg gépkocsijával. Mellette szobrokat, antik órákat gyűjtött és restaurált, mozaik képeket készített, míg egészséges volt.

1956-ban vette feleségül a német Luciet, aki végig hűségesen kitartott mellette. Saját házukban visszavonultan éltek.

1987-ben ment nyugdíjba. Sem a Repülő Alapnál, sem a Repülő Akadémián töltött éveit nem számították be – bár ezt bíróságnál is perelte – nyugdíj idejébe, ez havonta 180 DM-val csökkentette nyugdíját.

1989. január óta bajlódott izomsorvadásával. Jobb lábában bénulás jelentkezett, idegsebészetre került. Két és fél év alatt nyolcszor volt kórházban.

1991 májusában még erős fájdalomcsillapítóval is alig tudott ülni, ehhez jött felvágott trombózisos lába. Lakását nem tudta elhagyni, csak segítséggel tudott egy pár métert megtenni. Ezért kért levelében bocsánatot tőlem megkésért válaszáért. Két levelémért hálálkodott, az "Emlékek útját járva" könyvünk kedvenc olvasmánya volt.

1992 nyarán lakásában csak tolószékekben ülve tudott közlekedni. Decemberben 55 kg-ra fogyott, a bénulás belső szerveit is elérte, de csodálatos életerejével még levelezett, Endrői Gyurkának trombózis megelőzésére heti két aspirin tablettát ajánlott.

1993 augusztusában – immár 11-edszer – kórházba került, majd szeptember 14-én Arnsbergben, Németországban, fegyelmezetten, csendesesen szabadult meg földi szenvedéseitől. Halálhírét felesége, Lucie, Endrői Gyurkának írott leveléből tudtam meg.

Életrajzát Endrői Gyurkának és nekem írott leveleiből állítottam össze. Szorgalmas, példás, tevékeny élete sokak példája lehet. Férfias férfit takart a hirtelen szöke haj és a vékony atléta alkat.

BÁRSONY GYÖRGY ht. hdgy.

Hajdúböszörményi fiú volt. Ott, vagy Debrecenben járt gimnáziumba. Érettségije után a debreceni Repülő Alaphoz vonult be és kapta I. fokú motoros repülőgép-vezetői kiképzését. Vékony csontú, nyílt tekintetű, kék szemű, göndörhajjú, barna fiú volt, akit Rózsának hívtunk.

A Repülő Akadémián Szombathelyen a C osztályban volt és a 2. Oskó századnál repült. Váton volt kihelyezésen, ahol az Aradó A típusrepülését fejezte be.

A második év őszi repülési gyakorlatán Debrecenben Weihével repült. Bársony Gyurka volt Drávai Pali elbeszélésének hőse, aki a "Magyar Sasok" játékfilm "önként jelentkezők" csoportjában történt szereplése után - melyet egy egész álló napig gyakoroltak - este vaságyán a körletben ült és elmélkedett, olvasva egy képeslapot, melyben beszámoltak a "Magyar Sasok" felvételeiről. Felsőhajtott: - "Hát ha valaki ezt

elolvassa..., milyen szép emléket is hagyunk mi magunk után...” - Valaki az ott hevergetők között megszólalt: - "Rózsikám az is szép emlékünk lenne, ha ezzel az újsággal egy paraszt bácsi kitörölné a fenekét egy bokor mögött!" - Rózszi elhallgatott a kitörő nyerítések miatt.

Az elméleti évet követő tapolcai kihelyezésén kezdte el Súlyom kiképzését, melyet Kenyeriben fejezett be.

Műszerrepülő kiképzésére nincsen adatom. Valószínű a Puma 6. szd.-nál szolgálva az e-nél maradt, mert 1945. 04. 09-én a Welsben lévő e.p.ság Pockingba helyezte át (Szem.ny.t.sz: 1573)

Haza jött Hajdúböszörménybe és villanyszerelő lett.

Bizonyára sok meghurcoltatásban lehetett része.

Hajdúböszörményben élt és ott halt meg.

vitéz BERÉNYI SÁNDOR t.zls.

Szegeden 1924-ben született. Gimnáziumot végzett.

Hódmezővásárhelyről származott. Szülei nem éltek, és egy ottani gyógyszerész rokona volt a gámja.

A Repülő Alapot Algyőn végezte, majd Szombathelyen Thurzó Jenci osztály- és szobatársa, barátja volt.

Nevét onnan kapta, hogy karpaszománys tányérsapkájába tintaceruzával beírta nevének kezdőbetűit: V B S; ez lett a vulgója, mindannyian így hívtuk.

A Repülő lövész ezredtől Rep.Erők pság-a 1944. nov. 11-én kelt, 22.232/M II-1944 sz.rend-vel került vissza a 101/6. szd-hoz Me-109-es átképzésre 10 évfolyamtársunkkal. 1945. március 19-én osztották be a 101/I/1 szd-ához (50/45. 03. 19).

Egy hónap múlva 04. 19-én kényszerleszállt fekete 2-es jelű, Me-109-es rg-ével, 100 %-os töréssel (64/45. 04. 23. pcs. 1 pont). Ezután valószínű, nem volt bevetésen.

A már Welsben kiadott ezredparancs szerint laktanya ügyeletes tisztí szolgálatot adott havonta egyszer. 1945. 05. 16-án (74/45. 05. 10.) és 07. 04-én (105/45. 06. 29.). 08. 09-én a lichtenegg-i DP. táborba örp.k.-nak osztották be (129/45. 07. 27.).

Az utolsó Puma ezred parancs 1945. 08. 17-én jelent meg 140. számmal. Ezután évfolyamtársaink története, élete, egyéni utakon folytatódott. Sándor is feltehetően Pockingból jött haza.

1949-ben a törökszentmiklósi Mezőgépnél dolgozott, mint hegesztő. 1949-ben Thurzó Jenci esküvőjén még ott volt. További sorsáról, mivel elköltözött, nem tudunk.

BERKESSY MÁRTON ht. hdgy.

Marci a kiváló barát és bajtárs régi kolozsvári családból származott. Középiskoláit Kolozsvárott a református kollégiumban végezte.

A Repülő Alapot Kassán végezte. A Repülő Akadémiát Szombathelyen a C osztályban kezdte. Az Osskó századnál repült. Debrecenben volt Weihe kiképzésen.

1944 nyarán az összevont akadémikusi hadgyakorlaton a felderítő Súlyom megfigyelőjeként jelentő hüvelyét Bardon Pali repülőgépezetével pontosan célbadobta, paranesnoki dicséretet kaptak.

Súlyom kiképzését Tapolcán, Héja kiképzését Kenyeriben kapta. Itt is hajtotta végre lögyakorlatait. Az Acsádon végzett műszerrepülő iskola után a második vadászrepülő osztagba osztották be. Me-109-es kiképzését Gothában kapta és onnan tíz kiképzett társával jött vissza 1945 márciusában. Sárvárott Orosz Bélánál jelentkezett. A Puma III. osztályához osztották be, de bevetésre már nem került.

A háború végén Szendei Jánossal Linzen át Passauba szöktek, ahol az amerikaiak kapták el és akik Pockingba küldték. Innen toborozza őket Lévay a FW 190-es átképzésre Frankó, Eleőd, Farkas Karcsi és még 2-3 társával Efferdingbe, ahol március 31-én tanulmányozzák a gép műszaki leírását. Április 1-jén Mustangok alacsony támadása ezt a gépparkot is a földön megsemmisítette.

Marci és Frankó Bandi volt tanúja négy német nótaszóval való elvonulásának, akik egy amerikai gk. o. ellen védtek Efferdinget. Marci jelentette az amerikaiaknak a csatarepülő osztály jelenlétét az efferdingi kastélyban és ezzel megmentette a várost. Kérte az amerikaiakat, hogy ne ágyúzzanak, mert ott csak mintegy 300 menekült civil családtag tartózkodik. Ők vezették az amerikaiakat szálláshelyükre Lévay örgy-hoz, és ott álltak feszes vigyázzban, hegyivadász egyenruhában, amikor az o.pk-uk egy ami alezredesnek beadta a jelentést s fogságba esett. (1)

1945 júniusában Bardon Palival és Sáros Miskával Münchenbe ment, itt feketepiacoztak. Datolyát vitt két alkalommal Párizsba, mert ez volt akkor a legjobb üzlet.

Párizsban minden konzulátusnál jelentkezett és mivel az argentin volt az első, a Joint segítségével, magát erdélyi zsidónak adva ki, 1948-ban kivándorolt Argentínába, Buenos Airesbe.

Ott Lassú Bélával együtt a valutapiacra kereskedtek, majd mint volt repülőtiszt, szerelőnek állt be a Siemenshez, Béla élelmiszereladó lett. Később egy textilgyárban lett villanyszerelő.

Egy magyar zsidóval cipőasztagyárat alapítottak, 52 munkással dolgoztak. A feketepiacra szerzett pénzével kifizette társát, de vállalkozásába belebukott. Egy amerikai céghez ment műszereladónak. Tizenhárom évig speciális olajokat, ipari kenőanyagokat árult.

1974-ben saját laboratóriumot alapított, amit 12 éven át üzemeltetett.

Első felesége egy temesvári lány volt, aki 7 éves korában, 1935-ben, vándorolt ki szüleivel Brazíliába. Első feleségétől két fia született, akitet a nehéz évek után eltemetett. Második elvált feleségétől egy lánya született, akinek klubja és vidokölcsönzője van. Harmadik feleségét, a tizenöt évvel fiatalabb, szeretetreméltó Lieset, 1984-ben vette el, akinek elektromérnök nevelt fiával nagy boldogságban éltek.

1986-ban ment nyugdíjba. 1992-ben évfolyamtalálkozókon itthon voltak, de Marci ekkor már láthatóan nagyon beteg volt.

Nem bírta a fájdalmakat és 1993-ban váratlanul elhunyt. Liese vezeti Marci hátramaradt kis vegyi üzemét.

Lévay Győző: A Va-bo-k (csatarepülők) rövid története. (MSz.1986.48-67.p)

BESZE MIHÁLY t.zls.

Évfolyamunk legidősebbje volt. Kiskunfélegyházán született. Édesanyja Balázs Rozália. Az ottani temetőőr fia volt. Szegeden a Felsőipari iskolában végzett Nehr Tiborral. Évfolyamunk legidősebb "ifja" volt.

Góthában a vadász átképző csoport növendékeként fejezte be a háborút és egyedüli közöttünk, aki nem esett ott hadifogságba, s mint civil jött haza.

A háború után különböző - általam nem ismert - műszaki vezető beosztásban tevékenykedett.

Halála időpontját sem ismerjük, de biztosan meghalt.

BÖZSÖNY GYÖRGY t.zls.

Pécssett, 1924. január 21-én született. Édesapjának, Bözsöny Lajosnak szatócs üzlete volt Pécssett az Istvánffy utcában. Bátyja Dénes Ludovikát végzett műszaki tiszt volt.

Gyurka a pécsi Széchenyi reálgimnáziumban érettségizett. Vitorlázó repülő volt 1941-ben, oktatói Mráz Gyula és Körmeny Vladimir voltak. Az algyői Repülő Alapnál lett I. fokú motoros repülőgép-vezető. A Repülő Akadémia I. évfolyamát a C osztályban a karpaszományosok közül 29.-nek, a II. évfolyamot 14.-ként - mindkét évben az évfolyam közepén - végezte. 1944. augusztus 20-án zászlósnak avatták.

Avatás után Taszárra, majd Pápára, onnan a Szt. László ho-hoz helyezték, de visszarendelték újra Kenyeribe 1944. nov. 16-án a 101/6. szd-hoz. Itt kapta 1944. decemberben Me-109-es kiképzését. 1945. jan. 1-jén helyezték a Puma I/2. szd-hoz. Januártól márciusig két hónapot szolgált a 2. szd-nál, bevetésekre járt, de a vele történekről pontos adatunk nincsen. Dr. Gyenis László áo., gyerekkori játszó- és vitorlázó-repülőtársának egy Boston lelövését említette.

Az osztály Kenyeriből Szombathelyre történő március 21-24 közötti áttelepülésekor egy bombatölcsérbe gurult és fejét a célzókészülékbe ütötte. Kórházba került, operálhatták, mert azóta hordta varrását homlokán, mely alatt egy platinalemet volt.

Kórházból kikerülve bizonyára bevonul ezredéhez Welsbe, mert az ezred 54.sz.pcs-a szerint 1945. 04. 01-én, mint létszámfelettit több társával Welsből Pockingba helyezték. Itt eshetett amerikai fogságba és innen jöhetett haza.

Gombos Károly régi vitorlázórepülő társa egyszer találkozott Gyurkával, akinek (homlokán) koponyáján levő csont lemezzel való pótlását említette.

Erősen cukros volt. Egyedül élt. Magyar István, volt vitorlázó repülő- és építőipari munkatársa szerint 1953-ban feltételezhetően sérülése miatt Pécsen váratlanul meghalt.

Gyurka hallgatag, élénk tekintetű, vékony, barna fiú volt, telítve mély emberi, baráti, bajtársi érzésekkel. Nyugodjál békességben!

CZULEK JÓZSEF ht.hdgy.

Nagykanizsán édesapjának keserűsógyártó üzeme volt.

Középiskoláit az ottani gimnáziumban végezte. Másodéves orvostanhallgatóként a kémia és az úszás mellett a repülés érdekelte. Jelentkezett és felvették a repülő akadémiaára.

Orvosi vizsgák után a váti Repülő Alaphoz vonult be, itt kapta elsőfokú repülőgép-vezetői kiképzését. A legdeltásabb fiú volt közöttünk.

A Repülő Akadémiát rangsorban az évfolyam első harmadában fejezte be és repülő hadnaggyá avatták.

1944. október 19-én Acsádon fejezte be a műszerrepülő tanfolyamot és került Héja lövészetre Kenyeribe, majd a Me-109-es vadászkiképzésre Székesfehérvárra és onnan Gothába.

Weimarban esett alakulatával amerikai hadifogságba, melyet embertelen körülmények között Franciaországban, Attichyben töltött és lelkiileg nagyon nehezen viselt el. 1946. áprilisában tért haza szerettei és úszótársai körébe.

Itthon sok meghurcoltatásban volt része. A sport jelentette a szabadságot részére. Bevonulása előtti tevékenységét folytatva a Nagykanizsai Vasutas Torna Egylet úszóedzőjeként dolgozott.

Huszonöt éves jubileumáról (1962. 08.20-án) a NÉPSPORT is megemlékezett. Fia, Attila is követte édesapját a mellúszásban, melyben kétszeres területi bajnok lett. Edzői és apai sikerei éltették, mert mindkét gyermeke, az ő tönkrement életét ellensúlyozva, vegyész mérnök lett.

Amikor már nyugodtan élhetett volna, egy hónap alatt vitte el a csontvelő rák és 1991. március 18-án meghalt.

1991. márc. 26-án helyezték örök nyugalomra a szülei családi kriptájába.

A gyermekeit Attilát és Katalint, unokáit Andrást és Balázst, valamint a tündéri kis Katalint nagyon megrendítette imádott édesapjuk, nagyapjuk hirtelen halála.

CSEH KÁROLY t.zls.

Újszászon, 1921-ben született, anyja Józs Mária.

A szolnoki vasutas S.E.-ben boxolt és területi (?) ifjúsági bajnok volt.

Debrecenben volt a Repülő Alapnál. Szombathelyen a C osztályban volt. Debrecenben repült Weihével, Tapolcán és Kenyeriben Sóllyommal. Az elméleti kiképzésben jó volt a karp. évfolyam első hatodában végzett. Feltételezhető azonban, hogy III. fokú kiképzését nem fejezte be. Kenyeriben Mátay Tüske Pápócon tartott engedély nélküli, titkos esküvőjén Vörös Sándorral együtt volt tanú. A Szent László ho. repülő lövész ezredébe osztották be.

Hadifogságáról nem tudunk. Itthon először az AVO kötelékében dolgozott, majd jogásznak iratkozott és 1947-ben rendőrtiszt, mikor a jogot befejezte a Ganz-MÁVAG jogtanácsosa lett. Egyik évfolyamtársunk, mint fizikai dolgozó találkozott vele és utasította, hogy "nem ismerjük egymást!"

Meghalt, halála időpontját nem tudom.

CSIZMADIA SÁNDOR ht. hdgy.

Sanyikám! engedd meg, hogy évfolyam és ezredtársaim nevében elbúcsúzzam tőled. (1)

Szomszédos két kis bakonyi faluban Csesznekben és Rédén éltek szüleink. Téged Győrben, engem Sopronban tanítottak.

Mátyásföldön 1942-ben a Repülő Orvosi Vizsgáló Intézetben ismerkedtünk össze. Célatörő, gyors, könnyű atléta voltál.

Együtt voltunk veled a Horthy Miklós Nemzeti Repülő Alap BESZKÁRT kiképzőkereténél Ferihegyen, majd a vitéz nagybányai Horthy István Honvéd Repülő Akadémián Szombathelyen és Veszprémben.

Te az első év után Debrecenbe, onnan — elmondásod szerint — az emlékezetes Weihe bukófordulóid után Taszárra, Sóllyom kiképzésre kerültél, ahol ismét együtt voltunk úgy, mint a második elméleti évben Veszprémben. Innen szöktünk hárman Szentágotai Jusuffal Búcker rajkötelékben szüleink házáat megsturcolni és visszafelé jövet csak Herend felett jöttünk rá, hogy egy kissé eltévedtünk. Nyárády Lajos szds.úr nem vette észre stiklinket.

Az akadémia után együtt tettük le a tiszt esküket a Bólyai műszaki tiszt akadémiaán a Hűvösvölgyben. Megesküdtünk, hogy szent hazánkért, ha kell, életünk és vérünk feláldozásával is, vitézül és férfiasan harcolunk, az ellenséggel a legkisebb egyetértésbe sem bocsátkozunk, derék honvédekhez, jó hazafiakhoz méltó módon, becsülettel élünk és halunk. Csizikém, ezt az esküt sok társaddal együtt megtartottuk.

Avatás után Szegeden még együtt voltunk műszerrepülő kiképzésen. Te a "csatarepülő" jelöltekkel Debrecenbe, majd Pápára, onnan Polgárdiba a Szent László hadosztály repülő lövész ezredéhez helyeztek, de közben jobb lábadd miatt a 11-es tiszt kórházba utaltak Budára. Innen intézted Te is, hogy Polgárdiban hagyott társaid részére a 101-es vadász-ezrednél egy új "kölyök" századot szervezzenek Kenyeriben. Te is elvégezted a Messerschmitt 109-es vadászpilóta kiképzést és beosztottak a híres 101/1. vadász szd-hoz 1945. március idusán.

Ekkor még együtt járt Veled a szerencse, mert megúszad a tehergépkocsi ülésében az 1945. március 21-i veszprémi repeszbomba-támadást és a másnapi 22-i lelövésedet, amikor Stösser vadászgyakorló géppeddal orosz vadászok lelöttek és te Pénzeskút mellett

Hárságnál az erdőbe zuhantál. Gyalogos német katonák kötöztek be és autóstoppal vonultál be századodhoz.

Egy hónap után április 13-án aztán Téged is utolért a vadászok sorsa. La-5-ösökkel és Jak 9-esekkel vívott légi harcban St.Pölten és Krems között fehér 12-es jelű gépeddel lelőttek. Hősi halottnak hittünk, míg jött a hír, hogy szerencséd volt szerencsétlenségedben, mert a Linzi kórházban gyorsan kés alá kerültél és életedet egyik lábad elvesztésével megmentették. Ezután kórházak sora következett és ettől fogva és azóta is vöröskeresztes ápolónővér feleséged, Máriád szeretete vigyázta életedet.

Évfolyamunk huszonhat hősi halottja mellett voltak többen, akik megégték, akiben a háború maradandó nyomokat, testi-lelki sebeket hagyott, de te voltál közülünk az egyetlen Sanyikám, akinek élete minden percében eszébe kellett jusson katonai esküje, a háború és sebesülése, akár a cseszneki községházán (1950-ig), akár a dudari bányáknál dolgoztál.

Cszikém, Te ezt az állapotodat férfiasan viselted úgy, hogy mi nem vettük észre. Kimondhatatlanul szeretted feleségedet, gyermekeidet, unokáidat. Minden emléktárgyadat meg kellett kétszerezze, hogy mindkét gyermekednek egyenlő mértékben jusson emlék tőled. Biztos vagyok benne, hogy szeretteid mindig emlékezni fognak rád a jó férjre, édesapára, a szeretett nagyapára.

Sanyikám, Te vagy az első közülünk, aki megérhette azt, amiért fiatalon repülőtisztként harcolt. Tested szabad magyar földben nyugodhat! Nem volt hiábavaló életáldozatod!

Cszikém! Áldjon meg az Isten! Nyugodjál békében, szeretetünkben és emlékeinkben. Hisszük, hogy találkozunk Veled az örök vadászmezőkön!

Úgy legyen!

(1) Sírjánál Győrben temetésekor 1991. július 5-én elmondott búcsúztatás.

Cszi temetésén sokak között jelen voltak: Pintér Gyula, Frankó Endre ezred-, dr. Farkas Jenő, Gótz Pál, Kovács Ferenc, Papp Ferenc évfolyamtársai. A búcsúbeszédet, Mária engedélyével, én mondtam el. Legyen ez egyben Sanyi életrajza is.

FARKAS KÁROLY t. zls.

Felnémtemen 1922. aug. 16-án született. Édesapja az egri jegyzőinternátus portása volt. Karcsi itt az internátusban tanult, nagy emlékü Dr. Lénárt János igazgató engedélyével, aki később is atyai jó barátja maradt.

Egerben végezte a tanítóképzőt. Kassán a Nemzeti Repülő Alapnál nyerte elsőfokú repülőgép-vezetői kiképzését.

Szombathelyen a C osztályba került. Debrecenben volt Weihe kiképzésen.

Tapolcán és Kenyeriben végezte el a III. fokú kiképzését. Avatás után Acsádon volt hűszórás műszerrepülő kiképzésen.

Feltételezhetően innen került a Puma "kölyök" századhoz, ahol 1945 január-februárjában kapta Me-109-es átképzését. 1945. március idusán a 101/6 szd-nál, mint kiképzését befejező növendéket a 101.v.rep.e. I. oszt. I. szd-ához osztották be három társával (Csizmadia Sándor hdgy., Bátorfi János zls., vitéz Berényi Sándor t.zls) az 50. sz. 1945. 03. 19-én kelt ezredparanccsal.

Egy hónapig volt az osztály kötelékében, mert a Puma harcok szd-tól az 54.sz. 1945. 04. 01-jén megjelent ezredparanccsal 1945. 04. 09-én Welsből Pockingba helyezték át létszámfeleslegként kilenc társával.

Pockingból ő is a Lévay Győző örgy. által szervezett csoporttal március 30-án Efferdingbe ment és március 31-én Fw-190-es műszaki leírását tanulmányozta. A gépeket amerikai vadászok másnap felgyújtották, ő társaival együtt fogságba esett. Kalandos úton Pockingból indulva, parancsnoka hamisított elbocsátó levelével jött haza négy zónahatáron át Bátorfi János és Kontraszti Endre évfolyamtársaival.

Hazajövele után Noszvadon tanító, Poroszlón tanár volt, majd Sarudon iskolaigazgató lett. 1961-ben kiváló tanár kitüntetést kapott. 1965-től tanulmányi felügyelő, majd 1971-től Füzesabonyban a járási MSZMP Pártbizottság osztályvezetője. A munkaérendrend ezüst fokozatát érdemelte ki.

1986 januárjában agyérgörcsben halt meg. Felesége, ugyancsak tanár, három lányával maradt itt. Karcsinak hét unokája van, akik hiányolják a nagyapát.

Karcsikám, hamar itt hagytad családotat és bennünket. Nem is találkozhattunk. Kötelességedet mindig teljesítő "bevaló" fiú voltál!

FRIEDRICH LÁSZLÓ t.zls.

Solymáron 1922-ben született. Édesanyja Pilmann Mária. Édesapja jómódú kereskedő és vendéglős volt, aki a háború után sokat segített fia "éhező" bajtársain, Kislexin (Weingärtner), Szendrey Gidán és Veress Albin.

Szombathelyen a C osztályban volt együtt Nyári Gyurkával, Nyakusszal, Dinka Tiborral, Kukával és a kétméteres Sáros Miskával, Csihula Róberttel, egy kitűnő együtttest alkottak. Nyakusz mindig ugratta Lacit és "Te kis solymári sváb legénynek" becézte, amit Laci ugyanolyan jó humorral fogadott és vágott vissza. Nagyon becsültük benne, hogy németa.jkú létére, nem hagyta befolyásolni magát a Volksbundista tévhitekkel és mindig hűséges volt a magyar hazájához.

Drávai Palival ketten voltak őrségben Váton a bombaraktárnál, amikor Ajkay ellenőrizte őket és Laci az utált parancsnokot lefektette. A többiek majdnem megverték, mert nem lőtte le. Eleőd Attila szerint.)

A Műszerrepülő Század légi részével került ki az országból 1945. jan. 3-án. Amerikai fogságba esésük előtt Peller Pistával egy motorbiciklivel leléptek, mert Ghyczy Tihámér szd.pk. optimista helyzetértékelésével nem értettek egyet. Vitték magukkal bőroveráljukat is. Nem jutottak messzire, mert az amik elfogták őket, Lacit még jól meg is verték, mert a bőroverált USA kincstári tulajdonnak vélték. Azt hitték a szerencsétlenek, hogy csak nekik lehet bőr overáljuk.

A háború után Dunaújvároson élt, Gádor Dinivel találkozgatott. 1983-ban halt meg. Egy fia volt, aki leveleimre nem válaszolt. Sírja az ottani temetőben van.

Jó ember volt, akinek szeretetével sokszor, sokan visszaéltek.

GÁDOR DÉNES, KORNÉL ht.hdgy

Pakson, 1922. szeptember 15-én született. Édesapja tanító, aki repülőtsízt fiai miatt családi nevét 1940-ben Weigerdingről Gádorra magyarosította.

Dénes, a mi Dinink, a kalocsai Jézustársasági Szent István gimnáziumban jó eredménnyel érettségizett. A HMNRA BESZKÁRT Kiképző Kereténél volt I. fokú rep.kiképzésen.

A Repülő Akadémián Szombathelyen a B osztályba osztották be. Debrecenben, majd Veszprémbe és Tapolcán repült avatásáig. Ezután katonakönyve szerint: 1944. 12. 20-ig Kenyeriben a REGVI. III-nál csatarepülőgép-vezető.; 1945. 03. 28-ig Vadászipülő iskola, "felhőszelő" rgv.; 1945. 03. 29—04. 04-ig sebesüléséig, - Béla

bátyjától tudom - a Hunyadi SS-be sorozták együtt. Gyalogos szakasz pk.-ként 1945. 04. 04-én bal vállövés miatt német katonai kórházba, majd angol fogságba került.

A neunkircheni kórház Mädchenschule-i részlege 1945. 10. 09.-én igazolja, hogy mint a vadásziskolán levő rep.hdgy-ot 1945. 04. 04-én vette kórházi kezelésbe és II. an. fokozatú súlyosan sebesültnek nyilvánítják. - 10. 15.-én általában 80 %-os, speciálisan 50 % rokkantságát állapítják meg, mert bal vállát ért és lapockáján átmenő roncsoló lövedék miatt bal nyak- és karizmai elsovadtak és ezért karja lebénult.

1945. 10. 27.-én kapja meg kétnyelvű kórházi elbocsátó levelét és ekkor Belgiumon át hazaszökött. Jelentkezett szolgálatra.

1946. március 18-án Pécsen a 4. honv. ker. pság. igazolta.

1946. aug. 3-án a főispán malomellenőrnek alkalmazta Dunaszentgyörgyön.

1946. aug. 28-án végelbánás alá vonták és a tényleges szolgálatból elbocsátották.

1947. augusztus 29-én, az 5000/1946.M.E.sz.rend-vel nyugállományba helyezték, és átmeneti illetményként havonta 172 Ft 20 fillér kiutalásáról intézkedtek.

1946. november 17-én Kalocsán feleségül vette Szántó Márta Hedvig kalocsai lakost.

1947. májusában, - mivel alacsony nyugdíjából megélni nem tudott - Komlón, az Erőműnél, elismerték repülőakadémiát gépésztechnikai végzettségnek, mint laboráns, helyezkedett el. 1949 májusában a komlói Szénbánya laborvezetője lett, majd ugyanott MEO főelőadó.

1948-ban született Dénes fia Miskén, és 1951-ben lánya Márta Komlón.

1950-52-ben laboránsképzőt és alapfokú MEO-s tanfolyamot végzett.

1956-ban alaptalan gyanúsítás miatt (Írásszakértő bevonásával bebizonyosodott, hogy nem rajzolt horogkeresztet a WC falára) letartóztatták és annyi időre ítélték, amennyit ártatlanul ült. A vele történekről lánya is keveset tud, mert erről nem beszélt soha, de meghurcolták és ártatlanul bűnhődhetett.

Amikor kiszabadult Komlón nem maradhatott és Apostagra költöztek. 1959 májusában Dunaújvárosban néhány hónapig szivattyúkezelő. Apostagon albérletben laknak 1961. januárjáig, ekkor költöztek Dunaújvárosba egy 42 m²-es lakásba.

1959. 06. 08-tól a Szénmosó laborvezetője lett, majd átszervezés miatt a DV. MEAF Kokszevegyszeri MEO szénkoks labor műszak-, majd csoportvezetője.

1963-ban bányaiipari technikus lett. 1970-ben Dénes fia befejezte a kecskeméti Kertészeti Főiskolát és először Villányban, majd Balatonbogláron dolgozik és él feleségével és Médea, Janka és Dénes nevű gyermekeivel. Márta pénzügyi előadóként 1969 óta dolgozik Dunaújvárosban. Két gyermeke van László és Ildikó.

1978-ban halt meg szeretett szívbeteg felesége. Ezután egy évig élt édesapjával, aki 1979-ben halt meg, így egyedül maradt. A kokszlaborból ment nyugdíjba 1983. 11. 10-én 4.363.- Ft nyugdíjjal.

Dinink élete utolsó éveit lánya családjával töltötte. Őt unokájának még örülhetett és sokat segített nekik a tanulásban.

Felesége miatti bánatában 1984 szeptemberében kapta az első infarktuszát, de még 1986-ban megérte, hogy a budaörsi repülőnapon ott lehetett és Kisapostagon a repülőtér parancsnoka egy AN-2-sel felvitte, - orvosi tanács alapján - 1000 méterre.

Végig jó barátságban volt az akkor a Dunaújvárosban élő Sűrű Béccivel és Friedrich Lacival.

1987. február 27-én második infarktusa után érzékeny szíve megszűnt dobogni. Dunaújvárosban felesége mellé temették el.

GÁSPÁR BÉLA t.zls.

Ercsiben 1920-ban született, édesanyja Schlägel Jolán. Édesapja szkv. alezds. volt, aki az üzleti életben dolgozott.

BIBI két évet végzett a Műegyetemen és akkor vonult be, mint sorköteles karpaszományos a légierőhöz a Repülő Akadémiára. Fiatalabb korában is, később is sportolt. Elmondása szerint volt főiskolai box és síbajnok is. Háború előtt hosszabb időt töltött Ausztriában és megszerezte a sioktatói képesítést is.

A repülő alapkiképzését a B.S.E.-nél kapta.

Szombathelyen boxtudását többször alkalma volt bemutatni. Cseh Karcsival vívott feledhetetlen meccseket, ahol a képzett tudás és a nyers erő állott szembe egymással. De alaposan helybenhagyta nyílt színen is egy általunk nem kedvelt testnevelő tisztet is.

Elméleti és repülőgépezető tudása miatt, 50 órás műszerrepülő kiképzése után Szegedről történő áttelepülés során Kiskunfélegyházán önkényesen lelépett a dőcögő vonatról, hazament Pestre. A MÁV igazgatóságon való ismerettsége révén szemmel tartotta szerelvényünket és Győrben csatlakozott újra hozzánk. Somorjai szds. úr megfenyítette.

A Romboló Kiképző Keret műszaki tisztjeként elévülhetetlen érdemei voltak a század kitelepítésekor a vagon és mozdony szerzésben. Zeltwegben szabadidőnkben sízni tanított bennünket és katonáinkat.

Háború végén együtt indultak Zeltwegből haza. Ő feleségével együtt simán hazajött. Itthon vállalkozóként dolgozott, majd később a selypi cukorgyár főenergetikusa volt. Thurzó Jenci találkozott Vele ott is, Törökszentmiklóson is, amikor ökölvívó csapatával ott járt. Később Selypen a cukorgyár karbantartó főnöke volt. Szenvedélyesen sportolt egész életében 1988-ban (?) bekövetkezett haláláig.

Családi és egyéb körülményeit nem ismerjük.

GÁSPÁRFALVI JÓZSEF ht.hdgy.

Kedves, barna, vidám, jól nótázó miskolci barátunkat családja Gyógyinak, mi általában Jocónak hívtuk. Édesapja, Vince, jól ismert járásbírói irodaigazgató, édesanyja tanítónő volt. Három bátyja volt. László ügyész volt és él, Ferenc bátyját még a háború előtt egy bűnöző a miskolci Népkertben lőtte le. A gyilkost, tűzharcban, a rendőrök lelőtték. Vince bátyja MÁV tanácsos volt.

Jóska a kassai Repülő Alapnál szerezte meg a I. fokot. Oktatója Széles Géza volt. oktatója. Repülő alapi startkönyve szerint, melyet 1944 áprilisáig vezetett 1942. 08. 26-án 162 felszállás után ment el egyedül Bükkerrel, 1943. 05. 20-án 47 felszállás után Aradóval és 1943. 10. 22-én még Taszáron 34 felszállás után Sólyommal lett egyedül repülő és még ott 18 iskolakört repült. Veszprémben Héját repült. Szegeden és Acsádon végezte 20 órás műszerrepülő kiképzését, majd tizennégy társával Debrecenbe került, onnan Pápára, majd a Rep.lövész ezredhez. 1944. nov. 11-én kelt Le. pcs-csal helyezték a Puma Kölyök szd-hoz, ahova november 21-én érkezett. Me 109-es kiképzését 1945. 01. 01-jén fejezte be és ekkor helyezték át a Puma 3. szd-ához.

Nem tudjuk hány bevetése, légigyőzelme volt, de kötelességét gyakorló ember lévén, megállhatta helyét. "A 101.v. rep.e. 1945. 04. 13.-án megjelent 57.sz.pcs-a szerint: A 101. I/3. szd. kötelékébe tartozó GÁSPÁRFALVI József (1924, Miskolc, Miskovich Margit) ht.hdgy. az 1945. 04. 03-i alacsony támadás alkalmával lgv-i találat következtében Wiener-Neustadt és a Fertő-tó között, ellenséges terület felett K 7-es jelű rg-ével kényszerleszállást hajtott végre."

Szovjet fogságba esett. Erdőt irtott és utat épített. Ahogy ő hívta, a "keleti akadémiáról" 48 kg-mal 1948. június végén vagy július elején érkezett haza.

Fogsági élményeként mesélte, hogy a vele együtt levő Mosánszky fhdgy., aki a háború alatt az Országos Légő Központban Keselyű vörgy. mellett teljesített szolgálatot és részt vett a lelőtt vagy fogságba esett amerikai pilóták

kihallgatásán. Közülük az egyik azt vallotta, hogy legjobban a fehér keresztes gépektől tartottak, ami a németeknek valamelyik különleges alakulata lehet és amelyek ellen nekik egy külön jelentő szolgálatuk van, mert ha ők jönnek külön riasztást végeznek.

Itthon 1948. szeptemberétől a vasútnál szemet (az elképzelhető legporosabb munkahelyen) lapátolt. Ekkor ismerte meg Rimaszombatról 1947 végén áttelepített, szomszédjukban lakó, későbbi feleségét.

1949 márciusától nyersbőr begyűjtésnél (az elképzelhető legbűzősebb munkahelyen) rakodó, majd az év végén ugyanott teherg.k. vezető volt.

1950-ben házasodtak össze. Házasságukból két fiú született: 1951-ben László és 1957-ben József.

1952-től a Belker Szállítási Vállalatnál, majd a Mezőker-nél t.g.k. vezető.

1957-ben a forradalom után letartóztatták. Hivatásos gépkocsivezetői jogosítványát bevonták. Ártatlansága miatt, rövid idő után kiengedték. Két évig raktári-, majd villanszerelők mellett segédmunkás. Elvégezte közben a gépipari technikumot és többszöri fellebbezésre, a 60-as évek elején visszakapta jogosítványát is.

1963-tól a DIGÉP-nél műszaki fordító és másodállásban gépkocsivezető oktató, amíg meg nem betegedett.

1980-ban súlyos mellkasi műtéten esett át, 1981-ben leszázalékolták. Apósával és két nőtlen fiával rokkant nyugdíjasként élt. Ma is nőtlen fiai néha elvitték még élő ügyész bátyjához. László könyvkötő, József közgazdász lett.

Utolsó éveiben két mankóval járt és nem tudta lakását elhagyni.

A mi első, 1990-es találkozónkon még búcsúzóul részt vett és szép hangjával Ő volt a nóták kezdeményezője. Egy hónappal később, 1990. november 4-én, 66 éves korában halt meg.

Miskolcon a Mindszenti evangélikus temetőbe temették a r.kat. egyház szertartása szerint. Béke poraira!

vitéz HORVÁTH BÉLA (sz.k.v.repülő) ht. hadnagy

1923. április 11-én Kalocsán születtem. Édesapám Ferenc, a kalocsai Vegyiskísérleti Állomás vezető vegyész-mérnöke, majd igazgatója volt. Amikor a Felvidéket visszakaptuk, 1939-ben Beregszász melletti Nagybaktára, az Ocskay kastélyban elhelyezett kísérleti Gazdaság igazgatójának nevezték ki. Édesanyám, Ács Anna, ugyancsak kalocsai volt, aki három lánytestvéremmel nagy szeretettel nevelt fel bennünket.

Nagybátyám, Horváth Lajos, aki 1898-ban Kalocsán született, 1916. június 1-én vonult be Eperjesre a tábori tüzérezredhez, két éves frontszolgálat után a jogi egyetemre tanulmányi szabadságot kapott, melynek 1919-ben történt bezárása után hazajött Kalocsára. Itt érte a június 20-23-i kalocsai ellenforradalom. A várost a vörösök megadásra szólították fel és büntetlenséget ígértek. Mint rangidős tiszt átadta a várost. Ezért a szavát szegő Szamuely Tibor és terrorcsoportja 1919. június 24-én este fél nyolckor tizenegyedmagával felakasztatta a jezsuita templom melletti fákra. Szegény nagyapám templombanemet a kötélről leszakadva találta meg másnap reggel fiát.

Elemi iskoláimat Kalocsán, középiskoláimat a pécsi Zrínyi Miklós középiskolai nevelőintézetben végeztem és 1942. júniusában érettségiztem. «MDNM» Jó sportoló voltam. 1939-40-ben megnyertem az intézet mezei fűtőversenyét, 1940-41-ben a kis- és hadipuska lövészetet.

Sikeres repülőorvosi vizsga után az I.fokot Váton végeztem. Szombathelyen a Repülő Akadémián a D osztályban voltam. A II.évf. gyakorlati kiképzését Taszáron kezdtem, majd Veszprémben az elméleti év után a Solyom és Héja kiképzést fejeztem be avatásig.

Tíz nappal avatás előtt résztvettem az "Akadémiák közötti öttusa versenyen" és negyedik helyezést értem el összetettben. vitéz Horthy István herendi porcelán szobrát kaptam tiszteletdíjként.

1944. augusztus 20-án avatott fel a Kormányzó úr repülő-hadnagynak. Két hét szabadság után Kenyeribe majd Acsádra műszerkiképzésre vonultam be. Annak befejezése után ismét Kenyeribe helyeztek a Papp Tibor fhdgy. úr által vezetett Me-109-es tanfolyamra. A kiképzést 1945. március 18-án fejeztem be és azonnal áthelyeztek a 101/II Kovács Juszuf őrgy. úr osztályának Máthé fhgy. úr vezette 7. századához. Itt történt, hogy március 23-án riadókészültségben ültem. Egy Veszprémből jött Hughesen (telexen) engem is jelöltek Messerek átrepülésére. Egy Weihélnél kellett volna útbaindulnom. Máthé fhgy. úr nem engedett. Ez volt a szerencsém, mert a Weihét felszállás után amerikai P-38-as vadászok lelőtték. Ekkor halt meg Málnássy és Bernard hdgy. és sebesült meg súlyosan Török zls. és Kárpáti őrm. (MSz.1990. 110.old.). Sógoroméék úgy tudták, hogy én is a gépben voltam és meghaltam.

1945. március 24-én osztályparancsnokom gépét repültem át Szombathelyre és leszálláskor a kigurulás végén egyik futóm egy kis bombatölcsérbe gurult. Gépem lassan fejezlett, légszűrőm meggörbült. Másnap Ladó Tónival parancsot kaptam, hogy az osztály anyagát egy gépkocsi oszloppal vigyük Efferdingbe. A lebombázott hidak és utak miatt feladatunkat nagy kerülővel Budweissen keresztül, három és fél nap alatt teljesítettük. Az anyag leadása után Tónit és engem Pockingba küldtek. Ott a rendfenntartó szd-hoz osztottak be Gátfalvi megfigyelő őrgy. parancsnoksága alá. Ide voltak beosztva Deák Ferenc időjelző szds. és Bárány Ferenc megfigyelő fhdgy. urak is.

Az amerikaiak beérkezése után fegyvereinket le kellett adnunk és a tábor területét nem hagyhattuk el. Az egész tábornak csak egy konyhája volt. A kéthónapos sárgaborsó "kúrát" senkinek nem kívánom. Családomról semmit nem tudtam, nagyon nehéz volt otthoni hírek nélkül élni!

Szeptember végén kezdték indítani a kiszalmázott marhavagonos szerelvényeket hazafele. Október végén én is elindultam. Székesfehérváron leszedték a csendőroket és még néhány embert a vonatról és beérkeztünk a Déli pályaudvarra. A zsebemben levő párezer pengő semmit nem ért.

Leutaztam Kalocsára, ott élt mindkét nagyanyám és sok ismerősöm. Nagyon megörültek nekem, hogy mégis életben maradtam.

A katonai igazoltatás után 1946-ban csökkentett fizetéssel jogosan még egyenruhát viselhettem. 1947. végén behívtak a HM-be. Sokan voltunk, kérdőíveket kellett kitöltenünk, a továbbszolgálatra "nem"-mel válaszoltam. Itt találkoztam Hepper Tónival, alapi oktatónkkal, aki a civil repülést szervezte. A Műszaki Egyetemre háromszor akartam bejutni, de elutasítottak. Két kalocsai barátom kereskedelmi képviselőt vállaltam el Budapesten.

1949-ben Édesapámat hazaengedték a Szovjetunióból és a Földművelésügyi Minisztériumban kapott állást. Kétszobás albérletbe költöztünk, újra együtt voltunk.

1949. nyarán először egy vegyszer- majd egy gyógyszer-nagykereskedelmi vállalatnál biciklis kifizető lettem.

1950. júniusban sikerült műszaki rajzolónak bekerülnöm a Vasbeton Vállalathoz, majd a Betontechnikai Intézetbe, de amikor 1951-ben beolvasztották az Intézetet az Épület Tervező Intézetbe, nekem káderlapom miatt felmondtak. Az Anyagtervezés sikerült bejutnom, hat hónap után kéthavi felmondással el kellett jönnöm. Az Iskola Tanszergyár következett ugyancsak hat hónapig. Sikerült a Mezőgéptervező Intézetbe bejutnom 1953. július 8-án. Ez volt utolsó állásom, de itt is 1956. tavaszán új állás keresésére szólítottak fel. Szeptember végén négy kollegámmal Mosonmagyaróvárra, egy

kukorica-aratógép sorozatgyártásának elindítására küldtek. Itt ért az 1956-os forradalom.

Családos társaim az utolsó vonattal hazautaztak, én a városháza melletti szállodában maradtam. Résztvettem a mosonmagyaróvári hirhedt tüntetésben, ahol a zöldávósok a tömegbe lőttek azért, mert egy gyerek a laktanyán levő vörös csillagot le akarta szedni.

Mintegy 50 halott, 150 sebesült maradt a helyszínen. A halottakat a város főterén kifektették, hogy hozzátartozóik rájuk találhassanak. Ekkor találkoztam Dr. Szimonisz László volt orvos szds.-sal, akit Vátról ismertünk.

Ő kiment Bécsbe, kért orvosságot és vért a sok sebesültnek. Megkért arra, hogy menjek ki a határra és segítsek tolmácsolni a nemzetőröknek. Az elmenekült határőrök fegyvereiket otthagyták. Osztrákok jöttek, akik otthoni ismerőseik, rokonaik után érdeklődtek. A nyugati újságírókat csak saját felelőségükre engedték be. Kezdek jönni a menekülő magyarok. Egy barátom özvegyét és fiát segitettem ki Bécsbe. Most is élnek az USA-ban. Tömegesen érkeztek a nyugati segélyszállítmányok. A harmadik nap után kimentem Nickelsdorfba rendezni a torlódó forgalmat, a plébánián aludtam három napig.

Amikor egy bizottság átvette munkámat, visszajöttem óvárra, ahol ávosokat kerestek. Engem is bőrkabátom miatt letartóztattak és egy jégverembe zártak. Szerencsémre Szimonisz doktor igazolt és kiszabadultam. Ekkor találkoztam Kresandlo Ferenc alezredes úrral, volt pécsi tanárossal, aki diákjaival egy barakkban lakott. Nagyon féltette gyerekeit, mert éppen a városházával szemben voltak, ahol a bíróság volt.

Egyik este a szálloda elé beparkolt egy szovjet harcokcsi. Másnap hajnalban három orosz géppisztolyos szobánkban igazoltatott bennünket. A hangosbeszélő mindenkit a munka felvételére buzdított.

A történetek után elhatároztam, hogy elhagyom Hazámat. Este átmentem Nickelsdorfba, megaludtam, következő nap Bécsben ismerőseimnél voltam. Az osztrák táborok akkor már megteltek. Nem akartam senki terhére lenni. Svájcba jelentkeztem, gondolva, hogy az közel van, legalább hamar hazautazhatok. Vonattal indultunk. A svájci határon Feldkirchenben lezuhanyoztattak bennünket. A vonat eleje Bazelbe, mi Montreuxba kerültünk 1956 november 17-én. Kis szállodákban helyeztek el bennünket. A Vöröskereszt segített állást szerezni. December 14-én Veveyben, mint műszaki rajzoló a géptervezésben dolgoztam.

Sokat segitettem francia-német tudással honfitársaimnak, akiknek sok félreértésük, nehézségük volt munkavállalóikkal, mert nem ismerték a nyelvet.

1962-ben Veveyből a vele összeépült La Tour de Peilz-be költöztem.

1967-ben, tizenkét év után, változtattam állást és egy gépeket tervező vállalathoz mentem. Ebben az évben nősültem meg. Jelenleg is itt élek feleségemmel és 25 éves lányommal.

Tuli 1994. február 16-án, La Tour de Peilz-ben, Svájcban meghalt.

HORVÁTH GÁBOR ht. hdgy.

Gábor 1924. július 24-én Cinkotán született. Elemi iskoláit Cinkotán, a gimnáziumot a pesti piaristáknál végezte kiváló eredménnyel.

Elemér bátyja nyomdokait követve sikeres orvosi vizsga után az alapkiképzést a debreceni Repülő Alapnál kapta, ahol 336 felszállás és 33 óra repült idővel első fokú repülőgép-vezető lett. Szombathelyre a Repülő Akadémiára az A osztály-ba vonult be. Osztály—és évfolyammásodik volt az első félévben, majd a C osztályban osztályelső és évfolyam második maradt a további félévek alatt.

Aradóval 19 felszállás után ment el egyedül Váton, a tavaszi kihelyezésen, majd Taszáron a II. évfolyam első gyakorlati kiképzésén Solyommal, 1943. nov. 11-én. Fülöp István szds. úrnál 70 felszállás után lett egyedülrepülő.

Veszprémben az elméleti kiképzés alatt Szobránczy, majd Telbisz szds-oknál repült és 1944. május 10-én, két CR 42-es start után, ment el Héjával.

Még avatás előtt 1944. június 12-én kezdte Szegeden 50 órás műszerrepülő kiképzését és azt hadnaggyá avatása után október 11-én Acsádon fejezte be.

A Romboló Kiképző Keretnél Vágfarkasdon, 1944. december 12-én lett Messerschmidt Bf- 110-es géppel egyedülrepülő. Itt volt öt nappal később december 17-én egyházi esküvője Brandt Máriával.

Alakulata a Romboló Kiképző Keret Zeltwegbe települt ki, ott a Fliegersiedlungban laktak.

Utolsó repülése 1945. március 14-én Héjával történt Kenyeri–Zeltweg útvonalon.

Startkönyve szerint életében összesen 759 felszállást hajtott végre 211 óra repült idővel.

Kiváló ember, kiváló repülőgép-vezető volt.

Zeltwegben, hogy ne essenek szovjet fogságba, gyalogosan menekültek Bad Aussee-be, onnan két hónap után visszajöttek feleségével Zeltwegbe és 1946 decemberben jöttek haza egyénileg. Igazolták, kérte tartalékos állományba helyezését.

1948-ig szülei vállalatánál dolgozott, majd annak államosítása és elkobása után Kecskeméten a konzervgyárban könyvelő.

1956-ban főkönyvelőként választották be a munkástanácsba. Ezért két évre ítélték el, amit kitöltött. Utána villanyszerelő, majd pénzügyi előadó a tiszakécskei gépgyárban. Innen újra a Konzerviparhoz került Nyíregyházára az új gyárba pénzügyi osztályvezetőnek, majd később, utolsó állomásaként a nagykőrösi konzervgyár kereskedelmi főosztályvezetője lett.

Szeretett, kedves felesége, Mária hirtelen halála gyenge szívét nagyon megviselte.

Egy fiút, két leányát és hat unokáját hagyta második feleségére, akivel utolsó éveiben harmonikus házasságban élt, 1991 augusztusában bekövetkezett haláláig.

Gáborral végig együtt szolgáltam, egy osztályban kezdtünk az Akadémián Szombathelyen az A osztályban. Majd újra összekerültünk a Műszerrepülő századnál és a Romboló Kiképző Keretnél. Zeltwegben akkor váltunk csak el egymástól, amikor engem a nőtlen tisztekkel Klagenfurtba helyeztek át. A háború után Budán több alkalommal, 1980 után két alkalommal látogattam meg Gábort Nagykőrösön. Nagy szeretettel emlékezett ifjúságára, a repülésre, parancsnokaira, az együtt eltöltött rövid, élete rövid, de szép időszakára.

Számos fényképével, rep.leírásával készségesen állt rendelkezésemre s mindig szokásos kedvességével tartóztatott. Nagy szívű, szeretetreméltó embernek, hű bajtársnak és barátának ismertem.

ILLÉS ÖDÖN ht.hdgy.

Vasváron 1921. 10. 19-én született. Édesapja itt, később Zalaegerszegen, majd Sümegen előbb beosztott bíró, majd járásbírósi elnök. Két bátyja él: György, aki mérnök lett és Antal, aki Sümegen, mezőgazdasági mérnöktanár volt.

Dönci Vasváron kezdte elemi iskoláit, Zalaegerszegen folytatta, majd hat osztályt itt járt gimnáziumba. 1939 áprilisában kerültek Sümegre, ahol érettségivel 1942-ben fejezte be a gimnáziumot.

Váton kapta repülő alapkiképzését a HMNRA-nál.

Avatás után Kenyeriben Solyommal, Aradó B-vel repült. Héjával egy felszállása volt. Ausztriában Aschachban volt alakulatával amerikai hadifogságban hat hónapot. 1945-ben tért haza. 1948 végéig földet osztott.

1949. nyarán Uzsbányán az Út- és Vasútépítő Vállalatnál helyezkedett el. Négy vasúti híd építkezésén vett részt és bányacsatornázási munkákat végzett.

Kazincbarcikán, Sajóbáonyban is a sajomenti vízművet építi, különböző mélyépítési munkakörökben dolgozott.

1950-ben Albertfalvára az EMAG betonépítési munkáihoz került. 1951. 04. 15-étől a MASZOBAL nyírádi üzeménél szállításvezető. 1954. 06. 01-gyel létszámfelettiként elbocsátották. Alkalmi munkákat végez, strandfürdőt tervez és épít Sümegen. A járás területén földet mér, parcelláz, csatornázási terveket készít.

Újra csak 1959-ben tudott elhelyezkedni, mint lakatos-, bádogos-, villany- és vízszereelő részlegek vezetője. Majd 1960. okt. 1-től egy Víz- és Csatornaépítő Vállalat üzemvezetője.

Két fia: László és Tamás. Lacinak László fia és Dorottya lánya; Tamásnak egy Tamás fia van. Sümegen élnek.

Döncink 1978. 03. 09-én halt meg Sümegen, orvosi műhiba miatt, nem ismerték fel vakbélgyulladását. Családját korán, kisebbik fiát Tamást, 12 évesen hagyta itt.

Felesége 1987. 08. 11-én követte férjét. Tamás fia leszerelése napján temették el.

A sümegi temetőben nyugszanak. Béke poraikra.

KARDOS MIKLÓS ht.hdgy.

Kardos Miklós Hódmezővásárhelyen 1921. 12. 02-án született. Édesapja első világháborús repülőtiszt volt. Édesanyja Lippai Nagy Mária Szeged egyik legszebb özvegy asszonya volt.

Miklós a gimnáziumot Szegeden végezte és ott is érettségizett. Algyőn vitorlázott.

Avatás előtt megkezdett vadász kiképzését az első Me-109-es csoportban kapta Székesfehérvárott, de egészségi okok miatt lemaradt.

1944. október 26-án vonult be Veszprémbe és a 2. szd-hoz osztották be, az akkor már hősi halott Balogh Károly fhdgy. helyére, aki Szombathelyen a REGVI 1. (Kórossy) szd. elsőtisztje volt.

1944. 11. 5-én Bejczy fhdgy-gyal végzett gyakorló repülés közben alkarját törte. Dóra Ambrus őrm-el, mint sebesülteket 1945. 01. 07-én a veszprémi repülőtér állományaiba ill. Sárvarra az egyesített pótkeret állományaiba helyezték át (34/44. 11.07.).

Két hónap után febr.23-án ismét az alakulathoz helyezték és a 2.szd-hoz osztották be. Itt Szakács Karcival és Bély Ödönnel szolgált együtt a 101/I/2. szd-nál.

Welsből 1945. 04. 09-én a 101/I.osztálytól létszámfeleslegként nyolc évfolyamtársunkkal együtt Pockingba helyezték.

Itthon a legelsőik között került vissza a Légierőkhöz. Mátyásföldön szolgált Mátételki Jóskával. Bátorfinak ő adott engedélyt, hogy repülhessen. Frankó Bandi itt oktatott a Fémárú Klubnál. Játszotta a nagy kommunistát, mely Bandiből tartózkodást váltott ki.

Baranyay Tibor 1949. szilveszter éjjel találkozott vele utoljára Pesten.

Később fhdgy-ként a szegedi repülőtér parancsnoka lett. Szolnokon is szolgált, itt tartóztatták le, és 1952-53-ban internálták Thurzó Jenci szerint a Hortobágyra, Püspökladányba. Frankó Bandi bilincsbe verve látta, nagyon leromlott állapotban. Az őt hagyta, hogy beszélgethessenek. Bandi szerint neki is hősi emléktáblánkon lenne a helye. Mások szerint Debrecenben közlekedési baleset áldozata lett, amikor is egy villamos egy teherautóval ütközött össze. Erről nincs még hiteles adatunk. Nem tudjuk mikor és hol halt meg.

KOCSIS NÁNDOR t.zls.

A Jugoszláviában levő Moholon 1922. február 2-án született. Édesapja Kocsis Géza kereskedősegéd és édesanyja, Bodor Etelka két fiútestvérével, Zoltánnal és Lászlóval, nevelte fel. Szülei 1924-ben jöttek Kalocsára, ahol is a jezsuita gimnáziumban

érettségizett. Zoltán továbbszolgáló tiszt lett, 1945 után Ausztráliába ment ki, 6-8 évvel fiatalabb öccse, László, 1956 után feleségével Kanadába ment.

Náci 1942 nyarán vonult be a Repülő Alaphoz, Érdre, a Műegyetemi Sportrepülő Egyesülethez, az M.Sr.E.-hez, ahol Ő volt három közül az egyik jelöltje a "III. a" műrepülési feladatnak. 1942. október 15-én a Rep. Akadémiára, Szombathelyre a D osztályba került. 1943. aug. 1-től Veszprémben a Rep. Akad. II. évfolyamán volt 1944. május 19-ig.

A műszerrepülő kiképzés befejezése után 1944. május 20-tól okt. 1-ig Székesfehérvár Sóstón repülőtiszt iskolán, majd 1945. április 12-ig a 109-es átképző tanfolyamon repülőgép-vezető növendék. Az átképző szd-dal került ki az országból Gothába. Weimarban esett amerikai hadifogságba, melyet Franciaországban töltött. Az első szerelvényrel jött haza és 1945. október 30-án már itthon volt.

Egy tartalékos repülőtisztnek itt sem lehetett maradása, így megjövedele után először plakátot ragasztott, majd az útépitésnél próbált szerencsét. Kalocsán a vendéglátóiparnál már pénztáros lehetett, amikor azt tanácsolták neki, hogy menjen el Kalocsáról. Budapestre ment, ahol egy barátja segítségével egy szálloda mosodájában húzódott meg, majd ugyanott mosodavezető lett. A szálloda megszűnésekor kesztonmunkásnak ment a Metró építéséhez.

1952-ben térhetett vissza Kalocsára. A Tejjiparnál fűtő, majd a vágóhídon raktáros lett. A vágóhíd megszűnésekor az Építőipari Vibrátor Vállalatnál ugyancsak raktáros 1978. november 2-án bekövetkezett hirtelen haláláig.

1957-ben másodsorú nősült, felesége Balaton Ilona, Ica, az Igazságügyi Minisztérium dolgozója volt, akinek kislányát apjaként nevelte.

Pártonkívüli maradt, 1952-től szakszervezeti tag volt. Nagy szívfájdalma volt életének, hogy 1973. 03. 30-án, minden indok nélkül, rendfokozat nélküli honvéddé fokozták le.

Rehabilitációját már nem is kérhette, de felesége nyugdíját özvegyi jogon a megjelent kárpótlási rendelet alapján 250.- Ft-tal megemelték. Nándit post mortem 1994. április hónapban a HM rehabilitációs Bizottsága javaslatára a honvédelmi miniszter főhadnaggyá léptette elő.

Nándi, kedves, mindig csendes és kiegyensúlyozott barátunk, nyugodjál békében!

KORONKA PÁL t. zls.

Édesapja református lelkész volt, aki 1923-ban Pali születésekor Csíkfalván (Maros m.), a háború alatti években Vetésen (Szatmár megye) hirdette az ígét. Mi erdélyi székely fiúnak tartottuk Palit. Szegeden végzett négy gimnázium után a Felső-fémipariban végzett. Talán Tamási Áron hőse után Surgyelánnak hívtuk.

Debrecenben, majd Veszprémben és Tapolcán repült avatásáig. Tartalékos zls-nak avatták. Sándor bátyja szerint a Szent László ho. repülő lövész ezredében szolgált, nyilván oda Kenyeriből jelentkezett, mert Sárlos zls., oktatója emlékezett rá. A lövész ezrednél szakasz pk. volt. Azt hallottam, hogy nagyon bátor és vad katona volt. Kézigránát dobást oktatva, a célba találóknak szabadságot adott.

Sándor bátyja szerint a háború után angol fogságban volt és 1946-ban a már romániai Vetésre a parókiába jött haza szüleihez, ahol ő is találkozott vele. A Szent László ho-ban szerzett haretéri élményeit mesélte el. Mutatta azt a szolgálati jegyet, melyben kezdeményezték a lovagkereszt kitüntetését. Az aláíró Szügyi altbgy. volt. A vetési találkozás után mindketten visszajöttek, Sándor Debrecenbe az Egyetem jogi karára, Pali Pestre, mert Kiss Sándor a Paraszt Szövetség igazgatója jó barátja lévén ő a szövetség szervező titkáráként dolgozott. Több erdélyi kimenekítésében segített.

Sándor bátyját 1948. március 15-én a debreceni internátusban megjelent egyenruhában levő zászlós kereste és közölte, hogy bajtársai üzentek Palinak. Kérte, hogy mondja meg öccse tartózkodási helyét, mivel tudják, hogy visszatért Magyarországra és tudják, hogy vele, bátyjával felvette a kapcsolatot. Sándor tagadott, de aznap éjfélkor bevitték a debreceni katpolra, (orvos-felesége hűgát is) és egy személyes fogdában tartva, mintegy tíz napig éjjel-nappal faggatták. Pár hónap múltán tudta meg ő is egy Erdélyből, édesanyjuktól jött levélből, hogy Pali Angliában van.

Lengyel Bizsu 1948 nyarán Bécsben találkozott vele. Segítségével Vörös Sándorral együtt sikerült Svájcba jutnia. Úgy tudták, hogy a francia Deuxieme Bureau futáraként utazott. Pali sok száműzött magyarnak nyújtott segítséget.

1952-ben az a bizonyos provokátor az ő hamisított levelét mutatta Mátyai Tüskének és Nagy Árpinnak, hogy "beszervezze" őket.

Pali Angliában először a Ronson cégnél dolgozott.

Itthon Sándor bátyját 1970-es évekig megfigyelés alatt tartották, és csak 1974-ben kapott útlevelet és IBUSZ úttal meglátogathatta öccsét. Akkor Pali az I.C.I.(Imperial Chemical Industry) csoportvezetője volt és a cég képviselőjeként bejárta a világot. Csak pár órát lehetett együtt, mert akkor is Brazíliába készült előadást tartani.

Pali az angliai Petworth(Uppwaltham)-ban lakott és az I.C.I. Növényvédelmi kutatási részlegénél Fernhurstban dolgozott. Az I.C.I. fejlesztette ki a 70-es években a totális (egy és kétszikű gyomnövényeket egyaránt irtó) gyomirtó szereket (gramoxon stb.), melyek lehetővé tették a gyomok irtása után a talajlazítás (szántás stb.) nélküli ún. "direkt vetést". Ennek gépészeti eszközének a hármastárcsás csorosozlyás vetőgép szabadalma és kifejlesztése Pali érdeme volt. Ezután az ún. paraplow talajlazítóval kapcsolatos alap kutatásokra koncentrált, melyet először az 1980-ban tartott Királyi bemutatón láthatott a szakmai közönség. Napjainkban a talajlazításos vagy nélküli direkt vetés a csapadékos vidékek gazdaságosabb talajművelésének fő eszköze és világszerte elterjedőben van. Koronka Palinkat egy merőben új földművelési rendszer felismerőjének és kidolgozójának tartják és nevére szakkörökben így emlékeznek.(1)

Palit a Rákosi-Kádár rendszer kémnek nyilvánította és 1980-ig nem kapott beutazási vízumot. Halála előtt két hónappal közölte vele az angliai magyar követség, hogy a tilalmi listáról törölték és a beutazási vízumot kiadják részére. Életében már nem tudott hazajönni. Talán ezért is nálunk ez az új földművelési rendszer már elterjedőben van.

Angol nőt vett feleségül. Őt fiúgyermekük volt, aki közül egy fiatalon meghalt. A négy közül háromnak családja van. Özvegye, gyermekeivel többször jártak Pesten. Csodálatos élmény volt részükre az Erdélyben tett utazás, melynek során Csíkfalvát is felkeresték. A fiúk több alkalommal szerveztek adománygyűjtést a rászoruló székelyek részére és kísérték a szállító gépkocsikat.

Koronka Pali a londoni magyar református egyház presbitere volt. 1980-ban szívinfarktus következtében halt meg. A Chichester-i krematóriumtól temették.

(1) Köszönetet kell mondjak Szalai Tamás úrnak, a GATE földművelési tanszék mérnökének és az ISTRO (Nk-i Talajművelési Tuds. Szervezet) magyar tagozata titkárnak szakmai felvilágosításáért.

(2) Köszönöm Szabó Károly angliai „myomozását”. A legpontosabb ismereteket bátyjától Koronka Sándortól kaptam. Köszönet érte. (A szerkesztő)

LADÓ ANTAL ht. hdgy.

1921. szeptember 24-én Nagyikindán született. Édesapja több helyen, utoljára Dorogon volt főjegyző.

Tóni elemi iskoláit Táton (Esztergom m.), a gimnáziumot Esztergomban a Ferenceseknél végezte, itt is érettségizett 1942-ben.

A Horthy Miklós Nemzeti Repülő Alap B.S.E. kiképző kereténél Ferihegyen kapta I. fokú repülő kiképzését.

A Repülő Akadémia B osztályába került, ekkor még Laux Antal néven. Taszáron, Veszprémben, Tapolcán volt Sóló kiképzésen. CR-42-sel és Héjával Veszprémben repült Nyárády Lajos szds. úr keze alatt. Műszerrepülő kiképzését Szegeden fejezte be és került Debrecenbe, onnan Pápára, majd Kenyeribe a Puma 6. századához Messerschmitt átképzésre.

Ezután a Kenyeriben levő 101/III. o.-hoz osztották be.

Vitéz Horváth Bélával a 101/III. osztály földi részlegével hagyta el az országot. A lebombázott hidak és utak miatt feladatukat nagy kerülővel Budweissen keresztül, három és fél nap alatt tudták teljesíteni és jutottak el Efferdingbe. Az anyag leadása után mindkettejüket Pockingba küldték.

Itt esett Tóni fogságba. Hazajövele után rövidesen, elhamarkodva nősült. Egy Kecelen birtokos kalocsai tiszt özvegyét vette feleségül, akitől rövidesen elvált.

1950-ben jött fel Budapestre, kubikusként dolgozott, majd hosszú ideig tehergépkocsi-vezető volt. Ekkor találkozott újra egy fiatal korából ismert dorogi lánnyal, akit feleségül vett.

1960-61-ben a Villamos Szigetelő- és Kábelgyár benzin-motoros emelővillás targoncavezetője a gyár öbudai raktártelepén.

A Vállalatnál dolgozó két honvédtiszt (Romhányi Ferenc és Koós Ottó) tanácsára elvégezte a közgazdasági technikum kétéves esti tagozatát.

Amikor a gyára 1972-ben beolvadt a Tiszai Vegyi Kombinátba, átvették és a Kombinát sashalmi központjában diszpécserkedett "örökös párton kívülként", 1982-ben történt nyugdíjbamenetelig.

Házasságukból az ifjabb Antal és a kis Éva született. Rövid ideig volt nyugdíjban, és örülhetett két fiú- és három lányunokájának, mert a gégerák viszonylag fiatalon, 35 éves boldog házasságából 1986-ban elragadta.

Kiegyensúlyozott, kedves, mosolygós egyénisége, elegáns, sportos alkata örökre emlékezetünkben marad.

LÉNÁRT TIVADAR t.zls.

Egerben 1922. 04. 08-án született, édesapja Ferenc, anyja Lovász Erzsébet.

1944. május végén Tapolcára, majd július végén Vönöckre került Sóló kiképzésre. Szentkirályszabadja, majd a Bólyain tartalékos zászlóssá avatása következett. Újra Vö-nöckön a 2. rgv. kik. o-nál repült, itt fejezte be a III. fokot Héjával.

Nov. 20 - dec. 7 között Acsádon műszerrepülő kiképzésen volt.

A 101. vadászrepülőezred 1/1945.01.02. sz. parancsa szerint a v. kik. rep. dd. pság. 28.568/el. 1944 sz.rend-vel 1944. 12. 20-ával a Műszer kik. oszt-tól a 101/II. oszt. 6. szd-ához helyezték kilenc évfolyamtársával együtt.

A 101/6. szd-nál kiképzését befejezve az 50/1945.03.19-i ezredparancs szerint a III. oszt. 7.sz.d-hoz osztották be: vitéz Horváth Béla hdgy-gyal együtt.

Április 22-én a 7. szd-tól a II. osztályhoz helyezték át (64/45.04.22.). Bevetéseinek számát, eredményességét nem ismerjük.

Ausztriában Welsben laktanya ügyeletes tiszt szolgálatot adott: 1945. 05. 22-én, 06. 08-án.

Balog Pál hdgy. évfolyamtársával a "Honvédség" kötelékéből a 121/1945. 07. 20-án megjelent ezred parancs szerint nem ismert ok miatt elbocsátották.

Sorsának alakulását nem ismerjük. Ausztráliába vándorolt ki és ott is halt meg.

Sándor 1921. 02. 22-én a Szatmár megyei Géresen született. Édesapja Miklóssy Gyula földbirtokos feleségével Bányai Máriával és gyermekeivel együtt 1925-ben repatriált. 1942-ig Debrecenben, 1942-1944 között Nagyváradon éltek.

Sándor elemi iskoláit 1927-28-ban a debreceni Fűvészkert utcai, 1928-31 között az Ötvös utcai református elemi népiskolában végezte. Középiskolába 1931-38 között a Fazekas M. Áll. Reál Iskolába járt. 1938-ben magán úton ismételte a VIII. gimnáziumot és Miskolcon a Hunfalvy Áll. Reál gimnáziumban érettségi vizsgát tett. 1939-40-ben négy félévet a Budapesti Műszaki Egyetem (Általános) Mérnöki Karán végzett.

Vitorlázó repülő kiképzését a Hármashatár-hegyen kezdte. 1939-ban A, 1941-ben Debrecenben B vizsgát tett Csinos József növendékéként.

1942. júniusig Debrecen Város Birtokrendező irodájában dolgozott. A Repülő Akadémiára jelentkezett. Februárban orvosi vizsgán, március 23-án sorozáson, majd májusban újra orvosi vizsgán esett át. Július 5-én vonult be a Repülő Alaphoz Debrecen-Nyulasra, ahol 333 felszállást 31 óra 50 percet (továbbiakban f., ó., p.,) repült Bű-131-el. Október 15-én Szombathelyen a Repülő Akadémián jelentkezett. A 2. Osszó szd-nál repült. Az első évfolyamot évfolyam 7.-nek végezte. A három "Hollós" tárgyból (öt növendék közül) kitűnője volt. 1943. 05. 28-tól Váton volt kihelyezésen, majd Szombathelyen fejezte be Arado Ar-96A-val kiképzését (120 f. 25 ó. rep. idő).

08. 20-09. 14-ig nyári szabadságon, majd Debrecenben a II. évf. első rep.gyak. kik-én 11. 14-ig Weihevél 40 f.-t végez 14 ó. 15 p. idővel.

Ekkor kezdődött Veszprémben az elméleti kiképzés, mely március 15-ig tartott. Ezt repülő gyakorlati kiképzés követte. Március 19-én Veszprémben repülő kiképzés folyt és egy német köteléket láttak a reptér felett elrepülni. Ezt írja naplójába: "Német Ju-88-as repgépek köröznak a reptér felett úgy 200 méteren. Mindegyik hasa alatt ott sötétlik 2 db kb. 250-es bomba. A vadászcsoportunk Súlyommal iskolakörözik és fordulógyakorlatokat hajt végre. Egyik 88-as rácsap a fordulózó gépre és tüzel. (1) Ugyanezt megcsinálják egy másik gépünkkel is. A repülést vezető szds. erre az üzemet befejezi. Dél felé a 88-ok alacsonyabbra ereszkednek. Egy 52-es leszáll, egy szds. és 16 német katona, valamint egy kis gépágyu kerül ki belőle. A német szds. átvesszi a reptér pság-át. Egyes őrségeket németekkel is megerősítenek. A repülést betiltják, egyelőre magyar felségjelű gép nem repülhet. A tényleges helyzetet századparancsnokunk du. 3-kor ismerteti. Felszólít mindenkit a fegyelmezett, udvarias, de a halálig is büszke, kemény, magyar katonás viselkedésre. Szörnyű levertség, találgatások, éjszaka alig tudunk aludni...!"

Sándor Tapolcán május végén kezd Súlyommal repülni, 07. 02-án Vönöckre helyezik át csoportját, ahol 08. 12.-ig tartózkodik.

Szentkirályszabadja és az aug. 20-i avatás következett. Évfolyam 12.-nek avatták. A Le. Törzskülönítményébe került beosztásra. Vönöckre ment vissza a Rgv. II. osztályhoz. 09. 23-tól Celldömölkön, 10. 24-től Kenyeriben lakott. Ez idő alatt WM.21 Súlyommal (90 f., 13.5 ó.-t); FW 56 Stösserrel (5 f., 2 ó.); Mávag Héjával 9 f. 4. ó.-t repült).

1944. dec. 5-én helyezték a 101. v. e. II. o. 6. szd-ához Kenyeribe, ahol Aradó 96B-vel 16 f. 9 ó. rep. után 12. 13-án Acsádra vezényelték a Műszerkiképző századhoz. A műszerkiképzést 10. 15-én kezdték el.

1945. 01. 03-án repült ki Bückerével Königrätzbe, onnan 13-án Saganba, majd Kolbergbe. Innen indul 04. 12-én Weissewarteba. Egyedül repüli sértetlenül végig a nagy utat Bückerével, rádió nélkül. Hatalmas teljesítmény volt ez az akkori légiriadókkal teli világban!

Mint naplójában olvashatjuk: "1945. 04. 1. Késő délután leszállt egy "Bestmann" a reptéren és attól tudjuk meg, hogy a közeli Magdeburg reptéren már amerikai harcokcsik

vannak. - Este lámpafény mellett német repülők fejszével esnek a gépeknek, hasznavehetetlenné téve azokat. Sírni szeretnék, de inkább szobámba zárkózom. Az én hűséges, jó kis madaramat is most török össze. Hogy vigyáztam, óvtam mindentől! Hányszor mentem el az erdőbe csak azért, hogy megnézhessem, megsimogathassam mint egy kedves lovat, vagy kutyát. Most mindennek vége, örökre. Nem csak a gépet sajnálom, nem csak azt temettem el magamban hanem - mintegy szimbólumként - ezzel a géppel törették össze számomra azt, amiért érdemes volt még élni: a repülést is. Talán mindörökre!..."

Sándor társaival 1945. 04. 16-án esett amerikai fogságba. 04. 29-én ért Foucarville-be, ahol 08. 18-ig volt. Ekkor szállítják át Mailly de Camp-be, ahol 10. 19-ig tartották fogva. Ekkor indították haza szerelvényét. Október 27-én Sárváron "szűrték" és látták el honvédségi igazolvánnyal. Sárváron a cukorgyárnál felügyelő. Itt igazolja a szombathelyi kieg. pság. dec. 19-én. 1946-ban hazament Debrecenbe, ahol a Vetőmagtermeltető Vállalatnál dolgozott.

A háború után Hajdúszoboszlón vitorlázó gépekkel folytatta a repülést "amiért érdemes élni". 1950-ben C vizsgázott, és a III. Vitorlázó Repülő Verseny junior kategóriájában második helyen végzett.

1952-ben feleségül vette özv. Tóth Gyuláné Székelyhidy Jolánt, és a szolnoki cukorgyár központi felügyelője lett. Ebben az évben lett hazánk 27. ezüstkoszorús vitorlázó repülője. 1955-ben segédoktató lett. Hajdúszoboszlón repült, ahova motorkerékpárral járt.

1952-ben Kiskunfélegyházán telepedett le és Bács-Kiskun megye területén szervezte a cukorrépa termelést, ütemezte a betakarítást, átvételt, tárolást és a gyárba szállításokat. A repülést végig csak társadalmi munkában végezte. Megépítette a kiskunfélegyházi repülőteret.

1958-ban oktatói szakszolgálati engedélyt kapott és Győrött megnyerte a seniorok bajnokságát.

1959-ben a Nemzeti Bajnokságon egy gyémánttal megrepülte az aranykoszorút. A kiskunfélegyházi klub elnöke és titkára 2-2 évig, majd 14 évig szakosztályvezető. Novi Saddal épített ki kapcsolatot, ahol a magyarok vontatásos kiképzést, a jugoszlávok csörlésből "Góbé" kiképzést kaptak. Klubja B kategóriás lett, ekkor vette át és volt 8 évig a repülőtér parancsnoka is. Évente 300 ezer Ft-ot "kuncsorgott" össze különböző társadalmi szervektől, tsz-ektől és gyáraktól. Jutott egy Cirrus VTC típusú (első tiszta) műanyag gép megvásárlására is. Mintegy 9000 felszállásából 8000 oktató repülés volt. 1500 órát repült vitorlázó géppel.

Sándor munkásságát 1963, 1966, 1976-ban kiváló dolgozó (Szolnok); 1966, 1970, 1975, 1980-ban 15, 20, 25, 30 éves Honvédelmi érdemérem; 1970 MHSz. Kiváló Munkáért arany fokozat; 1973, 1979 A Haza Szolgálatáért ezüst és arany fokozata; 1973-ban oklevél az MHSz 25 éves fennállása alkalmából majd a FAI 1973-ban Paul Tissandier diplomát ítélte, meg részére, melyet második magyarként Dublinban nem tudott személyesen átvenni, mert epéjével kórházban volt.

1981-ben ment nyugdíjba. Amíg élt addig repült. 1982. november 1-jén halt meg. November 5-én temették és 1987. november 17-én avatták síremlékét a család és repülő növendékei Kiskunfélegyházán.

Sanyi! Te voltál közülünk az egyetlen, a legnagyobb - gyémántkoszorús - sportrepülő, aki a magyar sportrepülésért a legtöbbet tetted.

Megjegyzés. Életrajzát ezüstkoszorús repülő fia, Miklóssy Sándor bocsátotta rendelkezésemre. Ő írta nekem az életrajzában citált két részlet bevezetőjeként: "Engedtessek meg nekem, hogy édesapám feljegyzéseiből, megírjam azokat a részleteket, amely (szerény véleményem szerint) talán sorsforduló volt mindnyájuk

életében” megjegyzést. Valóban az 1944. március 19-i német megszállás és fogságbaesésünk határozta meg későbbi életünket. (A szerkesztő)

(1) Gótz Pál aks. Sólymára.

B. NAGY KÁLMÁN ht. hdgy.

Nevének B betűjét mindenféleképpen magyaráztuk csúnya és kevésbé csúnya szavakkal, de az, a Nagyok között a BORBÉLY Nagyot jelentette. Kálmán 1922. június 29-én született Kecskeméten. Édesapja rendőr volt, akit a Felvidék visszafoglalása után Ungvárra helyeztek családjával együtt, így Kálmán is itt érettségizett 1941-ben. Édesanyja Nagy Mária.

A repülő Alapot Kassán 1942 nyarán végezte és I. fokú repülőgép-vezető lett. A Repülő Akadémián Szombathelyen a C osztályban volt. Debrecenben Fw-58-assal repült. A Repülő Akadémia I. évfolyamát 21-es, a II. évfolyamot 41-es rangszámmal végezte.

Tapolcán Sóllyommal, majd avatás után Kenyeriben Héjával kapta a III. fokot. 1944 decemberében Acsádon a műszerrepülő századnál teljesít szolgálatot, majd január 2-án a Hangyál Mihály hfdgy. vezette Fw 58-as kötelékkel hagyta el az országot és Königrätz-Zaganban való leszállás után Kolbergbe, majd nyugatra Weissewartheba került. Itt estek amerikai fogságba, melyet Foucarvilleben, Franciaországban töltött igen rossz körülmények között. Mélyen vallásos fiú volt, aki a szenvedésekben, miközben sok hadifogoly társa megzavarodott, Kempis Tamás: Krisztus követése és Szent János evangéliumával vigasztalódott.

1945 októberében jött haza. Igazolták, rendfokozatát nem vették el. Édesapja, mint rendőr százados, fiát 1945. december 8-tól 1946 szeptemberéig a rendőrséghez vitte dolgozni. Pesten rendőrtiszti tanfolyamot végzett, de rövidesen politikai okok miatt B-listázták. Ekkor kezdte el Kecskeméten jogi tanulmányait.

1947. december 28-án kötött házasságot diákkori szerelmével, Mokossiny Katalinnal, akinek gyönyörű - költői - lapokat, leveleket írt már az Akadémiáról. Házasságukból három fiú- és két lánygyermek született.

Kecskeméten alkalmi állások után Pesten az Illetmény Hivatalnál könyvelőnek alkalmazták, majd az Egészségügyi Minisztériumba helyezték, de innen létszámfelettiként elbocsátották. Új kálvária kezdődött. 3-4 állás után a Vendéglátóipari Vállalatnál először étteremvezető, majd könyvelő, utána revizor lett.

1956-ban munkástanács elnöknek választották. De ártatlansága, öt gyermeke miatt csak két hetet volt vizsgálati fogságban. Ezután lett pincér, majd kisvendéglő vezető.

1961. július 1-jén doktorált Szegeden, de csak élete utolsó éveiben, 1969-től lett Petőfizálláson a Mezőgazdasági Termelősövetkezet jogtanácsosa.

1972. október 4-én Izsákra menet Ágasegyháza határában egy fának rohantak és az alvó Kálmán gépkocsibaleset áldozata lett. Ebben a hónapban kapta első 4000 Ft-os fizetését. Halála nem számított üzemi balesetnek.

Gyermekeiket nagyon nehéz, zaklatott körülmények között nevelték fel. Az ifjabb Kálmán rokkant nyugdíjas kántor, Tamás tisztviselő, Katalin fogtechnikus, Erika tanárnő lett, mindketten férjnél vannak, a legfiatalabb, Péter ugyancsak fogtechnikus lett. A fiúk nem nősültek meg.

Szegény jó Kálmán, mikor meghalt, két gyermeke még gimnazista volt két lánya házasságát és négy unokájának születését sem érthette meg. Katalin (Kunné) lányának első fia Tamás, most 16 éves, húga Kincsó 13 éves. Erica (Dr. Gyöngyösiné) lányának Szabinája most 13; Dávid fia 10 éves, akik akkor még nem éltek.

Azóta Erika is édesapja halála után húsz évvel autóbaleset áldozata lett, Szegeden temették el.

Kálmán hitében élő katolikus volt. Nagy családja is ennek bizonyítéka.

Kálmán, lányával Kecskeméten a Köztemetőben levő családi sírboltban nyugszik és várja a feltámadást.

NEHR TIBOR hdp. őrm.

Szigetújfaluban lakott bevonulása előtt, miután Szegeden a képesítést adó Felsőiparisiskolát elvégezte. Jó barátja volt Horváth Karcsinak és Besze Miskának, akikkel Szegeden járt együtt. Fekete haja, izzó szeme, erős szőrzete miatt koránál idősebbnek látszott. Jó bajtárs volt.

Szombathelyen azzal az Aradóval repült Gyimesi József őrm. oktatóval, amelynek leszállásuk és begurulásuk utáni motorpróbán letörött a motorja. Műszerrepülésen voltak, Gyimesi érzett egy kis rázást már felszállásakor, de nem vette komolyan. Leszálláskor, kis motorfordulatszámánál, már nagyon rázott a gép. Jelentésük után Bakcsy Gergely hfdgy. úr a gépet beküldte a hangárokhoz. A féktuskós motorpróba alatt a légszavár egyik szárnya kiszakadt az agyból és elrepült. Ebben a pillanatban a motor kiszakadt a sárkányból és a földre zuhant. Jelentkeztek Korosy Béla szds. úrnál, aki végignézett rajtuk (nagyon kevés beszédű ember volt) és így szólt: "Fiaim, ma születettek!

Arra a napra szolgálatmentességet kaptak és útjuk egyenesen a kantinba vezetett...(1)

Tibor egyébként is szeretett a kantinba járni. A rossz nyelvek szerint, mint ezt Tüske írja is, a részegséget "nehr"-ben mérték annak idején és a szalonspicc egy nehr volt. Tibor több alkalommal s több "nehr"-rel jött haza.

Szentkirályszabadján vált el tőlünk. Nem avatták zászlósnak. Állítólag a Szent László ho. Repülő lövész ezredénél szakaszparancsnok volt.

A háború után korábbi, a csepeli Horthy Miklós repülőgépgyárban szerzett műszaki tapasztalata miatt, nagy karriert futott be. A KGM-ben dolgozott, majd a Kontakta főtechnológusa, az Egyedi Gépgyár főmérnöke lett. Végül Esztergomban a Szerszámgép Ipari Műveknek volt a vezérigazgatója.

Szívinfarktusban halt meg Budapesten.

(1) Olvashatjuk az 1990-es Magyar Szárnyak 122. oldalán a visszaemlékező Gyimesi József őrm. írásából. Gyimesi korengedéllyel 1936-ban Pécsre vonult be a 4. KF századhoz, majd áthelyezték Szombathelyre a 3. KF-hez, s mikor 1941-ben, megjöttek a frontról, megszűnt az alakulat és ő ott maradt a REGVI-nél. Mikor mi ott voltunk az 1. szd-nál volt oktató. A háború végéig Aradó 96-on, Sólymon és Héján oktatott. Mosolygós, vékony, alacsony hivatásos tiszthelyettes volt. A letört Argus motorra emlékeztem, de hogy Tibor repült Gyimesi őrmesterrel ezt csaknem ötven év múltán tudtam meg. Tibor ekkor már nem élt, (nem sokkal) idősebb oktatója túlélte. (A szerkesztő)

OLÁH LÁSZLÓ ht. hdgy.

Laci Máramaros-szigeten született 1924. aug. 25-én. Édesanyja Bethlen Jolán, édesapja vezető postatiszt volt és nyugdíjasként repatriáltak Komáromba. Laci Nagyváradon érettségizett.

Debrecenbe került a repülő alaphoz. Itt ismerte meg későbbi feleségét, Horváth Évát, Elemér és Gábor húgát.

A Repülő Akadémián Szombathelyen, Váton, Taszáron, Veszprémben, Tapolcán, majd ismét Veszprémben szerezte meg a harmadfokot. Az évfolyam közepén végzett. Őt is a műszerrepülő iskolán az "éjjeli vadász" csoporthoz osztották be és került Szegedre,

majd Acsádra, onnan Imelyre és Vágfarkasdra a Romboló Kiképző kerethez. Zeltwegben a Semmeringre kimenő szakasz beosztottja volt, de erre társai nem emlékeznek. Az kétségtelen, hogy amikor a szakasz tisztjeit és legénységét az oroszok fogságba indították el, Ferenczy Zoli Laci kenyérzsákját és benne egy rozsdás pisztolyt cipelt Bruck a.d. Muhrig, Laci nem ment velük.

1945. 08. 25-én vette el Horváth Évát (H. Gábor húgát) az ausztriai Zeltweg melletti Knittelfelden. Laci fia 1946. 05. 24-én ott született, de akkor Laci már hazajött. Éva 1946 novemberében jött haza és itthon 1951. 02. 08-án született második fia András. Laci általában szüleinél tartózkodott Komáromban. Édesapja gégerákkal kapcsolatos szenvedéseit végig kellett néznie.

1955-ben Évától már külön élt és 1957-ben váltak el hivatalosan. 1958-ban Komáromban elvette Cseh Irmát és megkezdte az ELTE Jogi Karát. Ebben az időben találkoztam velük két alkalommal. Én is különélő lévén egy kedves komáromi lányt ajánlottak nekem is feleségnek. Nagy pingpongozók voltak mindketten és a bíróság csapatában játszottak. Laci 1965-ben doktorált és a Komáromi Malomipari Vállalat jogásza volt haláláig.

1977. 05. 17-én bekövetkezett hirtelen halálát a saját magán tapasztalt gégerák okozta, melynek fájdalmait nem volt képes vállalni. Második felesége röviddel halála után követte.

Nagyobbik fia Laci, tűzoltó tiszt lett, őrnagyi rendfokozatban, intenzíven ápolja feleségével és fiával édes-, ill. nagyapjuk emlékét.

Évfolyamtársainkkal Baranyay Tiborékhoz menet 1992-ben a család jelenlétében megkoszorúztuk sírját a komáromi temetőben.

OLTAY ALADÁR t. zls.

1921. április 15-én született. Édesanyja Skultéti Mária. A Kecskeméti Felsőkereskedelmi Iskolában 1939-ben érettségizett.

1944. aug. 20-án t.zls-nak avatták. 1944. dec. 14-én Acsádra, a hatodik 50 órás műszerrepülő kiképző csoportba került.

1945 januárjában Kolbergbe, onnan Weissewartheba települt. 1945. április 16-tól Németországban majd Franciaországban amerikai fogságban volt. 1945. 10. 29-én érkezett haza Kecskemétre.

Igazolták és honv. lövésszé fokozták le. Több munkahely után, mint a polgármesteri hivatal számvevőségénél, 1949. 10. 01-től a Malomipari és Takarmányértékesítő Vállalat szegedi kirendeltségénél, majd budapesti központjánál végül Kecskeméten a Terményforgalmi Nemzeti Vállalatnál dolgozott. 1950. 04. 20-tól a Magyar Országos Szövetkezeti Központ Fűszért Vállalat alkalmazta.

1956-ban ismerte meg feleségét, aki két gyermekkel ajándékozta meg.

1956 után a MESZÖV-nél, a Terményforgalmi Vállalatnál volt alkalmazásban, végül a KSH csoportvezetőjeként ment 1981. 04. 30-án saját kérésére nyugdíjba.

Statisztikai közép- és felsőfokú végzettséggel rendelkezett.

Aladár, a szeretett férj, két gyermek apja, aki soha beteg nem volt, 62 éves korában, 1984. 01. 29-én tüdőembóliában, öt nap alatt meghalt.

Özvegye Kecskeméten él. Egy fia hajós volt Baján, lánya Rapcsányiné Oltay Zsuzsanna ugyancsak édesanyjuk közelében Kecskeméten lakik, négy fiú unokája van.

PÉTER KÁROLY t. zls.

1923. febr. 13-án Székelykövesden születtem. 1940-ig a tanítóképzőt Nagyenyeden végeztem és Marosvásárhelyen fejeztem be.

Önként jelentkeztem a Repülő Akadémiára, mert hivatásos tiszt szerettem volna lenni. Annak ellenére, hogy a karp. rangsor 2/3-nál végeztem az első évet, tanítói képesítem miatt nem vettek át hivatásos állományba.

A Repülő Alapot Kassán végeztem. Oktatóm Niezsgodszki (lengyel) volt. Szombathelyen a D osztályba kerültem, majd a másodév első gyakorlati kihelyezésén Taszáron Fülöp őrgy.úr psága alatt Sólymot repültünk. Veszprémben parancsnokunk Csegezy őrgy. úr volt, aki bátorságpróbaival tette magát emlékezetemben nevéssé. Éjjel jártuk az erdőt. Visszatérésünkkor jelentkezniünk kellett. Minél később tért valaki vissza, annál bátrabbnak számított. 1943. Borbála napját Jutason ültük meg. Tapolcán Sólymot, Kenyeriben Héját repültem. Tapolcához kötődő emlékeim a német megszállás, légiharc a reptér felett, egy ami bombázó kényszerleszállása, kirándulás teherautóval Iharos fhdgy. úrékhoz. A műszerkiképzést Acsádon, október közepén fejeztem be. Innen Kenyeribe helyeztek, ahonnan két hét után Székesfehérvárra mentünk Me-109-es átképzésre. Innen rövidesen vagonban indultunk Németországba. Galántán kötöttünk ki, ahol sokáig álltunk bevagonírozva. Ipri József tisztilegényünk itt rengeteg italt szerzett be, mellyel még Gothában is sokáig jól éltünk. Répaszeszes hordókat sarcoltunk és szabadidőben nagy körvadászatokat rendeztünk.

Gothában Jablonszky Elemér magyar fhdgy. és Udó Meller német hdgy. volt a parancsnokunk. Nagyon keveset repültünk. Ott tévedtem el műrepülés közben hirtelen időjárás változás miatt egy Bückerral, ma sem tudom merre jártam. Már éppen elhatároztam, hogy kényszerleszállok, amikor egy dombon átrepülve a repteret találtam magam előtt. Megéztam.

Egy másik alkalommal Aradóval hasraszálltam. Műrepülés után besoroltam és nem nyílt ki a futóm. Udo Meller repült mellém és kötelékeztünk, de így sem nyílt ki. Végül hasraszálltam, a gépet felbakolták és megállapították a műszaki hibát. Messzerre én már nem kerültem, így nem is jöhöttem vissza azokkal, akik az iskolát befejezték.

Április elején menekültünk az amerikaiak elől Weimar felé egy szem puskával, néhány löszerral felfegyverkezve. Április 12-én értünk Weimar alá és sötétben értünk be a városba. Az éjszakát egy pincében töltöttük, az amerikaiak másnap reggel vonultak be a városba. Jelentkeztünk, majd egy étteremben töltve a délelőttöt, vártuk a beígért ebédet. Helyette délben feltartott kézzel kihajtottak bennünket egy füves rétre. Étél-ital semmi, de estére megtanultunk angolul, mert a géppisztoly sorozatokból rájöttünk, hogy takarodót rendeltek el ilyen szokatlan módon. Úgy emlékszem, csak harmadnap kaptunk valami zsírkonzervet enni.

Aztán megkezdődött a teherautókon való vándorlás. Valamikor összeszámoltam, hogy 15 hónap alatt 13 lágerben voltam. Egy ideig Szendrey Gidával együtt, de aztán valahol tőle is elváltam. Néhány név, amire emlékszem: Bad Kreutznack, Attisi, Metz, Sedan, Chalon, San Marne, Colmar, Sarable.

Leghosszabb ideig, hat hónapig Colmarban voltam. Ott találkoztam volt osztályfőnökömmel Mátyás Ferencel. Pocsék hely volt. Régebben valami szövőgyár lehetett. Egy emelet egy terem volt, ahol 700 ember volt éjjelre bezsúfolva. Ennyi embernek egy WC-je volt. A WC körül éjszakázó szegény lengyelek reggelre elúsztak a vizeletben. Reggel levonulás az udvarra, sorakozó, népszámlálás, majd jó idő esetén mosakodás az udvaron átfolyó patakban, ruhamosás, tetvészkedés. Kenyeret hónapokig nem láttunk. — Reggeli valami fekete víz, délben répaleves, este ismét fekete víz. Mindenki rövidesen átlagsúlyának felére fogyott és csak a tábor létszámának csökkenése teljesítette ezt a normát is túl, annyian haltak meg, de így legalább kezdtünk jobban elférni. Metz következett. Itt már jobban éltünk.

1946 nyarán ért véget ez az élet, indulhattunk haza vonattal. Amikor a fogságból hazajöttem 23 évesen, úgy gondoltam, hogy lezárom életem legszebb szakaszát, amikor is azt tehettem, amit legjobban szerettem: a repülést.

Otthon, Marosvásárhelyen egy nagy semmi fogadott, lakásunkat kirabolták. Szüleim a háború alatt elváltak. Apámat, első világháborús fdgy.-t a másodikban is behívták. Így egy családból egyszerre hárman voltunk katonák. Nem akartam Romániában élni, bátyám is Magyarországon volt, ezért úgy határoztunk édesanyámmal, hogy én is kijövök és Ő is utánam jön. Így is történt.

Budapesten jelentkeztem és Bugyiba osztottak be tanítónak, majd ott lettem 1951-54-ig iskolaigazgató.

1954 decemberében nősültem és Újlengyelbe költöztünk. Fél év után kineveztek járási oktatási osztályvezetőnek, később gazdasági igazgató lettem.

1956-ban megválasztottak a Járási Forradalmi Bizottság elnökének. A megye a számonkéréskor megvédett, de a port feleségemen verték el, akit állásából elbocsátottak.

Édesapám a háború után ismét felekezeti tanító és kántor lett és 1960-ban halt meg.

Engem 1964-ben gyomorfekéllyel és ismét érszükülettel műtöttek és ezután 1965-ben a járástól hazajöttem Újlengyelbe. Egy ideig tanítottam, majd nagy rábeszélésre 1971-től igazgatóhelyettes voltam 10 évig, 1982-ben érszükület miatt történt leszázalékolásomig. Azóta nyugdíjas vagyok.

1987 januárjában gégerák miatt kivették gégémet. Na de ebből ennyi elég úgy gondolom.

Házasságunkból egy fiú- és egy lánygyermek született. Lányunknak két fia és egy lánya van. Nekik, unokáimnak élek, ahogy tudok, jóformán hang nélkül.

Karcsi, 1994. február 20-án, röviddel életrajza megírása után infarktus következtében meghalt.

POLÁNYI ISTVÁN ht. hdgy.

Polányi Pista Sátoraljaújhelyen 1924. május 29-én született. Az ottani piarista gimnáziumba járt és ott is érettségizett. A Repülő Alapot Kassán végezte, onnan a Rep. Akadémia A osztályába került. Veszprémből került Szegedre, majd Acsádra a műszerrepülő iskolára. Családja utoljára az avatás után látta a fess repülőhadnagyot. Pista Acsádról 1944 decemberében kerülhetett a "Kölyök századhoz".

Minden valószínűség szerint 1945. februárban osztották be a Puma III/9. századához Kenyeribe, mert a március 19-én ugyancsak az osztályhoz helyezett Pati-Nagy Miklós, vele, mint idősebb, bevetésekre járó, beosztott repülőgép-vezetővel ott találkozott, aki kioktatta, hogy hogyan lehet ebben a nagy kavargásban életbenmaradni.

A Puma ezredparancsokban neve csak egy esetben, 1945. 05. 01-én a 71. e.pcs.-ban szerepel, amikor is a III. osztálytól Pockingba helyezték. (71/45. 05. 01.)

Marianne húga szerint az első híradás róla 1945. júniusban Pocking-Tettenweissből érkezett, ahol – miután először a németek lefegyverezték őket – amerikai fogságba került.

Csaknem három és félévig volt Németországban, ott megnősült, magyar lányt vett feleségül és még ott két gyerekük született. Rettenetesen vágott haza, de az innen érkező hírek elriasztották, s miután családja semmiképpen nem akart hazajönni, 1949-ben a Vatikán közreműködésével Argentínába vándoroltak ki.

Ott sok mindennel próbálkozott: gépkocsivezetés, fakitermelés, vállalati tisztviselés, egy ideig a Siemensnél dolgozott, majd a Mercedes-Benz gyárban gyárvezető féle lett. Valahány gazdasági csőd ütött be, – mint bevándorló – hamar az utcára került. Ennek ellenére úgy tűnt, hogy meg tud kapaszkodni. Kezdetben Buenos Airesben, majd Santa Fében, Cordovában éltek, gyerekei magyar intézetben tanultak. Néhány volt bajtársával tartotta a kapcsolatot.

Sajnos később elváltak, gyermekei hányódtak az apa-anya között. István hosszú ideig kórházban volt, pacc-makert kapott, idegileg is nagyon kikészült. Ennek ellenére

nyugdíjazásáig dolgozott és melengette magában a hazalátogatás gondolatát, amire – főleg anyagi okok miatt – egyre kevesebb esélye van. Gyermekei felnőtt emberek - sajnos nincs családjuk, s anyjuk is meghalt azóta.

Korábban rendszeresen levelezett testvérével, Marianne-nal, aki mindent megmozgatna hazajövele érdekében. Mostanában egyre kevesebbszer ír. Legutóbbi levelében így írt: "Mindenkit sok szeretettel ölelek, üdvözlök, felejthetetlen jó barátom, hallgat, nem tudom miért, vSzZ. - ugye tudod kiről van szó, a Bessenyő Györgyiről, - Ő az aranyhad leszámazottja, vagy csak a sávok, meg a gombok voltak aranyosak?Téged pedig, Ordas Farkas Akela Jenő Barátom, igen sok bajtársi szeretettel öllelek." (Sajnos leveleimre egyetlen egyszer sem válaszolt. (A szerkesztő).

Hadnagyi diplomája itthon van, unokaöccse, Marianne fia őrzi.

Pista - mint ezt húga Marianne írja - 70 éves korában 1994. június 1-jén Argentínában hosszú és súlyos Parkinson kóros betegeskedésben, hályog miatti fél vakságban, igen nehéz anyagi körülmények között, egyik lánya mellett adta át lelkét Teremtőjének. Évek óta akart hazajönni, de nem tudta, hogy lásson neki. Húzta haza magyarsága, visszatartotta apai szíve. Nem tudott határozni. Gólyánk, szeretett Hosszúpistánk, az A osztály 3. raja éléről, a távoli Argentínában a fent gyülekező évfolyamba sorolt. Sajnos Veled már nem találkozhatunk.

POLYÁK TIVADAR ht. hdgy.

Csupi Budapestén 1921. 09. 18-án született. Édesapja P. Károly, édesanyja Török Margit volt.

1941-ben a Lónyai utcai Református Főgimnáziumban érettségizett. Szeptemberben a Műszaki Egyetem építésztechnológiai karára iratkozott, ahol egy évet végzett. 1942-ben a Repülő Akadémiára jelentkezett.

A Horthy Miklós Nemzeti Repülő Alapot Debrecenben végezte. Karpaszományosként vonult be Szombathelyre a Repülő Akadémiára, az első évben az A osztályban tanult, év végén aktivált, sáv gombos. 1944. aug. 20-án avatták repülő hadnaggyá.

1944 októberében Kenyeriben Csupinak még kezdő Héjás korában balesete volt. Magasan lebegtetett ki és gépe kettétört. A motor, szárny és futók még néhány métert futottak, a törzs, farok, a kabinnal és Csupival szép lassan helyben maradt. Rohantak Csupihoz, féltették, hogy kigyullad. Enyhe agyrázkódással került kórházba. Egy hét kórházban léttel megúsza a különleges eseményt. Ezért nem került műszerrepülő kiképzésre.

Visszahelyezték a Honvéd Harckiképző osztályhoz. 1945 márciusában hagyta el az országot. Waizenkirchenben estek amerikai fogságba. Welsben is volt egy ideig látogatóba. Az amerikaiaknál először kukta, majd szakács. Szenet lapátol a munkagazdányért, majd tolmácsolott egy amerikai raktárban, végül egy külön raktárnak lett a vezetője. Beszegődött egy amerikai bárba dobosnak, 8 kilót hízott. Amikor ezt az alakulatot is elhelyezték, hazajött. 1946. november 9-én érkezett Rákosszentmihályra.

Igazolás és 1947. 07. 12-én történt B-listázása után egy barátja szövődéjében dolgozott Angyalföldön. 1948. március 23-án szövőszeke mellett a Katona Politika két civil nyomozója tartóztatta le. Letartóztatásakor barátjának odasúgta: "repülő órám ott lóg a falon (ma is jár fia karján), engem elvisznek".

A Bartók Béla úton Katona Politika, Szőrényi csoport. Kihallgatásán nem tanúsít ellenállást, látva összevert társait, mindent aláír. A Vilma kir. úti KGB után, 1948. májusában Baden bei Wienbe vitték, ahol 3 tagú szovjet bíróság július 14-17 között orosz vádbeszéd után, kémkedés, nyugati kapcsolatok, hazai összeesküvés, ellenállócsoportok

szervezése váddal tizenkét társával, köztük fele repülő hadnagy volt, 20 évre ítélték. Zömmel olyanokkal együtt ítélték el 20 ill. 25 évre, akik ismerték fogságból egy Apponyi törvénytelen fiát, Albertet, aki nyugatról több alkalommal jött haza és Csupiéknaál is két éjjel aludt. Nevéhez fűződött az ügy, őt is elítélték.

Azóta ismert az áruló agent provokatörök neve is: Botka László volt, m.kir.rep.hdgy. és társa Begidsán Andor, volt rep.zls. az 1944. november 15-én avatott évfolyamból.

A transzportban vele van sógora Bardócz Ervin rep.hdgy., volt soproni cöger. A sarkkörtől Északra Vorkutába bányamunkára vitték, ahol három évet töltött.

Vorkutából Abezbe, Moszkvától északra kerül, ahol zenekart alakított, saját maguk által készített hangszerekkel. Ő a tábor kultúrosa. Vigyáz egészségére, dohányját élelemre cserélte, zenéléséért nyers krumplit kért.

Sztalin halála után 1955. november 18-án érkeztek Jászberénybe, ahol fél évig táplálták fel őket és csak 1956. július 4-én érkezett haza Bardócz Ervinnel. Hozta magával primitív zeneszerszámait is. (Ma is megvannak.)

Itthon protekcióval az Ikaruszba vették fel. Fényező, majd a Corvin gépipari esti tagozatának elvégzése után irodán dolgozik.

1971 januárjától torkával gyengélkedik, gégégjét operálták. Felépül. Már dolgozni akart menni, mikor hátfájást érzett és az áttételes rák, 1972. december 8-án, 49 éves korában, kioltja életét. Utolsó idejét barátja, és volt fogolytársa Dr. Keveházi Ferenc, a Gizella kórház igazgatója és Weingärtner Jancsi tette elviselhetővé, akik az utolsó búcsúzásakor végig mellette voltak, de ekkor már nem ismerte meg őket. Nyolcvanöt éves édesapjával egy napon temették el Cinkotán.

Felesége Erzsébet, magyar-történelem-német szakos tanárnőtől Dénes és Judit gyermeke született. Dénes az Ybl Miklós Építőipari Főiskolán végzett üzemmérnök, nőtlen, Juditnak, nagymamájuk öröme, egy fia és két lánya van.

Sógora feleségével Svájcba menekült. Ők is meghaltak. Két gyermekük közül az egyik biokémikus, a másik számítógép kereskedő lett.

A gyerekek és unokák, feleségével együtt őrzik szeretett Csupink emlékeit, fényképeit, zeneeszközeit. Csupi nagyon jó férj és apa volt. Már 20 éve halott. Mindig a jó emberek halnak meg!

1969. 03. 22-én semmisnek vették a rá kiszabott 20 év kényszermunka ítéletet. Felesége nyugdíjába fogságát kárpótlásként beszámították.

Csupival egy osztályban, egy szobában voltam Szabó Imre, Szabicsék szobaparancsnoksága alatt Szombathelyen. Rendkívül muzikális, jó modorú és humorú, udvarias, vidám, a légynek sem ártó, igazi pesti fiú volt. Ahol tehetete, a zongora mellé ült és improvizált.

Vasváry József "történész" a kanadai Magyar Szárnyak 1992. évi 21. száma 177. oldalán Polyák Tivadarnak, Csupinknak tévesen egy repülőgép-eltérítést tulajdonított. Mivel nem tudom, hogy a Magyar Szárnyakban sikerül-e a helyesbítést megírni, ezt itt teszem meg.

A szerző, Vasváry József, a Polyák Tivadarnak tulajdonított gépeltérítést Polyák Rudolf hajtotta végre. Nevezett 1949-ben vonult be a Rákosi-Farkas-Zalka féle légierőhöz. Szolnokon avatták, és mint repülőőtisztet 1953-ban Tácról, a székesfehérvári Csatarepülő Hadosztály 1. szd-ától bocsátották el.

A Szombathelyre Gidály József gépparancsnokkal és Tóth Sándor hajózó szerelővel induló MASZOVLET helyi járatot, egy Li-2-es utasszállító repülőgépet, Ingolstadtba két KISZ-tag segítségével, tehát Polyák Rudolf térítette el.

Vasváry József - 1993. 01. 07-én kelt levelében azt írta nekem, hogy Polyák Tivadar kirepülését egy pesti lapban olvasta, és mint volt hivatásos tiszt neve a Honvédségi Közlönyből ismerős volt. - Hát igen sok ilyen "ismerős" volt az elmúlt 45 év alatt. Vasváry

úr egyébként adatait Cserhalmi Imre: Ki fog repülni? c. könyvében is olvashatta, melynek 1987. 02. 07-én megtartott író-olvasó találkozásán Wittinger Kálmán úr, volt Me-210-es és forgalmi pilóta, a könyv több más súlyos tévedése között elmondta, hogy a gépet nem Polyák Tivadar, hanem Polyák Rudolf térítette el, aki sohasem volt "horthysta" pilóta. (Ld. Közlekedési Múzeum Adattára 735.89. 1. sz. alatt)

Ilyen az, amikor valakit haló poraiban is, figyelmetlenségből, de bántanak. (A szerkesztő)

SARKADI JÓZSEF karp.

Tanítóképzőt végzett kántortanító volt. Kassán volt a Repülő Alapnál. Nagyon népszerű, erős, jó hangú fiú volt.

Szombathelyen az akadémián a C osztályban volt. A karpaszományos rangsor első harmadában végzett. Hadbíróvási ítélet miatt büntető intézetbe, illetve alakulatba került.

A Szt. László ho I. repülő lövész zlj-a 1. századának géppuskás szakaszparancsnokaként, a letkési hídfő védelmében, mint hdp. őrm. különleges hősiességet tanúsított. Vitéz magatartását Pályi György szds. volt zlj. pk-a visszaemlékezéseiben külön megemlíttette. Nagyezüst vitézségi érmet és II. o. vaskeresztet kapott.

A háború után Veszprémben testnevelési felügyelő volt, nagy megbecsülésnek örvendett. Fiai orvosok lettek.

1975-ben halt meg.

SZABÓ IMRE ht. hdgy.

"Szabicekünk" volt az első évfolyam A osztályában az egyik (első) szobaparancsnok. Nagyon szeretetreméltó jó barátunk volt. Remekül tudott vívni, inni, táncolni és aludni. Nagyon szerettük, akik abban a szobában voltunk elhelyezve. Hozzám különösen közel állt. Együtt voltunk, amikor csak lehetett. Katonai szolgálatunk alatt végig egy alakulatnál, csoportnál voltunk. Fogságban orosz megszállásból Klagenfurtba utánunk jött barátnőink is barátnők voltak. Így katonai életrajzom az Ő életrajza is 1946 nyaráig, a klagenfurti családi tábor feloszlásáig. Nekem akkor szüleimmel Dudás vk.szds. csoportjával Schloss Saagerba kellett költözködnöm, ő özvegy édesanyjával a Pischeldorfer Stasse-i táborban maradt. Persze ez sem jelentette elválásunkat, mert bent dolgoztam Klagenfurtban és gyakran találkoztunk.

Nem jött haza, soha szándékában sem volt. Ausztriából mindenhova jelentkezett, ahol repülni és harcolni lehetett volna, állandóan ebben reménykedett, de erre persze alkalmasabbakat, nagyobb tapasztalattal rendelkező és elsősorban angolszász pilótákat kerestek. Sikertől Ausztriából, a Dél-afrikai Unióba "elvitörlnézia". Johannesburgban üdült (Polyák Csupi értesülése Pati Mikitől, melyet 1947. 02. 20-én levélben ír Eleödkének.) Vidonyi Jancsi is ezt tudta. Mások szerint ez nem igaz. Innen került Kanadába édesanyjával.

Mikor én is édesanyámat látogatva eljutottam Torontóba, az ottani magyarok mondták, hogy ott dolgozik, mint telekügynök. Nagy üzleteket csinált, mert üzletközpontoknak, gyáraknak közvetített földeket 8-10 % jutalék ellenében. Ez 1980-ban olyan nagy érték volt, hogy egy eladás (2 m. dollár) jutalékából akkor is, ha csak évente egy üzletet csinált, jól meg lehetett élni. Több ideje maradt a sportra. Akkor sem és azután sem találkoztunk többet az életben. Pedig volt itthon is, a II. nyelvtudományi konferencia idején, de erről egy jóval később kezembefutott képesújságból, lapból, utólag értesültem.

Imre nem volt vitatkozó típus, lenyelte fájdalmait bosszúságait. Kanada egyik nagy sportembere és szervezője lett. Gyomorfekélye elrákosodott, ebbe halt bele 56 éves korában 1979. június 20-án. Felesége nem hagyta dolgozni. De erről a korai halála utáni nekrológot olvassátok el, melyet Gótz Pali, aki ugyancsak szombathelyi szobatársunk volt szíves tolmácsolni, aki ezzel emlékezve Imréről:

"Szabó Imre, a Kanadai Olimpiai sportbizottság elnökhelyettese ma reggel nem ébredt fel álmából. 56 évet élt.

E néhány szavas, rövid értesítés mögött egy, a sport iránt elhivatott élet rejlik, és a kanadai amatőr sport kifejlesztésének kemény, harmincéves munkája.

Imrének volt egy álma. Amikor 1950-ben megnyerte vívásban a Pannónia Sport Club nagydíját, majd ezután Ontario állam bajnoka lett, megválasztották Ontario és Kanada Vívó Egyesületének vezetőjévé. Az Ő érdeme volt az 1967-es kanadai vívó világbajnokság megrendezése.

Erdemei elismerésül a Kanadai Olimpiai Bizottság Őt nevezte ki az 1980-as Moszkvai Olimpiára küldött kanadai csapat vezetőjének. Imre legnagyobb álma volt ez, hogy megérdemelt munkája eredményeként, mint a Magyar Királyi Honvédség volt hivatásos repülő tisztje vezethesse a kanadai csapatot a moszkvai stadionban.

Barátai, szeretett felesége Magdolna, csodáért imádkozva, betegségében tartották benne a lelket az utolsó pillanatig bízva a lehetetlenben. Az Olimpiai Bizottság Imre helyére minden más személy kinevezésére vonatkozó javaslatot visszautasított, bár most erre fognak kényszerülni.

Szívem mélyén tudom, hogy amikor a kanadai olimpiai csapat a jövő évben bevonul a moszkvai stadionba, Szabó Imre is valahol ott lesz és valahonnan a magasból kezét nyújtva fogja segíteni szeretett atlétáinak győzelmeit. (Fordítás Georg Gross cikke nyomán, mely a The Toronto Sun-ban 1979. jún. 21-én jelent meg.)

SZENDREY GEDEON ht. hdgy.

Nyíregyházán lakott szüleivel. Édesapja halála után Pesten élt édesanyjával és a bencésekhez járt gimnáziumba és ott is érettségizett. Együtt járt Sasvári Gyurkával.

Gidának hívtuk. A repülő alapot Debrecenben végezte.

Szombathelyen a C osztályban volt. Második évfolyamban Csegezy örgy. úrnak nagy barátja lett, mert egy német műszaki leírást lefordított részére. Amikor a várpalotai robbanásnál az elégett repülőgép maradványokat vizsgálta és belerúgott egy lemezbe megfektette az ott álló mintegy húsz törzstisztet és kihallgatásra rendelte. Csegezy örgy. úr korholására ott azt válaszolta: "Köszönöm, az örnagy úr szavai nekem csak dicséretet jelentenek!"

Avatás után okt.19-én fejezte be 20-órás műszerképzését, nov. 6-ig Kenyeriben Héja lövészeten volt és 16-án vonult be Székesfehérvárra Me-109-es vadászátképzésre. Parancsnoka Jablonszky Elemér fhdgy. Gidát öccsére emlékeztette, és nagyon megszerette.

Székesfehérvár kiürítésekor a légírsz második lépcsője december 6-án indult Gothába. Gida egy FW-58-assal repült át Felsőszelibe, mert a sok "taszári vadász" között Ő volt az egyetlen debreceni Weihés. Felsőszeliből december 21-én indult tovább négy társával Aradó B-ekkel. Bohémia egyik libalegélőjén történt kényszerleszállás után Prágába repültek, ahol a rossz idő miatt néhány napot késlekedtek. Drezdába a nagy bombázás után érkeztek, majd Chemnitz repülőtere után végleges céljuk elérésével Gothában szálltak le. A gothai repülőteret annyira összebombázták, hogy keresniük kellett a széltől és leszállójeltől független vonalat, ahova Aradóikkal le tudtak szállni.

Góthában vidáman éltek a sok Funkermädchen és Hilferin között. Színelőadást is tartottak. Rothenfelder német oktató magyar, Gida német egyenruhában figurázta ki a náci köszöntést sokak megbotránkozására.

Kezdték lerongyolódni. Német egyenruhát ajánlottak fel részükre, de senki nem volt hajlandó 1945 márciusában magyar egyenruhából németbe bújni. Gida kapta a feladatot, hogy keresse meg a Légierők Parancsnokságát, jelentse, hogy alakulata Gothában van és vételezzen fel amit tud. Ketten egy soproni törm-rel indultak útba. Celldömölkön megtalálták a Le.Pságot. Majd Gida egy Sopron melletti kisfalú, kisházának, kiskonyhájában megtalálta táborigyón alvó édesanyját, aki édesapja halála után Nyíregyházáról Pestre jött és egy honvédségi hűselosztónál helyezkedett el. A mama a kitelepítet hűselosztó alkalmazottjaként kiutalt fél vagon füstölt húst. Gida igényelt egy vagon, azt megrakták a kapott ruhával, élelemmel a celldömölki állomáson. A thtts-ek családjukkal a vagon egyik, Gida mamájával a vagon másik felét foglalta el. Sopronban bombatámadást kaptak. A törm. felesége két gyerekével világnak szaladt. Gida édesanyjával a vagonban maradt. A légnyomás két alkalommal lökte őket vagy ötven méterrel odébb. Fatalistaként életbenmaradtak. Végig Csehországon, Thuringián át érkeztek Gothába.

A repülőképzés nagyon elhúzódt, majd benzinhiány miatt leállt. Jakob a „harcolni akaró” Gidát bevitte egy szobába, ahol Európa térképe lógott a falon és mutatta Gidának: „Nézd, te marha, hogy állunk már! Most akarod megnyerni a háborút? Maradj nyugodtan a fenekeden és várd sorsod alakulását. Ne akarj meghalni olyan cél érdekében, amely már nem lehet józan emberek célja!” Így maradt Gida Weimarban és nem ment a többiekkel Quedlingburgba.

Amikor társaink onnan visszajöttek rövid, megbeszélés után elhatározták, hogy „mennek haza Magyarországra.” Aztán április 7-én elhatározták, hogy megadják magukat, hátha megússzák a hadifogságot. Egy közeli kis patakba minden ölöszer számukat beledobálták. Jablonszky fhdgy. miután a német oktatók és személyzet teljesen magukra hagyta őket, egyedül elment az amerikai parancsnokságra és bejelentette, hogy 110 fővel egy magyar Messerschmitt iskola rendelkezésükre áll. Egy amerikai főhadnaggyal és katonákkal tért vissza, akik látták, hogy nem harcoló alakulat. Először a weimari „Hotel Germania” szállóban helyezték el őket s várták a beigért ebédet. Helyette délben feltartott kézzel kihajtották őket egy rétre. Fogságba estek Weimarban. Jablonszky, Wendler szds. a német parancsnok, Gida és hét évfolyamtársunk április-májusban Bad Kreuznachban voltak, ahol kétéhetes éhezés után, napi 2000 kalória mellett, 45-50 kg-ra fogytak. Szabad ég alatt szállingózó hóesésben egymáshoz bújva védekeztek a hideg ellen. Ezután tizenegy hónapos Franciaországban töltött amerikai fogság után hozták haza és 1946 áprilisában a komáromi szűrőtáborban igazolták és bocsátották el a honvédségtől.

1946 májusától él Pesten. A Kohó és Gépipari Minisztériumból, ahol 3 hónapig volt a sors kegyeltje, találkozott Székesfehérváron Ujházi Lacival, aki a Könyyipari Szerszámgyégyár főkönyvelője volt. Ekkor látta Nyitrai Jancsit is Salgótarjánban az üvegfüvő gépsor mellett. Ezután a Fegyver- és Lőszergyár rajzasztala várta. Három tervező vállalatnál dolgozott, mindenünnen, mikor megtudták, hogy repülőtiszt volt, elbocsátották.

1956-ban hagyta el az országot, Svédországban telepedett le. Feleségétől külön élt, haláláig rabja maradt, annyira szerette azt az asszonyt, aki vele semmi közösséget nem vállalt. Svédországban is géptervezéssel foglalkozott.

Nyugdíjbamenetele után kereskedni kezdett a magyar olajipari trösszttel, amely meg tudta vásárolni a benzinkutakhoz szükséges érzékeny mérőeszközöket. Egyszemélyes vállalkozásának üzleti feltételei nagyvállalataink szétmenésével ugyan romlottak, de évente volt itthon. Első évfolyamnév sorunkat ő állította össze.

1989-es első, majd a többi találkozónkon is itt volt, s örülhetett egymásnak a volt parancsnok, Jablonszky és a beosztott, Szendrey Gida.

1991 végén hazatelepülési terveit szőtte és 34 éves svéd adózásból származó osztalékából Szentendre körül szeretett volna letelepedni. De mindez csak terv maradt.

Legutolsó ötlete hazai kristályvizeink műanyagflakonokban való exportja volt, de ezt már mások valósították meg.

1993. június 6-án Malmőben találkoztunk vele feleségemmel. Nagy szeretettel várt bennünket s felesége akkor sem jött el ebédjére. Amíg csak látta távolodó komphajónkat, állt egyedül, nagyon egyedül a parton, s biztos érezte, hogy utoljára lát valakit évfolyamtársai közül.

Aztán szeptember elején egyszer összeesett az utcán. A rendőrök be akarták vinni a kórházba, ebbe nem egyezett bele. Október 27-én agytrombózt kapott, jobb oldala lebénult, beszélni, végrendelkezni sem tudott. 1993. október 28-án tüdőgyulladás végzett vele, élete 69. évében. November 1-jén temette el felesége Malmőben. Minden ingóságát, sok repülőemlékét nyom nélkül elfújta az északi szél... Gida, jó barátunk voltál, nyugodj békében. Szeretettel emlékezünk Rád.

TAR JÁNOS ht.hdgy.

Pestszentlőrincen, 1924. 04. 30-án született. Édesapja a BESZKÁRT művezetője, t.cső.őr., aki 1941-től az orosz betörés idején a Kárpátokban, utána erdélyi cső. körzetben szolgált.

Jancsi ált. iskoláit Pestszentlőrincen végezte, gimnáziumba a váci Piaristákhoz járt és ott is érettségizett 1942-ben. A BSE-nél szerezte meg I. fokú motoros repülőgép-vezetői képesítését.

Repülő Akadémián Szombathelyen az A osztályban volt, az évfolyam első harmadában végzett és avatták hadnaggyá.

Debrecenben Weihézett, majd Tapolcán és Kenyeriben fejezte be a másod-, harmadfokot és ment Szegedre, onnan vissza Acsádra műszerrepülő iskolára. Ismét Kenyeriben Héja lőkiképzés után került Székesfehérvárra.

A második Me-109-es vadász kiképző csoporttal Székesfehérvárról induló szerelvényrel ment ki Galántáról Gothába.

Itt esett alakulatával együtt amerikai fogságba, melyet Franciaországban töltött. Mailly le Campból 1945. október 16-án indultak haza és 26-án érkezett meg.

1946-ban igazolták és bocsátották el a honvédségtől.

Hazajövet mindennel foglalkozott. Versenytárgyalásokra járt és egy logarleckekezési hiba miatt elbocsátották. A BESZKÁRT-nál én, vitéz Horváth Béla egy textilgyárban találkozott vele. Akkor végezte a Textilipari technikumot. Innen jelentkezett az ELTE Jogtudományi Karára. 1951-ben avatták jogi doktorrá. A Magyar Posta különböző szervezeti egységeinél jogtanácsoskodott. A Távbeszélő Igazgatóságon végzett munkája mellett elvégezte a Kandó Kálmán Villamosipari Műszaki Főiskolát. Ezt követően angol, német, majd francia nyelvtanári képesítést szerzett.

Alapító tagja volt a Postás Repülő és Ejtőernyős Klubnak. Balatonkilitin oktatóként vett részt az alapfokú pilótaképzésben. Megszerezte az 55. ezüstkoszorús vitorlázó teljesítmény jelvényt.

1971-ben távközlési ismeretei bővítésére franciaországi ENSZ ösztöndíjat nyert el.

A Közlekedési és Távközlési Műszaki Főiskola Közlekedési és Postaüzemi Intézetének megbízott igazgatója, majd kinevezett igazgatóhelyettese volt.

A nyolcvanas évek elején néhány oktatótársával és a lelkes hallgatók kis csoportjával megalakította a Győri Repülés Baráti Körét.

Kezdeményezője volt a Ferihegyi repülőtéren létrehozandó repülőskanzennek.

A győri Széchenyi István Műszaki Főiskolán a Légiforgalom Tanszék vezetője volt, ahol légiforgalom-irányítók képzésével, illetve a Szovjetunióban végzett polgári pilóták diplomájának honosításával kapcsolatos képzést irányította.

1987. 09. 19-én 63 éves korában Budapesten hasnyálmirigy rákban halt meg.

Vezető pedagógus feleségét és két gyermekét: János László postauzemérmérnök fiát és Éva Mária építésmérnök lányát hagyta itt.

Végakarata szerint szülei sírjában helyezték végső nyugalomra, melyre kívánsága szerint egy márványból faragott nyitott könyv került, lapjain e három sokat jelentő szóval:

VIVIT

Dr. Tar János VOLAVIT

DOCUIT

Szegény Jancsink két végén égette egész életében a gyertyát. Életrajzát fia, ifjabb Tar Jancsi segítségével állítottam össze. Köszönöm segítségét. (A szerkesztő.)

THURZÓ JENŐ t. zls.

1923-ban születtem Törökszentmiklóson. Apám, aki az I. világháborút végig katonáskodta, MÁV tiszt volt. Iskoláim egy részét helyben, a középiskolát a Debreceni Református Kollégiumban végeztem. Ezalatt tíz évig voltam cserkész. Egy évvel idősebb bátyám nyomdokain haladva, Debrecenben kezdtem a repüléssel foglalkozni és én is tartalékos tiszti kiképzésre a repülőkhöz jelentkeztem.

Érettségi után a HMNRA algyői keretéhez vonultam be. Innen Szombathelyre, a Repülő Akadémiára, a D osztályba kerültem. Középiskolai szorgalmamat messze túlszárnyalva, a két évfolyamot jó eredménnyel végeztem el. Kétszer kaptam Akadémia parancsnoki dicséretet és Veszprémben a második félélvben osztályelső voltam.

A második évfolyamot Taszáron kezdtem, és a parancsnok – Fülöp István szds. úr – növendékeként az elsők között lettem Sóllyommal egyedülrepülő. Ennek folytatásaként Veszprémben a CR-42-es és Héja kiképzéssel is az elsők között végeztem. Úgy kerültem 1944. június elején egy alkalmi csoportba, amelynek Héjákat kellett Budaörsről Veszprémbe átrepünie. Az én gépemmel olajnyomás probléma volt, ezért parancsnokunk egy Bückert küldött értem. Diószeghy Gyurka barátom egy kis kerülővel, a Balaton felé tervezte meg a hazafelé vezető utat, Polgárdinál elszámította magát és a kerekkel elkapta a búzát. A bukfenkezés során a gép alaposan összetört és szétszóródott, mi mindketten kisebb agyrázkódással és zúzódásokkal megúsztuk a kalandot.

1944. június közepén kezdtem meg Szegeden a műszerrepülő tanfolyamot, melyet avatás után ott, majd szeptember 15-től Váton (Acsádon) folytattam. Itt már együtt volt az a 15 fős csoport, melyet 50-60 órás műszerrepülés után Imelyre (Érsekújvár mellé) a Romboló Kiképző Kerethez vezényeltek Me - 110-es és 210-es kiképzésre. Ekkor tudtuk meg, hogy éjjeli vadász kiképzésre vagyunk kijelölve.

Imelyen is volt egy emlékezetes esetem. Október végén Veszprémből repültünk haza Weihével Szabó Tibor és Nyitrai János barátaimmal. Mintegy 20 km-re lehettünk repülőterünkötől, amikor nagyon hirtelen ráanksötétedett. Szerencsénkre Imelyen egy német vadászrepülő alakulatot vártak, amelyiknek négy-öt égő rözsekupaccal kijelölték a leszállás irányát. Ezek fénye és a fellőtt világítórakéták vezettek haza bennünket. Nagyon sokan voltunk a légtérben, ezt a szárnyvég lámpákból láttuk. Nekünk külön gondot jelentett gépünk kivilágítása, mert én a Weihén csak a műszerfalat ismertem - a műszerrepüléshez. Szerencsénkre Tibor Debrecenben alaposabban megismerhette ezt a géptípust és némi tornamutatvánnyal - rajtam keresztül nyúlálva - mi is láthatók

lettünk. A leszállás sem ment símán, mert siklás közben mindig beelőzött bennünket egy-egy 109-es Messer. Végül is a 4.,5. próbálkozásra mégis sikerült, a szerencse és talán a friss műszerrepülő gyakorlat átsegített a kritikus helyzeteken.

1945 első napjaiban kitelepültünk az ausztriai Zeltweg-be, ahol az üzemenyagot kivéve minden adott volt a kiképzés folytatásához. Me 110-essel még itthon egyedülrepülő lettem, de a 210-re nem került sor. Zeltwegben már csak kétszer repültem. Februárban Pápára kellett hazahozzak egy német műszaki századost, majd március végén Nagycenkről vittünk ki Héjákat.

Pápai útunk jól kezdődött, mert mielőtt beszálltunk volna a gépbe, légiriadót jeleztek és a Mustangok az én gépemet gyújtották fel elsőnek. A folytatás másnap, másik géppel, már jól sikerült. Ezzel lezárult repülő pályafutásom, melynek során kilenc típust repültem.

Az Akadémián többször felszólítottak, hogy lépjek át hivatásos – akadémikusi – állományba, de nem éltem ezzel a lehetőséggel, mintha éreztem volna a perspektíva hiányát.

A háború utolsó két hetében földi harcokba vetették be alakulatunk egy részét. Ennek során halt hősi halált Ghyczy Marci, aki szakaszunk parancsnoka volt. Mi többiek visszatérve Zeltwegbe, szovjet fogságba kerültünk, ahonnan három hónap után sikerült lelépnem. Egy, a beteg-öregék közé sorolt katona neve alatt jöttem el, akit – felvidéki lakos lévén – korábban elengedtek egy csehszlovák csoporttal. Ehhez háromszor kellett keresztüljutnom a "beteg ezredet" körülvevő csendőrkordonon egy félóra alatt, a táborirodán tíz perc alatt kellett kikeresni az illető további adatait, akiről ott derült ki, hogy negyvenöt éves és szinte másodpercek álltak rendelkezésemre, hogy kitaláljam miképpen rejtem el 22 éves arcomat a kapunál ülő és a kiléptetést intéző szovjet katonák előtt. Sikerült.

Hazajutva egy évig Budapesten, majd szülővárosomban dolgoztam több helyen. 1948-ban sikerült megállapodnom az autóközlekedési szakmában, olyannyira, hogy innen mentem nyugdíjba. A több, mint tízéves politikai szekatura mellett – és annak ellenére – elég gyorsan középvezető, majd vezető beosztásba kerültem. 56-os magatartásom miatt voltak problémáim, ezt követően elvették tiszti rendfokozatomat. Szakmai vonalon elismertek és a vállalatomtól, a minisztériumtól minden olyan elismerést, amit egy párton kívüli kaphat, megkaptam. Nyugdíjazásomkor a Munka Érdemrend bronz fokozatával tüntettek ki.

1992-ben visszakértem és kaptam elvett tiszti rendfokozatomat.

Magánéletem, az előzőket leszámítva nyugodt, kiegyensúlyozott volt. 1949-ben nősültem és élünk azóta is rendezett, boldog családi életet. Két fiúnk született és négy unokával dicsekedhetünk. Kisebbit fiúnk a repülő pályát választotta és jelenleg századosi rendfokozattal harci helikoptervezető.

Az életem alakulásával elégedett vagyok, figyelembevéve az elmúlt 50 év lehetőségeit. Boldog és gondtalan volt az ifjúkorom, különösen a feledhetetlen emlékekkel teli három év a légierőnél.

Szerencsésnek érzem magam, mert az a nevelés, amit a szülői háznál, a cserkész mozgalomban, a Debreceni Református Kollégiumban és a Repülő Akadémián kaptam, olyan emberi tartást adott, ami életem minden nehéz szakaszán átsegített. Úgy érzem, hogy életem során lelkemben és magatartásomban megmaradtam "magyar repülőtisztnek".

Thurzó Jenci nem érte meg 50 éves aranydiplomáját 1994. augusztus 3-án hosszas betegeskedés, több operáció után halt meg.

UJHÁZI LÁSZLÓ ht. hdgy.

Székesfehérvárott, 1923. 04. 10-én született. Édesapja jónevű géplakatos a MÁV-nál, aki 1934-ben nevét Ujczról magyarosította. Laci gimnáziumát 1933-36-ig a ciszterci rend Szent István reálgimnáziumában kezdte, három év után átiratkozott a m.kir. Ybl Miklós reálgimnáziumba, ahol jelesen érettségizett.

Repülő alapkiképzését a B.S.E-nél Budapesten, Csáky-ligeten Ferihegyen végezte.

A Repülő Akadémián Szombathelyen osztályrangszáma félévkor 3., évvégén 1. két sávós; Veszprém-ben 3. ill. 11. sávgombos. Évfolyam 28.-nak végzett. Váton 1943. 06. 11-én Aradó-val, Debrecenben 10. 25-én Weihével, Tapolcán 1944. 05. 31-én Stösserrel, Kenyeriben 11. 28-án Solyommal, 12. 03-án Aradó 96 B-vel, 1945. 03. 07-én Héjával lett egyedülrepülő a 2. honv. rgv. kik. o. növendék szd-ánál Moksony fhdgy. pság-a alatt.

Utoljára 1945. 03. 25-én Kenyeriből Nagycenkre, onnan 03. 26-án Zeltwegbe vitt egy Aradó 96 B-t. Ujházi László szds start-naplóját Zeltwegben, 1945. márc. 28-án zárta le.

Innen alakulatához Linz mellé Aschachba ment Ausztriába, itt esett fogságba. 1945 elején már itthon volt.

1945-46-ban Iszkaszentgyörgyön fizikai munkás, később normás lett, majd menyasszonya állását veszi át a székesfehérvári Ipartestületnél. 1947-ben feleségül vette Siba Máriát.

Házasságukból egy fiuk született. 1947-67 között a Könnyűipari Gépgyárnál dolgozott. 1954. 07. 26-án képesített-, később mérlegképes könyvelői vizsgát tett.

1967-től a Fémmunkás vállalatnál munkaügyi osztályvezető. Első lányunokája 1973-ban, második 1977-ben született. 1978. május 10-én 31 évi boldog házasság után, 55 éves korában infarktusa miatt, 15 perc alatt búcsúzott szeretteitől.

Lacinak egy fia van. Neves autóversenyzőnk, egyenlítői (40.075 km.) távot tartó világbajnokunk, aki társával kéthetes öt óránkénti váltással végzett folyamatos vezetéssel a Rábaringen tette meg ezt a távot. Székesfehérváron lakik feleségével és két (1994-ben) 21 és 17 éves lányával.

Felesége megőrizte Laci aranyasát, okmányait, startkönyvét, repülő navigációs DR (Dreieck Rechner) tárcsáját, rep.műszaki alapismeretek könyvecskáját, fényképeit, melyek ismeretében tudtuk összeállítani Laci repülő és civil múltját, életét.

WÁGNER VILMOS karp.

Az I. évf. végén helyezték át B rep. térre, mert csak három év felső ipariskolát végzett Budapesten és nem volt érettségije.

Élete sorát nem ismerjük. 70 éves korában 1990. 05. 08-án hunyt el és az budai temetőben május 28-án temették el a r.kat. egyház szertartása szerint.

WUNDER KÁROLY karp.

Szakács Karcával érettségizett a győri Révay reálgimnáziumban.

A Repülő Akadémián mindegyikünk ismerte őt. Számtalan ballépése volt, talán legnagyobb baja az volt, hogy nehézkesen mozgott, így szegény a legelembb katonás mozgásokra is képtelen volt. Békássy neki mondta feledhetetlen kijelentését, hogy "Wunder maga úgy való katonának, mint a sündiszó wc. kefének" és másnap szegény Cuncit már áthelyezték.

Perfektül beszélt németül és állítólag tolmáckodott. Egyenruha viseléssel, rendfokozattal és kitüntetésekkel való visszaélés miatt hadbíróági ítéletet kapott. Budapesten volt a város ostromakor kórházban.

Orvos felesége, Gabi szerint Rákosi alatt 5 évre becsúzták és Sztalin halálakor engedték ki. Egész teste cigaretta égésnyomokkal volt tele. Fogait elvesztette fogsága alatt. Ha erről beszélt valakivel, hetekig rémálmai voltak.

Feleségét 1955-ben ismerte meg és együtt hagyták el Magyarországot. Először Bécs mellett Karcsi rokonainál, majd kivándoroltak az Egyesült Államokba. New Jerseyben, majd Cleveandban éltek. 1957. ápr. 11-én Beáta lányuk itt született. Chicagóban különböző tervező vállalatoknál dolgozott. Itt Charlie fia született 1962-ben. 1964-ben állampolgárságot kaptak, 1965-ben Gabi letette az orvosi vizsgát angolul 18 orvosi tantárgyból. Milwankee-be, Wiscosin államban mindketten állást kaptak. Karcsi az egyetemen ipari röntgent tanított, Gabi két év tiszti orvoskodás után a krónikus betegek kórházában kapott állást, ahol 27 éve dolgozik, gyerek, és belgyógyász specialista. 1967-ben kiköltöztek Waterfordba, s megkezdték családi házuk építését. Károly bejárt az egyetemre és számítógépes lett, majd ezt oktatta.

Karcsi 1982-ben több infarktusa után hasfalába varrt elemmel szabályozták szívritmusát, e mellett tüdőszérvvel is operálták a sok dohányzás miatt. 1988-ban agyembóliája volt. Pár napra lebénult a jobb oldala. Beszédzavara is volt. Otthon maradt. 1991-ben szíve nagyon rosszabbodott és 1992. június 18-án halt meg. Waterfordban temették el.

Két gyermekük van. A férjnél levő Beáta és az 1962-ben született Karcsi - Charlie - aki mérnök, nőtlen, a szüleivel lakott. Segített befejezni házukat. Jelenleg Chicagóban dolgozik. Beátának és férjének kertészeti vállalata van, négy gyermeküket, Karcsi unokáit nevelik. Kiváló tanulók. Gabi 1993-ban eladta nagy házát és egyedül él, unokái látogatják.

OSZK
Országos Széchényi Könyvtár

AKIK MÉG EMLÉKEZHETÜNK.. ... ÉS EMLÉKEZÜNK

Évfolyamtársaim írásai egyéni szemléletet tükröznek, melyek nem feltétlenül egyeznek meg a kiadók szemléletével és emlékeivel. Esetenkénti megjegyzéseinket megjelöltük (A szerkesztő).

ALAPI ZOLTÁN hdp. őrm.

Győrben született. Édesapja kiváló rádióamatőr, akinek "Oltika" születése idején, a 20-as években már rádió adó-vevő készülékei voltak.

Középiskoláit Győrben végezte, itt érettségizett. Tengerész akart lenni és Balogh Popey tanácsára jelentkezett a légierőhöz. Az alapfokot a B.S.E.-nél végezte, utána került a Repülő Akadémiára a C osztályba, az "erősek" közé, mint karp.honv.

Kedves ügyetlenségét maga is propagálta az akkor divatos "Fekete Péter öcsém te kis ügyefogyott, a szerencse malac fülét sohse fogod"... dallal, melyet szerényen, mosolygósan, csendesen dalogatott. Ő tengerész akart lenni mindig...

Mindenhol, ahol valami baj volt, Oltika jelen volt. Az első alkalom erre a gyalogsági kiképzés volt, amin nagy nehezen túlesett. Szegény, Pál Pista katasztrófájakor vált évfolyamunk előtt közismertté és szeretetté.

Második nagy "fegyverténye" Váton volt, amikor Ajkay szds. úr idegenlégiós intézkedései során, - ahol még a starton is vigyázzban kellett a 2. század növendékei álljanak - a következő esemény történt: Alapi Zolika, az indító tisztes nem vette figyelembe a szélirányban beállott hirtelen változást és a köteléket enyhe oldalszélben indította el. A hármas Búcker kötelék start után összecúsúzott. Az Égiek különös kegyelméből csak két gép tört össze rípiyára és orrvérzésen, kis zúródásokon kívül más semmi baj nem történt. A növendékek, évfolyamtársaim - az akkor még nem hirhedett, de már Oltika által jól ismert Bárczy fhdgy-nak, nem is olyan régi ismerősének - megbeszélés szerint egyöntetűen azt vallották, hogy az összecúsúzás oka a kimerültség volt, (s ebben lehetett is valami), mert minden szabadidőnkben a már említett kollektív szekatúra folyt velük a kincstári kitolások minden változatával. Ezt kivizsgálta az évf. pság és le is állította.

Oltika elméletben a karp. rangsor közepén végezte az első évet és Debrecenbe osztották be Weihézni. E miatt került később Tapolcára majd Kenyeribe Sólymot repülni. Nem avatták zls-nak és a Szent László ho-hoz került. Mivel rádióhoz értett, magasabb parancsnoksághoz helyezték és Pozsonyban is szolgált.

Jelenleg Győrben él. Jó humorát, szerénységét megtartva, kiegyensúlyozottan. Ha Győrben találkoztunk mindig megjelent, de hosszabb utazásokra nem vállalkozott. Változatlanul szeret mindegyikünket. (A szerkesztő)

BAKÓ ISTVÁN t.zls.

Ivánegerszegen, (ma Vasegerszeg) születtem 1921-ben. Édesapám ny.cső. ftörm. az I. világháború előtt Pöstyénben, mint a gyógykezelésen levő bolgár cárt biztosító csendőrség tagja, majd az okkupáció idején Boszniában (Trebinjében) szolgált. Azután

mint önkéntes az orosz frontra ment, ahol fej- és láblövést kapott. Így került fogságba, ahonnan cserefogolyként 1919-ben került haza.

A visszatért Csáktornyán végeztem el a tanítóképzőt. Csáktornyát akkoriban csatolták vissza az anyaországhoz és ezért ott ingyenes volt a tanulás. Utasforgalmi pilóta akartam lenni és ezért jelentkeztem repülőnek. Az orvosi vizsgán megfelelttem és Kassára osztottak be a Repülő Alaphoz. Onnan Szombathelyre vonultam be a Repülő Akadémiára. A C osztályba kerültem.

A másodévet Debrecenben kezdtem. Itt Weihével repültem. A Veszprémben végzett elméleti év végén Tapolcán, majd Kenyeriben fejeztem be a Súlyom és Héja kiképzést. Acsádra kerültem a Műszerrepülő századhoz. Ezzel az alakulattal kerültem ki Kolbergbe, majd Tangerhüttébe.

Az Akadémián legjobb barátaim Miklóssy Sanyi, aki itthon is meglátogatott, B. Nagy Kálmán és Somody Zoli, Lassú Béla, Barabás Gábor, Koronka Pál, Cseh Károly, Berkesy, Graffy, Székely Nándi, Péter Karcsi voltak.

Tangerhüttén estem társaimmal együtt amerikai fogságba. Foucarvilleben önkéntes munkára jelentkeztem és ezért jó dolgom volt. 250 német fogoly parancsnoka voltam, mint tiszt a hágai egyezmény értelmében nem dolgoztam. Embereim a "W" divíziót szolgálták ki (Rouen, Le Havre).

A fogságból 1945 szeptemberében jöttem meg. Hazajöveletem után a tanfelügyelőség Szarvaskendre küldött, ahol három évig tanítottam. Itt szerveztem meg a Körömdi Járás első "dolgozók iskoláját" és egy röplabda csapatot. Egy zöld borítékban írott levelem miatt 1947-ben letartóztattak. A levélben azt írtam, hogy ha nem lesz jó nekünk, majd elmegyünk Nyugatra és majd valahogy megélünk. A leveletem jogtalanul bontották fel. Letartóztattak. Budapesten voltam börtönben Okolicsányi örgy.-gyal egy priccsen és egy erdőteleki Bercsényi nevű huszár ezredessel együtt.

Szarvaskendi tanítványaim közül egy-egy rendőralezredes, elektromérnök, erdőmérnök, postamester és több pedagógus lett.

1948 őszén Hegyfalura kerültem. Itt, 1949-ben újra igazgató lettem. Itt töltöttem legényéveimet. Új iskolát és sportpályát építettem, futballcsapatot szerveztem, és még a dolgozók iskoláját is vezettem.

Továbbképeztem magam és magyar-történelem szakos tanári képesítést szereztem.

Tanítványom volt Horváth Pál a MATÁV vezérigazgatója, több tanítványom szerzett diplomát. Köztük több egyetemi adjunktus, és közgazdász, három újságíró, 22 tanár, 10 óvónő, hat orvos, 10 mérnök, 4 postamester lett. Persze minden hiába volt, mert kezdődött a "ki-volt, mi-volt" időszak, amikor is nem találtak megbízhatónak, leváltottak az igazgatóságából és a "Párt" jóvoltából Nagygeresdre, Zsédénybe, majd Vasegerszegre helyeztek beosztott tanítónak. Itt 1867-ben alapították az első (evangélikus) iskolát, melynek első tanítója egy ugyancsak Bakó nevezet tanító volt. A körzetesítés után újra Hegyfalun, mint napközis tanárra volt rám szükség. Végül Rábatatyra helyeztek. Innen mentem nyugdíjba.

A pár éves repülőtiszti múlt végigkísérte életemet. Ezt, meg pártonkívüliségemet nem hagyták soha figyelmen kívül.

Életem értelmét családom mellett mégis az a sok ezer sikeres fiatal tanítvány jelentette, akiket "vándor tanítóskodásom" során tanítottam és akik úgy érzem nagyon szerettek.

1960-ban nősültem, Vasegerszegen építettük meg családi házunkat. Feleségem is nyugdíjas tanítónő. Fiam 1962-ben, lányom 1964-ben született.

Fiam Celldömölkön 1993 augusztusától a Gájer Gyula Általános Iskola igazgatója, lányom a hegyfalui szanatóriumban ápolónő. Sajnos csak egy ötéves lányunokánk van, aki legjobb társa és öröme öregségemnek.

Megünnepelték tanítói aranydiplomámat. Egyik tanítványom, a rábatyti igazgató mondott köszönetet munkásságomért. Szép nap volt. Bárcsak köztetek lehetnék

Barátaim a pilóta diploma osztásakor. Ha bírom egészséggel, én is ott, Veletek szeretnék lenni. Nagy szeretettel emlékezem Rátok akkor is, ha nem tudnék elmenni.

Bakó István

BALOGH ISTVÁN ht.hdgy.

Győrött, 1922. szeptember 4-én születtem. Apám főtörzsőrmester volt.

Középiskoláimat a győri reálgimnáziumban kezdtem, majd a Felsőkereskedelmi Iskolában folytattam és ott érettségiztem.

A repüléssel hatéves koromban ismerkedtem meg, amikor esetenként láttam, ahogy vitéz Kaszala a "Schmoll pasztát" hirdető repülőgépét vezette. 1938-ban volt Győrben az első "Repülőnap", életem sorsforduló napja. Mindent fel- és odaadtam a repülésért. Egy nap alatt felnőttem, férfi lettem. E naptól életemnek csak egy célja volt: Tüzőn-vízen át pilótának lenni. Tagja lettem a Győri Aero Szövetségnek, és a hétvégeket vitorlázó repüléssel töltöttem.

1942-ben Bücker 131-gyel elsőfokú kiképzést kaptam a Budapest Sportrepülő Egyesületnél (BSE), mint a HMNRA repülőönvendéke.

Októberben vonultam be Szombathelyre a Repülő Akadémia első évfolyamára karpaszományosként. Az első évben 61 karpaszományos között 19.-nek végeztem. Nagy erőfeszítéssel értem el ezt az eredményt a sok gimnazista között. A repülés jól ment. Az Aradó kiképzést befejezve Debrecenbe helyeztek "bombázónak", annak ellenére, hogy vadász szerettem volna lenni. Csizmadia Sanyi kezdeményezésére a kétmotoros Weihével gyakorló repülés közben bukófordulóztunk és kérésünkre mindkettőnket azonnali hatállyal Taszárra, Sólóyom kiképzésre helyeztek át.

1943 őszén, a II. évfolyamon átvettek akadémiakusnak. A Papod alatti reptéren kezdtem, Tapolcán fejeztem be Sólóyom kiképzésemet és repültem Stösserrel is. Visszakerülve Veszprémbe CR-42-es és Héja kiképzéssel lettem III. fokú repülőgép-vezető.

1944 nyarán Szegeden, már mint vadászátképzésre jelölt, húszórás műszerrepülő tanfolyamot végeztem avatásig.

1944. augusztus 20-án avattak aranyasas repülőhadnaggyá. Vágyam teljesült, életem célját elértem.

Avatás után Székesfehérváron a sóstói repülőtéren folytattam a Me-109-es átképző tanfolyamot. Az oroszok közeledése miatt iskolánkat kitelepítették Németországba, Gotha bei Thüringenbe. Itt folytattuk kiképzésünket Aradó B és Me 109-es típusokon.

Miután Patton hadserege Fuldánál áttörte a német vonalakat és a Waffen SS felrobbantotta gépeinket, két hétig utóvédharcokban, mint gyalogosok vettünk részt.

Amikor Weimarban teljesen bekerítettek bennünket, USA hadifogságba kerülünk. Tizenegy hónapig voltam fogoly Franciaországban.

1946 áprilisában a komáromi szűrőtáborban igazoltak és bocsátottak el a honvédségtől.

1946 májusában, már mint szerelő dolgoztam a Győri Állami Fonodában. Esti iskolában fonómesteri oklevelet szereztem.

1948. október 1-én az ÁVH összeesküvés és hazaárulás vádjával letartóztatott. 1949 májusában, bizonyíték hiányában, az Andrassy út 60-ból szabadlábra helyeztek. Nyolc hónap alatt 45 kg-ra fogytam le. Jární nem tudtam. Azóta is hallási zavaraim vannak.

"Szabadulásom" után az ÁVH csak kőműves segédmunkási állást engedett vállalni, de ezt sem sokáig, mert 1950 márciusában a "a hároméves terv elszabotálása" címén "védő-örizetbe" vett és előbb az Andrassy út 60-ba, majd a Markó utcába, végül a

Kistarcsai Internáló táborba hurcoltak és ott internáltak. Ez alkalommal még ki sem hallgattak. 1950 szeptemberében a "recski haláltáborba" szállítottak. Itt voltam három évig.

1953 szeptemberében visszahoztak Kistarcsára és egy fáspercében bíróság elé állítottak.

"Feljelentés kötelezettségének elmulasztása" büntetéeért három év három hónap börtönre ítélték, kitöltöttnek vették büntetésemet. Az ÁVH továbbra sem engedett komolyabb állást elvállalni. Életbiztosítási ügynök lehettem falun.

1956-ban a világ másik felére futottam. Az USA-ban Los Angelesben találtam nyugalmat. Megtanultam angolul. Esti tagozaton egyetemet végeztem és elektromérnök lettem. Huszonegy éven át nukleáris erőműveket terveztem Spanyolországnak, Taiwannak, Koreának és Chilének.

1970-ben, ismertem meg egy otthoni látogatás alkalmával Erikát, aki csak tíz év után tudott utánam turistaként kijönni Californiába. Végre 1980-ban összeházasodhattunk. 1987-ben a texasi A and M egyetemen "Bachelor of Business Administration", majd a Dallas Texas SMU egyetemen "Master" fokozatot szerzett. Most egy internacionális cég szállítási ügyeinek vezetője.

Én ekkor, 1987-ben, mint főmérnök (Senior Electrical Engineer) mentem nyugdíjba. Jelenlegi csendes, nyugodt, boldog életemet feleségemnek, Erikának köszönhetem.

Balogh István

MANKÓBÜKI BALOGH PÁL ht. hdgy.

Olaszországban volt vendégakadémikus. Évfolyam elsőnk lett. Az első vadászjelölt csoportban volt és a háború végéig a Pumáknál szolgált.

Két igazolt légygözelem volt. Légiharcban 1945. 03. 19-én Tóváros Keleten egy Jak 9-est, 04. 13-án Bécs ÉNy-on ugyancsak egy Jak-9-est lőtt le.

A német I. légi hdt.pk.-a 04. 20-án a Bronz Front Flugspanget adományozta részére.

Parancsnokaival a harcok befejezése után több nézeteltérése volt, emiatt a honvédség kötelékéből Heppes Aladár, az e.pk.-a 1945. 06. 20-án elbocsátotta. (121/45.07.20.2.p.)

Ezutáni életéről nincsen semmi adatom.

Ismereteim szerint Párizsban él, és egyedi alkatrészeket gyárt üzemében, melynek tulajdonos vezetője. Leveleimre nem válaszolt. (A szerkesztő)

BARADLAY GYÖRGY ht. hdgy.

Budapesten, 1924. december 5-én születtem. A gimnázium alsó négy osztályát a Budapesti Piarista Gimnáziumban, felső négyet a Berzsényi Dániel reálgimnáziumban végeztem és itt is érettségiztem 1942-ben.

Repülő életemet a BESZKÁRT kiképző kereténél, akadémiai pályafutásomat - Inkey Viktorral és egy másik társammal - a szombathelyi honvéd kórház "akadémikus" körtermében és civil ruhában töltöttük 1942 novemberéig, egy Ferihegyen beszerzett sárgaság miatt.

Kiképzésbeni kiesésünket hamar pótoltuk. Szombathelyen, illetve a váti kihelyezésen Bücker 131-et és Arado A-t repültünk.

A II. évfolyamot a debreceni kihelyezésen Weihe repülésével kezdtem, majd a téli szorgalmi időszakot Veszprémben, aránylag kevés repüléssel és sok tantermi

foglalkozással töltöttem. Ez idő alatt – négy nap híján – laktanyafogságban voltam az első félévben földrajz, a második félév elején harcászatból beszerzett pincsek (elégtelen osztályzat) miatt, melyeket nem voltam hajlandó – dacosságom miatt – kijavítani. Ezeket a jegyeket, csak a záró bizonyítvány "jó" jegyei rögzítették.

Gyakorlati kiképzésem alatt Tapocán Stössert repültem és Kenyeriben a Sólóym kiképzést kezdtük el.

1944. augusztus 20-án a Kormányzó úr avatta évfolyamunkat Budapesten.

Avatás után hadnagyként ismét Kenyeribe vonultam be, ahol csoportunk (Miticzky) parkoló pályára került, gép, oktató, üzemanyag hiány miatt.

Innen kerültem többet magammal (Gótz, Eleőd) a Repülő lövész ezredbe (Heinrich) Várpalotára, majd Abára, ahol vérhast kaptam és a Letkés térségében történő bevetés idején a szombathelyi csapatkórházban feküdtem.

Felgyógyulásom után az ezred újraszervezésekor (Pályi) Mesteriben az 4. századhoz kerültem, majd parancsnokom letartóztatása után a század parancsnoka lettem. Itt a Hungarista Légióval összetűzésbe kerültem s a letartóztatásomtól csak e.pk-om Pályi örgy. mentett meg, mert a századom Köcskre helyezte át.

Bevetésre 1945 húsvétján kerültünk Ikervár térségében, ahol Pecöl és Kenéz községek között erőszakos felderítés során lágyéklövést kaptam, de az engem megsebző géppisztolyt azért még megszereztem. Sebesülésem után rajommal visszatértem a zászlóaljhoz (kb. 2 km), ahonnan a zlj. személygépkocsijával Szombathelyre utaltak be kórházba.

Megérkezésemkor a város már üres volt. Nagy nehezen találtam meg egy kihelyezés előtt álló kórházat a premontrei gimnáziumban, amely befogadott. Később derült ki, hogy ez a részleg (Dr. Osváth - Dr. Egyed) már leszakadt, és a pincében rejtegetett vagy fél századnyi szovjet sebesülttel átállásra készült, ami hajnalban meg is történt, és míg az eü. szervezet a Vörös János féle alakulathoz sorolt, mi sebesültek - mint nem önként átállók - hadifoglyok lettünk.

Hadifogságom aránylag kellemes volt, mert szovjet parancsnokunk egy pincében rejtegetett százados lett, aki megmentését meghálálva, még kimenőt is adott, természetesen kísérővel, és látogatókat is fogadhattunk.

1945 augusztusában a szovjet orvosi felülvizsgálat munkaképtelen rokkantnak nyilvánított és elbocsájtott.

Kissé komikus módon érkeztem haza, mert csizmámat, nadrágomat sebeim első ellátásakor levágták. Egy premontrei atya (kb.150 cm magas és 100 kg) szánt meg és adott egy nadrágot, melyet mint erősen elhasználtat vissza sem kért.

Budapesten, hogy orvosi kezeléshez jussak, - peroneus bénulás - jelentkeztem a HM-ben, ahol Gyenes Jani bácsival, Nagy Kornéllal és Nádor Ferencsel találkoztam.

Igazolásom a Mária Terézia laktanyában simán lezajlott és beosztást kaptam az I. gy.ho. (Variházy) répcelaki zlj-ához pótkeret parancsnokként, ahonnan rövidesen a Budapesti helyőrségi kórházba mentem béna lábammal gyógykezelésre.

Kb. féléves - nem sok eredményt hozó - kezelés után visszatérve, nem találtam senkit Répcelakon. Egy tiszthelyettes menyasszonyától tudtam meg, hogy a zlj. Zalabérre; a ho. Zalaszentgrótra települt.

Zalabéren a zlj-nak csak a neve volt a régi, személyi állománya teljesen kicserélődött ill. elfogyott. Kihelyeztek Pakodra, ahol egyszerre két századnak lettem a parancsnoka, melynek létszáma 1 hdp., 2 szolg.vez őrm., 1 szakács, 25 lovász és kb 50 ló volt. Gyakorlatilag lófeltápláló állomás voltunk és nyaraltunk.

Innen az egységet Tolnamözs- Szekszárdra vonták össze, ahol Király Béla vkf. irányításával megindult az alakulat megreformálása. A zlj. pk-om Szalvay Mihály lett. (Századparancsnokságom - mert nem léptem be az MKP-ba - hamar kitelt, és személyi tartalékba kerültem - félfizetés, havonta történő jelentkezés.)

A személyi tartalékból - egy nyt. thtts-nek szívességet téve - az induló Kossuth Akadémia pályázatait feldolgozó csoportba kerültem, mivel memóriám - az akkori - a személyzeti vezetőnek megtetszett és ott akart tartani előadónak. Ebben az időben indult meg a repülés Mátyásföldön, (2 db roncs Bü-131-essel) Gyenes Jani bácsival, így azt kértem, ha mód van rá, inkább ide osztasson be. Megtette.

Mátyásföldön ekkorra már egy kisebb csoport verődött össze Kardos Miklós, Szücs Csaba, Tóth Drumi, Tuba Pista, Székelyhidy Húgó. Itt kaptunk Jak-1 (Galamb), majd Prágából Aradó B gépeket és itt jelent meg Karacsevics szovjet tanácsadó is és ide érkeztek az OMRE-től az első növendékek is.

Szolnokra áttelepülve reptéri pilóta beosztást kaptam - ez Mátyásföldön Kardos Micu volt - így, mivel gépem nem volt - Drumiék jóvoltából feketén oktattam, jó magyarul, "hiénáztam".

Szolnokról Kecskemétre települtünk, itt már legálisan oktattam. 1949-ben meghozták a Jak-9-eseket és megkezdődött a szovjet irányítású kiképzés. Az átképzés befejezésével hárman Kecskeméten maradtunk (Tóth Zoltán e.pk., Dankó Pál 1. szd. pk.), a többi vadász Szentkirályszabadjára települt, bevethető egységként, harckiképzőként.

A mi feladatunk a szolnoki iskolát végző növendékek Jak-9-eseken való kiképzése volt a hadrafoghatóságig. A felajánlott növendékek átvételével kapcsolatban szakmai vitám támadt Huba örgy-gyal és Zsigalov szovjet ezredessel.

1950-ben az iskola főmérnökét kellett sürgősen Szolnokra átvinnem. Érkezéskor a térképemet kérték és megállapították (Mezőlaki J.), hogy az a déli országrészre van kihajtogatva, ezért megvádoltak, hogy Csapó Ferivel, akit aznap szereltek le, Belgrádba akartunk szökni, sőt a főmérnököt is el akartuk rabolni (Huba). Szerencsére az elhárítás (Fekete J.) ezt komolytalannak tartotta, nem intézkedett, így a nyári nagy leszerelési hullámmal (Valgóczy (?) és társai) engem is simán leszereltek.

Két hónap után Tobak Tibor családja segítségével műszaki rajzoló lettem a Földalatti Vasútépítő Vállalatnál. Itt dolgoztam, mint technikus, központi műszaki előadói munkakörben 1954-ig, a nagy beruházások leállításáig.

1952-ben felvételiztem a Műegyetemre, de mint azt a személyzeti vezető megjósolta, "a felvételi vizsgán megfelelt, de létszám keret hiánya miatt beiskolázni nem tudjuk" választ kaptam.

A Földalatti Vasútépítő Vállalat után - mivel a személyzeti o. mindenütt utánam nyúlt - voltam sm. a Kőbányi Gyógyszergyárban, gombkészítő sm. egy kisiparosnál, majd 1955-ben a Metroépítés újraindulásakor - az igazgató személyi garanciájával az UVATERV METRO irodájába kerültem.

1956-ban bementem az OLLEP-re, mert nem érttem, miért fenyegetik a szovjet csapatokat bombázással, miért ürítették ki a szovjetek Budapestet, mikor előrelátható, hogy vissza fognak jönni. Itt futottam össze Frauenhofer Csanyával, Horváth Gyulával és Nyirádi Szabóval. Nádor ezredes kérdéseinkre semmitmondó választ adott, majd a beszélgetést Zsolt József ezredessel folytattuk, aki a városban is közismert tényekről beszélt csak. Mindketten tagadták, hogy a szovjet csapatok bombázásával fenyegető röplapokhoz az OLLEP-nek valami köze is volna. Mint később kihallgató tisztemtől megtudtam, hazudtak.

1957 júliusában megjelent lakásomon egy kis csapat nyomozó és házkutatás után letartóztatva a Gyűjtő kis fogházába vittek. A kihallgatások során a Zsolt és társai öt fős ügyéből Baradlay és társai három fős ügy lett, mert Zsolt e-t, mint „megtévesztettet,” csak nyugdíjazták, Kazay Kuli bácsit, kora és rokkantsága miatt egyszerűen elengedték.

Az 1957. decemberi tárgyaláson én nyolc, Csanya hét, Horváth Gyula hat hónap börtönt kapott. Mi is, az ügyész is fellebbezett, de szabadlábra helyeztek. 1958-ban fellebbezésünket már külön tanács tárgyalta és kb. fél óra alatt a jogerős ítélet 3, 2,5 és 2 év lett. Azonnal letartóztattak és a Fő utcába vittek, ahol Kablayékkal kerültem egy

cellába, akik Kádár Jánost hozták Szolnokról. Innen a gyűjtőbe, majd Márianosztrára szállítottak mindhármunkat zárt, elsötétített rabszállítóban.

Márianosztrán a kötélüzemben dolgoztunk együtt és egy nagy kb. 30 személyes cellában laktunk.

1959. nov. 18-án délben közölték, hogy harmad kedvezményt kaptam - kb. két hete - és az utolsó buszra rohamléptekkel felültettek. Még aznap este otthon voltam. Rendőri felügyelet, munkahely keresés következett. Segéd munkásság, gépkezelőség, majd egy régi ismerős személyi garanciájával ismét technikus munkakör a Vízműépítő, Közlekedési Építő, a Fővárosi Tatarozó, végül a XX. kerületi kislakásépítő Szövetkezetnél. A szövetkezet elnökének személyi garanciájával felvettek a Kvasay Jenő mélyépítési technikumba, amit három év alatt elvégeztem, így technikuságom, melyet a Repülő Akadémiára alapozva hol elismertek, hol nem, legalizálódott.

A szövetkezettől 1963-ban a Vízügyi Építési Vállalathoz mentem át, ahol 1984-ig építésvezető, ill. csoport építésvezető beosztásban dolgoztam. (Itt ismét találkoztam Tobak Tiborral.)

1984 elején átmentem a FÖVTERV tervező vállalathoz, ahol 1988-ban történt nyugdíjbemenetelem óta, mint nyugdíjas dolgozom organizációs tervezőként és magántervező alvállalkozóként.

A Katonai Bíróság 1990. május 14-én kérelmemre az 1958-as ítéletemet megsemmisítette.

1991. június 17-ével a HM. úr tiszti rendfokozatomat visszaadta, egyben tart. örgy-gyá léptetett elő.

1991. október 23-án megkaptam az 1956-os emlékérmem.

1992 évben a HM. úr tart. örgy-i rendfokozatomat ny.á. őrnagyi rendfokozatra módosította.

Baradlay György

viléz BARANYAI TIBOR t.zls

Édesapám ügyvéd volt Vágsellyén (Trianon után a Csehszlovákiához csatolt Salán). Ott éltünk szüleinkkel és két húgommal, de sokat vakációztunk a közeli Zsigárdon nagyszüleinknél.

1940-ben Érsekújvárott, a Pázmány Péter Reálgimnáziumban érettségiztem, és apámat követni akarván a pécsi Erzsébet Tudományegyetem jogtudományi karára iratkoztam be.

1941-ben a HMNRA Műegyetemi S. E. repülő kiképző keretéhez hívtak be Ferihegyre. Elvégezvén a tanfolyamot a Légierőkhöz való bevonulás alól vizsgáim miatt halasztást kértem, majd 1942-ben Algyőn folytattam a HMNRA-i kiképzést. Itt egy Bűckerrel felszállás után - benzincsap elzárás miatt - kényszerleszálltam, aminek következtében összetört a gép futóművét és magamat is. Két hétig a szegedi helyőrségi kórházban ápoltak.

A Repülő Akadémia első évfolyamát Szombathelyen, a másodikat Veszprémben végeztem. Tartalékos zászlósnak avattak fel, miután egyetemi tanulmányaim miatt nem írtam alá a hivatásos állományba való kérelmet.

A Regvi 1. (Kórosy) szd-nál Aradó A-val, majd Debrecenben Weihével, Tapolcán és Kenyeriben Sóllyommal és Héjával repültem. Avatás után Kenyeribe a 2. rgyv. kik. oszt-hoz osztottak be, Gyenes László szds. úr parancsnoksága alá.

Kenyeriben a reptér szd.pk-ának, Hauser Tibor hdgy. évfolyamtársamnak helyettese voltam, ahol a repülőtér és gépei üzemképességének ellenőrzése volt a feladatunk.

Innen jártunk át Kemenesmagasiba Rudel ezds. és alakulatának Fw-190-es csatarepülőgépekkel végzett kötelékstartjainak tapasztalatcseréjére. Évvégi szabadságom után 1945 januárjában néhány évfolyamtársammal Pápára, Herder László őrgy. 102/2-es csatarepülő századhoz helyeztek át. Miután a FW-190-esek érkezése késett és a front közeledett, közben panzerfaust kiképzést kaptunk. - Egy februári éjjelen a várost az amerikaiak részéről kíméletlen támadás érte. Több száz halott és rengeteg rombadólt épület maradt. Ezredünk hetekig segédkezett a mentésben.

Végül is parancs érkezett a Bécsújhelyre való áttelepülésre, ahova gyalog menetben jutottunk el fogatolt és motoros vonatostaggal. Közben Csorna előtt feltűnő szovjet pc. gk-ik ellen panzerfaustokkal küzdöttünk sikeresen. Bécsújhelyre érkezvén a repteret megsemmisíteni készülő németek tovább menetelésre készítették. E menetelés közben váratlanul három német Tigris harckocsi tűnt fel, melyek parancsnokunkat vitéz Ormay László hdgy-ot, menetoszlopunk vezetőjét, - valamiféle Führeri parancsra hivatkozva - jöllehet akkor Hitler már öngyilkos lett - megadásra akarták kényszeríteni, mire ő riadót és tüzet vezényeltetett velem. Pillanatokon belül több száz panzerfaust meredt a dombos terepen a Tigrisekre, melyek légitámadások robbanásaira emlékeztető figyelmeztető lövések leadása után visszavonultak.

Menetelésünk 1945. március idusa után ért véget Aschahban. Itt a hegyekben kis faházakat építettünk és ott táboroztunk Kardos Elemér és Sz. Zoltán hdgy-okkal és három legényünkkel vártuk a háború végét, melyet amerikai fogság követett. Fegyvereinket, kitüntetéseinket, rendfokozatunkat, mindenünket meghagyták az amerikaiak és különböző feladatokat kaptunk tőlük. Köztük én egy telefonvonalat építettem Telbisz Imre e.pk. és az amerikai parancsnok Johnsson leut.col. harcálláspontja között.

Egy alkalommal Linzben járva felvidéki falubeliekkel találkoztam, akik a közeli Klein-Münchenben székelő csehszlovák konzuli kirendeltséghez kalauzoltak el. Itt egy magyarul beszélő pozsonyi újságíróval hozott össze a sors. Ez megígérte, hogy sértetlenül hazavisz, ha a Dunán kikötött uszályokból katonai felszereléseket szerzek neki. Visszatérve táborunkba ezredparancsnoktól engedélyt kértem a leszerelésre, valamint arra, hogy három felvidéki bajtársamat magammal vihessem. Úgy kerültünk 1945. augusztus végén haza a Felvidékre, ahol akkor már a csehek és a tótok elképzelhetetlen magyarüldözésbe kezdtek. Ötvened magammal Csehországba deportáltak. Egy szerencse és véletlen folytán hat hónap múlva még a prágai Károly tud. egyetemre is bekerültem.

Sokáig azonban nem örülhettem szabadságomnak, mert 1947-ben szüleimmal együtt, teljes vagyonek Kobzás mellett, áttelepítettek Magyarországra, Dunaharasztra. Itt benősültem egy órás-ékszerész családba. Mutschenbacher Ilonkát vettem nőül, akinek édesapja előzőleg Kispesten volt órásmester. Elődeiket még Mária Terézia telepítette Szekszárdra. Apósom mellett segédeskedve, kitanultam az órás szakmát, majd üzletet nyitottam Szigetszentmiklóson. 1956 után Nagykovácsiban építettem családi házat. 36 évig innen jártam Szigetszentmiklósról dolgozni naponta kétszer keresztülutazva Pest-Budán. Végül 1982-ben nyugdíjba mentem.

Házasságunkból két fiúnk született. Az első Tamás, 1952-ben meghalt. A második fiúnk, Olivér, 1956-ban született. Pesten él családjával, két fiú unokámmal Henrikkel és Dáviddal.

A kommunista uralom alatt, mint osztályidegennek, nem engedték a jogi egyetem befejezését.

Az 1950-es években elvett rendfokozatomat 1994 februárjában kaptam vissza.

Édesapám után vitézi várományos lettem és 1942-ben avattak vitézzé.

Eleim IV. Béla királytól kaptak nemességet. Fejér és Veszprém megyei adománybirtokok után bodorfalvi és zákosfalvi előnév illetve meg a családot.

A XX. században (1947) a csehek és a tótok a Felvidékről visszatelepítettek az Anyaországba, anélkül, hogy tudták volna, hogy oda őseinket a törökök üldözték a XVII. században a nevezetes Deáki községbe, ahol a Halotti Beszédet találták meg 1922-ben és amely helység Serédi Jusztinián, Magyarország bíboros hercegeprimásának szülőhelye volt.

vitéz Baranyay Tibor

BÁTORFI JÁNOS ht.zls.

Szegeden, 1922. április 5-én születtem.

A Zrínyi Miklós pécsi honvéd középiskolai nevelőintézetben érettségiztem.

Váton voltam I. fokú kiképzésen a Repülő Alapnál.

Repülő Akadémia Szombathely I. évf. A osztály Taszár, Sólyom kiképzés Veszprém II. évfolyam elméleti év, majd Tapolca után Veszprém, Héja kiképzés. A 20 órás műszerrepülő kiképzést 1944. július 22-e után még Szegeden fejeztem be. Ht.zászlóssá történt avatásom után 1944 decemberéig Debrecenben voltunk, majd onnan Kenyeribe a Me 109-átképzésre vezényeltek.

Nádor is ott volt egy másik csoportban. Vesefájdalmaira hivatkozva segéd tisztelkedett. Illegálisan megesküdött, mire Fülöp őrgy. elrendelte letartóztatását. Délig én voltam ügyeletes tiszt, tőlem Mátay Tüske vette át a szolgálatot. Náddal közöltük, hogy le kell tartóztassuk, de csináljon amit akar, majd mi később jövünk. Kapott időt a cselekvésre. El is tűnt feleségestől. Talán ezt hálálta meg mindkettőnknek egy pár évvel később...?

1945. március 17-e. Czerny Miklós (Lapos) hdgy-ot és Buday Lajos őrm.-t lelőtték. Buday kiugrott és ejtőernyőjét széllőtték az oroszok és égve csapódott a földbe. Buday Lajos, még szkv-ként jó barátom, Sólyom-oktatóm volt. Március 19-én átjött Kenyeribe Sholtz szds. és Papp Tibor fhdy. kíséretében Csizmadia Sándorral átvittek Veszprémbe. Jelentkezünk az "Öreg Pumánál", Málík Jocoóhoz osztott be, aki jól ismert engem Pécsről a cögerejből. Én persze rögtön megjegyeztem, hogy azt hittem, hogy az ejtőernyősöknél vagy! (Jocó ekkor már harmadszor menekült meg ejtőernyővel égő gépeiből). Este be a kiégett busszal a körletbe, egész éjjel zavarórepülés bombázás Veszprémbe. Amíg az ablak rám nem esett a körletben, nem mentem le a pincébe.

20-án kimentünk a reptérre, fűtött a vágy a repülésre. Málík Joco közölte, hogy egy rajjal és Csizivel menjünk be du. 2-re Buday Lajos őrm. temetésére, és a Fő utcán a virágárusnál vegyük át a már megrendelt koszorút. Egy teherautóval voltunk, én kiszálltam és abban a pillanatban hatalmas robbanás és én sok ütést éreztem testem minden részén. Egy kapu alá vonszoltam magam. A jobb lábam nagyon vérzett, elkötöttem derékszíjjammal és kb. másfél óra után német egészségügyisek jöttek, akik bevitték a pénzverdébe. Ott a pincében szédületes látványban volt részem. Egy-két orvos asztalokon kezeket, lábakat amputált minden érzéstelenítés nélkül. Rengeteg volt a sebesült, engem is a földre fektettek. Csak este tíz órakor kötöztek be. 21-én reggel egy német rohamjárőr szedett fel és tett egy tehergépkocsi tetejére, mely robbanó anyaggal volt tele. El Veszprémből a viadukton át. Az út járhatatlan a visszavonuló páncélosok miatt. Pár km után hatalmas torlódás, jöttek az orosz gépek. Vagy tíz rácsapást éltem meg a gépkocsi tetején tehetetlenül szembenézve a 45 fokban rámcsapó gépekkel. A németek az árokban lapultak. Celldömölkön kötöztek újra át. Éjjel ismét bombaratamadás érte azt az iskolát, ahova beraktak. Az ablak mellett feküdtem. Reggel szabadítottak ki a rám dőlt ablak és faltörmelék alól. Aznap Sárvárra vittek és onnan vöröskeresztes vonattal Németország felé.

Bécsben a pályudvaron "élveztem" végig ismét egy bombázást. Brünnebe vittek, majd Plakstettenbe, egy magyar menekült tábori kórházba, mely egy kolostorban volt elhelyezve. Itt ért az amerikai "felszabadulás". Innen elszöktem és 51 kg súllyal Pockingba gyalogoltam. Ott találtam Kontraszti Bandit, Sáros Miskát, Keller Ézsaut, Bojtor Pistát, aki később velem egy BMW motorral belerohant egy "ami" teherkocsiba. Ő meghalt, én egy hónapig kórházba kerültem. Pistát ott temették el a láger melletti erdőben.

1945. szeptemberben Kontraszti Bandival és Farkas Karcival megléptünk és illegálisan hazajöttünk. 1945. szeptember első hetében itthon voltunk. Itthon 1947-ig minden voltam, csak pincér és borbély nem. Tatabányán a X. aknában dolgoztam. Motorszerelő inas, 1947-ben segéd lettem. Reméltem, hogy repülhetek. Nádorral többször beszéltem erről. Akkor egy malomban zsákoltam, ahova Nádor apósa lisztért és grízért járt le kislánya számára. Ezt is, mint mindent, később "meghálált" Ferike.

A háború után a Ludovika Akadémiára kísérleti tiszt tanfolyamra hívtak be. Itt találkoztam Beke (Ivanics) Zolival, aranykardos vívómesterünkkel. Ő ellenőrizte a csuklót, persze mi hárman hiányoztunk: Tóth Drumi, Dinka és én. Egy vöröshajú, piros csillagos politikai tiszt volt az előadó. Nekünk repülőknak a modern légiharcjeljárásról kellett dolgozatot írunk. Mikor az őrnagy kiosztotta a papírokat, Drumi felállt és a következőket mondta: őrnagy "úr" én, mi, megírjuk ugyan észrevételeinket, de ezzel kapcsolatban egy kérdésem van: Ki lesz hivatott ezt elbírálni? Választ nem kapott.

Engem egyszer ez a politikai örgy. "Szervusz János"-sal köszöntött. Nem ismersz meg? - Nem. - A Pumáknál voltam szerelő. Most olvastam a minősítétedet. - Na és, mit olvastál? - Abszolút passzivitást tanúsítasz! Én nem feleltem meg demokratikus tisztnek, nem is akartam katona lenni soha többet.

1949-ben a győri vagongyárba kerültem. A vagongyár termelési főosztályán dolgoztam, mint előadó. Társadalmi munkában a gyár repülési csoportjában oktatóként működtem. Soha párttag nem voltam, de az volt a szerencsém, hogy a vagongyár párttitkára Pumás szkv.volt, aki ismert és akit családjával néha elvittem repülni. Ezt a munkaközösséget a felettes szervek minden szempontból, ahogy tudták, gátolták. Engem a repüléstől is eltiltottak, majd újra engedtek repülni. Már régen ezüstkoszorús voltam és vágytam az aranykoszorúra, de a 300 km-es távrepülésre nem kaptunk engedélyt. Azt mindig előzetesen kellett megkérni az MRSz dispécserétől. 1954. május 7-én így engedélyezték nekem a Győr-Debrecen távrepülést. 09.15 órakor egy Június 18-as géppel elindultam Győrből az erős É-D-i szél ellenére. Nagy küszködés után 12.00-kor Cegléd felett voltam. Meguntam a cikk-cakkolást és lefordultam DK-re és 13.40-kor a szegedi Fogadalmi templom felett voltam 2200 m-en. Ez Győrtől 270 km, irány Makó s a román határ előtt leszállás. Megvan a 300 km. E pillanatban négy Mig 17-es fogott közre és leszállítottak a szegedi reptéren. A kecskeméti radar megfogott, hívta a pesti dispécsert, az Rónay Rudolf elvtársat, az Nádor Ferencet, a légierők parancsnokát, aki riasztatta rám a Mig-eket. Tudta ki van a gépben. Felvittek Pestre és örökre eltiltottak a repüléstől. Hát ez indított 1956-ban az ország elhagyására családostól; nem a meggazdagodás reménye, hanem a repülés szeretete.

Ausztriából négy napon belül az első csoporttal Hollandiába kerültem. Mondtam, hogy én semmi más nem tudok, csak repülni. Tébláboltak, míg végül Lékay Waltert, a KLM iskola főnökét hívták fel és kezembe nyomták a telefont. Bátorfy-Lékay."Szervusz János", nagy volt az öröm. Waltert még Debrecenből ismertem, mint ht.zls., Ő főhadnagyként Me-210-essel repült. A háború után nem jött haza, jól bedolgozta már magát a KLM-nél. Lékay igazolt engem. Egy holland főpilótával egy nekem ismeretlen Stinson repgépen levizsgáztattattott. A vizsga sikerült, ideiglenes repülési engedélyt kaptam és két évet az elméleti vizsga holland vagy angol nyelven történő letételére. Ez volt életem legnehezebb feladata: navigáció, motortan, repgép ismeret, meteorológia,

műszerek, légiszabályzat. Vért izzadtam, de sikerült. Sajnos túl voltam a harmincon és a KLM-hez nem mehettem már. Egy kis négy gépes cég felvett. Először permeteztem, télen fényképeztem, 16x3 méteres Malboro reklámot vontattam, majd a tüzerek és tengerészek részére egy 1 km-es kötélén célzsákokat vontattam, amire élessel lőttek. Napi 6-8 órát repültem Hollandia és Anglia között.

1964-ig ezt csináltam, ekkor cégem átképeztetett helikopterre. Először 6, majd 47 géppel repültünk Iránban, egy olaj- és gáztársaság részére geodéziai felmérési és minden más helikopterrel elvégezhető feladattal. 15 évig dolgoztam ott először egyedül, 3 hónap repülés után járó, egy hónap szabadsággal. Majd amikor gyerekeim befejezték iskoláikat, feleségem is lejött Iránba és akkor egy év munka és 40 nap szabadság arányában dolgoztam.

Mikor a sahot elűzték, mi még három hónapot maradtunk a forradalom alatt. Nem volt kellemes. Elértem a 60 évet, hazajöttem. Be kellett fejezzem a repülést. Befejeztem 24 ezer órával, melyből 8 ezer helikopter óra volt.

Azt befejezésül azért elmondhatom, hogy az évfolyamból egyedül én vagyok az, aki nyugdíjazásomig megmaradtam repülőnek, bocsánat, Dinka is megmaradt, de Ő csak permetezett.

Most nyugdíjas vagyok, halászok, vadászok. Ha meg friss levegőre van szükségem, felhívom telefonon a fiamat, aki négysávos kapitány, első pilóta lett s ha van berepülés megyék és ilyenkor egy kicsit vezethetek is. Amit Ők csinálnak az már nem igazi repülés, mert teljesen automatizáltak és 00 látásnál is repülnek.

Bátorfi János

BENDY KÁLMÁN ht.hdgy.

ÖNÉLETRAJZ... HALÁLHÍREM UTÁN

Félreértések elkerülése végett, a fenti címet jól választottam, inkább mulatságos, mint bántó célzattal.

1990 novemberében kaptam meg négy Amerikában élő volt évfolyamtársam címét és karácsony közeledtével, mindegyiküknek küldtem ünnepi üdvözlő kártyát, amire ketten válaszoltak is. Azóta a társaság kibővült és így tudtunk '93 márciusában egy mini találkozót összehozni Floridában. Ott említette valaki, hogy Akela önéletrajzokat kér mindegyiküinktől.

Avatás után júniusi (1) balesetem során nagyon megégtem és e miatt az orvos betegszabadságra küldött. '45. január elsejével Sárváron állomásozó elosztó osztályhoz vezényeltek. Onnan vonultunk vissza, (ki ahogy tudott) az orosz csapatok elől.

Hol és mikor léptem át az osztrák határt? Örök rejtély. Valahol a Klagenfurt melletti repülőter barakkjaiban kötöttem ki, de nem maradtam sokáig.(2) Egyik táborból a másikba vándoroltam, míg meg nem únva a dolgot '47-ben átszökve a bajor határon Kaufbeurenben csatlakoztam szüleimhez. 1951-ben együtt jöttünk át az U.S.A.-ba, Detroitba.

Az itteni magyar szervezetek segítségével és a háború előtt a Gammában szerzett finommechanikai műszerész segédlevéllel egy hét alatt kaptam munkát a General Motors-nál. A jó fizetés és egyéb juttatások (biztosítás, szabadság, stb.) valamint a hiányos nyelvtudás késztetett maradásra.

1988-ban, harminchét év munka után mentem nyugdíjba. Azóta állandó időzavarban vagyok.

1953-ban, pontosan az országba lépésem harmadik évfordulóján léptem az oltár elé és suttogtam el a holtomiglan-holtáiglant. Feleségem itt született magyar lány (Fazekas

Honka) és 1992-ig az egyik helybeli nagy bankban dolgozott, amikor ő is nyugdíjba ment. Van két lányunk. Mindketten férjnél. A fiatalabb örvendeztetett meg bennünket két fiú unokával. Közelünkben laknak, gyakran találkozhatunk.

Minden évben két-három hetes útra megyünk, legtöbbször Floridába. Az 1993. márciusi útunk volt a legemlékezetesebb, amikor egyszerre hat évfolyamtárrsal jöttünk össze közös vacsorára. Egy szót sem ejtettünk a politikáról. Vacsora után az asszonyok mind a hatunkat falhoz állítottak és addig fényképeztek bennünket, míg az összes filmjük ki nem fogyott.

Azzal a csendes megegyezéssel váltunk el, hogy ezt a találkozót egy év múlva a Jó Isten segítségével megismételjük és akkor megbeszéljük az ötvenéves találkozóval kapcsolat terveinket.

Ha már 1989-ben haza tudtam menni az 50 éves érettségi találkozómra, nem szeretném a hadnaggyá avatásit elmulasztani.

Bajtársi szeretettel:

Bendy Kálmán

Megjegyzés: (1) 1944. 06. 06.

(2) Azért annyi időd volt, hogy Széplaky Jenő frigyének tanúja légy. (A szerkesztő)

CZAPÁRY ZOLTÁN ht. hdgy.

A Repülő Alapot Váton, a Repülő Akadémia I. évfolyamát Olaszországban, a Caserta-i Olasz Repülő Akadémián, Nápoly mellett végeztem. Sajnos a sok elmélet mellett keveset repültünk, mert 1943. 02. 14–07. 16 között csak 50 felszállásom volt 8 ó. 20 perc rep. idővel Breda Ba 25-sel.

A II. évfolyamot Veszprémben végeztem és 1943. 10. 11–12. 31 között 143 fsz-som volt és 26 ó. 15 p-et repültem. Bükkerrel 7, Aradóval 45 felszállás után repültem egyedül.

Veszprémben, 1944. 01. 01–06. 07 között összesen 131 felszállásom volt 36 ó. 10 p. repült idővel.

Súlyommal 13 felszállás után mentem el egyedül és további 26 egyedüli Súlyom repülés után 05. 01-én Cr 42-sel repültem először egyedül, majd még 8 felszállást csináltam.

06. 01-én mentem el Héjával és 9 felszállással fejeztem be Telbisz Imre szds-nál a III. fokot.

Szegeden, a műszerrepülő kiképzésen augusztusban W 34-gyel 8, Acsádon 09. 19–10. 11-e között 18 felszállással 76 óra repült idővel fejeztem be a műszerkiképzést.

A Romboló Kiképző Keretnél okt. 24 – nov. 08 között 18 felszállásom volt Weihével, majd 5 oktató mellett végzett felszállás után mentem el Bf 110-essel. Összesen a Bf-110-essel 19 felszállásom volt.

1944. 12. 30-án Wienerneustadtig, onnan 1945. 01. 02-án Zeltwegbe repültem át egy Bf-110-et, majd 03. 28-án hoztam egy Héját Nagycenkről - Bad-Vöslauba és onnan Zeltwegbe. Ez volt az utolsó repülésem.

Összesen tehát 1943-ban 193 felszállást 34 ó. 35 p. rep. idővel, 1944-ben 211 felszállást 129 ó. 11 p., 1945-ben 5 fsz-t, 3 ó. 10 p. rep. idővel teljesíthettem, mindösszesen tehát a három év során 409 felszállásom volt 166 óra 56 perc repülési idővel.

A háború befejezése után családdal Ausztriában Villach mellett Sattendorfban telepedtünk le. 1946-ban hazamentem és a Hitel Bank export cégnél dolgoztam. Két évet

elvégeztem a Közgazdaságtudományi Egyetemen. Mint osztályidegent a harmadik évre nem vettek vissza, ezért kimentem Sattendorfbba és az angol konyhán krumplipucolás közben tanultam angolul.

1951-ben vándoroltunk ki Kanadába, Wellandba, ahol két évig vasgyári munkás voltam. Nevemet ekkor változtattam Andrew Czapary Martinra. Ezután mint műszaki rajzoló dolgoztam, majd egyetemre iratkoztam be és 1955-ben szereztem meg gépészmérnöki diplomámat.

1956-ban nősültem, feleségem volt soproni "Zrinyista", Arentschildt Erzsébet, akit itt kint ismertem meg.

A papíriparban helyezkedtem el, mint papírgyári mérnök és üzemvezető lettem. 1970-ben egy papírgépgyártó cégnek lettem a műszaki igazgatója. Papírgyártáshoz szükséges gépeket terveztem, hat szabadalmam van.

1979-től hat évig Middletownban, az USA Ohio államában dolgoztam.

1983-ban megtanultam a számítógép szakmát. Hivatalosan sokat utaztam Amerikába, Európába és eljutottam Japánba is. 1985-ben visszahelyeztek Montréalba, 1989-ben nyugdíjba mentem, de tovább dolgozom, mint tanácsadó.

Édesapám nemrég halt meg, 92 éves édesanyám Torontóban, öcsém a közelében él. Családom minden tagja itt van Kanadában, feleségemé Svájcban. Házasságunkból lányikrek születtek. Andrea Lachapell Montrealban a Reader's Digestnél product manager, Viki Patterson Torontóban a Citycorp Bank-nál assistant Vice President. Itt két megbekü és ott is két torontói unoka vár bennünket.

Czapary Zoltán

DÁVIDLAJOS ht. hdgy.

1922. június 2-án Budapesten székely szülőktől születtem, akiket a románok 1921-ben utasítottak ki. Különböző gimnáziumi tapasztalatok után a Reáltanoda utcában levő Báró Eötvös József főreálban érettségiztem.

A békési Református Gimnázium internátusában futottam össze Szoó Lajossal és az ő keleti fronton elért sikerei serkentettek engem is arra, hogy repülő legyek.

A B.S.E.-nél kaptam elsőfokú kiképzésemet. Szombathelyen és Váton az Aradót repültem.

1943 nyarán a debreceni reptérre kerültem FW. kiképzés-re. Tapolcán Solyomra kerültem, majd utoljára Veszprémben Héját repültem.

Avatás után Szombathelyre a 2.K.F. szd-hoz osztottak be, melynek parancsnoka Joubert Edwin százados úr volt.

Amikor az oroszok előretörték, önkéntes jelentkezőket kértek a Szt. László ho-hoz, hogy lassítsuk az oroszok előretörését és segítsük a város kiürítését. Tisztek négyen voltunk: Joubert, Lengyel Bizsu, dr.Tar József o.szds., és én. Az altisztekből és legénységből két szakaszra való tellett. Egyiknek Lengyel, másiknak én lettem a parancsnoka. Csak könnyű fegyvereink voltak, ez nem sok sikerrel kecsgetett komolyabb támadás esetén. Az egyik alkalommal harc közben, fehér zászló nélkül, szovjet egyenruhában megjelent egy személy a hajnali ködben és megadásra szólított fel minket. A mellettem levő szakaszvezető nem tévesztett célt!

Az egyik aknatámadásnál légnyomást kaptam és Tar József századorvos székereen kihozott a vonalból az elsősegély helyre. Ezzel el is veszítettem kapcsolatomat a századdal.

Végül Pockingba kerültem, ahonnan 1946-ban hazajöttem.

Leigazoltak és miután nem akartam tovább szolgálni, tartalékba helyeztek.

Otthon egy szk "baráti körben" elbeszéltem a harctéri "epizódot", másnap hajnalban bevitték a katonapolitikai osztályra "parlamenterek" kilövésével vádolva. Szerencsémre egy régi gimnáziumi osztálytársam volt a nyomozó tiszt, s így csak "megfigyelés" alá kerültem.

Még egyszer átsiklottam a határon, hogy szüleimet is Bajországból hazahozzam, de sajnos az angol zónában lebuktam és három hónapig fogságba kerültem. Kiszabadulva újból hazaszöktem.

Először, mint orvosi műszerész dolgoztam az államosításig, utána kitanultam az építész technikus szakmát. A MÁV magasépítőknél Kecskeméten, majd "Sztalinvárosban" dolgoztam, amíg ki nem süttöttek, hogy befurakodott Horthysta tiszt vagyok. Utoljára Tatára kerültem az Állami Gazdaságok Építő Vállalatához, ahol 1953-ban megnősültem.

1956-ban hagytuk el az országot és Kanadába kerültünk. Három évig irodakarításból éltünk, amíg a nyelvet tanultuk. Utána kalkulátor lettem egy építőipari dekorációs vállalatnál.

Hét év után önállósítottam magam és hamar negyven emberrel dolgoztam. Sajnos a munkásszakszervezetek (Unionok) követelésekkel huszonhárom év után lassan lehetetlenné tették részemre a létet és így felszámoltam a vállalatot, hogy mentsem, ami menthető. A megmaradt pénzem nyugodt, biztos megélhetést és nyugdíjat adott hátralevő éveimre.

Feleségem hosszas betegség után leukémiában halt meg.

Újból nősültem, ismét magyar feleséget választottam, akivel kiegyensúlyozott életet élünk.

Változatos életem után, az akadémiai időkre emlékszem legszívesebben vissza.

Dávid Lajos

DINKA TIBOR t. zls.

Jó egészségben Szolnokon él. Az ő regényes és nehéz élete mindannyiunknak tanulságos. Sajnálom, hogy nem vette a fáradságot életének leírására.

Szolnokon ny.áll. rep. ezds-ként él. (A szerkesztő)

DRÁVAI PÁL ht. hdgy.

Miskolcon, 1922. 02. 25-én születtem, ahol édesapám MÁV felügyelő volt. 1940-ben a miskolci m. kir. kat. "Fráter György" főgimnáziumban érettségiztem.

Egyke lévén, szüleim hallani sem akartak a repülésről, ezért a Pázmány Péter Tudományegyetem Orvosi karára iratkoztam be.

A két első egyetemi évem alatt szorgalmasan jártam ki a Hármashatár-hegyre, s önállósítva magam, jelentkeztem a Repülő Akadémiára.

Alapkiképzést Debrecenben a nyulasi repülőtéren kaptam.

Szombathelyen a Repülő Akadémián a C osztályban tanulás és vívás – Gerevich Aladár tanítványa lévén – jól ment. A kardvívásban jeleskedtem. Az évfolyam bajnokság plakettjét ma is őrzöm.

Az Oszkó századnál repültünk. Papp Tibor fhdgy. úr volt az oktatóm. A "Békásy - Papp kettős"-nek tanúja vagyok.

Debrecenben a "Boszorkány" századdal találkoztunk.

A második évfolyam során Veszprémben a Papod lábánál levő repülőtéren voltunk. A második félévben a bombázások miatt a Veszprém melletti Márkón kellett éjszakázzunk.

Tapolcán Sólymot repültünk és Lesencetomajon volt az elhelyezésünk. Tanúja voltam három Héja és hat amerikai vadász béka-egér harcának és Veres Albi Sóllyal történt megégésének.

Avatás előtt Szentkirályszabadjára, onnan vonattal Budapestre mentünk avatásra a Hűvösvölgyi Akadémiára.

Tíznapos szabadság után Veszprémbe vonultam be a Pumákhoz. Heppes Aladár e.pk. fogadott, felszereléssel ellátott. Aradó B-vel kezdtük a repülést, felhő áttörést, követési gyakorlatokat, útvonalrepüléseket végeztünk.

Ekkor történt az első rendkívüli esemény velem. Útvonalrepülésem felénél benzinhány miatt Pápán minden baj nélkül Aradó B-vel kényszerleszálltam. A körtefonon útján tudták meg kényszerleszállásom. A jelentés elmulasztásáért nem kaptam pk-i dicséretet, de nem is fenyegettek meg.

A Pumákkal mi is együtt étkeztünk. Beérkezés sorrendjében tiszt-legénység vegyesen ültünk asztalhoz. Ezt a "formabontást", mint ügyeletes tisztnek, nem sikerült megmagyaráznom, a repülőteret délben meglátogató Markóczy vörögy. úrnak, a jutasi tiszthelyettesi iskola parancsnokának.

A veszprémi bombatámadás után Vönöckre, majd Celldömölkre magánházakhoz költöztünk. Orsovay Ervin fhdgy. volt a parancsnokunk.

Celldömölkön új parancsnokot kaptunk Pályi György szds. személyében. Először szálláscsináló feladatot kaptam. A kenyeri repülőtérről kellemetlen emlékem az, hogy a startról beguruló Héják egyikének háromágú forgó légesavarja mikor hátrafordultam, kiverte számból cigarettaimat. Ha még öt centit hátrálok, a légesavar bizonyára szétloccsantotta volna a fejemet.

Ezt követően néhány napra Héjával szerencsésen kényszerleszálltam a reptérre egy futóval, mert a jobb futóm nem jött ki.

Tanúja voltam Nyári Gyurka életbenmaradásának, egy Liberátorból kidobott rádió és egy gumicsónak titkai megfejtésének, és annak a megható eseménynek, mikor egy lelőtt Leithninggel kényszerleszálló és hősi halált halt rendkívül alacsony termetű őrnagy holttestére egy amerikai vadászgépből kiszálló pilóta koszorút helyezett.

Néhány nap után Sömjénmihályfára falusi házakba költöztünk be, majd egy hét után áttelepültünk Kenyeri községbe az iskolába, ahol osztálytermünkbe egy ágygal kevesebb fért be, mint amennyien voltunk, ezért közülünk egynek mindig a repülőter ügyeletes tiszt ágában kellett aludnia.

Hatalmas huszonegyes csatákat vívtunk, néhány pengőért, ropogós sült malacokat ettünk és hozzá nagyon jó bort ittunk.

Kenyeriből Acsádra kerültünk műszerrepülő kiképzésre.

1945. január 4-én délelőtt, ragyogó napsütésben, a csillogó, hóborította repülőtérről indultunk négy Weihével és két Aradó B-vel, az eligazítás szerint Kolbergbe.

En Gullay Miskával és Huszti Balázs rádiós szkv-vel indultam. Első megállóhelyünk Wienerneustadt volt. Másnap felszállásnál két Weihénk megsérült. Egyik légesavarja a másik szárnyába forgott bele és aprította. A szovjetek előretörése miatt Kolberg már nem volt megfelelően biztonságos részünkre. Új állomáshelyünk Berlintonól délnyugatra, Stendal közelében, Tangermünde és Tangerhütte között, Weissewarte nevű kis település mellett volt. Drezdában a Lufthanza repülőterén szálltunk le. Az Elba völgye csodálatosan szép volt.

Drezdából, kis kitérővel, Gothában meglátogattuk vadászátképzésen levő barátainkat. Rövid pihenő, irány Tangermünde. Útunkat meg kellett egy angol berepülés miatt szakítanunk és rádióirányítással egy legelőre szálltunk le. Mire kigurultunk

németek álcázó hálókkel rejtették a két Weihét. Bennünket egy nyírfabejáratos földalatti irányítóközpontba vezettek, melyet szívélyesen megmutattak.

A légiriadó elmúltával megkaptuk a felszállási engedélyt és szerencsésen leszálltunk Weissewartéban. Innen már nem volt több felszállás, mert még a harcigépeknek sem volt benzinje.

Az amerikaiak közeledésekor autóbuszunkkal Stendalba akartunk menni, hogy ott jobban el tudjunk tűnni szem elől. Előzőleg kézigránátkötegekkel felrobbantottuk gépeinket. Az amerikai páncélosok tüzet nyitottak ránk. Mi a busz mellett az árokban lapultunk, egy lövés az autóbuszt eltalálta és ott égett el mindenünk a szemünk láttára. Nem volt más választásunk, mint az út fedezete mellett visszajönni korábbi szálláshelyünkre.

Délután beérkeztek az amerikai harcokcsik, ügyet sem vetettek ránk.

Egy hét nyugalom után újra begördült egy amerikai jeep, rajta egy marcona katona MP rohambilivel a fején és bejelentette, hogy hadifoglyok vagyunk. Egy óra múltán gyalogmenetben megindultunk Tangerhüttén keresztül Bielefeldbe, onnan vonattal Hannoverbe. Itt őreink olyan belga katonák voltak, akiket az amerikaiak szabadítottak ki a németek fogságából. Ehhez nem kell magyarázat. Ha valami megtetszett nekik, azt mondták, hogy "verboden", tilos, és már vitték is magukkal. Az én neszesszerem is "verboden" lett és amikor már vitte magával a belga, franciául utánaszóltam az őrnek és megköszöntem, hogy megszabadít tőle.

A belga, anyanyelve hallatára meglepődött, visszajött, letette a neszesszert és beszédbe elegyedtünk. A konyháról meleg húslevest és kekszet hozott.

Később csomagjainkat is megmentette, címét ma is őrzöm.

Hatalmas autókon megtett utunk alatt érintettük Hollandiát, elmentünk Párizs mellett, és az Eiffel tornyot nem messze láttuk. Végül is a Cotentin félszigeten, a La Manche csatorna partján Cherbourg-tól nem messze, Foucarville mellett lévő több altáborból álló táborban kötöttünk ki.

Az ellátás minőségileg kifogástalan, de a létfenntartáshoz szükséges minimális kalóriát tartalmazta. 45 kg voltam, amikor hazajöttem. A táborban végig együtt voltam Papp Ferivel.

1945. augusztus vége táján amerikai katonai bizottság elé kellett állnunk és nyilatkozatot kellett tegyünk, hogy szabadulásunk után hova kívánunk menni. Mikor én mondtam, hogy haza, egy addig szótlan amerikai tiszt tökéletes magyarsággal megkérdezte, hogy nem lenne-e kedvem az amerikai légierő kötelékébe állnom. Válaszom: - Haza kívánok menni! - volt.

Néhány nap várakozás után vonaton Mail de Campbe telepítettek át, ahol már minden fegyvernemből sok magyar volt.

1945. október végén nyitott vagonokban útbaindítottak bennünket hazafelé.

Este érkeztünk Semmeringre. Ekkor már fedett vagonokban voltunk, mert az egyik vasútállomáson az időjárás miatt átszállítottak bennünket a nyitott vagonokból. Az amerikai vonatparancsnok úgy döntött, hogy csak magyaroknak ad át bennünket, ezért visszatolatla a szerelvényt Mürzschlag-ra.

Másnapra sem nekünk, sem kísérőinknek nem maradt élelem, parancsnokunk az angoloktól kért. Éjszaka angol katonák terepjáró autókon élelmiszert, kenyeret, orvost és gyógyszert hoztak. Vagonról vagonra járva osztották ki az élelmet, csokoládét és cigaretta (Camelt, Chesterfieldet, Lucky Striket). Úgy döntöttek, hogy levisznek bennünket Kaposvárra.

Először Ágfalván, majd Szombathelyen álltunk meg rövid időre.

1945. október 28-án érkeztünk meg Kaposvárra. Senkit nem találtak közülünk a terhelő listán, elköszöntünk egymástól és ki-ki útjára ment.

Én fahasábokkal megrakott vonaton Bátaszékig mentem. Az állomáson Huszti Balázs rádiósunk nagy szeretettel ölelgetett meg, mert Ők hamarabb hazajöttek, és szüleikhez vitt. Disznóölés volt náluk, ebéd előtt megfürödtem, ágyat vetettek, egy hófehér pehelydunnás ágyat, olyat, amilyenben 1944 decembere óta nem feküdtem. Este 8-kor a MÁV vezérigazgatóság motorosa indult Budapestre.

Miskolcon jelentkeztem a kiegészítő parancsnokságon, ahol elvették száznéhány dollárról szóló utalványomat.

Itthon újabb igazoláson estem át, de semmiféle bűnlaajstromon nem szerepeltem; így igazoltak.

1947-ben B listáztak és négy havi illetménnyel, 164.- Ft-tal, elbocsátottak.

Először villanyszerelő segédmunkásként dolgoztam, segédlevelet szereztem. Székely Nándi tanácsára biztosító ügynök lettem. Együtt helyeztek át kettőnket Salgótarjánba, ahol a kirendeltséget szerveztem meg. Ez a szakma nagyon labilisan tűnt és beálltam villanyszerelőnek az Acélgyárba.

1949. nov. 19-én Miskolcon a Mindszenti plébániatemplomban kötöttünk házasságot. 1962-ig albérlésben laktunk, családra nem gondolhattunk, később meg hiába szeretnénk volna. Salgótarjánban néhány hónap után tüzeléstechnikai beosztást kaptam. Összebarátkoztam Sidelszky István festőművésszel, a gyári újság, a "Tarjáni Acél" szerkesztőjével. Cikket írtam, melyet átvett a "Szabad Nógrád" vasárnapi száma. Hétfőn reggel Bérces Henrik igazgató kirúgott. Ez a legrosszabbkor jött, mert fiatal férj voltam, néhány hónappal azelőtt kötöttem házasságot.

Elegünk lett Salgótarjánból, a közben a Miskolcon is kötelező letelepedési engedély bevezetése ellenére 1951-ben hazajöttünk Miskolcra, a Villanyszerelő Vállalathoz egy régi barátom jóvoltából művezetőnek. A Nehézipari Egyetem transzformátorállomásának szerelését műveztettem. Itt dolgoztam 1956. január 1-ig, a vállalat kettéosztásáig. Én a BAÉV-hez kerültem, mert annak tervezőosztályánál elektromos tervezőként már korábban mellékfoglalkozásban dolgoztam. Beiratkoztam Budán a Műszaki Egyetem Villamos Mérnöki Kara levelező tagozatára. 1952-ben kirúgtak azzal, hogy vállalatom visszavonta továbbtanulásra vonatkozó javaslatát, ami természetesen nem volt igaz.

1956 októberében vállalatunknál is létrejött a Munkástanács. Felkérésüket visszautasítottam, megmagyaráztam, hogy egy "horthista katonatiszt" részvétele csak kompromittálná Őket.

1962. aug. 31-ig dolgoztam, mint tervező, miközben többször átszervezték munkahelyemet. Először az ÉM. Miskolci Tervező Vállalata, majd a BAZ Megyei Tanács Tervező Iroda, később a Vállalat kötelékében dolgoztam. Segédlevelemet és repülő akadémiái végzettségemet és foxi-maxi egyetemi bizonyítványomat mérnöki végzettséggel azonosnak ismerték el.

Kineveztek a Villany- és Építészerelő Vállalat főmérnökének s ideiglenesen az igazgatói teendők ellátására annak ellenére, hogy nem voltam párttag.

1965. július 1-ig voltam vállalati főmérnök, ekkor egy összevonás után főépítésvezetői munkakörbe helyeztek.

1966-ban tartalékos tisztii továbbképzésre rendeltek be az Ács utcai laktanyába négy hónapra. Szerencsém volt, a tisztii szd. parancsnoka egy új repülőtiszt volt és velem, a régivel jól kijött. Repülő az repülő, "a pokolban is úr", habár elvtársnak kellett szólítanom.

Ekkor találkoztam Orsovay Ervin, kertésztervezővel. Ő is megismert, őszinte örömmel és szeretettel ölelkezünk össze.

Leszerelésem után az Építőipari Vállalathoz már csak nyereségrészesedés miatt mentem be. A Tervező Vállalatnál rövidesen megbíztak a műterem vezetésével.

Igazgató csere után, 1972-től, tervosztályvezetővé neveztek ki.

Ekkor szerepeltem egyszer a televízióban a "Jogi esetekben" mint szakértő, dr. Csíky Ottó tövénysszéki bíróval és dr. Petri István műsorvezetővel. Egy villogó neonreklám jogosságáról volt szó. Aki látta a műsort, ott az egyik ósz "pacák" én voltam.

1982-ig dolgoztam, tíz évig, ebben a beosztásban nyugdíjbamenetelemig.

Hát ennyi az én történetem (kókusz) dióhéjban elmesélve. A háború után kialakult helyzet, a megélhetésért való küzdelem nem igazán volt alkalmas arra, hogy az elmúlt idő eseményein merengjünk. Most közel fél évszázad elteltével, amikor a biológia törvényeinek megfelelően nem csak testi, de szellemi képességeink is hanyatlóban vannak ez még nehezebben sikerülhet.

Legtöbb problémát számomra a nevek jelentették. Igaz a teljes évfolyam olyan keveset volt együtt, hiszen már az akadémiaira is különböző helyekről jöttünk, ott pedig az osztályok, a hálótermek, a különböző repülőtereken végzett repülő gyakorlati kiképzés, stb. éppen nem szolgálták az összekovácsolódást. Meggyőződésem, hogy ehhez hozzájárult az, hogy az ötven évből ha hat év volt olyan, hogy az összeesküvés gyanúja nélkül egyáltalán találkozhattunk. Az eltelt 50 év alatt Gáspárfalvi Jocón és Székely Nándin kívül más évfolyamtársammal nem találkoztam.

És befejezésül még annyit. 1993. november 1-én egy megbotlást követő esés miatt jobb nagy lábujjamat amputálták és 1994. február 1-én átestem egy ötórás műtéten, melynek során hátgerincem mellett levő főütőeremet egy 17 cm-es, 20 évig tartó műanyaagaorta darabbal kicserélték. 1.7 millió Ft-tal lettem értékeesebb. Ez elegendő lenne ahhoz, hogy az itt Miskolcon megnyílt katolikus szociális otthonba feleségemmel együtt bejussunk. Sajnos ehhez más anyagi források kellenének. Mindkettőnk elesettsége, vágyunk teljeseését kilátástalanná teszi. Ezekért – bármennyire szeretnénk – nem tudunk Veletek barátaim együtt ünnepelni. Tartsatok meg – míg éltek – jó emlékezetetekben!

Drávai Pál

ELEŐD ATTILA hdp.szkv.

Eleőd Attila István 1923. március 2-án Budapesten született. Édesapja Eleőd Adorján László, édesanyja Weltzl Gizella. 1926-ban települtek át Csehszlovákiába Katalin Hutára, ahol az Eleőd családnak üvegyára volt.

Attila elemi iskoláit magánúton végezte, majd Gödöllőn a premontreieknél egy év gimnáziumot végzett és utána a budapesti ciszterciákhoz járt és ott is érettségizett.

A Műegyetemi Sportrepülő Egyesületnél lett I. fokú motoros repülőgép-vezető. Itt kötött barátságot Pati Nagy Miklóssal, akivel együtt került Szombathelyre a Repülő Akadémia A osztályába, Szabó Imre szobaparancsnoksága alá.

Repülő Akadémián Ajkay szds.-sal való afférje közismert, de saját elmondása szerint leírom annak hiteles történetét.

Szombathelyen a Park szálló bájában a repülőtisztek asztalánál Ajkay Ottó szds. - katonai földrajz tanárunk - akit századparancsnokunknak neveztek ki az előző napokban a keleti fronton lezuhant Békásy Antal, volt századparancsnokunk helyett, olyan minősíthetetlen kijelentéseket tett, mint "Békásy csak cserkészparancsnoknak való volt, nem akadémikus századparancsnoknak!" A mi "fegyelmeztetésünket" emlegette - az ő vakfegyelmre törekvésével szemben - és azért szegény Tóni bácsinkat okolta. Kijelentését szerencsére a repülőtér- és évfolyamunk parancsnokainak Torontáli Imre ezds.-nek és Csontos Ferenc alezredesnek is időben felhíborodottan jelenlevő tisztársai is jelentették.

De Ajkay kijelentései közismertté váltak már másnap, vasárnap reggel az egész aks század előtt is. Az esetet Attila is meghallotta, mikor a mosdóban bakancsát tisztította és

először nem akarta elhinni, de mikor bizonygatták neki meglehetősen hangosan azt mondta: "Hogyha Totó ezt mondta, akkor én sz.rok a százados úr gnomikus pofájára!"(1)

A mosdóval szemben az Akadémiánál foglalkoztatottak és három harmadéves aks. - Hemmert - Sárkány - Zuna aksok laktak, akik ezt nyilván hallották és a lényeg, hogy Attilát valamelyikük kihallgatásra rendelte.

A hétfői kihallgatás előtt éppen Békásy Antal szds.urat méltatták és emlékeztek meg hivatalosan is haláláról. Az új századparancsnokunk erre a megemlékezésre késve érkezett. Voltak köztünk, akik könnyeztek. Fegyverszíjaink csaknem elszakadtak a "Fegyverrel tisztelegj! vezényszó hallatára. Így, ilyen egyszerre és ilyen feszesen soha nem csináltunk még fegyverfogást életünkben! Nagyon szerettük és becsültük Tóni bácsit. Mindegyikünknek személyes kapcsolata is volt vele. Kiváló parancsnok, ember, férfi, barát és pilóta volt. Maradandó nyomokat hagyott bennünk. S akkor, ebben a helyzetben jött ez a Toto (ez volt vulgója), aki egyébként aks. korában kiváló birkózó volt, de kvalitása meg sem közelítette Tóni bácsit. Ezek a kijelentések csak egy rosszindulatú törpe aljas agyában foganhattak meg!

Az "oszolj" után a kihallgatás összeállt és mikor Ajkay mit sem tudva jött - senki nem merte a történeteket neki megmondani - Attila jelentette, hogy "Százados úr, alázatosan jelentem, X.Y. akadémikus úr parancsára kihallgatáson megjelentem" - megkérdezte Attilától, hogy "Miért?"

Attila: "A szds. úrra illetlen dolgot mondtam!"

Ajkay: "Ismételje meg!"

Eleőd: "Engedélyt kérek, hogy ne ismétlem meg!"

Ajkay: "Ismételje meg!"

Attila: "Sza..ok a százados úr gnomikus pofájára!"

Ajkay elsápadt, de uralkodott magán és azt mondta: "Ez egy olyan személyes támadás, melyre itt nem válaszolok! Öltözzön kimenő ruhába!"

Akkor megindult a mozgalom minden erővel Attila megmentéséért. Szerencsénk az volt, hogy Tóni bácsinak Csontos alezredes úr, Csics bácsi, évfolyam parancsnokunk jó barátjas volt, akit személyesen is érintett barátja halála és már ő is tudott akkor Ajkay kijelentéseiről. Ez is nagyon befolyásolta nyilván döntését. Lányát, Magdát sokan ismerték közülünk, Bardon Pali együtt gyerekeskedett vele Székesfehérváron, őt is környékeztük protekcióért. Egy négy fős küldöttségünk is jelentkezett Nála.

Attilával Csics bácsi személyesen négy szemközt foteljában beszélt azután, hogy évfolyamkihallgatásra Ajkay elővezette. A lényeg: egy hónap fogdát kapott a nyári szabadság alatti letöltéssel és egy év rangfokozatban való visszatartásra ítélték. Ezért nem avatták kiváló barátunkat zászlóssá.

Ajkayt másnap leváltották. Gulden György szds. vette át az akadémikus század parancsnokságát fehér extrájában és kijelentette: "Átveszem a század parancsnokságát. A történt eseményekért nem az aks. századot teszem felelőssé!"

Elégteltelt adott mindegyikünknek!

Lehet, hogy az elfogultság is közrejátszott abban, hogy Ajkayval Váton, Kenyeriben és fogságban együttlevő több társunknak is Frankó Bandinak, Szentgyörgyi Colinak, Székely Nácinak egyaránt nagyon rossz véleménye volt és van Totó magatartásáról, de másutt, más körülmények között is a kis emberekre jellemzően viselkedett.

Attila fenyítése miatt a repülésben is elmaradt és Kenyeriből a Szent László ho. Repülő lövész ezrede I zlj-a 1. századába került, mint szakaszparancsnok. Önként jelentkezett éjjeli harcfelderítésre, szakaszát Pályi szds.úr egy nehézfegyver szakasszal erősítette meg. A Márianosztra felől jövő szovjet csapatokkal kerültek harcérintkezésbe és azokat hajnalig feltartóztatták. Pirkadatkor írott parancsra vonultak vissza. Attila a felderítés során egy páncéltörő ágyút derített fel, melyért engedély nélkül visszament, hogy a dombról lehozza. E vállalkozás csaknem életébe került, mert egy szilánktól

megsebesülve, elájulva, hat órát feküdt eszméletlen, miközben véres haja a talajhoz fagyott. Mikor magához tért nem tudta, elképzelni, hogy miért nem tud felkelni. Úgy találtak rá bajtársai és került kórházba. Pályi György szds. zlj. pk-a tettét nagy ezüst vitézségi éremmel és 2. o.vaskeresztel értékelte. A Tűzkereszt első osztályát a sebesülési pánttal is megkapta.

Letkés Délkeleten a domb oldalban kapott fejsérüléséből felgyógyulva, a nagy repülőgép-vezetői hiány miatt, újra visszahelyezték a hajózó állományba. Így került először Kenyeribe, majd Sopronba, a 102/3 csatarepülő századhoz, ahol parancsnoka Horváth Kálmán szds. úr volt. 4-5 Fw-190-esük, 2 Ju-86-osuk és 1-2 kisgépük volt, de nem repültek.

Nagypénteken hagyta el az országot egy 350-es DKW-vel az alakulat földi részlegével. Bruck an der Muhrig jutottak. A németek az egész alakulatot egy nagy kaszárnyába vezényelték, lefegyverezték, még a tisztak pisztolyait is elvették és tovább engedték őket Zeltwegbe.

Itt voltak három napig. Együtt lakott Szabó Imrével. Ghiczy Marcival és Ferenczy Zolival is találkozott. Nyílt parancsot alakulatának Nyitray Jancsi szerzett, ezért otthagya Jancsinak motorkerékpárját. Passauig jutottak vonattal, innen Pockingba gyalogolt. Itt Molnár Bélával találkozott. (Alakulata Scherdigbe ment.)

1945 decemberében Léway szds. elbocsátó levelével tért haza Budapestre. A Bárdy és Fia cégnél dolgozott. Megbetegedett és "feketén" hazament Katalin Hutára. Felkerült a Magas Tátrába, ahol megoperálták és 1948 augusztusáig TBC-vel kezelték.

Ekkor államosították az üvegyárat. Szüleit kitelepítették egy kis faluba, ahol a gyár épített részükre egy fészerből és istállóból lakást.

Hazajövet, feljelentették, letartóztatták és Besztercebányára vitték, ahol kilenc hónapot volt magánzárkában, majd egy évre ítélték, melyet Jachymovban, uránbányában dolgozott végig. Ezután egy évig még ugyanott brigád munkára kötelezték.

Hazajövet, mint osztályidegen sok helyen dolgozott, mint gépkocsivezető. 1953-ban vette feleségül Giller Évát. Ebben az évben halt meg édesapja. Ekkor vették ki egyik veséjét is.

1965-ben kereste fel N. F-et, aki akkor a ferihegyi repülőtér első repülő embere volt. Nagy nehézségek és bejelentések után jutott be hozzá. Egy negyedórája volt. Megígérte, hogy ha áttelepül Csehszlovákiából, az irányítótoronyban alkalmazni tudja. Attila az ajánlatot annyira komolyan vette, hogy kiszámolta azt, hogy ha az ajánlatot elfogadja, az áttelepülése 60-70 ezer korona veszteséget jelentett volna neki, ezért nem jött.

1983-ban ment nyugdíjba. Utolsó munkahelye a Bős-Nagymaros-i építkezés volt.

Édesanyját 1990-ben veszítette el.

Nyaranta különböző repülőtereinken vitorlázó és motoros startok után hiénázik - eredménnyel. Kiváló kondícióban, jó egészségben van.

(1) utalva a különböző térképraajzolásai módzatokra, vetítési rendszerekre, mint merkátor, gnomikus stb. rendszerű térképekre. (A szerkesztő)

EGRY TAMÁSht. hdp.

Sátoraljaújhelyen 1923. február 3-án születtem. Apám tanár az I. vh. 100 %-os hadirokkantja volt. Fogadott nővéremmel együtt mindkettőnket felvették a Honvéd Középiskolai Nevelőintézetbe. 1942-ben Pécssett, jó német és olasz tudással, duplasként végeztem. A Repülő Akadémián a C osztályba kerültem. Debrecenben voltam kihelyezésen, majd kórház után Veszprémből Héjával résztvettem a várpalotai gyakorlaton és 1944. augusztus 20-án jó eredménnyel avattak hadnaggyá.

Tapolca után Szegeden, 1944. szeptember 15-én fejeztem be a műszertanfolyamot és Székesfehérvárra vonultam be Me 109-es tanfolyamra. Nagy volt a zsúfoltság. Egy román alacsony támadás miatt és után csoportunkat 1944 novemberében Felsőszelibe helyezték. December 3-án Aspernbe kerültem, míg a többiek Gothába mentek. 1945. januárban St. Pöltenben lettem gépátvevő, jóformán kiképzetlenül. Márciusban megsérültem és Bécsbe kórházba kerültem. Innen Innsbruckba az Egyetemi Kórházba vittek, ahonnan július elején bocsátottak el. Innsbruckban a magyar tábor német tolmácsa voltam. Augusztusban Rómába mentem a Collégium Hungaricumba. Ott Hány Papa vett bennünket, „örizetes” repülőket pártfogásba.

1945. december végén Jugoszlávián keresztül jöttem haza és 1946. szeptemberben iratkoztam be a Műegyetemre két szemeszter kedvezményvel. 1946-ban Székely Nándi és Gáspárfalvi Jócó segítettek igazolásomban. 1947-ben szereltek le a Honvédségtől, 1948-ban bevonták az indexeket; keresztfelévesként kultúrmérnökből gépészhallgató lettem, új életrajzzal, melyet nem ellenőriztek. 1948 decemberében megnősültem. 1950 karácsonyán jeles eredménnyel végeztem el a műegyetemet. A francia-magyar Pamutiparnál kezdtem dolgozni.

1950-ben és 1953-ban születtek gyermekeim. 1953-ban szakmérnök lettem. 1956. okt. 26-án a vállalati munkástanács főmérnöknek választott meg, másnap Nádor szds-nak hívott vissza. Nem mentem, nem hagyhattam cserben az embereket. November 20-án letartóztattak, és a Gyorskocsi utcából négy hét után azért szabadultam, mert a börtön előtt a gyári nődolgozók tüntettek kiszabadulásom érdekében és azért is szabadultam, mert állt a gyár.

1958 nyarán fokoztak le és bocsátottak el állásomból. 1959-ben kezdtem újra dolgozni, majd 1962-ben ov. lettem. 1951—66-ig a Bolyai textiltechnikumban másodállásban tanítottam. 1967-ben újra felfüggesztettek 56-os szerepvállalásom miatt, és mert vezető állást nem vállalhattam Budapesten, Győrbe mentem, ahol először beruházási főmérnök, majd 1972-ben a gyár (alapanyag) vezetője lettem 1981-ig.

1981-ben jöttem vissza Budapestre és mentem 1983-ban nyugdíjba. Azóta magánmérnöki irodát tartottam fönt 1988 decemberéig, melyet feleségem 1989 novemberében bekövetkezett halála miatt, jelenleg szüneteltetek.

1990-ben egy osztrák céggel KFT-t alapítottam, melyet 1992-ben asztmám miatt feladtam.

Életem során három könyvet és 24 tudományos cikket írtam. Vállalatom USA-ba, Kanadába, NSZK-ba, Angol-, Spanyol- és Olaszországba küldött ki.

Háromszor a Könnyűipar, egyszer a Szakma Kiváló Dolgozója, kiváló tanár, aranyérmes újító, kiváló feltaláló és a munkaérendrend bronz fokozatának kitüntetettje voltam.

Jelenleg második feleségem gondos ellenőrzése mellett kiegyensúlyozottan, boldogan élek és esetenként napilapokban publikálok.

Egry Tamás

ENDRŐDI JÓZSEF ht.hdgy.

Pusztavámon született. Szülei az ottani bányánál dolgoztak. Székesfehérvárra járt gimnáziumba és utána Sopronba a bányamérnöki főiskolára iratkozott.

Jóska magas, szélesvállú, szőke, jó kiállású fiú volt. Egészséges életet élt, nem dohányzott és nem ivott. Mózsinak hívtuk.

A Repülő Akadémiára való jelentkezése után Váton lett I. fokú motoros repülőgép-vezető.

A Rep. Akadémia I. évfolyamán, Szombathelyen a B osztályba került. Debrecenben kapott Weihe kiképzést, majd Tapolcán és Kenyeriben fejezte be Héjával a III. fokot. Az évfolyam első harmadában végzett. Avatása és húszórás műszerrepülés után került Kenyeribe Héja lövészetre, onnan Székesfehérvárra a Me-109-es vadászátképzésre, melyet Gothában fejezett be.

Jóskával kapcsolatos élményeiről Szendei János életrajzában olvashatunk bővebben.

A legkésőbb végzett vadászcsoporttal Gothából 1945. március 15-én indult vissza. Jóska német tudásának és jó kiállításának köszönhetően, hogy Nürnbergből tovább tudtakjönni, mert az állomásfőnöknő megállapította, hogy nincs menetszámuk. De mivel Mózsi olyan nagyon csinos méghozzá szőke fiú volt, a nő adott neki egy vagonszámot, legitimizálva további útjukat hazafelé.

1945. március végén értek haza és Jóska Szombathelyen csatlakozott a Puma ezredhez. Az 5. századhoz került beosztásra. "Wiener Neustadtba, onnan Efferdingbe Me-109-est repültem át. Ez volt utolsó repülésem.

1946. közepéig Pockingban a tábor hivatalos tolmácsa voltam, majd négy évet Bad-Tölzben egy amerikai hivatalban dolgoztam.

1950-ben érkeztem Ausztráliába, Sydneybe, ahol 32 évig az állami kultúrmérnöki hivatalban dolgoztam 1982-ben történt nyugdíjbemenetelemig.

Sáros Miskával tartom a kapcsolatot." - Mindössze ennyi, amit a saját emlékezetemből és két leveléből ki tudtam hámozni. (A szerkesztő)

ENDRŐ GYÖRGY ht. hdgy.

Kedves Barátaim!

A győri Bencés Gimnázium tanulója voltam. Amikor 16. életévemet elértem, jelentkeztem a Győri Aero Clubnál vitorlázó repülő kiképzésre. Jóllehet a kommunisták alatt megjelent "GYŐR ÉS A REPÜLÉS" c. könyvecske kifelejtett engem (más évfolyamtársainkat is!), de a Győrött letett "A" és "B", az esztergomi táborban elért "C" vizsgámmal megkaptam a nemzetközi pilótaigazolványt. A szolnoki vontatásos tábor is sikerrel végeztem el, sőt egy baleset koronatanúja és az azt kivizsgáló v. Hefty Frigyessel a "Cimbora" pilótája is én voltam.

Érettségim után 1942-ben rövidesen Ferihegy-pusztán a BESZKÁRT S.E.-nél szervezett HMNRA kiképző kereténél kellett jelentkezni. Oktatóm Bezzegh László t.zls., főoktatóm Kovács Sándor volt.

Az Akadémián a C osztályban, kihelyezéseken Váton, Taszáron és Szegeden voltam. Avatás előtt nevet változtattam, nagyanyám kihalt családjának nevét vettem fel. Avatás után az első vadászcsoporttal kerültem Székesfehérvár-Sóstóra vadászkolára.

Avatás után, mint fiatal repülőhadnagy folytattam Me-109-es kiképzésemet. A városban, közel a vasútállomáshoz, éltem át az első bombázást, ami – a lakosság hite szerint – nem várt esemény volt.

Miután már lehetetlen volt a vadászkolát folytatni, nagyon hiányos kiképzéssel helyeztek át Kenyeribe. Így lettem a 101/II. osztály 5. (Mókus) századának beosztott repülőgép-vezetője.(1)

Kemenessömjénben, ahol elszállásoltak, nem csak a Bolla család, hanem talán a falu nagyobb részének szeretetét is élvezhettem.

Az osztályt rövidesen Vönöckre vonták össze. A tisztí étkezde minősége gyenge volt. Így nem csoda, hogy főtáplálékomat házigazdám tehenei szolgáltatták, amit rum járandóságommal ízesítettem.

Decemberben már bevetéseken vettünk részt. Többször repültünk olyan időjárási körülmények között, ahol a köd és a felhők, nekünk nappali vadászoknak, vesztünket okozhatták volna (1944. 12. 14. Veszprém, vagy 12. 29-én egy szerencsés leszállás Tapolcán Barsy Gellérttel).

Az 1945. március 15-i eseményekről Fekete zls. írt a Magyar Szárnyak 1990-es számában egy cikket, melyben rosszul emlékezett arra, hogy növendéke lettem volna. De hogy négy nappal az események után mi történt velem, azt a M.Sz.1992-es kiadásában olvashatjátok: "Hősi halott - egy napig" címmel.

Szombathelyre, a lebombázott repülőterre én érkeztem elsőnek, mert fékhibás gépet kaptam. Annyira kimerültem társaim "földtérési kísérleteit" nézve, hogy a város bombázását egy reptéri üres épületben kimerülten aludtam végig.

Még húsvét előtt átrepültünk Grosspetersdorf lejtős libalegelőjére. Onnan Bati Jancsival géppárban Bécsújhely felé tartottunk. Ő hirtelen kivált és keleti irányban eltűnt. Tullnból a szovjet csapatok által elfoglalt bécsújhelyi repülőter elleni alacsony támadásra küldtek. A raj parancsnokát, Nánási hdgy-t, mellőlem lőtték ki. Egyedül tértem haza.

Amikor az efferdingi repülőteret alacsony támadás érte, a bevetésről visszatérő Pumásokat rádióan értesítették. Ekkor voltam a Steyr-i repülőter vendége. Itt leszállás előtt egy jelzőrakétát lőttem ki, hogy hagyjanak békességben leszállni. Ebédet és üzemanyagot kaptam.

1945. április 20-án (129) I. o.Tűzkeresztet és a német bronz Frontrepülő jelvényt kaptam meg és felterjesztettek a MKBÉÉ-re is.(2)

Kiűritettük Efferding repülőterét, hogy a németek felrobbanthassák gépeinket. Az Egyesült Államok katonái az ausztriai Welsbe vitték bennünket. Onnan tértem haza (a legénységgel együtt, akik nem engedtek, mint tisztet leszedni a vagonból. Győrben egyszerűen leszálltam.)

Az ország újjáépítésében munkásként szándékoztam résztvenni. A Győri Textilműveknél azonban a koncentrációs táborból visszatért vezetők karöltve az ún. "államvédelmi" hatóság vezetőivel, hamis vádakkal, provokációkkal Szibériát szánták nekem. A testi és lelki gyötrodések elől Budapestre próbáltam menekülni. Az "Ikarus" kiváló dolgozója lettem, ahol az elismerés és kötelező előléptetés helyett a "hatóság" rendelkezése, a kiserelő műhely legjobb, selejtmentes, művezető iskolát végzett dolgozójaként elbocsájtottak. A Szellőzőművek titkos káderjelentése szerint is jó dolgozó voltam és sem itt, sem az Ikarusban "magatartása ellen semmi kifogás nem merült fel, fegyelmezett magatartású, nem párttag".

Ezekben a sötét időkben próbálkoztam a házasséttel, családalapítással is, de erről nem óhajtok nyilatkozni.

1956 októbere épületjavítási munkát is adott sokunknak, de amikor a rádióban azt hallottam, hogy a volt katonatisztek szánják ismét bünbáknak, "elindultam szép hazából..."

Hálás vagyok mindazoknak, akik segítettek, hogy a szabad világba jussak. - Amikor az USA-ban partot értem, nem tudtam, hogy szponzor nélkül még sokáig nem lesz tisztességes keresetem. Első munkahelyemen kilenc évig kihasználtak, ahol neon hirdetések is terveztem a címfestés minden változata mellett.

Loganból Columbusba, Ohio fővárosába, költöztem, ahol statikusként egy épületmérnöki irodában 22 és fél évig dolgoztam. Ezalatt irodám költségén két "University"-n is tanultam. Hiányos nyelvtudásom miatt két főiskola meghívását, hogy ott tanítsak, le kellett mondjam (Ohio államban a Franklin U. és az Owens Technical College-t Toledoban).

1986-ban a magánirodát felszámolták, állás nélkül maradtam. Karácsony előtt már a munkanélküli segélyem is megszűnt. A szerencse mellém állt, s mint "öreg"-et Ohio állam

alkalmazott az Állami Építőmérnöki Irodában. Jelenleg is itt dolgozom, mint "Design Specialist".(speciális tervező üzemmérnök - A szerkesztő)

Remélem, hogy az ötvenéves évfolyamtalálkozókon, Szolnokon 1994-ben még, mint fizetéses, szabadságon levő "dolgozó" vehetek részt, csak angolul beszélő feleségemmel, Nancyvel, miután megültük 25 éves házassági évfordulónkat ... az ohioi Columbusban ... otthonunkban ... új hazámban ...

Endrői György

(1) Szem nyt. sz.: 1266 volt.

(2) Magyar Koronás Bronz Érdem Érem

FARKAS JENŐ ht.hdgy.

Pápakovácsiban, 1924. február 3-án születtem, ahol édesapám a bencések erdőmérnöke volt. Édesanyámat, aki felsőbb leányiskolát végzett, a MEFTER(1) hivatalnokaként vette el. Egy évvel fiatalabb Pali öcsém is Pápakovácsiban született.

Édesapám Rédén a gróf Eszterházyaknál vállalt állása miatt, elemi iskoláinkat ebben a kis, vasút nélküli bakonyi faluban végeztük.

Egymásután kerültünk a soproni Szt. Imre kollégiumba Koszter atya szárnyai alá.

1934 őszén irattak be a Soproni Szent Benedek-rendi Szt. Asztrik Kath. Főgimnáziumba. Én a gyakorlati dolgokban, tornában jeleskedtem, míg öcsém kitűnő tanuló volt.

Két utolsó nyaramat cserkész vitorlázó repülő táborokban töltöttem, 1940. 09. 02-án a Hármashatár-hegyen A és 1941. aug-ban Esztergomban a Strázsán B vizsgát tettem. Repülő, vagy hegyivadász szerettem volna lenni. Pályáztam a Repülő Akadémiára.

1942. júliusában a váti Nemzeti Repülő Alaphoz vonultam be. Hepper Antal növendéke voltam. Itt volt a tizenhét éves évfolyamtársunk s csak egy páran voltunk dunántúliak, civilek.

Szombathelyen (és Veszprémben is) az A osztályba kerültem és ott végig osztály harmadik voltam. A három Hollós tárgyból (felsőbb mennyiségtan, mechanika, ábrázoló mértan) az évfolyamból csak ötünknek volt kitűnőnk.

A második évfolyam végén Pogács vk.örgy úr által a teljes évfolyam jelenlétéber tartott földiharcászat "vizsgaversenyét", vagy "versenyserű vizsgáztatását" megnyertem.

Hasonló siker ért az 1943. febr. 28-án tartott jutasi altisztképző intézettel "vívott" harcgyakorlaton. Mint I/1. rajpk-a rajjossal, nagy hóban, egy csendőrökből álló oldalvéd "megsemmisítése" után, átlábtunk a Sédén és 800 méteres távolságról golyószórónkkal (Polányi Pisti) lőni kezdtük a még felvonulásban levő zlj-at. Markóczy vörög. úr lefújatta a gyakorlatot és hármunknak kis jutasi emlékérmét adott. Az első évfolyamot tizediknek, a másodikat hatodiknak végeztem.

Súlyommal már Taszáron egyedülrepülő voltam, ennek ellenére 1943. 03. 15-én Tapolcára küldtek. Itt Szabó Imrével együtt gyakorlatilag berepüléseket végeztünk és 05. 24-én visszakerülve Veszprémben a csoportunkból Stösserrel, CR-42-el és Héjával először mi mentünk el. Nyárady Lajos szds. úr kettőnket vadásztávképzésre küldött Pápára. Jablonszky fhdgy. úr jött egy Ju-86-tal értünk. Az ottani tisztí csoport ellenállása és a mi műszerrepülő kiképzésünk hiánya miatt, két nap múlva lógó orral ismét Veszprémben szálltunk ki a Ju-86-ból. Soha nem lettünk vadászok. Mindkettőnk az első 50 órás műszerrepülő tanfolyamra osztottak be Szegedre. Ott is vadászvágyaink miatt késve kapcsolottunk rá a Fischer Verfahren tanulására.

Szegedről vonattal jöttünk Acsádra, befejeztük a műszerkiképzést és október 15-én indultunk útba a m.kir. Romboló Kiképző Kerethez Imelybe, majd onnan Vágfarkasdra. Itt jutottam el a Me-110-esig, melynek típusrepülését nem fejeztem be. December 12-én

repültem utoljára Me-110-el. December 17-i sérülésemet egy hetes vágsellyei hadikórházi ápolás követte.

A Vágfarkasdról Zeltwegbe 1945. 01. 08-án induló szerelvénnel "magatehetetlen sebesültként" települtem ki.

1945. márc. 17-én Nagycenkről Héját hoztam. Ez volt az utolsó repülésem a m.kir.le.kötélékében. Lóval, kocsival menekülő szüleimet kihoztam a Bruck-i táborból és a reptér mellett egy kisházban helyeztem el. Itt érték el anyámat a "felszabadító" szovjet katonák.

Alakulatunkat Homér örgy. úr, az oroszok érkezése előtt, május 3-án egy autóbusszal Klagenfurtba, a Légierő Kerületi Parancsnokság táborába vitte. A táborba érkezve Németh ezds. úr "ellenállási tevékenységének" végrehajtójaként –, mint ezt később megtudtuk – Szabó Imrével, mint nőtlen tiszteteket foglalkoztatott. Tevékenységünket az angol légierők lapja a "Parade" is méltatta.

Szüleimet az orosz zónahatáron át sikerült kihozatnom a klagenfurti, welzeneggi családi táborba, majd Schloss Saagerba. Hazajövetelem után innen mentek ki később az U.S.A-ba New Brunswickba. Ott temették el őket.

Ausztriában az angoloknál élelmiszerellátó raktárban, majd egy tehergépkocsi-javító műhelyben dolgoztam segédmunkásként.

Itt látogatott meg Pali öcsém. Megúsztta a Hunyadi SS-t és az orosz fogságot, mert Focsániból hazaengedték. Újra iratkozott Sopronban az erdőmérnöki főiskolán és jött ki látogatóba. Határzár volt. A határon egy orosz ör géppisztollyal utána lőtt. Másnap a güssingi – németújvári – kórházban hashártyagyulladásban az utolsó kenetet felvéve húszéves korában meghalt. Már csak itthon értesültem haláláról. Ma is a güssingi temetőben nyugszik.

Nagy honvágyam miatt, 1946. december 12-én léptem át a magyar határt későbbi feleségemmel és két, első házasságából származó kisgyermekével. A kaposvári szűrőn dec. 17-én átjövet jöttem fel Budára, nagyanyám cselédszobájába.

Először hómunkás voltam, aztán hordárkodtam. 1947 márciusában a villamos alapismeret; májusában a villamos gépkezelői tanfolyamot végeztem, minden keresettel kapcsolatos haszon nélkül.

Június 1-jén beléptem a Nemzeti Paraszt Pártba, aug. 2-án a budapesti honv. Kerületi Pság. igazolt. A Kinoton filmreklám (egy személyes) vállalatnál voltam biciklis kifizető, ez volt az első állásom.

1948. febr. 19-én a honvédségtől 272.- Ft-tal végkielégítettek. Keresztfélévesként beiratkoztam a Közgazdasági Egyetemre mezei közgazdászknak.

A választásokat hiába nyertük meg a kerületben a párt átadta szavazatait a kommunistáknak. Minden politikai tevékenységemet beszüntettem. Azóta sem voltam semmilyen párt tagja. Kaptam egy fertőzőes májgyulladást. A Haynal klinikán egy hónapig agonizáltam és életben maradtam.

Lábadozások alatt Gödöllőn 1948 márciusában beálltam baromfitelepi munkásnak, hathónapos baromfityényszó és keltetésvezetői tanfolyamot végezve a Baromfi- és Egyéb Kisállattenyésztők Országos Egyesülete 1948. okt. 15-ével kinevezett Csanád vármegye és Makó város Állattenyésztő Egyesülete kisállattenyésztési szakosztályvezetőjének. Itt méhészkedtem.

Még a tanfolyam vége előtt 1948. aug. 28-án vettem el Szemes Eleonórárt.

A megyei mezőgazdasági igazgatóságok megalakulásakor, 1949. 04. 01-én, az FM. szerződéses aprójószág-tenyésztési előadónak nevezett ki. Otlétem alatt kb. negyven egyénileg gazdálkodó parasztgazdaságban államilag ellenőrzött baromfitelepet és a megyesegyházi keltetőállomást szerveztem. A tizenkilenc megyében ez volt a legnagyobb teljesítmény.

1949. 06. 10-én Budapesten megszületett Nóra lányom és 1950. 12. 27-én Jenő fiam.

Makóról hívtak be kérelmemre a Légierőhöz. Mátyásfüldeken Kenedy Róbert őrgy. úrnál megfelelttem. Kecskemétre osztottak be 1949. 06. 02-án a 3. RTG-hez Damniczki tőr. pk.h-ének. Az ezrednél a Kossuth Akadémián 1949 nyarán avatott tíz repülőgép-vezető növendéket, hdgy-okat, alhdgy-okat oktattam Galambbal műrepülésre. Kiss Ernő szkv-vel jártunk feketén a külső légterekbe "légiharc" gyakorlatokra, szórakozni.

Ebbe betegedtem bele és makacs arcidegbénulással a Honvéd Gyógyfürdő kórházba kerültem. Jobb arcfélem teljesen lebénult, szemem nem tudtam becsukni. Uszta Gyula pc. ezds-sel, volt erdőőr, a nagy partizán szobatársam mellett rettettem, hogy álmomban se járjon el a szám, mert akkor már tudtam, hogy szüleimnek sikerült kivándorolniuk.

Távollétemben a 9007. Rep.kik.tábor Kecskemét, majd 1950. 01. 01-én a Le.pk. szü. állományába helyeztek. Nem javultam és annak ellenére, hogy leszerelésemet kértem, 1950. április 4-én fhdgy-gyá léptettek elő. A Le. szü tisztje (Fogarassy őrgy) ajánlotta, hogy a Le. harc-kik.o-ra áthelyez. Elfogadtam. Ekkor még az "öreg HM-ben" volt a Repülő Szemléléség, ahol dolgoztam.

Aug. 1-jén a Le. alaki és sporttisztjének osztottak be, de kik.anyag ellátás volt a feladat. Arcomat egy fekete kendővel védtem és ezért az alakulatoknál "Svarckapitánynak" ismertek. Ősszel átszervezés volt. Házi Sándor, szabómester, lett a Le. pk-a; N.F. alezds. a repülő helyettese; engem október 27-től a Le. légiharc és lökiképzés pk-ának neveztek ki.

1951. március 16-i MIG átképzésre már szóba sem kerültem. A HM. új, Balaton utcai épületébe költözködtünk.

Az 1952. április 4-i díszszemlén a Le.ök.ti-e voltam. Októberben a Kiskunfélegyháza települt kivonuló vegyes rep.hdt. légiharc és léglövészet szolgálat vezetőjeként vettem részt. Fantasztikus volt a kavarodás és parancs nem teljesítések sora. A hk-k a hadihídra nem tudtak felmenni a nagy sár miatt; az eje.zlj a Tisza hídfő helyett Hódmezővásárhely É-on ugrott; a szolnoki tiszahidat védő őrzáratozó MIG géppár a szemrevételező tbk-i csoportot fektette meg a Tisza partján; híradó összeköttetés nem volt, stb.

A két v.ho és cs.rep.ho után, 1953-ban a Tu-2-es bombázó ho. léglövészeinek kiképzése új feladatokat adott.

Ismét kikért Király Béla vörgy. lt.kat.Csf. a díszszemle ök.ti-jének.

Ősszel szállított le egy jugoszláv kétmotoros Dakotát egy sármelléki Mig-15-ös vadászgéppár kiválóan hajtotta végre a kiadott légiharc- és lőutasításokat. A lekényszerített jugó, 2.vh.-ban repülő német szds. nem akarta elhinni, hogy ezek a kölykök (Kékes hdgy. és kísérője) kényszerítették leszállásra.

Civil állásra gondolva 1954 tavaszán személy- és tehergépkocsi jogosítványt szereztem. Megérkeztek az Il-28-asok és megkezdődött a MIG- 17-esek fogadására történő felkészülés. Minden típus új szabályzatszerkesztési, lektorálási feladatot is jelentett.

1955-ben egy május 1-re virradó éjjel a Szűz Máriás röpcédulákat hozó feketére festett B-26-os "kémrepülőgép" elfogása sikertelen volt, bár mint a HM főügyeletes tiszt helyettese két MIG-17-t is emelttem. A Duna vízszintje fölött berepülő gép a Dunaújvárosnál levő magasfeszültséget átugorva, egy jobb fordulóval elkapta a keleti oldalon levő oszlopot, jobb szárnyvégét otthagya, majd kioldotta csomagját, földközben visszafordult és alacsonyan eltávozott a Duna felett. A kiderült, különböző más szabálytalanságok miatt összevonták a Lgv.-i és Le. pságokat OLLEP-é, Hazai vörgy. psága alatt. Ekkor lett N.F. a Le.pk-a. Kiköltöztünk a Balaton utcából a sziklaközpont előtti épület első emeletére.

1955. május 30-án kértem a "Zrínyi Miklós" katonai akadémiára való felvétелеmet, melyet a "létszámviszonyok alakulása" miatt elutasítottak. Most már biztos voltam, hogy kirúgnak az első adandó alkalommal.

Ekkor voltam Pápán Bábuskin őrgy. szovjet műszerrepülő tanácsadóval az ottani szovjet repülő gárdahadosztály pk-nál elintézni, hogy sármelléki ezredünk célzásklövészetét az ugodí légilőtéren hajthassa végre és ne kelljen ezért Taszárra áttelepülni. A hopk-on kívül a beosztott ho. és e.légilövészetvezetők háború előtti thts-i színvonalát tapasztalva, felbosszankodva kértem a hopk-t, hogy mint "a magyar légierő légilövészet szolgálatának parancsnoka kérem, hogy az egyik ezredünk saját területünk felett hetente egy nap hajthassa végre lőgyakorlatait!" - "Mikor, melyik nap akarja?"- kérdezte a magas, kultúrált, elegáns ezredes. Megegyeztünk. - Babuskin kijövet mondta: "Ez nagyon kemény volt tovaris Farkas!" Visszakérdeztem: "Elintéztük vagy nem?" Ez a gárda ho. 1956-ban, a forradalom alatt, át akart települni Nyugatra és harcoltak az őket körülvevő, megszálló T-34-esek ellen. Hogy mi lett velük? A jó Ég a megmondhatója!

Hazai vörögy. az OLLEP pk-a kiadványozta végül is, már 1953-ban tervezett és 1955-ben bekövetkezett kirúgásomat. Elhatározását elősegítette N. F. és csapatnemi szemlélők Zsolt ezredessel kapcsolatos kétszínű magatartása, melynek én lettem az áldozata. Szerencsém volt, mert megszútam az 1956-os forradalmat és az azzal járó megterrorségeket.

1956. jan. 20-án a Győri Baromfifeldolgozó Vállalat telepvezetőként alkalmazott Vaszar, István-majorkban. Jelentkeztem az Mosonmagyaróvári Agrártudományi Egyetem levelező tagozatára. Orvosi vizsgálat kellett a felvételhez. Leszerelésemkor extraszisztolés aritmiám volt. Pápán, egy öreg belgyógyász, amikor mondtam neki vélt bajomat, megnyugtató, hogy "Öcsém, neked ilyen nincsen". Csak félévet kellett civilnek lennem, hogy szívem is egészséges legyen. Akkor már nem kellett naponta félelemmel ébredjek és elaludjak, de súlyos anyagi gondok kezdődtek. Megtanultam, mit jelent civil "munkásnak" lenni a szocializmusban. Családom Pesten maradt, én nem tarthattam igényt különélési díjra. Sőt kötelezni akartak pesti lakásom elhagyására.

Jó volt a telep eredménye, mert évvégére a legjobban termelő-üzem lett, mint ezt a "Baromfiipar" szaklap 1956. 09. száma minősítette.

1956. okt. 20-án áthelyeztek a Budafoki Baromfifeldolgozó Vállalat libabontó üzemébe hűtőházi raktárosnak.

A forradalom alatt pár nap nem tudtam kimenni ellenőrizni, ezalatt törte fel és lopta meg raktáromat a baromfiipar-, a feldolgozóvállalat két igazgatója, főkönyvelője és tojásraktárosa. Eladták a 30 q libát s elfelejtették az összeget befizetni. Először engem akartak elítéltetni, majd raciztatni, de ezt bizonyítékaim és négy eltartott gyermekem miatt nem teheték. Őket váltották le.

A szeszfőzdébe helyeztek kölcsön munkásnak. Onnan visszajövet beosztottak a karbantartó részleghez kőműves segédmunkásnak. Mesterem Bartos, sztahanovista kőműves, korábban repülő fhdgy. volt. Átnyergeltem villanyszerelőnek. Június végén vakbőperáción estem át.

Okt.15-én, mint betanított villanyszerelő hagytam ott a baromfifeldolgozót és másnap a "Prosperitás" ált. ép. és szak-ip. és kisip. term. szöv. műszaki ellenőre lettem, gyakorlatilag lakatos és villanyszerelő részleget vezettem.

1958. 02. 20-án villanyszerelő szakmunkás bizonyítványt kaptam. A sok szabálytalan szerelés és számlázás miatt a Prosperitás "bünszövetkezetet", most már áthelyezéssel, hagytam ott és 1958. 05. 13-tól a Baromfiipari Mezőgazdasági Vállalat baromfitelepének vezetését vállaltam el Kenyérmezőn, Esztergom mellett.

Elkezdődött életem addigi második sikeres időszaka, amikor majdnem szabadnak, csak a munka rabjának éreztem magam.

Kenyérmezőn az országban elsőként valósítottam meg üzemi szinten és nagy gazdasági eredménnyel a pulykák mesterséges megtermékenyítését. Országos eredmény

volt! Nagy örömet adott három baromfityenyésztéssel, takarmánygyártással és takarmányozással kapcsolatos újításom, de fekete munkás voltam. Gyakorlatilag itt kezdődött el tudományos pályám.

Hat év helyett négy év alatt, 1961. 02. 07-én szereztem meg az oklevelet Mosonmagyaróváron.

Bábolna keresett gazdasági tanárokat. Jelentkeztem. Az FM. 1961. október 15-én a székesfehérvári Mezőgazdasági Technikumba nevezett ki tanárnak és ott a levelező tagozaton kezdtem tanítani. 1961. 10. 23-án tettem tanári esküt.

Jelentkeztem a Mezőgazdasági Mérnöktovábbképző Intézet Tanárképző Szakára.

1961-ben váltam el első feleségemtől, de nem sikerült gyermekeimet megszereznem a "független magyar (párt) bíróság" ítélete miatt.

Hétvégeken jártam "haza" Esztergomba. 1962. június 5-én Pilismaróton feleségül vettem Szoláry Klárát, aki Székesfehérváron a Szabad Élet Mgtsz-ben, mint mérlegképes könyvelő helyezkedett el.

Mint baromfihoz értő egyetlen gazdasági tanárt 1963 nyarán kineveztek Pécelre a Felsőfokú Baromfityenyésztési Technikumhoz docensnek. Megszerveztem a baromfiüzemtan-gyakorlat tanszéket. A tanárképzőt 1964. 07. 04.-én fejeztem be.

1964. őszén Soós Gábor miniszterhelyettes megbízott a felsőfokú baromfityenyésztési technikum üzemtan-gyakorlat tanszék vezetésével és kinevezett felsőfokú mezőgazdasági tanárnak. Nagyon szerettem ezt a munkát. Hallgatóimat önkényesen motorkerékpár jogosítvány megszerzésére köteleztem. Ma is hálásak érte.

Rita lányunkat az isaszegi albrételebe hoztuk 1965. 02. 08-a után, akinek két összetolt fotel volt az első fekhelye. 1965. 09. 15-én költözködtünk be Gödöllő, Méhészeten kapott szolgálati lakásunkba, ahol ma is lakunk.

A MÉM első miniszterhelyettese 1967. 07. 16-án a Kisállattenyésztési Kutatóintézet Termelésfejlesztési és Közgazdasági osztályára helyezett át.

1967. 12. 10-én született Balázs fiunk már Gödöllőn.

Az első voltam intézetünknel, aki kutatási eredményeit gazdasági matematikai számításokkal igazolta, ezt aztán később kötelezővé tettük. Az intézet egységes irányításának szervezésére kaptam megbízást.

1968–1980 között a baromfi-, nyúl- és méhtenyésztési kutatási programok ökonomia témacsoportjának vezetője és az Intézet tudományos titkára voltam.

Ezidő alatt minden évben a szomszédos országok broiler- nyúl-, majd méhtenyésztési és megporzási kutatási kapcsolatait szerveztem. Résztvettem apiterápiái, megporzási és tenyésztési szimpoziumokon, kongresszusokon előadásokat tartva.

1969. 01. 01.-jén megbízta a Termelésfejlesztési és Közgazdasági osztály vezetőjének helyettesítésével.

Engedélyezték az U.S.A.-ba tervezett kéthónapos utamat édesanyám meglátogatására fizetés nélküli szabadsággal.

Utójára ekkor repültem Szamody Olaf Cessna-Cardinal 150 Le-s 4 üléses gépével Philadelphia és Washington között. Ez volt az utolsó önálló repülésem.

Az USA-ban lehetőségem volt az össz-szövetségi pomológiai (almanemesítési) kutatások szervezését tanulmányozni. Nagy hatással volt rám, hogy nagyapám, apám írásait felfedeztem a manhatteni központi könyvtár (Central Library) katalógusában. Ekkor határoztam el, hogy minden munkámat publikálom. Úgy is tettem.

Szeptemberben a Termelésfejlesztési és Közgazdasági osztály mb. vezetőjévé nevezték ki.

1975. 11. 06.-án Mosonmagyaróváron megvédtem "Mélyalmos és ketreces tojástermelés gazdaságossága" c. disszertációmát és egyetemi doktorrá avattak.

1976-ban "A gazdaságosság vizsgálata egyéni és szocialista méhészetekben" c. száz oldalas sokszorosított tanulmányomért, melyben a HUNGARONEKTÁR monopóliumhelyzetét támadtam, a MÉM-nél elbocsátásomat kezdeményezték, hasztalan.

1976-tól a mezőgazdasági "rovart váró" növények termékenyülési és házi méhes megporzásának szervezési- és gazdaságossági kérdései foglalkoztattak.

Több, mint tíz éven át évente több ezer méhcsaládot szerveztem megporzásra a kertészeti és mezőgazdasági üzemekbe, növelve ezzel is a méhészkedés gazdaságosságát.

1977. 01. 01.-én megbíztak a Baromfityenyésztési és Információs osztály vezetésével.

1980. 01. 01-től az általam 1977-ben szervezett kultúrnövény megporzási osztályra tudományos osztályvezetőnek neveztek ki.

Életem legsikeresebb időszaka kezdődött. 1981. 05. 26-tól az FM., majd MÉM. szakértői tevékenységet folytathattam 1993. dec. 12-ig.

1980 és 1984 között a lucernaszabó méhtartás technológiájával foglalkoztam.

1981. január 12-én tud.főmunkatársnak neveztek ki.

1982-ben az 1. Nemzetközi Megachile szimposiumra Saskatoonba meghívtak egy parazitológiai előadással. Utamat az Alberta Állam (Kanada) Földművelésügyi Minisztériuma fizette.

1983-ban Dániában közös parazitológiai kutatásokat végeztem Holm professzorral és eredményeinket közösen publikáltuk.

1984. 01. 01-től nyugdíjba mentem. Vadász repülőgépvezetői beosztásom miatt már 57 éves koromban nyugdíjképes voltam.

1988. 06. 30-ig volt intézetem tudományos tanácsadóként alkalmazott, mint nyugdíjast.

1986. január 28-án fogadták el "Eljárás a napraforgó szemestermés hozamának és a mag olajtartalmának növelésére" c. szabadalmam (196.686), és egy "virágpor szélesítő" készüléket szerkesztettem.

1988-ig jelentek meg még szakmámmal kapcsolatos publikációim, de ekkor már az ország legnagyobb létszámú, a magán méhészek Mellifera Kft-jének megszervezésével és a mézminőség pollenológiai és etikai kérdéseivel foglalkoztam. Régi vágyam valósult meg, hogy a méhészek termelt mézükért a nagykereskedelmi és az exportprofitból is részesüljenek, melyekből eddig ki voltak zárva. 1968—88 között 216 írásom jelent meg, melynek egy harmadát külföldön publikáltam.

1990-től kezdtem évfolyamom történetével foglalkozni és a kanadai Magyar Szárnyakba írni. Ekkor kezdtem el évfolyamtársaimmal levelezni és életrajzaikat összegyűjteni.

1992-ben a Ludovika Világtalálkozó egyik szervezője voltam.

1993. márc. 31-én a honvédelmi miniszter úr alezredessé léptetett elő; 1993. febr. 1-i előterjesztésemre pedig 1993. aug. 11-i pcs-ában elrendelte, hogy "A magyar repülőtisztképző akadémiák dicsőséges hagyományainak folytatója, eszmei és történelmi jogutódja 1993. szeptember 01-től a Szolnoki Repülőtiszt Főiskola legyen."

1993. május 20-án a Honvédelem napja alkalmából a Honvéd Hagyományörző Egyesületben végzett kiemelkedő munkám – Ludovikás Világtalálkozó szervezése – elismeréseként a Magyar Köztársaság Arany Érdemkereszt (katonai tagozat) kitüntetését adta át Göncz Árpád a Magyar Köztársaság elnöke a Parlament Munkácsy termében. Ez volt életem első és azt hiszem utolsó kitüntetése.

Feleségem, mint nyugdíjas most is dolgozik. Négy gyermekem és hét unokám van. Nóra lányom állattenyésztési technikus, Feri és Norina unokáim anyja; Jenő fiam TV operatőr, Anette, Johan és Julia unokáim apja; Rita lányom nyelvtanár, Miklós és Ákos unokáim anyja; Balázs fiam mezőgazdasági gépészmérnök, nő, még nincs gyermekük. Jenő fiam családjával Dániában, a többiek itthon élnek.

Hála a jó Istennek, mindannyian egészségesek vagyunk.

Dr. Farkas Jenő

Losonctamásiban édesapám ev. lelkész volt s a falu szlovák lakossága miatt szlovák elemibe jártam 3 osztályt az osztályt az ottani evangélikus iskolában, majd Losoncon a negyediket magyar elemiben. Itt végeztem az ugyancsak magyar nyelvű reform reálgimnáziumban 5 osztályt, majd édesapám és édesanyám elvesztése miatt nővéremhez Ipolyságra kerülve, a 6. gimnáziumot ott végeztem.

Ipolyság volt 1938. 10. 11-én az első város, amely a Felvidéken Magyarországhoz visszakerült. Felvettek a pécsi honv. középiskolai nevelőintézet 6. osztályába. Itt is érettségiztem. Érettségi után sérvvel operáltak és ezért késve vonultam be Vátra a HMNRA kerethez.

A Repülő Akadémián másfél évig rangelső voltam, melytől zabugyi Ambrus Emil eje. hdgy. szabadított meg, mert egy kimenő előtti szobarend ellenrőzösen két jelen nem levő szobatársunknak nem volt a fehéreneműje rendberakva. Azokat a frissen olajozott padlóra dobálni parancsolta. Mivel ez beosztottjaim ruháját tönkretette volna, parancsát nem voltam hajlandó teljesíteni. Szegényt a veszprémi repülőter bombázásakor utolérte végzete, egy repesz bomba sebezte halálra.

Avatás után, mint 50 órás műszerrepülő tanfolyamra beosztott tiszt visszamentem Szegedre. Innen Acsádra települtünk át és fejeztem be a tanfolyamot.

1944. 10. 15-én tizenötünket az Érsekújvár melletti Imelyre helyeztek a ferihegyi Romboló Kiképző Kerethez. Vitéz Szoó Lajos ht. hdgy. parancsnoksága alatt láttunk neki a Me-110-es kiképzésnek, melyet a német ABK "Z"/U (1) oktató és rádióslövész gárdájával Vágfarkasdon folytattunk. A front közeledte miatt 1945. január elején kénytelenek voltunk a stájerországi Zeltweg repülőterére áttelepülni. Sajnos gép és üzemanyaghiány miatt kiképzésünket nem fejezhettük be.

Hogy ne tengjünk-lengjünk a repülőtéren elfoglaltság nélkül, velem is egy lelőtt, ejtőernyőn leszállt amerikai kísértek a Majnafrankfurt melletti gyűjtőtáborba a tél végén. Visszatérve Zeltwegbe a németek felszólítottak bennünket, hogy adjuk le fegyvereinket. Erre nem voltam hajlandó. Mivel egyébként is nagyon irigyeltem azokat az évfolyamtársaimat, akik repülőgéppel harcolhattak az ellenség ellen, jelentkeztem a szovjetek elleni gyalogbevetésre.

Kéthetes alacsony színvonalú kiképzés során próbáltak belőlünk hegyivadászokat képezni és 1945. április 22-én német oktatóink és legénységük után, kiküldtek bennünket is a Semmeringre. Április 24-én érkeztünk Pfaffensattelre a hegyi vendéglőbe, de nekünk csak a tyúkólakban és faskamrában maradt hely. Másnap járőrbe és partizánok kifüstölésére vetettek be. Úgy esett, hogy szakaszunk kinevezett parancsnoka (ő tudott közülünk legjobban németül), Ghyczy Márton ht. hdgy., Marcink, az első támadásunknál hősi halált halt. Mivel a németek nem neveztek ki senkit helyette, én vettem át, mint rangidős a szakaszparancsnokságot. Nekünk is csak ígérték a korszerű fegyvereket a németek, mi viszont gépeinkből kiszedett Gebauer géppuskákkal harcoltunk, melyeknek nyomjelzős lövedékei elárulták állásainkat, sőt, egy támadás előtt beigért tüzérségi előkészítés is elmaradt, aminek következtében kishíján otthagytuk a fogunkat.

Ápr. 30-án este Fleischer hdgy-ot, német szd.parancsnokunkat egy gránát megsebesítette, kórházba szállították. Starkl német őrnagy a 155. Gebirgs regiment pk-a május 2-án Richter ftórm.-t bízta meg a századparancsnoksággal.

Német "barátaink" még a fegyverszünet megkötéséről sem tájékoztattak bennünket, a mienk mellett levő fedezékeiket is anélkül hagyták el május 8-án hajnalban, hogy felébresztettek volna bennünket. Bal szárnyunkon levő 15-16 éves SS gyerekek hadnagya, akiknek visszavonulási útja mellettünk vezetett el, szölt, hogy vége a háborúnak. Sajnos olyan gyorsan nem tudtunk felkészülni, hogy utolérhettük volna őket

Mürzuschlagig, ahonnan csak a másnap induló vonattal indulhattunk. Fegyvereinkkel együtt május 10-én délelőtt érkeztünk vissza kimerülten Zeltwegbe. Bár csak 14 napig voltunk az első vonalban (1945. 04. 24–05. 08-ig) a napi egyszeri étkezés mellett, állandó aknavető tűzben, nedves fagyókerek közé ásott fedezékeinkben nem bírtunk pihenni, alig aludtunk. Mire a magas Fischauer Alpokon átjutottunk és elvergődünk Zeltwegbe tökéletesen kimerültünk.

Mivel évfolyamtársaink már nem voltak Zeltwegben, volt rangidősünk, aki kimenetelünkkor is a legénységet tisztjei ellen hangolta, ezt tette később is és ezért ellenségesen, szinte mint hazaárulókat fogadtak bennünket az utánunk végzett évfolyam parancsnokai, nevelőtanárai.

Május 11-én kora hajnalban érkeztek meg az oroszok a zeltwegi repülőtérre. 04.00 órára rakatták le fegyvereinket és 06 órakor kellett fegyveres kísérettel elhagyni a repteret. Ettől kezdve tekinthettük magunkat hadifoglyoknak, bár csak Kapfenbergben írtak össze bennünket és osztottak ételmezt.

A Semmeringet elhagyva erőtetett menetben nógattak bennünket Bad-Fischauig, ahol gyűjtőtábort létesítettek a Nyugatról érkező foglyoknak.

Bevagonírozásunk estéjén fülemben kelések keletkeztek. Úgy érkeztünk Rimnicu Saratba, ahonnan a legénységet hazaengedték. Mi csirkeólakban hónapokig vártunk a szélesnyomtávon bekövetkező útra. Első fogolytáborunk Zaporozsjében volt, ahol egy ún. zuhanyozó előtt levetkőztettek bennünket. Bementünk a víz nélküli helyiségbe, és kint koldusöltözék várt bennünket. Egy év múlva Lebegyánba egy szovhozba, almaültetvényre szállítottak bennünket, ahol víz csak egy ásott kútban volt 800 száz fogolyra. Itt borították el testemet mélygyökerű kelések. Rozsdás ollóval vágta le tetejüket a felcser százados, sajátos terápiával is kezelte, mert mikor elájultam dühében megrugdosott. Túléltem, mint a dizentériát is a hazafelé vezető úton.

26 hónapos szovjet hadifogság után, 1947. 07. 11-én érkeztem meg Debrecenbe. Először Budán, fiatalabb bátyámat, gyámomat Ferencet, látogattam meg, aki 1942 télén megúszva a frontot, itthon az ostrom alatt a Dunára ment vízárt és egy eltévedt gránát leszakította bal lábát térd fölött. (Szegényt a forradalom alatt munkástanácsba választották, utána elbocsátották, rikkancs lett fél lábával, majd 1966-ban egy ÁVH lőtérrel eltévedt golyó hasba talált és nagy kínok között 1967. 09. 04-én meghalt). Szolgálatra jelentkeztem, beadtam igazolási kérvényem.

Győrben idősebb nővéremet Esztert és családját, Bakonyszombathelyen Dr. Balogh Istváncát, szászadorvosunkat látogattam meg. Jelentkeztem a Műegyetemre és cukorrépa átvevőnek. Visszamentem Győrbe, ahol már erősen készültek a választásokra. Visszataszító volt kíváncsiságunk. Selypen, ahol Gáspár Bibit látogattam meg, elhatároztam, hogy meglátogatom másik két testvéremet is a Felvidéken.

Felutaztam Salgótarjánba, onnan vásárosokkal Litkére, át az Ipolyon Vilkére, ott egy volt gimnáziumi osztálytársamat kitelepítés előtt találtam. Addig fogalmam sem volt a csehszlovák bosszúról! Erről az "Igaz szó", a hadifogoly újság, egy sort sem írt! Losonc, Rózsahegy idősebb bátyámnál Tibornál, vissza Lévára, onnan Bátban élő fiatalabb nővéremhez Borbálához. Kálnán újra tanúja vagyok a kitelepítésnek. A gazdagabb parasztokat Magyarországra, a szegényeket Csehországba vitték rabszolgamunkára. Helyükre Árvából, Liptórról hoztak szlovákokat, akik meg nem tudtak az új birtokukkal mit kezdeni! Magyarok nem vállalhattak munkát, a magyar beszédért vagy könyv olvasásáért kopaszranírás következett!

Egy pozsonyi unokatestvérem minden papír nélkül bukméker irodájában alkalmazott. Fiatalabb bátyám Pestről megküldte igazolásomat. Elhatároztam, hogy maradok az elvitt magyarok helyett. 1949-ben megadták a csehszlovák állampolgárságot, igaz a diszkriminatív "magyar nemzetiség" bejegyzéssel.

1950 áprilisában államosították az irodát, egy ideig könyvelő voltam, majd egy barátommal hegesztő tanfolyamot végeztünk.

1951 elején behívtak papokkal, kulákokkal póttartalékosként a komáromi erődbe, öthónapos munkaszolgálatra.

Leszerelésem után megnősültem. Egy losonci gimnáziumi osztálytársamat, Évát vettem feleségül. A magyar iskolákat bezárták, munkát nem vállalhattak, így pedagógusok lévén, szülei, testvérei nagyon nehéz helyzetben voltak.

1951 decemberétől az Áll. Építő Vállalat lakatosműhelyében dolgoztam 1960-ig, mint hegesztő.

1953 közepén kislányunk született, igazgatóm egy kis lakást adott. Az 56-os forradalom alatt megszületett második kislányunk, az ablakon keresztül tudósítottam a szülészeten levő feleségemet az eseményekről. Igazgatóm beleegyezését adta, hogy építőipari technikumba beiratkozhassek. Ezt két év alatt, 1960-ban fejeztem be. 1961-ben a Városi Építő Vállalatnál gyakornok, majd kőművesmester voltam. 1962-ben a Testnevelési- és Sportbizottságnál sportpálya építési ellenőre voltam. Kilenc év után 1971 végéig az Áll. Autópálya és Hídépítő Váll.-nál több létesítmény építését vezettem. 1972-től 1976-ig az Óra Ékszer Vállalat beruházási osztályvezetőnek alkalmazott. 1977-től az Autópálya és Hídépítő Váll.-nál beruházási és műszaki technikus voltam. 1978-ban asztmás lettem és nagyon vártam nyugdíjazásomat, mely 1983 áprilisában bekövetkezett.

Azóta is Pozsonyban élünk, változatlan, néha baleseteim miatt nem a legjobb egészségi állapotban.

Ferenczy Zoltán

FORGÁCS ISTVÁN ht. hdgy.

Budapesten, 1924. július 13-án születtem. A Verböczy István reálgimnáziumba jártam és ott is érettségiztem.

1938-tól vitorláztam. A BSE-nél kaptam I. fokú kiképzést.

A Repülő Akadémia elvégzése után 1944. augusztus 20-án repülőhadnagynak avattak.

Avatás után a műszertanfolyamot Szegeden, majd a román kiugrás után Váton végeztem. 1944. október második felében Messerschmitt 109-es tanfolyamra Székesfehérvárra helyeztek.

Ezzel az alakulattal kerültem ki Németországba a thüringiai Gothába.

Április elején Weimárig gyalogmenetben vonultunk vissza, ahol amerikai fogságba estünk.

Augusztus végén szabadultam. 1946 végén tértem vissza Magyarországra.

Másfél évi munkanélküliség után 1948-ban felvettek a MÁVAG gyártástervező osztályára, majd onnan 1949 júniusában visszahívtak a Légierőhöz. Pár hónapig a Repülő Szemlélségre voltam beosztva, majd az év szeptemberében a kecskeméti vegyes czerdhez helyeztek át.

1950 őszén új pilótákat képeztünk át Yak-9-esre. Az akkor alakult tököli vadászrezdben lettem századparancsnok. Ott tartóztatott le az elhárítás, mivel tagja voltam az 1947-ben Tóth Drumi által szervezett ellenállási csoportnak. 12 év börtönre ítélték, melyből öt és felet leültem. Vácott egy évig együtt voltam Sűrű Bécivel és Dinka Tibivel.

1956 augusztusában feltételeken szabadlábba helyeztek. A Forradalom alatt Tildy államminiszter titkára voltam, november végén mostani feleségemmel nyugatra távoztam.

1957-ben az ENSZ által szervezett magyar ügyek kivizsgálására alakított bizottság előtt mint tanú jelentem meg.

Ugyanebben az évben Kanadába emigráltam, ahol ma is élek. Pár évi tipikus emigráns munka után az autópárhuzban helyezkedtem el és abban 15 évig dolgoztam, amikor két társammal egy autókalkatréseket gyártó vállalatot hoztam létre, ahonnan 1989-ben nyugalmamba vonultam.

Egy fiam és egy lányom van.

Nyugdíjas éveim fénypontja az, hogy évente Floridában Kovács Gabival, Sasvári Gyurkával, Gótzty Palival, Bendy Kálmánnal, Graffy Gyurkával összegyűlve hetekig élvezzük egymás társaságát és életre szóló barátságát.

Forgács István

FRANK JÓZSEF karp. szkv.

Kenyeriben fejezte be a III. fokot, akkor, amikor már mindenkit gyalogsághoz helyeztek. Őt is beosztották egy fiatal (Recsetes) (1) szakasz parancsnokának az első vonalba Sárvár mellett.

Kalandos úton egy elrejtett Búckerrel lépett le, majd az ellenőrzéseket kerülve, négy nyelven írott nemzetközi C vizsgás vitorlázó repülőgép-vezetői igazolványát is felhasználva, Franciaországba ment és az idegenlégióba jelentkezett.

Dicsérettel tiszthelyettesként szerelt le és repatriált. Itthon Budapesten, mint vállalati könyvelő dolgozik. Egy repülőgép-vezető tiszthelyettes özvegyét vette el. Erősen reumás és ez mozgásában gátolja, ezért nem tud közénk jönni.

Mi szeretettel gondolunk rá. (A szerkesztő)

(1) Repülő Csapattiszthelyettes Képző Iskola

FRANKÓ ENDRE ht. hdgy.

Egerben, 1923. szept. 2-án születtem. Édesapám asztalos, édesanyám női szabómester volt. Öten voltunk testvérek, hárman fiúk. Mindhárman repülőkké lettünk. László bátyámat a Puma ezred egyik bevetésekor 1944. 11. 02-án lőtték le légiharcban. Öcsémet, Tibort, mint a Repülő Akadémia utolsó évfolyamának növendékét már nem avatták fel.

1942-ben érettségiztem Egerben a reálgimnáziumban, de már 1939-ben a gyöngyösi MOVERO-nál kezdtem a repülést Zögling-gel. A Rep. Alapot a debreceni "Nyulas" rep.téren végeztem. Szombathelyen ugyan "vadász"-nak minősítettek, de egy elveszett névsor miatt a II. évfolyamot Debrecenben "távolfelderítőként" kezdtem FW-58-as Weihével. Tavasszal Tapolcán Súlyom, Stösser, majd Veszprémben CR-42-es és Héja után műszerrepülő tanfolyamot végeztem Szegeden.

Avatás után a műszertanfolyamot Szegeden fejeztem be és 1944. szept. 15-én néhányunkat Debrecenbe "csatarepülő" tanfolyamra küldtek. Itt éltem át első éles találkozásomat az ellenséggel és ez bennem nagyon mély nyomokat hagyott azért, mert könnyen ellenséges vonalak mögé kerülhettem volna. Tehát: egy délután, – dolgunk nem lévén – a körletben heverésztünk. Egy írnok jött, hogy a reptér pk. úr egy pilótát kér térképpel. Nosza, leszakítottam a falon lógó térképet és mindenkit megelőzve rohantam. Bű-131-essel kellett egy ftórm-t Kolozsvárra vinnem. Az Erdélyi Középhegység felett járva, fejünk felett, vagy 10-20 méterre, 4 Me-109-es húzott el. Románok voltak. Egyikük megkezdte visszafordulását. Én egy patak medrében, a fák alá bújva, igyekeztem eltűnni. Így értem el a kolozsvári repteret. Utasom kiszállt, én fordultam

vissza. Ismét a 109-esektől tartva késrepüléssel árnyékoltam be a szemembe süítő nyugati napot. A nap lemenetele után kezdtem volna tájékozódni, de a gyors sötétedés miatt még a legközelebbi állomás nevét sem tudtam leolvasni, hiába kíséreltem meg többször is. Ismét felemelkedve egy lámpasort pillantottam meg, melyet egy felém tartó gk. oszlop tompított fényeinek hittem és megnyugodtam, hogy jó helyen járhatok, mert minden út Debrecenbe vezetett ezen a tájon. Kiderült, hogy a reptér lámpasora volt, melyet a motorzúgásra gyűjtottak fel. Egy szerelő várt, aki szerint a parancsnok úr nagyon ideges volt, mert nem tudták, hogy Kolozsvár elesett-e vagy sem.

A front közeledtére irány Pápa, de kiképzés és gép nem volt. A kelletténél többe hűbörögtünk, ezért áthelyeztek bennünket a Szent László ho.-hoz. Várpalotán gyalogos kiképzést kaptunk, majd Celldömölkötől északra készülődtünk a bevetésre. Indulás előtt néhány nappal, nov. 30-án kaptam az áthelyezési parancsot a Puma "Kölyök" szd-hoz Kenyeribe. Itt kaptam meg a Me-109-es átképzést Papp Tibor fhdgy. úr irányítása mellett.

1945 februárjában a Puma ezred 3. szd-ában, Veszprémben, a "Drótkéfénél" igyekeztem védeni hazámat. Első bevetésemig írd és mondd: összesen 12 felszállásom és 6 óra 10 perc repült időm volt 109-essel! Veszprém – Kenyeri – Szombathely – Grosspetersdorf – Wienerneustadt – Tulln – Linz – Eferding után, leépítések miatt (géphiány), Pocking. Ide jött értünk Lévai "Ször" és a 102. szd-hoz FW-190-esekre pilótákat keresett. Berkesy Marci, Farkas Karcsi és még néhányan visszatértünk Eferdingbe, de mire repülhettünk volna, az alacsony támadások során az összes gépet kilőtték. Welsből Pockingba amerikai fogságba kerültem. 1945 karácsonyára itthon voltam.

A FIAT autójavítónál, majd egy gyógynövény nagykereskedésben segédmunkáskodtam. 1947-re épület- és műbútorasztalos segédlevelet szereztem. Időközben rendszeresen mentem vitorlázni a Hármashatár-hegyre a GANZ klubhoz. Ők ajánlottak be motoros oktatónak az OMRE-hoz. 1948 nyarán és őszén katonákat oktattam, majd az esztergomi iskola pk. helyettese, 1949 második felében parancsnoka lettem. 1950-ben Békéscsabán az első oktatóképző iskola tanára, majd a GANZ gyári repülőklub hivatásos motoros repülő-oktatója lettem. Néhány hónap után, 1950-ben váratlanul kirúgtak.

Ekkor lettem műszaki rajzoló a Felvonójavító-, majd a Felvonógyárban. 1956 végén felvettek a Műszaki Egyetem gépészmérnöki karának levelező tagozatára, melyet 1962-ben fejeztem be. Időközben a Felvonógyárból is kirúgtak és az UVATERV-nél, ipari kötélpályák tervezésével foglalkoztam. A jánoshegyi "libegő" fő- és egyben gépésztervezője voltam.

Ezután az ALUTERV-nél India részére terveztem drótkötélpályákat. Tíz év alatt tíz alkalommal 1–4 hónapot voltam Indiában az épülő kötélpályák tervezői művezetésére.

1948-ban nősültem. Első feleségem 9 hónap után fehérvérűségben meghalt. 1950-ben nősültem másodszor. Feleségem nyugdíjas tanítónő. Egy gépészmérnök fiam és két lányunokám van.

1983 óta vagyok nyugdíjas. 1987-ben szívinfarktusom után fiammal egy közös telket vettünk Veresegyházán. A telken végzett fizikai munka meghozta egészségemet és van erőm még perzsaszönyegetek is szövögetni a család részére.

Frankó Endre

GÓTZY PÁL ht.hdgy.

A szolgálatban megöregedett gőzmozdony kerekei időnként megpörögnek a tavasz előtti hóval megsíkosodott síneken, amint a szokatlan teherrel megtöltött szerelvényt

igyekezett felvonszolni a Brassó felé vezető emelkedőkön. Ötvened magammal szorongtam egy "negyven ember - hat ló" feliratú tehervagonban, ahova Cegléden rakodtunk be, mondván, hogy én leszek ennek a 49 hadifogolynak a vezetője, mikor a debreceni laktanyában átadják nekik a leszerelő obsitot. A kegyetlen hazugsággal sötétített, csillagtalán éjszaka kilátástalan vakságában Édesapám szavai csengtek fülemben, melyekkel utamra bocsátva segítették megérnem a mai napot:

"Nagyon szeresd az Istent, hogy az igazság lelke vezessen, amikor erő, kitartás és öröm legyőzi az élet nehézségeit. Bízzál Benne és Ő mindig megadja az állapothoz szükséges kegyelmet!"

1923. június 19-én Győrött születtem. Édeapám Gótz Gyula, miután visszatért Bécsből családjához, ahova az 1919-es kommunista uralom hazafias és keresztény kiállásáért menekülésre kényszerítette, résztvett az ország újjáépítésében és ebben az évben nevezték ki a Győr 1. sz. Postahivatal főnökévé. Édesanyám egy régi győri patricius családból származott.

A győri bencés gimnáziumban érettségiztem.

Köszegi Gyula volt a B.S.E. ferihegyi kiképző keretének vezetője, ahol 24-ed magammal az elsőfokú motoros repülőgép-vezetői kiképzést kaptuk. A repülés nem volt idegen számomra, hisz diákéveim jelentős részét töltöttem a győri repülőtéren, ahonnan számos társam került a légierők kötelékébe, Hédl Sándor győri vitorlázó főoktató fáradhatatlan munkája eredményeként. Bati Jancsi, Szakács Karcsi, Endrői Gyurka, Kovács Feri és Balogh Pista ugyancsak Győrből kerültek a mi évfolyamunkba. Nagy Kornél, akivel Taszáron mint Solyom oktatónkkal találkoztam, szabadidejét áldozta fel, hogy repülőgép-vontatásos vitorlázó kiképzésünket elősegítse.

A szombathelyi akadémia 17-es szobájában – ahol Szabó Imre volt a szobaparancsnok, aki a háború után a kanadai sportélet egyik kiemelkedő vezetője, a vívó klub alapítója és az olimpiai bizottság elnöke lett – találkoztam Farkas Jenővel, kihez a nagy távolság ellenére mind a mai napig jó barátság fűz. Jenő édesapja édesapámmal együtt kivette részét az 1919-es kommunista uralom bukása után a "Hűség Városáért" folytatott küzdelemben. Az ő példájuk ösztönzött bennünket Jenővel arra, hogy 40 év elnyomás után megemlékezzünk azokról, kiknek nevét említenünk sem volt szabad.

1944 januárjában Nyemecz Pajával történő ellenőrző repülés alatt összeütközésbe kerültünk egy lóval. A balesetet csak mi ketten, Paja és én éltük túl, mert sajnos mind a Solyom, mind a ló kiszenvedett.

Március 19-én gyakorlórepülés közben egy Junkers 88-as foszforcsikjai kényszerítettek leszállásra és Szobránczy Aladár százados úr hozta tudomásomra leszállásom után, hogy a németek megszálltak bennünket.

1944. május 9-én Fekete Andor főhadnagy úr Héja kiképzésünk veszprémi vezetője Pati Nagy Miklós társaságában vándorrepülésre küldött, mely ismét egy Solyom elvesztéséhez vezetett a bakonyi Vecseny-pusztá határában történt kényszerleszállásunk miatt.(1)

Hadnaggyá avatásom után Kenyeribe kerültem (2), balesetem miatt megszakadt Héja kiképzésem folytatására. Valószínűnek tartom, hogy még mindig balesetem egészségügyi letiltása folytán – melyet ugyan közben szeptember elején történt felülvizsgálat alapján feloldottak – a késő ősz folyamán a Légierők Repülő Lövész Ezredéhez kerültem és az Ipoly melletti letkési hídfő védelmében vettem részt. Itt 1944. december 29-én megsebesültem és az elsősegély helyről szállítottak az oroszok egy kórházba alakított ócska fészkerbe Gyulára. Amint később értesültem, szüleimet – akiket egy Győr melletti faluba, Nyúlra telepítettek ki – egy beosztott őrmester értesítette, hogy a letkési csatában elestem.

Brassó, Rimnicu Sarat majd Focesáni hadifogolytáborok után, egyhónapos vasúti szállítással, embertelen körülmények között, marhavagonba zsúfolva – melynek ledrótozott ajtaját csak a hullák eltávolítására nyitották ki – 1945 júliusában érkezünk Krasznij Adujba. Itt a tábor vezetője panaszainkra válaszolva, azzal vigasztalt bennünket, hogy: "nem baj urak, a kosz csak egy ideig nő, utána már csak kopik."

Megérkezésünk utáni napon már kihajtottak bennünket vasutat építeni az Ural mocsaraiba. A bánásmódra jellemző, hogy egy zászlós fogolytársamat a közelemben lőtt agyon egy orosz kölyök, azért, mert mikor hasmenés kényszere miatt letolta nadrágját, fenéke átlógott az őr által önkényesen kijelölt demarkációs vonalon.

Én magas lázzal megbetegedtem és hetekig önkívületben voltam. Életemet gróf Batthyány Ferikének köszönhetem – akit felcserkelti foglalkoztattak a jakaterinburgi (Szerzdovszk) 531-es upravlénia 3. sz. lágerében – aki nem engedett engem a többi hullá közé kivinni mondván: "hiszen ez még lélegzik"!

Későbbi évek során sorsunk enyhült, hiszen az oroszok is rájöttek, hogy mi épp oly foglyok vagyunk mint ők a saját hazájukban. 1946-ban volt először alkalmam, hogy szüleimet értesítem, hogy életben vagyok.

1947 júliusában szállítottak haza, ez alkalommal emberibb körülmények között, mert a marhavagon ajtókat nem zárták le. Debrecenben, hazámban, a hároméves hadifogságban lerongyolódott áldozatok anyagi gondjait egy csillogó új ezüst 5.- Ft-os átadásával próbálták megoldani.(3)

181 cm magasságom 45 kilójával, volt horthista katonatisztként, kért felvételemet minden munkahelyen elutasították. Egyéb munkát nem kapva, a győri Gabona Raktár elevátora mellett segítettem az uszályokból gabonát kirakni. Szerencsére a velem dolgozó proletárokban volt annyi emberség, hogy felsegítették vállamra a zsákokat, így képes voltam munkahelyemet, megélhetésem egyetlen lehetőségét megtartani.

Később már jobban ment, mert két hasonló korú barátommal építettünk – egy németektől itt hagyott aggregátor motor segítségével – egy fűrészgépet, mellyel favágást vállaltunk.

Viszonylagos jólétünk pünkösdi királyságát 1949. február 2-án a Katona Politikai Osztály (KATPOL) pribékjeinek megjelenése fordította fel, mikor az "államrend megdöntésére irányuló összeesküvés" vádjával, két volt honvédtiszt bajtársammal együtt letartóztattak. Az akkori győri ÁVO épületében, embertelen kínzással történt kihallgatásunk után felszállítottak Budára, a volt Hadik laktanyában elhelyezett Kat-Pol nyomozó különítmények főhadiszállására. Az itt átszenvedett három hónap életem legborzasztóbb korszakát öleli magába. A nagy titkolózás és titkosság ellenére számos régi ismerőssel találkoztam. Ez volt a leghosszabb három hónapja életemnek.

A Margit körüti Katonai Fegyház korlátlan hatalmuktól megrészegeedett szadista kiszolgálói, az ország különböző részeiből gyűjtötték össze istentelen elveiket veszélyeztető áldozataikat, a vérbírák által kiosztott kötél-, vagy golyó általi halálra.

Isten csodálatos kegyelmének tartom, hogy 19-ed magammal áttettek a polgári bíróságra, így már csak az ÁVO megszállottjainak és kiszolgálóinak fenyegetettségében voltunk. A Népbíróság Jónás tanácsa, majd a feljebbviteli bíróságon a Jankó tanács rólta ki ránk börtönítéleteit és kényszermunkára hurcolást, hazafiságunkat meghazudtoló államellenes cselekedetek címén.

Azért néha emberiességgel is találkoztam. Hiszen mikor húgomat behozták velem szembesíteni, megengedték, hogy a zsebembe tehesse a magával hozott szendvicset, amit – a nyomozás alatt gumibottal megnyomorított kezeimmel – képtelen voltam kézbevenni

A szegedi Csillag börtönben letöltött három évi büntetésem után az ÁVH kilátásba helyezte esetleges visszavitelemet és útba indított Győrbe.(4)

Semmim sem volt. Húgom adott menedéket saját hónapos szobájában. Szerencsémre a győri Vagyongyár kovácsműhelyének főosztályvezetője a Margit körüti katonai

gyeházban zárkatársam volt és az ő segítségével lettem kovácmester. Majd megnősültem. A forradalom leverése után a pufajkások megkeresése elől a határon keresztül Ausztriába, Kismartonba menekültem feleségemmel és Katika lányommal, egyetlen vagyonommal.

Mikor kétségtelenné vált, hogy számunkra, börtönviselt katonatisztekre saját hazánkban legfeljebb a munkatáborokban van csak hely, Ughy Béla, volt repülő társam ösztönzésére az U.S.A.-ba kértünk és kaptunk beutazási lehetőséget.

Ez a világon az egyetlen hely, ahol – saját hazámon kívül – amelynek akkori bitorlói földönfutóvá tettek – otthon érezhetem magam. Ez az az ország, amely számomra az itt született polgáraival egyenlő jogokat és lehetőségeket biztosított. Itt született Tamás fiam és a kisebbik lányom, Krisztina.

Magam hosszú évek fáradhatatlan munkájával felépítettem a "Palco Precision, Maschine Co"-t, mely most több, mint 25 éves sikeres fennállása után fiamnak Gótz Tamásnak vezetése alatt tovább gazdagítja a cég hírnevét. Megrendelőink között autógyárak, hagyományos és nukleáris erőművek és még sok más nemzetközi vállalkozás szerepel.

Én magam 1975-ben újra kifényesítettem régi aranyasomat és megszereztem az itteni magán repülőgép-vezetési engedélyt és egészen az utolsó évekig adóztam életem vezető fonalának, a repülésnek.

Van négy csodálatos unokám és egy igazi segítőtársa életemnek.

Nyugdíjba vonultam. Időm legnagyobb részét emlékeim csokorbafozásával töltöm. Ha néha szükség van rá, Tamás fiamat bokros teendőiben segítem ki. Tavasszal várom a nyarat, hogy hazalátogathassak szeretett hazámba. Ősz felé, alig várom, hogy újra láthassam családomat és itthonomat.

Szeretném a világgal tudatni, hogy boldogan éltem és most is boldog vagyok ! Hálát adok a jó Istennek, hogy mindig megadta "az állapothoz való kegyelmet"!

Gótz Pál

Megjegyzések:

(1) Porlasztójuk befagyott. Motor leállt. Leszálláskor a dombos terepen átvágódtak. Pali eszméletét veszítette. Pati Miki húzta ki a gép alól. Súlyos agyrázkódással és kulcscsonttöréssel Inokai szds. úr intézkedésére a győri kórházba vitték. Onnan 1944. július 8-án jött ki. Veszprémbe vonult be a Rep. tér psághoz és ott Eleőd Attilával volt együtt. Átélték Veszprém bombázását is, és Attilával a hatástalanított bombákból trinitrotoluolt szereltek ki, és nagy tűzijátékot rendeztek. Pali egy hatástalanított bombát vonaton is hazavitt Győrbe, nagy izgalmat keltve az utasok között.

Augusztus második hetében Szentkirályszabadjára vonult be. Avatás a Bólyain. Kimenési tilalom, Pali, ennek ellenére kilógott. Visszajövet Lasztóczi János szds. úrral találkozott. Most is ordibált vele, s ígérte, hogy lecsukatja. Persze ez nagyon felelőtlen kijelentés volt reggeli 4 órakor, mert a 6 órás ébresztővel gyakorlatilag a szds.úr minden hatásköre vele kapcsolatban megszűnt.

(2) Szeptember 1-jén.

(3) 1947. 07. 17-én.

(4) 1949. 02. 02–1952. 02. 03=72 hónap

Egy "szerkesztői" megjegyzést még engedjete Palival még diákkorunkból ismertük egymást. Pali annyira szerette édesapámékat, hogy Győrből egy alkalommal kerékpárral mint akadémikus elment meglátogatni őket a Győrtől 40 km-re levő Rédére. Nagy család voltunk mi az Akadémián... (A szerkesztő)

1922. 11. 11-én születtem Désen. Négy elemi és négy alsókereskedelmi után nem vettek fel az állami gimnáziumba s mivel nem akartunk románná válni, Kolozsvárra költöztünk, hogy magyar kereskedelmiben végezhessek. 1940-ben tett érettségi után a Bolyai Egyetem közgazdasági karát végeztem.

A Futuránál helyezkedtem el addig, amíg 1942-ben Debrecenbe be nem hívtak repülőképzésre a HMNRA-hoz.

Szombathelyen a Repülő Akadémia I. évfolyamán a C osztályba kerültem. Szendrei Gidára, Szabó Jancsira (Céklára), és Gullay Miskára emlékezem. Az Oskó szd-nál repültem, oktatóm Aradón Békássy Antal szds. úr, (Tóni bácsi), az akadémikus század parancsnoka volt.

A második évfolyam elméleti kiképzése előtt Debrecenben Weihével, egy pár felszállást Caproni 135-sel repültem, utána Tapolcára kerültem Sölyom kiképzésre. Héjával Veszprémben repültem.

Műszerrepülő kiképzésem után Acsádról Székesfehérvárra, onnan vissza Kenyeribe lövészetre, majd vissza, vadásziskolára küldtek. Egy pár start után Fehérvárról Gothába, ott Me-109-es kiképzést kaptunk és marhavagonban száguldottunk haza a Pumákhoz 1945 márciusában.

Itthon az I.o-hoz osztottak be és először gyakorló repüléseket végeztünk, majd három földi célok elleni bevetés után, hol teherautón, hol vonaton települtünk – mi fiatalok – Nyugat felé. Fogságbaesés előtt Pockingba költöztünk.

Itt tudtam meg, hogy Magyarország megígérte, hogy Berkesy Marcival együtt kiadnak a románoknak. Nagyon kevés angol tudással tolmács lettem az US.táborparancsnokságon Szendrei Pópával és Endródi Mózsival. Innen, mint szerelvénykísérő többször hazamentem.

1946 januárjában vettem feleségül – a mai napig meg nem bánva – Csallány Mártát, aki a soprani Zrínyi lánynevelő intézetben 1944-ben érettségizett.

1946-1949 között Irányi századdal tábor őrzésre beálltam francia GAE katonának, mely a francia hds. egy – főleg őrszolgálatot adó – segédalakulata volt. Ezután Karácsonyi hdgy- gyal és két öccsével a Fekete-erdőben favágók lettünk. Eközben született első kislányunk, Katalin és második lányunk Anikó, közvetlen az USA-ba való indulásunk előtt.

1949 októberében érkeztünk ki az USA-ba. Először feleségem nagybátyjánál laktunk. Önálló akartam lenni és tehenész (fejő) lettem.

Tíz év következett: gyárimunka, kertészkedés, budimosás. Ekkor már elhatároztam, hogy diplomát szerzek. Allandóan két munkahelyem volt egyszerre. Az egyikből éltünk, a másik keresetet az egyetem elvégzésére gyűjtöttük. Megérkezett Zsuzsa lányunk.

1960-68-ig esti egyetemre jártam, mellette nappal vagy éjjel dolgoztam, mert enni azért kellett. Szerencse, hogy Mártám soha nem jajongott a jobblét után, ezért sikerült a BS-t (négy éves egyetemi diploma) kitiüntetéssel a Rider Egyetemen (NJ) megszereznem és nem is nagyon koplalva. Közben megszületett kis Mártánk, Zsóánk s végül Gyurink.

Egyetemi képesítéseim alapján a princetoni egyetem újonnan felállított számítógép osztályán kaptam állást. Rövidesen megbíztak az egész egyetem pénzügyi- és tőkekezelésének stb. nyilvántartásának automatizálásával. Egyedül kezdtem és a 24 év alatt osztályom létszáma 28 főre növekedett. A mintegy 30 millió dollár értékű számítógép központ segítségével ezt a megbízást teljesítettem és befejeztem.

Az 1970-es években már tisztességesen kerestem s így Mártától átvettem az esti gyerekajnázást, hogy ő is elvégezhesse az egyetemet, melyet négy év alatt kitiüntetéssel el is végzett. Mikor összes gyerekünknél önálló életet kezdett, Márta az Állami Nyugdíj Intézetnél kapott állást.

1988-ban mentem nyugdíjba, mint a princetoni egyetem pénzügyi részlege számítógép központjának igazgatója. Márta 1989-ben ment nyugdíjba.

Mind a hat gyerekünk egyetemet végzett. 12 unokánk van. Nem panaszkodom senkire és semmire. Kintlétem óta napi 12–15 óránál kevesebbet soha nem dolgoztam. Erre senki nem kötelezett, én akartam, hogy mindegyikünk egyetemet végezzen. Ez egy vagyona, sok munkába került. Sokszor szegyenkeztem, hogy míg mi itt szabadon élünk, otthon a legtöbb becsületes magyar fogságba, börtönbe került és ott is fejezte be életét. Mi viszont akárhol voltunk, mindig mindenki tudta, hogy magyarok vagyunk és soha szégyent nem hoztunk kis hazánkra, Magyarországra! Soha!

Most nyugdíjban, hogy életem nagy hajráját kipihenjem, nem sokat csinállok. Nagypáskodom és öreg ketyegőmet ajánrozom. Néha kis, 5 m-es vitorlásommal ki-kimegyek a tengerre és elgatyázom a napot. A főzést is átvettem Mártától. Raboskodott szegény feje a nagy családdal eleget. Egymásra vigyázunk. Korunkhoz képest jól megvagyunk, reméljük, a hetvenéves találkozót is megérjük. (1)

Graffy György

(1) Megérik bizonyosan, de Gyurkát orvosai valami szív zavar miatt lebeszélték az utazásról, így nem találkozhatunk sem vele, sem Sopronban, a tisztai leánynevelő intézetben végzett feleségével Mártával. Szívünkben sajnáljuk.

Két jellemzőt: - Gyurka jól boxolt. Bakó Pistával - akivel egy súlycsoportban voltak (akár mint Cseh Karsai és Gáspár Bibi) több alkalommal bemutatót tartottak.

- Gyurka halálosan becsületes fiú volt. Nyárady Lajos szds. úrnak egy feljegyzési füzet volt, melybe a növendékek előmenetelét jegyezte be jó és rossz pontokat adva. Egy alkalommal Szendrey Gida kezelésbe vette ezt a füzetet és barátainak jó pontokat adott. Mikor Gyurka ezt észrevette, nagyon nekitámadt barátjának, egyrészt mert beestelenségnek tartotta tevékenységét, másrészt mert Nyárady a jó pontok miatt többet hisz a növendékéről, mint amit ér. Gida Gyurkával még Debrecenben a repülő alpnál kötött barátságát ápolva – amikor is kegyetlenül összeverekedtek – az Egyesült Államokban is felkereste és látta hat gyermekét és Gyurka nővérének temetésén is résztvett. (A szerkesztő)

GULLAY MIHÁLY ht. hdgy.

Hódmezővásárhelyen 1924. augusztus 22-én születtem. Odaváló egész rokonságom, 1925-ben csak mi költözködtünk Szentesre, húgom már itt is született és a Horváth Mihály gimnáziumot én már itt fejeztem be.

Szentesen vitorlázó A,B,C(?) vizsgát tettem, a Repülő Alapot Algyón végeztem. Karpaszományosként vonultam be Szombathelyre a D osztályba, ahol az I. évfolyamot a rangsor közepén végeztem, ezért átvettek aks-nak és a II. évfolyamot már, mint akadémikus végeztem és avattak repülőhadnagynak 1944. augusztus 20-án.

Kiképzésem során Debrecenben voltam Weihe-, majd Tapolcán Súlyom-, Kenyeriben Héja-, Acsádon műszerrepülő-kiképzésen.

A kitelepülő műszerkiképző század második csoportjával február 4-én indultunk Vátról Drávai Palival és Huszti szkv. rádióssal, Szijj Lajos fhdy. úr kötelékében. Négy gépnek kellett volna indulni, de Szikszai Pistáék visszamaradtak. Induláskor nagyon jó időnk volt. Vezérgépünk egyik motorja meghibásodott, le kellett Wiener Neustadtban szálljunk. Onnan a rossz idő miatt, pár nap után Brünnbe, majd Drezdába repültünk. Drezdából Kolberg helyett az új irány Weissewarte bei Tangerhütte. Közben Gothában meglátogattuk vadász barátainkat, majd egy légiriadó miatt egy német rejtett

éjjeli-vadász reptéren való leszállás után szerencsésen megérkeztünk Weisewarteba. Ez volt az utolsó repülésem a M.Kir. Légierő kötelékében.

1945. húsvétkor estünk amerikai hadifogságba. Burgstahl, Hannover, Bielefeld tenispálya, Rymen, onnan vasúttal Cherbourg és aug. 20-án értünk Mailley de Camp-ba.

Október 31-én érkeztünk haza Weingärtner Jancsival és Kovács Fecóval. Halottak napján otthon voltam.

1948, 1950, 1954, 1957-59-ig még vitorlázhattam Szentesen, 1960-ban Kiskunfélegyházán Miklóssy Sanyinál repülhettem, mert Szentesen megszüntették a repteret.

Itthon 1950-ig apámmal dolgoztam, aki szállítási vállalkozó volt. Ekkor alakították meg a BELSPED-et, forgalomirányító lettem. Megszereztem a hivatásos gk.vez.jogosítványt és amikor 1952-ben kirúgtak, a Közüti Gépellátó Vállalatnál tehergépkocsi vezetőként helyezkedtem el.

1949-ben nősültem. Gyermekeim: Mihály 1952-ben, Edit 1956-ban születtek.

Próbáltam beiratkozni főiskolára, de a helyi hatalmasságok ezt mindig megakadályozták.

1957-ben lefokoztak. 1960 után, vidéki munkahelyem lévén, le kellett mondjak a repülésről.

1962-ben, hívásukra, a helyi Tsz műszaki vezetője lettem. Itt dolgoztam nyugdíjbamenetelemig.

A repülés helyett, mikor távortartottak a reptértől a szentesi csapat vízipóló kapusaként igyekeztem kapunk "tisztaságát" megőrizni.

A HM Rehabilitációs Bizottsága javaslatára 1993. december hónapban a honvédelmi miniszter visszaadta rendfokozatomat és századossá léptetett elő.

1993-ban, miután újra megépítettük és felavattuk szentesi repülőterünket, sikerült 24 órát ismét Szentesen repülnöm. Nagyon jólesett. Most télen agyamat csikorgatom a fiatalok elméleti oktatásával. Várjuk a tavaszt, mert vár a repülés, új repülőterünk.

Hálát adok az Égnek, hogy ezt megtehetem.

Gullay Mihály

IMECS JÓZSEF ht. hdgy.

Cegléden 1923-ban születtem. Édesapám csendőr alhadnagyként 1932-ben ment nyugdíjba és 1936-ban meghalt. Őt testvérem volt; négy fiú, egy lány. Legidősebb bátyám Kristoforovkán 1941. aug.15-én mint ht.kerékpáros hdgy. esett el. Signum Laudis-t és a Lovagkeresztet kapta meg.

Középső bátyám is, mint t.zls. másfél évig volt a fronton, akit ugyancsak Signum Laudis-sal és II. o. Vaskereszttel tüntettek ki.

Harmadik bátyám a balatoni harcokban, mint t.zls. esett el.

Én a ceglédi Kossuth Reálgimnáziumban érettségiztem és utána közvetlenül a kassai Nemzeti Alaphoz, majd Szombathelyre a Repülő Akadémiára vonultam be. A másodévet Veszprémben végeztem el.

Taszáron, Tapolcán Súlyom, Kenyeriben Héja kiképzést, Szegeden és Acsádon műszerrepülő kiképzést kaptam.

1944. nov. 4-én vezényeltek Székesfehérvárra a Me-109-es átképzésre. Innen alakulatunk Gothába települt át. Gothából 1945. március 1-én érkeztem vissza. A Légierők Parancsnokságán Sárváron Schneider szds. egy összeszedett század élén a Rábavonalra küldött egy négykilométeres szakasz védelmére(!), minden komolyabb

fegyver nélkül. Tíz nap után egy rep. műszaki fhdgy. váltott fel, hozva a Tapolcára szóló áthelyezési parancsot. Mikorra Tapolcára érkeztem, a repülőtéren egyetlen egy gép sem volt, menekült mindenki, német és magyar egyaránt.

A kapott parancs szerint Rumban rendelték el gyülekezőt. Én egy oldalkocsis motorkerékpár utasaként Sopronba jutottam fel, de már Rumba menni nem tudtunk. Sopronban az 1/2 esatarepülő osztály parancsnokánál, Herder László alezredesnél jelentkeztem, aki azonnal szakaszparancsnoknak osztott be. 1945. március 31-én az osztály kötelékében léptem át a határt Ágfalvánál. Pockingba kellett volna menjünk, de egy SS szakasszal nézeteltérésünk támadt és ezért Aschachban táboroztunk le. Itt estünk amerikai fogságba.

1945. október 15-én jöttem a táborból haza. 1946. augusztus 31-ig létszámfeletti állományban tartottak, majd az 5000/1946-os rendelettel elbocsátottak.

1947. szeptember 9-ig alkalmi munkából éltem. Ekkor az Állami Építészeti Hivatalnál, mint bűjtatott adminisztrátor helyezkedtem el, majd művezető lettem.

1950. január 1-jén a megalakuló Útfenntartó Nemzeti Vállalathoz kerültem, mint munkavezető, majd a Műegyetem elvégzése után, építésvezetőként dolgoztam 1970-ig.

1953-ban nősültem, egy kis lányunk született 1954-ben.

1959-ben lefokoztak, t. hdgy-i rendfokozatomat elvették, honvéd lettem.

1970-ben áthelyezéssel a KPM közúti igazgatóságához mentem, ahol 1983-ig, mint szakaszmérnök dolgoztam nyugdíjazásomig.

Feleségem 1987-ben halt meg. Két unokám van.

Azóta Budakeszin levő telkemet művelem.

1993 novemberében rehabilitáltak, rendfokozatomat visszakaptam és a honvédelmi miniszter úr főhadnaggyá léptetett elő.

Imezs József

KÁRPÁTVÖLGYI ISTVÁN ht. hdgy.

Életrajzát elmondása alapján, melyet jól, rosszul hallottam, leírtam és egy levélben címére elküldtem. Kérve: ..."hogy a mellékelten leírt életrajzodat, szíveskedjél átolvasni, kijavítani kedvedre és hozzájárulni annak közléséhez."

Pista emberi jogaira hivatkozva a közlést nem engedélyezte, ő tudja, miért..."ha nem, hát nem. Harag nincs, így csak ott voltál változatlanul életrajz nélkül".

Nagyon szívesen van és jár közben. Mi is voltunk náluk, utána tanyáján, jól éreztük magunkat. (A szerkesztő)

KONTRASZTI ENDRE ht. hdgy.

Az évszázad 23. évében Szegeden születtem.

Családom Veronából, iparos családként települt át Magyarországra, Mária Terézia uralkodásának ötödik évében.

Középiskoláimat a szegedi piarista atyák gimnáziumában végeztem, apám századeleji, majd bátyám nyomdokain jeles, gyakran kiváló eredménnyel.

Tizenhat évesen megpályáztam az olasz polgári tengerhajózási tisztképző akadémiát Bariban. Válaszukban közölték, hogy Mussolini iskolájukat katonai célra foglalta le, de egy éven belül Róma közelében új épületben kezdenek és érettségim után felvételre várnak. Nem így történt.

Az iskolapadból 1942 nyarán vonultam be a ferihegyi repülőtér BESZKÁRT motoros kiképző keretéhez, ahol a BSE keretével együtt 62 növendék repült, s közöttük ez első egyedülrepülő én lehettem.

Persze ennek előzménye az volt, hogy tizennégy éves korom óta Szeged-Algyőn vitorláztam, A-B-C vizsgák, motorvontatásos tanfolyam, Walter Tibor, Guelmino Ottó és Tóth Matyi oktatása életre szóló útravalót adott.

A Repülő Akadémia padjai után az 1942. aug. 20-i avatás után a harci repülők aranyasával, repülő hadnagyi rendfokozattal kerültem ki az alakulatokhoz.

Szegeden a Műszerrepülő század kiképzése alatt, a Jugoszláviából visszavonuló német egységek löszervonatait telibetaláló Liberátor egységek szőnyegbombázásakor Szeged vasúti pályaudvarán, mind a négy végtagomon súlyos szilánksérüléssel, három csonttöréssel, csonkolásos kézsebbel, artéria szakadással, állkapocstöréses fejszilánkkal, súlyos légnyomással sebesültem meg. - Szerencsémre a bombakráter széle csak derekig temetett be.

Szeged, Székesfehérvár, Kaposvár hadikórháza után Szombathelyre kerültem, ahol a Puma vadászrezd két sebesült pilótája, Tobak Tibor és Kiss László hadnagyk, az előző évfolyamokból, lettek szobatársaim. - A mellettünk levő szobában Debrődy György fhdy., a Puma ezred egyik ásza feküdt, medencecsontjában egy 30 mm-es gépágyú ütötte lyukkal.

A front közeléből a 101-es hadikórház vonat Friedrichsbrunn am Harz-ba szállított bennünket, majd Osterrodeba tifusz karanténba kerültünk. Mindhárman megszöktünk, hogy újra repülhessünk, de a német katonai rendészet elfogott bennünket és a grafenwöhri katonai gyűjtőtáborban, a magyar Kossuth SS hadosztályba soroztak, ahonnan egy nagy doboz simphonia segítségével sikerült haza kerülnöm.

Itthon kézsérülésem miatt Messerschmittel nem engedtek repülni, így a 102-es csatarepülőkhöz, majd gép- illetve emberhiány miatt géppuskás szakaszparancsnokként utóvédharcokban vettem részt a Szombathely-Egyházásradóc-Sorokpolány arcvonalon.

Ausztriában gyalogosan menetelve húsvét után elértem alakulatomat és Lévy Győző parancsnoksága alatt Eferdingben még volt reményem Focke-Wulf 190-essel repülnöm a Puma vadász ezreddel egy repülőtéren. Velük azonos sorssal fejeztem be a II. világháborút és velük együtt mentünk át teherautóinkon csaknem teljes felszerelésünkkel a pockingi gyűjtőtáborba.

Innen hamis papírokkal Bátorfi Jancsival és Farkas Karcsival megszöktünk és félig éhenhalva 1945. szept. 21-én angol-francia-amerikai-orosz zónákon tolvajokkal és csempészekkel átszökve, végül egy orosz járőrt cigarettával lekenyerezve léptük át a magyar határt.

Illegális hazatérésünk bújkálással kezdődött, végül katonai és polgári igazoltatás után szélnek eresztettek. Az első évet mezőgazdasági munkával töltöttem, kemény fizikai munka iskolát kijárva, majd még keményebb évek következtek. Víz-fűtésszerelő szakmában segédlevelet szereztem, hegesztő tanfolyamot végezve jól kereső szakmunkássá váltam.

Közben két év jogot tanultam és két év zeneművészeti főiskolát végeztem és újra érettségiztem a Szabó Ilonka úti Épületgépészeti Technikumban.

Nyolcéves szerelési múlt és három jó fölvételi után 1956 után beengedtek a Műegyetem kapuján és onnan okleveles gépészmérnökként kerültem ki. Résztvettem Dunaújváros, Kazincbarcika, Ózd, Diósgyőr, Budapest nagy ipari telepeinek tervezésében, építésében.

Németből, angolból nyelvvizsgát téve, Belgrádban, Brünbnben, Drezdában gyárat, szállodákat és lakásokat építettem. Hároméves jávai kiküldetésem a Szukarnó-Szukartó puccs akadályozta meg.

1982-ben vállalati főmérnökként mentem nyugdíjba. Azóta is tevékenykedem, dolgozom és élek.

Első feleségem meghalt. Tőle egy lányom van. Jelenleg második feleségemmel élek kiegyensúlyozott házasságban.

Kontraszti Endre ht. hdgy.

KOVÁCS FERENC t. zls.

Fecó barátunk életrajzot kérő három levelemre nem válaszolt. 1945-ben a műszerrepülő századdal volt Kolbergben és Weissewartban.

1946-ban igazolták. Együtt dolgozott Szakács Karesival és Bátorfi Jancsival a győri Vagon és Gépgyárban, és együtt repültek a gyári klubban, mint oktatók és vontattak a Levente 2-vel. A Győr-2 szerkesztésében és kivitelezésében is együtt vettek részt.

Mindhárman úgy voltak elkönyvelve, mint behívott katonák – pedig csak Fecó volt ilyen – és soha nem beszéltek arról, hogy hivatásos tisztek lettek volna, de mindenki tudta róluk.

Fecót Budaörsön 1949-50-ben Bánhidi Tóni bácsi több alkalommal is ellenőrizte.

Bátorfi Jancsitol tudjuk, hogy egyik szeme már 56 előtt is rossz volt, a közepén volt egy fekete folt és csak a két szélén látott valamit. Rep. orvosi vizsgára mindig Ócsó ment el helyette Győrben, egy öreg orvoshoz. - Üljön le! Név? - Kovács! - Vitorlázó repülő? - Igen! - Panasz? - Nincs! - Olvassa a szöveget jobb, majd bal szemmel.... Nagyon jó! Kész.

Hát ez így ment és egy hónappal később Butor ment orvosi vizsgára, de az öreg doki nem vett észre semmit. Így repült Feri 56-ig. 56 után, meg úgy tudom már nem repült.

Én ezt nem tudtam és hiányoltam korábban gyakori, mostanában elmaradó leveleit. Hát sajnós ez az oka.

Két alkalommal is voltam Győrben, kerestem, mert ha ott voltam, mindig megkerestem, hisz első győri találkozásunkat is náluk tartottuk, de most már két alkalommal sem volt otthon. Kedves feleségével, jóban rosszban hűséges társával találkoztam.

Fecókám, legyen erőd és türelmed Neked és környezetednek ezt a - élesszemű pilótának rettenetes - hiányt elviselhetővé tenni. Ha arra járunk, mindenkor felkeresünk.

Tudjuk, hogy lélekben velünk vagy és nagyon sajnáljuk, hogy nem lehetsz közöttünk.

(A szerkesztő)

KOVÁCS GÁBOR ht. hdgy.

Sarkadon, 1923. április 11-én születtem. Debrecenben a református tanítóképzőben végeztem és 1942-ben tettem képesítő vizsgát.

A Repülő Alapot Kassán végeztem. Az Akadémia első évében karpaszományos voltam a B osztályban, a második évben vettek át akadémikusnak. Szombathelyen Keller Pamacs (Ézsau), Endrődi Mózsi és Nádor Ferike voltak szobatársaim.

A második évet Taszáron Sólalom kiképzéssel kezdtem, ahonnan Veszprémbe vonultunk be.

Itt Csegezy őrnagy úr parancsnoksága alatt szolgáltam. Jól éreztem magam barátaim körében, később a gyakorlati kiképzés alatt Forival csaknem minden nap bementünk a városba.

Taszáron, Tapolcán, – itt ért a német megszállás március 19-én – majd Veszprémbe fejeztem be a Sólalomot és repültem Héjával. Avatás után hadnagyként még néhány hétig Szegeden voltam, majd Acsádon műszerrepülő kiképzésben részesültem.

Acsád után Kenyeriben lövészeten vettem részt, majd Székesfehérvárra mentünk. A németországi Gothában kaptam a 109-es átképzést.

Gothából március végén, az első csoporttal jöttem haza és a Pumákat Szombathelyen értem utol. A 4. Füleki szd-ba osztottak be, de már csak gépeket repültem vissza Wiener Neustadtba, később Tullnba. Az ezred osztályra csökkentésekor előbb Weihével szerelőket vittem át Eferdingbe, majd mint létszámfelettit Pockingba küldtek.

Itt keresett fel bennünket Lévay György szds. azzal, hogy nem akarunk-e a 102-es csatarepülő osztályhoz csatlakozni. Akartunk. Többedmagammal így kerültem vissza újra a "Duna menti kastélyba" (Eferdingbe), ahol másnap már nagyban tanultuk a FW 190-es leírását, amikor gépparkunkat az amerikai vadászok szétlőtték.

Amerikai fogságba esve, ismét visszavitték Pockingba.

Pockingból Plattlingen, Pidingen, Durachon keresztül Bad Wörishofenben kötöttem ki 1948-ban. Itt lettem a "Hungária" c. hetilap munkatársa és itt is nősültem meg 1949-ben. 1951-ben vándoroltunk ki az Egyesült Államokba és Detroitban telepedtem le, ahol egy magyar nyomdában 11 évig dolgoztam, mint nyomdász. Bendy Kálmánnal, egyetlen ott élő évfolyamtársammal, gyakran találkoztunk.

1962-ben beiratkoztam a Western Michigan Egyetem könyvtáros szakára és 1963-ban megszereztem a "master" fokozatot.

A coloradoi greeleyi University of Northern Colorado-nál kaptam állást és 1963 óta itt élünk. Innen mentem nyugdíjba 1986-ban.

Első feleségem 1977-ben meghalt. Jelenlegi feleségemmel 1980-ban, egy magyarországi utam során ismerkedtem meg. 1971-ben, 1980-ban, 1983-ban és 1987-ben jártam Magyarországon és egyik alkalommal találkoztam Nádor Ferikével, mint Malév tisztviselővel.

Az "Emlékek útját járva" c. könyvet megjelenése után azonnal megvettem, a "Magyar Szárnyak"-nak is hosszú évekig előfizetője voltam. Ebből értesültem 1989-ben arról, hogy egy repülő találkozón Kanadában a "felakasztott" Fori is megjelent. A szerkesztőn keresztül azonnal felvettem vele a kapcsolatot és azóta állandó összeköttetésben vagyunk, sőt az utolsó három évben már több évfolyamtársammal együtt mini-évfolyamtalálkozót is rendezünk Floridában.

Tobak könyvét is megszereztem, melyet nagy élvezettel olvastam, mint volt Pumás.

Remélem sikerül a még életben levő volt évfolyamtársaimmal is mielőbb találkoznom.

Kovács Gábor

KOVÁTS JÁNOS ht. hdgy.

Jancsi 1920 novemberében született Sopronban. Édesanyja János ikertestvére születésekor meghalt. Apja Kováts János irodai segéd tiszt, három évvel később 1923. 01. 04-én halt meg. Árvaként nagybátyja felesége ö. Horváth Jánosné nevelte. A soproni kereskedelmi iskolában érettségizett.

Szegeden az 50 órás műszerrepülők közül legkésőbb kezdte el kiképzését. 1944. október 15-én került a Romboló Kiképző Kerethez Imelyre, majd Vágfarkasdra, ahol november 22-én FW 58-al történt leszállása után német őrm. oktatójával összeszólalkozott. Visszaküldték csapattestéhez a Rep. Akadémiára Szentkirályszabadjára. Ott találkozott Rónay Kálmival. Lasztóczy szds. és Orsovay fhdgy. elküldték őket a légierők parancsnokságára azzal, hogy kérjenek beosztást. Kőszeg, Szombathely, Körmend után végül Csákánydoroszlón találták meg, és szakasz pk.-i beosztást kaptak a le. őrzészlőalj nehéz fegyver szakaszánál. 1945. jan. 13-án kapták

meg áthelyezési parancsukat a 102/3 csatarepülő századhoz Sopronba. Annyira siettek, hogy a búcsúvacsorát is otthagyták örömeikben.

Sopronban a 102.(Lévay) csatarepülő osztály 3. szd-nál, Horváth Kálmán szds.szdz.pk-nál (Koko) jelentkeztek (aki később a Le. főmérnöke lett és akit koncepciós pumas perben ítélték el), e.ti-je Kaszás Imre fhdgy. volt. Együtt volt Thoroczky Oszwalddal és Rónay Kálmánnal, Eleőd Attilával és Bereznay Mihály szkv-vel.

Az alakulatnak 4-5 Fw-190-cse, 2 Ju-86-a és 1-2 Bückere volt, (mások szerint nem volt). Elhelyezésük a Bécsi domb felett levő, ma romos "Hubertus" vadászlakban volt. Kováts Jancsi 1945. 02. 07-én utolsó Bückerral végzett műrepülése után a gépet leszálláskor összetörte. Rónay Kálmán került volna sorra, de így elmaradt repülése.

Sopront az amerikaiak 1944. 12. 6. és 18-án, 02. 12-én és 03. 04-én, a szovjetek 03. 28, 29, és 30-án bombázták.

Jancsi édesanyjával együtt, Sopron március 4-i szovjet bombázásakor a Kőfaragó tér 7. sz. ház pincéjében sebesült meg a pince beomlása miatt. Édesanyja meghalt (Rónay Kálmán közlése), Jánost medencetöréssel és belső vérzéssel vitték kórházba, gerince is megsérült. Ezen a napon volt Rónay Kálmán ebédre hivatalos Kováts Jancsiékhoz. Szerencséjére a nagy légiriadó miatt nem jutott ki Hozzájuk. Így maradt életben.

A kórházban Kálmán és Bereznay meglátogatták. Később felgyógyult, mert Kálmán találkozott vele, amikor már a SOTEX-nél dolgozott. Azóta több alkalommal kereste. Én is a múzeumban, Németh Alajos bencés atyánál, akinek a bombázások áldozatairól írt kéziratát is láttam. Nem tudtak róla. Jancsinak nyomaveszett.

János startkönyvét 1945-ben a vele Sopronban együtt szolgáló békéscsabai, Bereznay Mihály t. szkr. küldte el részemre, Jancsit ő nem találta sem Sopronban, sem Győrben. A többi adatokat Rónay Kálmán, és a Győr-Sopron megyei levéltár igazgatója bocsátotta rendelkezésemre.

A 102/3 csatarepülő század földi részlegének története Eleőd Attila - aki sebesüléséből felgyógyultan ugyancsak itt szolgált -, a később történtek: Kontraszti Bandi és Berkesy Marci életrajzában található. (A szerkesztő)

LASSÚ BÉLA t.zls.

1923. szept. 19-én Karácsondon születtem. Középiskoláimat a gyöngyösi Koháry István gimnáziumban végeztem és ott is érettségiztem 1941-ben. Repülőmérnök szerettem volna lenni, így érettségi után a Repülő Akadémiára kértem magam, mert akkor csak ott lehetett erre a hivatásra elméleti és gyakorlati kiképzést kapni. A felvételi vizsgán megfeleltam és vártam behívásomat. Közben az egyik nagybátyám révén bejutottam a Csepel szigeten épülő "dunai repülőgépgyár"-ba (Messerschmitt fiókvállalat) mint tanonc, az 1. sz. szerszámgépüzembe.

1942 nyarán megjött a behívóm a kassai Rep. Alaphoz. Onnan bevonultam a Repülő Akadémiára, amit 1944. augusztus 20-án fejeztem be, mint tartalékos repülőtiszt, zászlósi rendfokozatban.

Ekkor már nagy hiány volt pilótákban a légierőknél és beosztottak a 101-es (Puma) vadászrezedhez. Előzőleg kiküldtek Németországba, Gothába a 2. vadászátképző csoporttal a Messerschmitt 109 G (Gusztáv) gyakorlati kiképzésére. Onnan 1945 elején vonultunk be az ezredhez, mely a nagy szovjet előretörés miatt visszavonulásban volt. Én az ezredet Wiener-Neustadtban értem utol, de ki sem pakoltunk, mentünk tovább Tullnba.

Már óriási légifőlény volt a szövetségeseink részéről, úgyhogy csak alacsony támadásokra volt bevetés az oroszok betörésének megakadályozására.

Az egyik bevetés után már nem tudtunk Tulnban leszállni, mert az orosz tankok körülvették és lőtték a repülőteret. Mentünk, repültünk, akinek még volt gépe Linzbe, onnan egy szükség repülőterre Eferdingbe. Innen már csak szórványos bevetések voltak, mert Heppes Aladár alez. parancsnokunk nem látta értelmét a további áldozatoknak.

Néhány hét múlva elérték bennünket az amerikai földi alakulatok és amerikai fogságba kerülünk. Először a welsi gyűjtőtáborba, majd onnan néhány hónap után szabadon engedtek bennünket. Lehetett választani a hazajövetel és a kintmaradás között.

Néhány hazaruccanás után úgy döntöttem, hogy jobb lesz a szabad nyugatra menni, mint a szibériai paradicsomban elorsvadni. Így kezembe vettem a vándorbotot és elindultam nyugatnak az emigráció rögös útjain.

Ausztria, Német-, Franciaország után az európai araszolást Spanyolországban fejeztem be, és egy év ott-tartózkodás után megkaptam az I.R.O-tól a bevándorlási engedélyt Argentínába.

Sok illúzióval szálltam hajóra Bilbaoban, hogy átszeljem az Atlanti-óceánt és megismerjem az ígéret földjét Amerikát. Valóban nem csalódtam, mikor a hajóról leléptem a világ egyik legszebb és leggazdagabb országának földjére. Végre távol a háborús emlékektől, a rombolástól, az öldökléstől, elkezdtem egy új életet, egy fantáziába illő szabad országban. Sajnos nem sokáig tartott az öröm, mert néhány év múlva rá kellett jönnöm egy új és szomorú tapasztalatra, ami végigkísérte és rányomta bélyegét további emigráns életemre. Mondhatom ez jellemezte, és ez volt a szelleme a huszadik századnak

Nem szükséges világháború és idegen csapatok megszállása ahhoz, hogy egy ország teljesen tönkremenjen. Elég egy pár elmebeteg politikus és forradalmár, akik kihasználják az emberi tudatlanságot, ügyes politizálással és demagógiával magukhoz ragadják a hatalmat, hogy rövid idő alatt sorba tönkretegyék a világ leggazdagabb országait, mint ezt Argentína, Venezuela, Mexicó, Chile, Uruguay, stb. tették. Ebbe a csapdába mindannyian beleestek, és drágán fizették meg tudatlanságukat. A játéknak sajnos még most sincs vége, mert a fő méregkeverő Castró, még mindig az orránál fogva vezeti a világot.

Argentína, Venezuela, az Egyesült Államok után végül Mexikó váltak rövidebb-hosszabb ideig otthonommá.

Mexikóban nősültem meg először, és valószínűleg utoljára 41 éves koromban. Feleségem mexikói nő, akiről csak jót lehet mondani, mert csupa szív, csupa jóság és szeretet. Sajnos, (vagy ki tudja?) utódaink nincsenek, de van 12 keresztyerekünk a nagy világban szétszórva, feleségem családja is népes, így eseményekben nincs hiány.

Foglalkozásomat illetően eladónak titulálom magam, mert eredeti hivatásomról még Argentínában le kellett mondanom. Vándorlásom alatt fegyver és kábítószeren kívül mindennel foglalkoztam. Milliomos nem lettem, de gazdag vagyok tapasztalatokban és emberismeretben. Elvégeztem az élet magas iskoláját! Nem bántam meg.

Ma még Mexiko városában élek, de ki tudja mit hoz a holnap, mert nincs már ezen a megbolondult földgolyón egy talpalatnyi föld, ahol nyugodtan lehetne élni.

Lassú Béla

LENGYEL JÓZSEF ht. hdgy.:

1924. június 12-én születtem Bogyiszlón, Tolna megyében, ahol apám főjegyző volt. Bogyiszló kb. ötezer lelkes nagyközség, a Nagy-Duna-Sió csatorna és Holt-Duna által körülvéve, egy nagy sziget közepén. Lakossága tiszta magyar, gazdag, földművelésből, állattenyésztésből élt. – Itt töltöttem gondtalan fiatalságom boldog éveit. Óvodától kezdve, elemi iskoláimat ezen a szigeten fekvő szép községben végeztem.

Családi életünk apám szigorú, igazságos vezetésével, anyám aggódó segítőkészségével, mindig harmonikus szeretetben folyt. Két idősebb nővérem, Cecília és Irén születését hat év késéssel követtem, így lettem a kedvenc kis Bizsu, akin néha túlzásba vitt szeretetüket gyakorolták. (Ennek nyomaait ma is viselem egy fejrejtés következményeként.)

Baráti köröm parasztfiúkból és a helybeli intelligencia gyerekeiből állt. A környék gyönyörű természeti változatossága fiatal energiánk lekötéséhez kimeríthetetlen elfoglaltságot és élvezetet biztosított. A Holt-Duna a község közvetlen közelében, az úszás, evezés, vitorlázás és pecázás mellett, télen a korcsolyázás örömeit nyújtotta. A gemenci nagy erdő is sok érdekes élményt adott.

A reálgimnázium első két évét, mint konviktusi bentlakó Szegeden, a Klauzál reálgimnáziumban, majd apám nyugdíjbamenetele után, a harmadik évet Szekszárdon a Garay János gimnáziumban, és végül Sasadra költözésünk után, Budán, a Werbőczy István reálgimnáziumban tett érettségivel fejeztem be. A nyelvekből éppen csak átsúsztam, a gyakorlati tárgyakból kiváló, a többiből átlagos eredményt értem el. A Werbőczyben Miklóssy Kálmán (Pipás) latin tanárunk vezetésével, aki 1944-ben mártírhalált halt, három éven át elnyertem a mesterlövő vándordíjat.

Érettségi utáni és repülő akadémikusi életemet olvashatjátok az "Emlékek útját járva" könyvünkben, "Lovasnemzet voltunk, repülő nemzet leszünk" címmel. Ez az írásom az 1992-es ottawai Magyar Szárnyak-ban is megjelent.

Közel hároméves szovjet hadifogságom élményei csak megismétlése lenne a sok ezer "vojna pleni" által megírt nyomorúságnak. A vologdai tábor barakkrangidőse Sváger János ezds. volt. 1948. nyarán hoztak haza. Hazatértem után, 5 Ft-tal a zsebemben, amikor leromlott állapotban megérkeztem szüleimhez, mindketten sírvafakadtak. Ez volt az első eset, amikor apámat sírni láttam. Életem egyik legmegalázóbb szakasza vette kezdetét. 275.- Ft. végkielégítéssel B-listáztak. Minden munkalehetőséget megpályáztam, mindenütt elutasítottak. Utolsó garasaimat felhasználva elvégeztem egy személy- és tehergépkocsi vezetői tanfolyamot.

Elkeseredésemben felkerestem Nádor Ferikét a Honvédelmi Minisztériumban, aki pár perces kihallgatás után kijelentette, hogy "Bizsu, neked a legjobb, ha eltűnsz!" - A gyűlölt Rákosi-rendszer megtagadta a megélhetés lehetőségét, nem maradt más megoldás, mint megfogadni volt "bajtársunk" tanácsát és Vörös Sanyival együtt, izgalmas körülmények között, nehéz szívvel átléptük a már vasfüggönnyel megerősített országhatárt.

Bécsbe érkezve, jelentkeztünk az amerikai megszálló hatóságnál, munkát is kérve. Miután ezidőben várták Bécs körülfűrészt, berlini mintára nagy anyagfelhalmozást folytattak, így hamarosan kaptunk munkát, mint segéd gépkocsivezetők és kísérők, elég jó fizetéssel és napi egyszerű bőséges étkezéssel az amerikai konyhán.

Pár hónap után alkalmunk adódott Koronka Pali évfolyamtársunk segítségével Svájcba jutnunk. Palit a francia hatóságok futárként alkalmazták, aki korlátlanul közlekedett Románia, Magyarország és a nyugati államok között. Ő szerezte meg részünkre az utazási okmányokat. Sok számúzott magyarnak nyújtott segítséget. Erős székely érzelmű, igaz, jó bajtárs volt!

Vörös Sanyi Bécsben maradt, ahol kitanulta az üvegfűvást és a művészi üvegfűvák készítését. Hamarosan sikerült Chilébe kivándorolnia, ahol tanult szakmájában jól menő üzleti vállalkozásba kezdett. Két év után írott levelem ismeretlen jelzéssel jött vissza s ezzel kapcsolatunk megszakadt.

En Svájcban hamarosan megkaptam a menedékjogot és egy érdekes jól fizető munkát is szereztem az Elsener katonai bajoneteket szállító kőgyárban, ahol a katonai zsebkeket is gyártották. Főnököm elismerését kiérdemelve, sikerült a gépi vágó- és prüsszerszámok készítésének fortélyait kitanulnom, ami később nagy segítségemre

szolgált.- Kétéves svájci tartózkodásomhoz kellemes emlékek fűznek, a lakosok segítőkészsége, a gazdag életforma, a szabad demokrácia, mind felejthetetlen, új élmény volt számomra.

Triesztben, 1950. január elején hajóztam be ausztráliai utamra. A harmincnapos úton ismerkedtem meg feleségemmel, aki Litvániából menekült ötéves kisfiával. – Megérkezésünk után a gyűjtőtáborból napokon belül szétosztottak bennünket kötelező munkaszerződéssel. Semmi előképzettséget, műveltségi nívót, családi kapcsolatot vagy egyéni kérelmet nem vettek figyelembe. A magyar emigránsok zöme a bolsevizmusból kivetett intelligenciából tevődött össze. A szerződésben kapott munkák olyanok voltak, melyekre más ausztráliai nem vállalkozott.

Úgy került feleségem Melbournebe háztartási alkalmazottnak, én pedig Adelaidba egy ősrégi vasöntődébe, amely a város víz- és csatorna hálózatának csöveit gyártotta. A meleg nyár és forró munkahely miatt (40-50 Celsius) nyolc órát verejtekezünk a kokillák végtelen hosszúnak látszó tömítésével. Elhelyezésünk, kétszemélyes sátrakban, nyár lévén, még tűrhető volt. A napi háromszori, íztelen és egyhangú étkezést, később az öreg birkák fagyús szaga miatt, messze elkerültük. Az élelmezésért természetesen fizetnünk kellett és így nem sokat takaríthattunk meg. Három hónapig tűrtem ezt a modern, fizetett kényszermunkát s elhatároztam, hogy önállósodom.

Svájcban megtakarított frankjaim egy részét beváltva, vettem egy használt BSA motorkerékpárt, felpakoltam rá és minden bejelentés nélkül átgurultam feleségemhez, Melbournebe.

Az akkori közvélemény ugyan nagyon bevándorlás ellenes volt, de a szakmunkáshiány miatt a munkalehetőségekben válogatni lehetett, így hát egy jól fizetett szerszámkészítő munkát vállaltam a General Motors-nál.

A tömeges bevándorlás miatt elképzelhetetlen lakásínség volt. Egy tűrhető szoba, konyha használatlalt, keresetem csaknem 80 %-át felemésztette. Szerencsére az élelmet korlátlanul és nagyon olcsón tudtuk beszerezni. Munkahelyemen minden túlóra lehetőséget kihasználtam, feleségem is tovább dolgozott jobb fizetéssel, így fellélegezve kezdtük jövőnk tervezését. Állami szerződéselem megszegéséről azóta sem hallottunk.

Az emigrációs magyarság szépen összetartott. Több egyesületet létesített, ahol hetenként rendszeresen tartott összejöveteleken kicseréltük tapasztalatainkat. Ily módon kaptam alkalmat egy öreg, elhanyagolt, még fegyencek által épített ház olcsó bérbevételére, melyet kemény munkával és anyagi befektetéssel modernizáltunk és hamarosan kényelmes otthonná varázsoltunk. A nagy kertben minden zöldségzsükségletünk megtermett. Mint főbérelő, megvalósíthattam régi elhatározásomat, hogy kihozassam szüleimet. Ennek feltétele a lakás és útiköltség biztosítása volt. Így nemsokára 1954-ben nagy örömmel fogadtuk őket. Hároméves ittlétünk alatt nem csak szüleinket, hanem nővéremet sógorommal és sógorom több családtagját is ki tudtuk hozatni.– Öt év után, 1955-ben, megkaptuk az ausztrál állampolgárságot.

A repülés vérembe oltott szeretete ösztönözt, hogy eredeti foglalkozásomhoz visszatérjek. A helybeli repülő klubnál nagy meglepetésemre, a következő évfolyam volt akadémiai tanára, aki meteorológiát tanított nekik, Bally János jelent meg, mint a klub főoktatója. Örömmel üdvözlöttük egymást, szárnyai alá vett s egy pár gyakorló repülés és egy aránylag egyszerű elméleti vizsga után megkaptam a korlátozatlan nappali repülési jogosítványt. A hivatásos (kereskedelmi) igazolványhoz negyven óra kötelező repülést írtak elő, melyet a repülő oktatói tanfolyammal párhuzamosan végeztem. Ebben az időben tehát két helyen is dolgoztam, mint szerszámkészítő hét közben és a hét végeken, mint pilóta repültem és tanultam a vizsgákra.

(Bally János egyébként a Brivban–London közötti útvonal repülés időrekordját döntötte meg, s szép repülő karriert futott be.)

Sajnos a háború után a felszabadult angolszász pilótákkal nem tudtunk konkurálni, mert a jól fizetett helyeket ők töltötték be. Nekünk a mezőgazdasági repülés és az alapfokú oktatás maradt, amit már én sem vállaltam más kötelezettségeim miatt.

Közben beköltöztünk saját otthonunkba, ahol immár két fiú- és egy leánygyermeket nevelgettünk szüleink segítségével. A családi és társas érintkezés mellett, a nyári (karácsony környéki) nagy szabadság volt legfőbb szórakozásunk. Kocsinkon bebarangoltuk gyönyörű kontinensünk nagy részét, kempingezve élveztük a természet, halászat, vadászat örömeit.

Üzleti vállalkozásaim során több-kevesebb sikerrel gyártottam az itt addig ismeretlen kávéfőző gépet, melynek gyártását a kezdeti sikerek után, a szükséges tőke hiánya miatt, abba kellett hagynom és nagyüzemi gyártásáról le kellett mondanom. Sikeresebb volt a hat évig tartó gépkocsijavítás és benzinállomás üzemeltetése, mely megteremtette régi tervem megvalósítását. Szerény körülmények között ugyan, de megkezdhettem a gépi vágószerszámok gyártását és javítását. A gyorsan fejlődő üzemet, pár év kemény munkájával, jól menő, jó nevű üzemmé fejlesztettük, mely még napjainkban is tovább fejlődik.

1984-ben súlyos szívműtétet után az üzemtől sajnos meg kellett válnunk, mert gyermekeim más életpályát választottak. Üzletem eladása viszont biztosította további kényelmes, az itteni viszonyokhoz mérten gazdagnak ugyan nem mondható, megélhetésünket.

Mindenesetre két fiú és egy lány gyermeküinktől kapott 3 fiú és egy lányunokánk, korban 19-23 évesek, biztonságos, jómódban élnek. Szüleimet, nővéremet itt temettük el.

Visszatekintve rámkényszerített emigrációs életemre, a sok nehézség, kemény, becsületes pionírmunka árán sikeresen magamnak és családomnak biztonságos, boldog életet teremtettem meg és ez megelégedéssel tölt el.

Mindezt feleségemnek tartozom örök hálaival, aki minden jóban-rosszban segítőkész támaszom volt.

Magyarságomat pedig mindig és mindenütt büszkén vallottam!

Lengyel József

LUCSKÓ ANDRÁS t.zls.

Egy Tamástól kaptam levelet és abban egy találkozóóról ír az avatásunk 50-edik évfordulója alkalmából.

Nagyon szeretnék találkozni az iskolatársakkal, fogok igyekezni, de azt ma még nem tudom, hogy sikerül-e. (Egészség)

Magamról nem sokat írhatok, habár az életem mozgalmas (?) volt.

A háború után több kellemetlenség után hazakerültem Rozsnyóra. A volt magyar katonára görbén néztek. Később lecsendesült a hangulat.

Most egy pár rövid adatot.

1946. jan. Négy hónapig beteg voltam.

1946. szept.. Erdő-munkás.

1947. jan. Irodai alkalmazott Pozsonyban, de már a repülés körül. Szlovák civil pilóta diplom.

1951. ápr. A Poprád-Tátra reptér igazgatója.

1958. júl. Kassa reptér igazgatója. Ott találkoztam Nádor Ferivel, akkor magas funkcióban volt. Egy Il-18-as géppel jött. A pilóta nevét elfelejtettem (Falvi..., ...györgyi?). Tudom, hogy mint őrmesternek, majd hadnagynak kb. hat légigyőzelme volt Veszprémben.

1964. Afrika, Mali, Kayes város. reptér parancsnok.

1968. Az oroszok gonosz befutása után, megint a poprádi reptér. igazgatóság.

1973. Tunis 4 és fél év. A CsSA képviselője.

1978 - 1986 Piestány, reptér igazgató. Azután nyugdíj. Hat évet még dolgoztam két szállodában. Kellett a pénz.

Sok volt a kemény munka, de szép volt.

Most egyedül élek. A két első gyermekünk kiskorukban meghaltak a feleségem három évvel ezelőtt. De van egy 41 éves fiam és egy 38 éves lányom (sajnos hátgerinctörése után sántít). Három unokám. Nagyon kedvesek mindnyájan.

Az egészségem változó. Még élek.

Írtam Nádor Ferikének és válaszolok Tamásnak.

Szeretettel üdvözöllek

András

P.S. Bocsánat a helyesírásért. Nincs gyakorlatom.

(1) A levél az EMLÉKKÖNYV kéziratának leadása után érkezett, annak kiegészítésére nem volt időm, így azt eredetben közlöm tájékoztatásotokra.

Lucskó Bandi az első évfolyamot a karp. rangsor közepén, a második évfolyamot harmadik harmada elején végezte. Az Acsádról Kolbergbe, majd Weissewarthéba települt utolsó, (második 50 órás) műszerrepülő csoportban volt. Mint felvidékit a hadifogságból hamarabb hazaengedték. Azóta nem egyértelmű híreket kaptunk róla. Kapcsolatot felvidéki évfolyamtársainkkal nem tartotta, sőt elhárította más elkötelezettségei miatt.

(2) vitéz Szentgyörgyi Dezső zászlóshelyettesről, volt MALÉV főpilótáról van, vagy lehet szó. Az egyik legeredményesebb Puma pilóta volt, s harminc légi győzelemmel rendelkezett.

(A szerkesztő)

vitéz MÁRTON GYÖRGY ht. hdgy.

Gyurka négy levelemre nem válaszolt. Remélem él.

A háborút a műszerrepülő századnál fejezte be Kolbergben ill. Weisswartban. Amerikai fogságban volt Foucarvilleben Szabó Karesszal. Onnan jött haza. Itthon nagyon jó barátságban volt Szendrey Gidával és Rónay Kálmánnal.

1956-ban ment ki Kanadába, Vancouverbe. Többször volt itthon. Amíg jó anyagi körülmények között volt, megőrizte fiatalos bohémiségét és Gidát Svédországban Vancouverből hívta telefonon. Amikor Gida a nagy költségekre hivatkozott, nevezetesen, hogy a gatyáját ráfizeti, azt mondta, hogy "Ne törődj Te a gatyámmal!" Kizárólag csak boldog újévet kívánt.

Szerencsém volt mert, Rónay Kálmánéknál véletlenül találkoztam Vele 1992-ben, előszobájuk ajtajában. Nagyon sietett el. Azt mondta, hogy az akadémián, akit "Kissolcna" hívtak, mert hátulról nagyon hasonlított a fejünk egymásra. Az A osztálytisztje Scholtz Miklós szds. úr volt, s én esetenként álltam mellette az oszlop elején. Gyurkát ekkor láttam utoljára.

Gida mondta Gyurkáról: Nagyon jó haverok voltunk, de kénytelen vagyok azt mondani, hogy most minden baja van szegénynek, egy kicsit dilinós, cukra sincs rendben, hipochondriás, amit akarsz. Igen, mindannyian megöregszünk és meg is halunk. Kívánom, hogy Gyurka hipochondriásan éljen, s az sem baj, ha nem válaszol levelemre.

Civilben is nagyon elegáns volt. (A szerkesztő).

1922. február 8-án születtem Pacsán. Édesapám jogot végzett, ügyvéd volt, aki sebesülten ismerte meg ápolónőként dolgozó szlovák anyámat, akivel házasságuk után Ótátrafüreden laktak anyai nagyszüleimmél. Trianon után a csehek — mert anyám magyarnak vallotta magát — kitoloncolták és így gyermekeikkel átjöttek a csonka hazába.

Több helyen jártam gimnáziumba és mint gimnazista, több évig voltam rep.modellező.

1940-ben Szeged-Algyőn lehetőségem nyílt arra, hogy én is vitorlázó repülő lehessenek. Tücsökkel kezdtem, motoros csörlővel repültünk. Egy csoportban voltam Kardos Miklóssal, későbbi aks.társammal. Összel iskolaváltoztatás miatt Szentesen A vizsgáztam, majd 1941 nyarán Vöcsökkel B vizsgáztam. Itt Gullay Miskával és Szabó Jancsival találkoztam. 1942 tavaszán jelentkezünk a Rep.Akadémiára, s emiatt gyorsították kiképzésemet. A Vöcsök iskolakörök után két alkalommal is kirepültük Címborával és oktatómmal az 1-1 órát, de a C vizsgára már nem került sor.

1942-ben rövid ideig önkéntes karp. honvédként a debreceni bombázó osztálynál szolgáltam Cseh Karcival, amikor június 28-án megkaptam behívómat a nyulasi reptérre. A bombázó osztály azonnal átadott bennünket a HMNRA debreceni keretének. Nyulason szinte családias légkör fogadott. Jól ment a vitorlázás után a repülés Bückerrel. Hamarabb is fejeztük be egy páran a kiképzést.

1942. október elején bevonultam Szombathelyre az I. évf. D osztályába. O.ti-em Papp Tibor fhdgy., rep.oktatóm Lelkes törm., sportti: Fodor István gyak., szoba pk-om vitéz Horváth Béla volt. 1945. okt. 15-én lettem aks ruhában, ht.karp tizedes, fizetéssel.

Bückerrel, Aradóval repültem. Útvonalrepüléseink barográffal történtek. Légiharegyakorlatok is voltak.

Csoportosan jártunk kimenőre, melyek udvarlással és ivászattal teltek. A lerészegedés mértékegységét I Nehrnek hívtuk, egy társunk neve miatt, aki józanul soha nem tért haza. Egy alkalommal engem is bedobtak egy kb. 1000 literes tűzvíztárolóba, fejemet is belenyomták, hogy csendesebb legyek. Tél volt, nem volt kellemes a kényszerfürdés. A folyosón gyakorta volt boxmeccs Cseh Karsi és Gáspár Bibi között.

1943. májusában a 2. szd-dal Váton voltam kihelyezésen. Légter-, mű-, útvonal-, kötelékrepülés Bückerrel és Aradó A-val a kellemes emlék, a kellemetlen: kiszúrásból menetgyakorlat. Itt tudtuk meg Békássy Antal lezuhanását és Papp Tibor légigyőzelmét a keleti fronton. Utóda Ajkay Ottó szds. – kicsi, kellemetlen ember – lett.

1943 szeptemberében ismét Debrecenbe Fw 58-as kiképzésre, majd október közepén Veszprémbe vonultam be. Elhelyezésünk a parancsnoki épületben, tantermeink — barakkokban voltak. Szd.pk-unk Csegezy szds., kemény ember volt. Nappal szemben sorakoztatott és nem volt szabad hunyorognunk. Orosz mesterlövészek tűrőképességével példálózott. Osztálytiszttem Orsovay Ervin fhdgy., rep. pk-om Nyárády Lajos és Inokay András szds.-ok voltak.

Itt ért a márc. 19-i német megszállás. Podhradszky ezds. úr reptér és évf. pk. nem engedte a német gépek leszállását. Ezért később börtönbe is került.

1944. május közepén az első tapolcai csoport után mi is áttelepültünk Tapolcára. Solyom és Stösser gépekkel repültünk. Először a reptéren, majd a lesencetomaji iskolában laktunk. A lesenceistvándi tanító két lányának Nemes Zsuzsának és Piroskának udvaroltunk Papp Ferivel, Simon Tatával és Friedrich Lacival.

Tapolca légterében több légiharcot láttunk és többször küldtek bennünket párosával a lelőtt bombázógépek legénységének összegyűjtésére. Egy alkalommal Papp Ferivel ballagva ejtőernyős helyett egy szőke lány szaporázta előttünk lépteit Gyenesdiáson. Bement egy villába, mi leültünk a kapuval szemben lévő árokpartra és vártuk, hogy kijön

a kislány. Helyette apja jött ki, aki uszonára invitált bennünket. A mama Inokai szds. úr nővére volt. Egy hét múlva újra elmentünk látogatóba. A kislány jobban vonzódott hozzám, mint Ferihez. Megegyeztünk. Neki egyébként is Nemes Zsuzsa jobban tetszett. Marianne csaknem 9 hónap után a feleségem lett.

1944. június 30-án ismét Ferivel és Simon Tatával voltunk "ejtőernyős vadászaton". A Szigliget feletti erdőben egy lelőtt gép mellett találtunk is egy hadnagyot. Csenedőrök őrizték. A németeknek kellett volna átadják. Mi vettük át, Tata 4 tár puskalőszerrel adott nekik kárpótlásul. Bekísértük a 10 km-re levő reptérre. Jövet hangosan beszéltünk az angollal és erre egy másik is odajött az erdőből, látva, hogy társának nincs bántódása. Útközben a faluban pálinkával kínáltak, melyet wiskyként beleerőltettünk foglyainkba. Hogy az amik nem féljenek, jó hangulatunkban átadtuk nekik puskáinkat. Ezért jól letoltak bennünket és két hét laktanyafogságot kaptunk.

1944. július közepén Vönöckre helyeztek az iskolába. Szemben vele Gál Iván kedvenc helye, a Csordás kocsmá volt. Kenyeriben Sóllyal és Héjával repültünk. Parancsnokaink Kövér Gábor szds. és Iharos Elemér fhdgy. urak voltak. Innen ment Iharos Elemér Várpalotára az emlékezetes Me-210-es robbanáshoz meghalni. Temetésére Vönöckről teherautóval mentünk Balatonfenyvesre.

Augusztus 15-én Szentkirályszabadján a leendő akadémia épületében készültünk fel az avatásra. Augusztus 20-a: avatás. Utána egy hét szabadság. Óriási dicsőségnek könyveltem el, hogy Vönöckre a 101/II. osztályhoz vadász kiképzésre kaptunk néhányan beosztást. Kiderült, hogy az osztály szálláscsinálójának kellettem, mert előző hónapban ott szolgálva, feltételezték, hogy ismerem jól a falut. Vönöckön a Spissich udvarház egyik utcai szobájában laktam. Fegyelmileg a Pumákhoz, Csató őrnagyhoz, repülő kiképzés terén a 2. rgv. kik. o-hoz, Kövér szds-hoz tartoztam. Jártam a falut, szobákat foglaltam le a jövődi osztály irodái és személyzete részére.

Időnként a kik. o-nál Héját repültem, melyet lövészet kivételével már aks.koromban befejeztem. Rácsapásokat, kötélekrepülést és légiharcgyakorlatot is végeztem, de az "üldözött ellenség" olyan "katolikus" fordulókkal "menekült", hogy leszállásom után, mikor jelentettem, hogy: "Egy légiharcgyakorlat, az ellenséges gépet több alkalommal is befogtam"; a már ott levő és a repülést figyelő Papp Tibor, aki géphiány miatt nem indíthatta még be a Messer kiképzést, hasát fogta, úgy nevetett, mikor ezt hallotta.

Itt fejeztem be a III. fokot. 1944. nov. 20. és dec. 7-e között kaptam 20 órás műszerrep. kiképzést Acsádon.

1944. dec. 8-án kerültem ismét vissza Vönöckre a Puma 6. szd-hoz. A Pumások elfoglalták régi szobáinkat, így én Celldömökre költözök és a Griff szállóban laktam Széplaki Jenővel. Pár nap múlva 5-6-unkat a Járásbíróóság egyik szobájába raktak. Néhányunkat Messer kiképzésre jelöltek ki, és Sömjénmihályfán, a kastély egyik földszinti termében laktunk. Itt volt Kardos Micu, Csizmadia Sanyi, Eggenhofer Béla és Frankó Bandi is.

1944. dec. 20-án olyan sokan voltak a 6. szd-nál, hogy nem fértünk be Papp Tibor földbeásott sátrába, ezért többünket visszaadott a nov. 1-jén előléptetett Fülöp őrgy-nak, ő a 101/4. szd-hoz osztott be start- és sátorügyeletesnek. Tanúja voltam Füleki fhdgy. szd.pk-om rep.tér feletti lelövésének. Szd.pk.h-em Szabó József fhdgy (Floki) volt. Ismét visszajöhöttem Vönöckre lakni, egy többágyas szobába, mint Messeres a Spissich családhoz. Ezt megtudva, apósom elhozta menyasszonyomat karácsonyra. Ekkor tudtam meg, hogy gyermeket vár.

December 23-án Fülöp őrgy. úr hívatott. A visszavonuló ezred szálláscsinálója lettem Vönöckön. E munka, térképvázlat, felmérés házanként, a karácsonyi ünnepeket is igénybevette. Liberális voltam, megmentettem a fagyásra ítélt rep. téri muszosokat is, akik fűtés nélkül sátrakban az erdőben laktak. Új szálláshelyüknek kiutaltam részükre a báró nagy takarmánypajtaját, melyet korábban a Puma II-nek foglaltam le. Úgy azt a

nyugat fele menekülő nyilasok sem tudták elfoglalni. Volt helyük a melegedésre, mert egy részük éjjel-nappal kint volt a reptéren a leszállópályák eltakarítására. A falubeli nyilasok félték az erélyes Fülöp őrgy-től, aki hangoztatta, hogy egy harcoló alakulat nem lehet másokra tekintettel, még ha nyilasok is. Úgy tudom, ezért is váltották le.

A falu lakóit jól ismertem így vettem egy feldolgozott fél disznót. Annak nagyobb részét egy tengelytörött Opel Olimpiára cseréltem. Az osztály javítóműhelye rendbetette nekem. Tevékenységemmel Fülöp őrgy. elégedett volt. Ekkor mertem nősülni kérelmmel előállni. Azt nem támogatta, de felterjesztette. Két hét múlva megjött az elutasítás.

1944 december végén Fülöp őrgy. az 5. szd-hoz helyezett át mindenesnek. Szd. pk. Pávai-Vajna fhdgy., helyettese Lója Géza (Gingyu) fhdgy. volt. Nagy volt a hó, csak a készültségi géppárnak volt felszállásra egy sáv kikutorva. Ottlétem alatt január 3-án lőtték le az oroszok és került fogságba Szecsey Gábor hdgy. Aznap voltam sátorügyeletes és hallottam a visszatérő raj beszámolóját.

Kb. január 10-én visszahelyeztek a 6. szd-hoz, mert valamit javult a zsúfoltság. Repüléshez alig jutottam. Egyre többet voltam ügyeleti szolgálatokban. Papp Tibor százada is alig kapott gépeket.

Végül újra a 4. szd-hoz kerültem. Flokival két "próba bevetésre" mentem géppárban. A vezérgépen kívül – biztosan amiatt a zabszem miatt, – mást nem láttam.

Szálláscsinálói mivoltom kihasználva kerestem azt a jegyzőt, aki engedély nélkül összead Marianneval. Végre Pápócon február 6-án a legnagyobb titokban, mellékutakon hajtvá Cseh Karcsi és Vörös Sándor barátaimmal, akik vállalták a tanúskodást, összeadtak bennünket. A jegyző egy marmonkanna petróleumot, a tanúk 100-100 szimfóniát kaptak, mindmegannyi hatalmas értéket jelentettek. Bajuk nem lett, mert mindkettőjüket rövidesen áthelyezték, de nekem igen. Csak mézes napom volt, mert beárultak. Február 8-án Fülöp őrgy. engedély nélküli eltávozásért és nősülés miatt őrizetbe vetetett. A helyőrségi ügyeletes tiszt szobájába tettek be részemre egy vaságyat. Ügyemet áttették a rep.ho. katonai bíróságához. Korábbi szolgálatom során az őrség minden tagját ismertem, így feleségemmel minden este a kerítésen keresztül, – ekkor engedélyezték sétámat, – beszélgethettem. Szobánkat is elvették, de feleségemet Spissichék befogadták. A hadtáp Opelemet is a elrekvirálta.

1945. febr. 18-án Beleden, nem véve figyelembe önkényes eltávozásomat, három hónap felfüggesztett börtönre ítélték terhes feleségem miatt és szabadlábra helyeztek. Hazaérve az új opk. Prónavölgyi szds. úr a földi részleghez osztott be. Az Opelt naponta láttam, azzal akartam nyugatra menni. Végül is kocsimat Celldömölk közelében egy alacsonylamadó orosz repgép. kilötte, mikor Söptére települtek át.

Mi 1945. márc. 21-24. között Szombathelyre települtünk át. Én 24-én két tdk-val a hajózők külön élelmiszer adagját vittem. Egyik kocsimmal Perenyére irányítottak, ahol a gh. szd. psággal együtt egy U alakú gazdag parasztházba szállásoltunk be. Egy nyári konyhát kaptam feleségemmel. Másnap parancsot kaptunk, hogy a törzsnél levő 14-15 katonával a falu fölött a domboldalban lövészárkokat és bunkereket ássunk. Mint ügyeletes tiszt 2-2 katonával őriztettem a repülőtéren leszállás közben összetört Messzereket, melyek a bombatölcsérekbe gurultak bele. Jól láttuk 26 és még 27-én is a gépeket Söptérről nyugat felé elrepülni.

27-én éjjel a Mari nénik már bombázták Szombathelyt és lógtak a "Sztalin gyertyák". Hajnalban az őrséget bevontam. 28-án láttuk, hogy az oroszok nem keletről, ahonnan várták, hanem nyugatról támadták a repteret. Hamar elcsitul a harci zaj. Délelőtt jött a feleségem egy honvéddel biciklivel, hogy vonuljunk be, mert a szd. nyugatra települ. Mire beértünk, már elmentek.

Hiába vártuk, hogy értünk és az élelmiszerért autó jöjjön. Közben megérkezett a parancs, hogy országos járművekkal, az élelmiszerekkel és az emberekkel menjek az

ezred után. Ez végrehajthatatlan volt, mert minden úton oroszok vonultak. Be voltunk kerítve, csak gyalog a dombokon, erdőn keresztül menekülhettünk volna. Fogságba nem akart esni egyikünk sem. Így döntöttem, hogy a ránk bízott csokoládé, keksz, kolbász és sonka hegyet néhány ócska, silány paraszt göncre cserélem. A falu bírása boldogan beleegyezett, ők sem akartak harcolva elesni. Bakancstól kalapig parasztnak öltöztünk. Egy-egy ásót, kapát fogva a falu feletti erdőbe bújtunk és másnap, 29-én, hajnalban 3-4-es csoportokban elindultunk "munkába", mindig csak kelet felé tartva. Senki nem igazoltatott, igaz, minden orosznak nagy hangon jó napot kívántunk, persze oroszul. Söpte felett egy légiharcot láttunk, melyből az egyik Messzer kelet fele leborított és laposan siklott. Akkor láttuk, hogy magyar gép. Néhány óra múlva, mikor odaértünk láttuk haszraszállva a földön. Dekli ledobva, a gépben nem ült senki. Az egyik szerelővel meg akartuk nézni, de mintegy 200 méterről az orosz őr elzavart bennünket. Ez a szerelő, aki jól ismerte az ezred gépeit és személyzetét azt mondta, hogy a gép Báti Jancsi gépe volt. (1) A közelben odaváló paraszttal is találkoztunk, akik a pilótáról semmit nem tudtak.

Egy nap menetelés után messze magunk mögött hagytuk a frontot. Még a földutakat is kerültük és a mesgyéken mentünk.

Este egy major szélén szalmakazlak között szálltunk meg. Feleségem parasztasszonyként jött velünk, bement a major szélső lakásába. Egy öreg cselédasszony a kazalba rejtett disznóólba bújtatta, mert az oroszok egész éjjel fiatal nőket kerestek. Kettesben egy másik fiatalasszonnyal két koca társaságában töltötték az éjszakát. Én az éjszakát a konyhában egy sámlin töltöttem, a nőket kereső kibejáró oroszok, rám, az öreg parasztra, rá se néztek. A nénit is öregnek találták, nem bántották.

Március 30-án reggel továbbmentünk, a néni főtt krumplijával, hasonlóan, mint előző nap. 31-én, a harmadik napon este, amikor már Sárvár közelében egy szalmakazalnál – ahol aludni akartunk – egy orosz őr feltartóztatott. Nagyon barátságos volt, így nem támadtuk le. Kiáltására a majorból előjött egy magyarul beszélő kapitány. Elmondtam, hogy munkaszolgálatos táborból szöktünk meg szerszámainkkal és egy magyar alakulatnál akarunk jelentkezni az új hadseregbe. Mindegyikünknek egy kockakenyeret és 200 Pengőt adott és egy-egy dokumentet, hogy szabadon mehetünk, mert a harcra kész magyar sereghez igyekszünk eljutni és jelentkezni.

A falusiak mondták, hogy robotra viszik az embereket, ezért egy félreeső tanyán éjszakáztunk, ahol csak asszonyok maradtak. Este megbeszéltük, hogy reggel kétfelé válunk, mi négyen. A Zalaegerszeg felé lakók dél felé, a csoport nagyobbik része, különböző iparos legények Pest felé mennek. Ők vitték el a "csoportnak" kiállított dokumentet, de legjobb dokument az ásó, kapa, a parasztruha és a földút volt.

A Rábán egy kötélhídon Rum község szélén mentünk át úgy, hogy az őr csak akkor vett észre bennünket, mikor a túlsó parton voltunk. Az utánunk lött sorozata egyikünket sem sebesítette meg. Az ártéri erdőben eltűntünk. Este ismét egy kifosztott majorban éjszakáztunk, ahol csak asszonyok voltak. Felmentek a padlásra, mi hárman lent maradtunk a konyhában, nyitott ajtó mellett szunyókáltunk. Úgy együtt mentünk a Rába innenső oldalán. Vasvár után Körmend előtt, újra a front közelébe jutottunk. A német ágyúzás alatt egy bakterházba húzódtunk. Itt is éjszakáztunk. Másnap egy orosz járőr igazoltatott bennünket. Igazolásunk nagyon jó lehetett, mert csak azt kérte, hogy én igazoljam magam. Nálam csak az állampolgársági papírom volt, nevemet elolvasta és ez neki elég volt. Elengedtek. Estére szüleim házában voltunk Pozván, Egerszeg tövében.

1945. április 10-én Zalaegerszegen jelentkeztem az új seregbe. Kaptam igazolványt, egyenruhát, fegyvert. Győrbe mentünk apósomékhöz. Feleségem végig velem volt Perénye óta. Győrben a kiegészítő katonaságon kaptam beosztást. Először sorozótiszt, majd járási bevonulási központ pk. lettem.

1946-ban a megalakult győri határ vadász zlj-hoz helyeztek. Először őrs-, majd szd.pk.h. lettem.

1948-tól 1950 tavaszáig szd.pk. voltam Mosonmagyaróváron. Akkor átadtak a repülőknék.

1949-ben egy, a HM-ben dolgozó volt évfolyamtársam akart beszervezni Koronka Pál nekem címzett állítólagos levelével, de nem vállaltam. Az esetről senkinek nem szóltam. Jelen volt Nagy Árpí évfolyamtársam is, aki sajnos vállalt valamit, hogy a repülőkhöz kerülhessen.

1950. augusztusától 1951. április közepéig Szolnokra a tiszt iskolára, magasabb pk-i tanfolyamra vezényeltek. Itt láttam viszont Szabó Flokit, mint kik.sz.d, majd e.pk-ot. Itt oktatott Nagy Árpád volt évfolyamtársam, aki jutalomból szds. lett. Több évfolyamtársam is itt szolgált, de velük a kapcsolatot nem tartottam. Egyrészt mi gyorsított tanfolyamon voltunk, még vasárnap is volt előadás, másrészt kapun kívülre, még a "bikaistállóba" se mehettünk ki. Csak egyes kiképző tisztekkel beszélhettünk. Nagy Árpíval is csak vizsgánk letétele után beszélhettem négy szemközt. A szolnoki "D" (defenzív, elhárító) tiszthelyettes határ vadász szd-omnál volt "D thts.", azelőtt csö. tiz., akit, mint a győri kieg. sorozótisztje vettem fel a seregbe azzal, hogy nem szól csö. múltjáról, ő figyelmeztetett Szolnokra történt bevonulásomkor, hogy senki volt tisztársammal ne beszéljek, mert mindenki mindenkit figyel. Árpínak is ezt mondtam el, mikor a tanfolyam végén felkerestem. A tanfolyam alatt, noha hetente adott órát, nem is tegeztük egymást. Ezt ő is érezte. Nagy volt a bizalmatlanság.

1951. tavaszán, mint pk-i beosztásra alkalmatlant (a vizsgákon első lettem) nyugállományba helyeztek, megtiltva, hogy bárkivel kapcsolatot tartsak, vagy elmondjam merre jártam, mit csináltam.

Úgy volt. Senki nem tudta letartóztatásomig, hogy Szolnokon Galambot, Jak 18-ast, Jak 11-et, Kecskeméten Jak 9-est repültem. Akkor már több berágódott motorú Jak-9-es volt, de ez is titok volt.

Hazamenve Mosonmagyaróvárra, mint leszerelt határ vadász tiszt egy lakótársam segítségével az ottani Mezőgépgyárba mentem dolgozni, mint betanított esztergályos.

Akkor már javában folytak a repülő elleni perek. Pár hónap gyári munka után provokátor, volt évfolyamtársam bejelentése alapján, az a bizonyos Koronka levél miatt, melyet én az illető lakásán megsemmisítettem, a kihallgatásokon mégis épségben meg volt, letartóztattak és összeesküvésért elítéltek. A Gyorskocsi utcában rengeteg verést kaptam, de talán ennél is többet vádlottársam Nagy Árpí, aki később a börtönben bele is halt az ott szerzett "kezelésekbe". Itt beszéltem először Koronka Pál leveléről, mellyel kapcsolatban Nagy Árpí a verések hatására, még azt is "bevallotta", hogy ő hozta a levelet Koronkától. Mindent magára vállalt. Így provokátor, volt évfolyamtársunk csak az én felrendelésemben volt részes és ezért le sem tartóztatták. Nahát? 1951-52-53-ban Nagy Imre révén amnesztiával szabadultam. Igaz, már csak két hét volt hátra büntetésemből.

Győrbe mentem apósomékhöz, ahol akkor családrom tartózkodott, miután mosonmagyaróvári lakásunkból kidobták három kiskorú gyermekével. Itt a Csavargyárban géplakatos csoportvezetőként helyezkedtem el. Nem sokáig. Három hónap múlva kiderült katonai múltam, a börtön és az, hogy a két párt egyesülésekor, 1949-ben engem kizártak a pártból. Innen menni kellett. Zalaegerszegen, ahol szüleim laktak, a kieg. pk. és a rendőrkapitány 1945-ös katonatársam volt. Elhelyeztek a Tefuhoz csoportvezetőnek. Nekik azt mondtam, hogy közben nyugdíjaztak. A főrendőr azonban gyanakodott. Utánam néztek és minden kiderült. Egy év után onnan is elbocsátottak. Visszamentem a győri Tefuhoz, de már mint beosztott esztergályos. A rendőrség, személyzetis szemé állandóan rajtam volt.

Itt ért el 1956 októbere. Mint ismert, börtönviselt, kommunista ellenes tisztet beválasztottak a munkástanácsba és a Forradalmi Bizottságba. Az első nap az összes

vezetőállású párttagot elbocsátottam. A többit is figyelmeztettem, hogy itt párttag ezután nem rúghat labdába. Mélyebben nem merültem a politikába, mert előtte való héten halt meg feleségem. Úgy a forradalmi tanácsülések helyett a temetőbe jártam. Abból vettem észre, hogy a forradalom elbukott, hogy a főmérnöki irodából kivettek és újra esztergályos lettem. Kéthetente vittek be kihallgatni, hogy hány kommunistát akasztattam fel? Egyet sem! Nekem is, nekik is szerencsájük volt, hogy akkor halt meg a feleségem, üzemi baleset miatti vérmérgezésben. A három év alatt sem táppénzt, sem temetési segílyt nem kapott. Osztályellenség volt.

Azért az 1957. év március elején a MUK hírére ismét elvittek. Napi gumibotozás és kihallgatás mellett csak két hónap után engedtek szabadon. Visszamentem a Vállalatomhoz. Onnan fegyelmileg elbocsátottak. Az egyik kommunista vezető megsúgta, hogy tűnjek el Győről, rajta vagyok a listán. Hamarosan bíróság elé állítanak.

Három gyermekemet apósoméknál hagyva, Pestre menekültem. Havonta munkahelyet változtattam, hogy ne találjanak meg.

Még sem sikerült. 1959-ben utolért káderlapom. Akkor már főiskolát végzett műszaki vezető voltam. Kellott a káderlap. A zsidó személyzeti vezető jóindulatú volt, lehet, hogy hitsorsosának nézett, néhány évig titokban tartotta múltamat. Igaz, előtte panasszal fordultam Kádárhoz, hogy hagyják már abba üldözésemet. Ez 1962 őszén volt. A személyzetis káderlapomat mindenestre átadta, de kérte, hogy mondjak fel, ő pedig kitűnő minősítésű káderlapot küld utánam. Ne ugráljak új helyemen, ő a nyomokat eltünteti. Úgy kerültem utolsó munkahelyemre, ahol 20 évig fejlesztési osztályvezető voltam.

Hát így folyt le egy közepszerű katonai és polgári élet a "szocializmusban". Nyugdíjbamenetelemtkor egy telket vettem, melyet jó haszonnal most adtam el. Ezzel biztosítottam további életem anyagi hátterét és segítettem gyermekeim anyagi helyzetén. A börtön, az elvett lakás, családi ház, birtok miatt sok kárpótlási jegyet kaptam. Az ezeken vett részvények eladása is nagy hasznot hozott és az öröklakást is megvehettük.

Utóirat. Katonai kitüntetéseimet a véletlennek köszönhettem. Akik ott és olyan beosztásban voltak, azok megkapták. Kaptam Demokratikus Magyarországért, 48-as díszemlék-érmet. Várhatom 10 év után a "Szolgálati érmet".

Temetésemem nem kérem a "Munkásmozgalmi indulót!

Budapest, 1994. február

Tüske

(1) Acskó Endrői Gyurkával települt át, aki a légiarcról nem ír.

MÁTÉTELKI DEZSŐ ht. hdgy.

Szegeden 1924. július 25-én születtem. 1938-39 körül kezdtem el a vitorlázórepülést.

1942-ben érettségiztem a szegedi Piaristáknál. Utána HMNRA, majd az Akadémia.

Rövid és nem alapos kiképzések következtek. Debrecenben Weihe, Tapolcán Súlyom, Veszprémben Héja. Szegeden műszerkiképzés, majd Kenyeri Puma kölyök század, Papp Tibor fhdgy. úr vezetésével, végül a 101/III/8 szd.nál Békássy István parancsnoksága alatt fejeztem be a háborút.

1945 tavaszán az ezred megindult nyugati irányba és Pockingig meg sem álltunk.

Innen 1945 novemberében tértem haza. Nem igazoltak, Pesten próbáltam megélni: voltam triciklis kifutó, vagonkísérő, egy budai gyár garázsában segédmunkás.

Mikor a teljes csőd utolért, leköltöztem anyámhoz Bajára. Miközben itt is "kifutottam", anyámtól magánúton megtanultam úgy-ahogy könyvelni. Ennek köszönhetően anyagkönyvelőként elkezdtem számviteli pályafutásomat.

Hogy hány munkahelyem volt, nem írom le, csak annyit, hogy munkakönyvemben alig maradt szabad "ablak".

1952-ben költözködtünk Kecskemétről Esztergomba.

A legkülönbözőbb számviteli beosztások mellett bővült repertoárom és kiderült, hogy amatőr alapon is alkalmas vagyok (voltam) a színpadra.

1960-ban berendeltek a HM-be és leadatták tartalékos tisztii igazolványomat.

1975-ig folytattam szakmai bolyongásomat. Ekkor már kezdett betelni a pohár, idegeim nem nagyon bírták a gyűrődést. Végeredmény: 1977 végén leszázalékoltak.

1979-től újra több helyen megfordultam, mint nyugdíjas alkalmazott. Ez az állapotom a mai napig fennáll.

1993 decemberében, bajtársaimtól kapott segítséggel a Honvédelmi Miniszter rehabilitált és főhadnaggyá léptetett elő. Ez volt az én karácsonyi ajándékom.

Annak ellenére, hogy semmi érdemet nem szereztem, ez az előléptetés nagyon jólesett.

Esztergom, 1993. dec. 22.

Mátételki Dezső

MÁTÉTELKI JÓZSEF ht. hdgy.

Szegeden, 1923. március 6-án született. Édesapja Piukovich József 1937-ben halt meg.

Jóskát SICCO-nak hívtuk. Egy évvel fiatalabb öccse Dodó ugyancsak évfolyamtársunk volt. Jóska öt gimnáziumot Szegeden a piaristáknál járt, amikor felvették Pécsre, a honv. főreálba, ahol három évet, majd a főreálok átszervezése miatt egy évet Kőszegen járt és ott is érettségizett.

Mint minden cöger, aki repülőnek megfelelt a váti sportrepültéren kapta I. fokú repgépezetói kiképzését.

A Repülő Akadémián a C osztályban volt, az Osskó századnál repült, Hadverő tőrm. az oktatója. Nagyon rossz emlékei voltak a váti kihelyezés kocsedójáról, ahol Ajkay Ottó szds. hagyta a három harmadévest basáskodni.

A másodév gyakorlati kiképzésén Tapolcán, majd avatás után Kenyeriben fejezte be Héja kiképzését és került Acsádra. Október 19-én fejezte be műszerrepülő kiképzését és került a m. kir. II. honvéd repülőgép-vezető kiképző osztály állományába Héja lögyakorlatra Kenyeribe, majd a német-magyar Me-109-es vadászátképzésre Székesfehérvárra. Ezzel az iskolával települt ki Gothába.

Aradó B schwarmrepülés után szólalkozott össze Udo Rothenfelder német őrm. oktatójával és rövidesen két társával hazavezényelték. Sárváron beosztották a Rábavonal védelmére, de rövidesen újra a hajózó állományban van a 102. csatarepülő osztálynál.

Amerikai fogságban volt. A háború után repülő hadnagyként szolgált és 1948/49 telén gépeket vitt telelni Szolnokról Miskolcra. Meglátogatta Gáspárfalvi Jóskát és Székely Nándit is. A légerőktől elbocsátották. Mint elbocsátott egy repülő bálon provokálta N.-t, akinek elbocsátását köszönhette, mutatva öntödei munkától eldurvult kezét a bálterem közepén.

Az ötvenes években az Április 4. gépgyár öntödéjében dolgozott, ekkor nősült meg. Egy fia, József született. 1956-ban Svédországba menekült, itt hagyva csaknem karonülő fiát, feleségét, akitől elvált. Péter nevű unokája a 80-as évek elején született.

1984-ben infarktust kapott, ennek ellenére dolgozott.

1988 márciusában harmincéves egy helyben, a Volvo autógyár központi öntödéjében végzett munka után, nyugdíjba ment. Egyedül élt. 1990-ben volt utoljára itthon.

Itthoni családjával viszonya teljesen megromlott.

Velem 1990 májusa óta rendszeresen levelezett, de itthon létekor nem keresett meg, 1992 óta nem válaszolt. Nem tudom mi lehet vele.

Siccó, gondoldj néha ránk földi vagy égi magányodban, mi is emlékezünk rendkívül gyors beszédedre, memóriádra és hirtelen temperamentumodra, melyet nem tudtál soha kordában tartani. (A szerkesztő).

MOLNÁR BÉLA t.zls.

Cigánynak hívtuk az atlétatermetű magas fekete fiút.

Feltételezhetően Újpesten a szakiskola faipari tagozatát végezhette, mert később mint asztalos kereste kenyerét.

A Műegyetemi Sportrepülő Egyesületnél végezte az I. fokú repülőgép-vezetői képzését. A legjobb képességű repülőgép-vezető növendékek között volt és a taszári Súlyom kiképzése után Héját repült Veszprémben. Az első ötvenórás műszerrepülő tanfolyamra osztották be, melyet Szegeden és Acsádon végzett el. A Romboló Kiképző Kerethez került. Az alakulattal Zeltwegbe, majd Klagenfurtba települt.

Háború utáni életét Ferenczy Teklának 1948. jan. 7-én San Carlosból írott levele alapján ismerjük, ahova Caracásból 1947. dec. 5-én költözött. A levél szerint egy hónap után 1945 júniusában Knittelfelden két hetet orosz, majd angol zónában élt.

1945. szeptember 1-jén már itthon volt, miután Messer zubbonyát 2 kg kenyérré, fél kiló vajra és fél kiló szalonnára elcserélte. Egy régi vitorlázó repülő barátjával, miután jeggyűrűjét 2 millió pengőért Pesten eladta és a pénzen 400 Schillinget vett, 1946. január 31-én átmentek Ausztriába és február 1-én már Czapáry Zolival Judenburgban fogott kezét. Március 31-ig a Schmelzen síjavítóként dolgozott, míg barátja Zeltwegben az angoloknál fegyvermesterkedett. Két hetet síztek a Zirbitzen, majd lementek Nápolyba, egy angol őrmester ismerősük feleségéhez, aki elhelyezte őket asztalosnak az angol hadseregnél. Ott júniusig dolgozhattak, mint idegenek és beutalták őket egy vegyes táborba. Tekintve, hogy két három hónapig nem ment sehova sem onnan hajó, pénzük sem volt, elhatározták, hogy hazajönnek. Két hét alatt itthon is voltak és vadevezős életbe kezdtek. Lopott szőlővel és krumplival, usztatott fával látták el az otthoniakat.

A hajójegyhez minimum ötszáz dollár kellett, ezért elkezdtek kereskedni, csempészkedni. November végén már mintegy 500 dollár értékű áruval lebuktak és két hetet Léván ültek.

Miután megfogadták, hogy jó útra térnek, még szabadulásuk hetében 100 g. arannyal örömmel vetkőztek pucérra az Ipoly partján, hogy átgázolhassanak azon. Másfél hónap után ismét meg volt az 500 dollár iszonyú melóval, melyben 60 km-es éjszakai sífutás, a zajló Ipolyon való átgázolás, bejutás a rendőröktől nyüzsgő Pestre a szajréval, az áru eladása, arany-dollár vásárlás, testi lelki idegmunka volt.

1947. január végén 500 dollárral, 1000 Schillinggel és két fényképezőgéppel szálltak le Vépen a vonatról, csatoltak és sível, iránytű után aznap éjszaka legyűrtak Hartbergig 85 km-t és innen alvás nélkül még 25 km-t begyalogoltak Gleisdorfba. Grázból két napot utaztak Judenburgba és felmentek sízni ismét a Schmelz-re. Mindenütt, ahol megszálltak kitöltötték a bejelentőt és ezzel a vonaton úgy utaztak mintha született osztrákok lettek volna. Így mentek át sível vállukon Villachból Udinébe vezető úton a határon, hangos "bon giorno"-val köszöntve az olasz határőrt.

1947. március 13-tól augusztus végéig szaladgáltak útlevél és vízum után, míg Cigány a megmaradt 350 dollárjából vett egy hajójegyet magának és kiment Venezuelába

Caracasba. Barátjának pedig egy félév utána meg tudta venni a jegyét, hogy utána jöjjön.

Cigány megkezdett levelét 1948. jan. 15-én folytatta, miután kézhez kapta Tekla írását. Venezuelai terveiről és a helyzetről ír és tanácsokat ad a kivándorlásra.

Ez volt az utolsó híradása.

Tekla pár évvel ezelőtt egy Molnár vezetéknévű kislányról olvasott az újságban, aki egy Balaton melletti nyelvi táborban volt. Lehet, hogy Cigány lánya lett volna? Ki tudja? (A szerkesztő)

NAGY GÁBOR t. zls.

Idősebb fiú, végzős joghallgató volt. Szombathelyen, amikor ledoktorált, érkezését táviratban jelezte. Autót küldött érte a parancsnokság, mert nem őt, hanem egy orvost vártak Pestről. Szemtelenségének nem volt semmi következménye. Franciául tanult intenzíven, első évben a karpok között 8., másodévben 5. volt.

A második vadászcsoporttól jött haza eltávozásra Galántáról Budapestre, ahol az ostrom miatt bentragadt és nem vonult be alakulatához.

Észak-amerikába vándorolt ki, ahol jól menő könyvvizsgáló irodája van, de címét, életét, nem ismerjük. (A szerkesztő)

NÁDOR FERENC ht. hdgy.

Apám Nádor Ferenc (1888-1963). Utolsó munkahelye: Áll. Gk. vez. Isk. kik. ov. Édesanyám Bambach Erzsébet (1898-1939). Háztartásbeli volt.

1924. január 8-án Budapesten születtem. A X. ker. gr. Széchenyi István reálgimnáziumban érettségiztem. A H.M. Nemzeti Repülő Alapot Kassán végeztem. Felvettek és 1944. augusztus 20-án hadnaggyá avattak a m.kir. Horthy István Repülő Akadémián. A Kormányzó úr avatásunkkor mondott beszéde, majd az 1944. október 15-i proklamációja szellemében jártam el.

1945. április 1-jével vettem a megalakuló demokratikus honvédség állományába. Beosztásaim: HM. Légügyi oszt. sgt., műegyetemi vezénylés, a Repülő Szemlélőségen, rep.technikai szemlélő majd a Légierő Parancsnokságon Le.pk.h., majd 1955 májusától 1956. november 4-ig Országos Légvédelmi és Légierők Parancsnokságán (OLLEP) a pk. rep. helyettese, Le.pk.

1956. októberben az OLLEP Forradalmi Bizottsága elnökének és a Köztársaság Forradalmi Honvédelmi Bizottmány tagjának választottak. E tevékenységemben Horváth Barna és Dinka Tibor segítségét kértem és kaptam meg.

1956. november 17-én szovjet nyomozati szervek tartóztattak le. A magyar ügyek ENSZ tárgyalása során a börtönből vérző tüdővel a rep.kórházba szállítottak.

1957. jún. 13-án 67 %-os rokkantnak nyilvánítottak, leszereltek, szolgálati lakásomból kiköltöztettek, stb.

1957. szeptembertől Dr. Csanádi György a polgári repülés terén alkalmazott, ahol OMFB tanulmányok kidolgozása és az ICAO előírásoknak megfelelő infrastruktúra kialakítása volt a feladatomban. Ismétlődő feljelentések, vizsgálatok és publikációk (Gyurkó: 1956 c. könyve, Nyirádi Szabó cikke, stb.) miatt a MALÉV-nél betöltött állásomról 1965-ben le kellett mondanom.

Egy OMFB tanulmány nyomán a SITA alkalmazott és itt a világot behálózó adatátviteli hálózat és informatikai rendszerek kialakításában és fenntartásában vettem részt.

1944 decemberében nősültem. Feleségem Mészáros Márta, akkor egyetemi hallgató volt. Leányunk, Márta 1945-ben született és 1966-ban rep. katasztrófa során halt meg.

Ma már mozgásom nagyon korlátozott.

Budapest, 1994. jan. 8.

Nádor Ferenc

NYÁRI GYÖRGY ht. hdgy.

Zselizén 1921 áprilisában születtem. A BESZKÁRT SE-nél Ferihegyen kaptam alapfokú kiképzést.

A Repülő Akadémián az Oskó századnál voltam, majd Taszáron és Veszprémben Sólymoxtam és Héjajtam. Az első nagy csoporttal mentem Szegedre. A műszerkiképző századtól Debrecenbe, majd szeptember 25-én Pápára helyeztek a 102/2 csatarepülő századhoz.

Onnan a repülő lövészezredbe jelentkeztem, de a légierők rendeletével visszahelyeztek Kenyeribe a Puma 6. századhoz Papp Tiborhoz november közepén. A 109-es átképzést elvégezve a 101. v repülő ezred II. osztálya 5. századába kerültem beosztásra 1945. január 7-én.

Minden vágyam beteljesedett, amikor beosztottak a híres PUMA vadászosztályhoz húszórás átképzés után és azonnal bevetésre kerültem Budapest felett. Minden nap készülségben voltunk és ha az idő megengedte naponta kétszer is mentünk bevetésre.

Ma már nagyon nehéz elhinni, hogy a sok jó hős bajtársammal, akik közül de sokan nincsenek velünk, résztvettem a légi harcokban és alacsony támadásokban. De, hogy most ezeket le tudom írni, azért nem hősiességem, hanem nagy szerencsém a felelős!!!

Április közepén kitelepítették az ezredet Tulnba és onnan már csak két bevetésem volt Bécs és Csehszlovákia felett. Az ezred Pockingban fejezte be a háborút.

Reménytelenség, bizonytalanság, hadifogság. Az amerikaiak nem tetszettek nekem, átmentem a francia zónába, ahol a franciák minden magyart, velem együtt, jó barátként fogadtak. Trier am Moselben voltam.

Három évi várakozás után nem sok jót remélhettünk, így öcsémmel egy alkalmat felhasználva kivándoroltunk Ausztráliába.

Nem volt egyszerű letelepedni. Egy nyelvet megtanulni, mindenféle munkát megpróbálni, hogy valamit is elérjünk. Sokszor azt hittük, hogy az elvesztett éveknek mi vagyunk okai. Lassan jöttünk rá arra, hogy a mi életkörülményeink nem olyan tragikusak, mint sok millió emberé. Így neki álltunk dolgozni és az utolsó 25 évben szerencsés körülmények között, nagyon jó ausztrál feleségemmel régiségkereskedésünkben nagyon sok munkával, sikeresen kereskedtünk. 1990-ben eladtuk üzletünket, de még mindig nagyon elfoglaltak vagyunk más üzleti tevékenységünkkel.

A repülést húsz éve feladtam. Azért az egyért vagyok szomorú, hogy nem vagyok fiatalabb, hogy ismét repülhessek.

Látjátok, csak ennyit tudtam magamról írni. Sokáig úgy éreztem, hogy legjobb lenne mindent elfelejteni, hisz múltunkban nem sok örömet találtam. Most leghőbb vágyam, hogy veletek találkozzak.

A hősök azok, akik nem tértek vissza, de róluk a „költők már mindent megírtak”!!!

Nyakus

Megjegyzés a leírtakhoz:

A PUMA ezredparancsokban Nyakusznak 1945. márc. 23-án Siófok felett egy Boston III. és ápr. 13-án Bécs felett egy Lag 5 lelövését, április 18-án 69 bevetését igazolták; kitüntették április 21-én a Magyar Koronás Bronz Érdeméremmel és ápr. 18-án Welsből Pockingba küldték.

Többen közülünk tanúi voltak életbenmaradásának, amikor Kenyeriben kényszerleszállt és két ölfarakás között hátára fordult a Messzerrel úgy, hogy egyikén a gép farka, másikon a motor feküdt. Amikor kinyitotta a kabintetőt és kioldotta magát, fejreesett az avarra. Az ég világon nem történt semmi baja, csak légiharcban a gép baloldalaiba kapott egy találatot és nem tudta a gázt levenni. Valóban sokszoros szerencsével repült, mint írja is. (A szerkesztő)

NYITRAI JÁNOS t.zls

Szegeden a Klauzál Gábor gimnáziumba(1) jártam és ott is érettségiztem, majd a Repülő Akadémia elvégzése után 1944. augusztus 20-án tisztté avattak. Avatás után visszamentem Szegedre, majd Acsádra az 50 órás műszerrepülő iskola befejezésére.

1944. október 15-én az ABK "Z" romboló iskolára vezényeltek Me-110-es kiképzésre.

1945. január 6-án a Zeltwegi repülőterre telepítettek át, majd május 2-án tovább Homér Imre szds. úr parancsnoksága alatt autóbusszal Klágenfurtba mentünk. Május 10-én itt estünk angol fogságba. Rangsor szerint soron és renden kívüli díszben felsorakoztunk az angol repülőter parancsnokának utasítására, aki egy jeepen megérkezett. Az első helyen Németh János vk. ezds.úr állt, aki angolul adta be jelentését. A második helyen gróf Festetich rep.örgy. úr volt. A jelentés beadása után az angol fhdgy. a gróf úr nyakába ugrott és megölelte, mert szülein keresztül nagyon jól ismerte. Ezután már nem voltunk hadifoglyok, hanem politikai menekültek, amit egy három nyelvű írás igazolt.

1945. október elején dr. Balogh István szd. orvosunkkal egy-egy hátizsákkal átszöktünk Magyarországra. 1946 májusában visszaszöktem Ausztriába és onnan kocsival, lóval tértem haza. Fuvarozással foglalkoztam és a Kiszgazda Párt ifjúsági szervezetében, a Független Ifjúságban tevékenykedtem.

1950-ben több társammal együtt fegyveres összeesküvésben való részvétel miatt letartóztattak és 6 évre elítéltek. Vácott a börtönben találkoztam Homér Imrével, volt parancsnokommal, Forgács Pistával, Sűrű Bélával, Dinka Tiborral, Tóth Drumi öccsével Zolival és Szentgyörgyi Dezsővel. A Fő utca, Gyűjtő, Vác és Tatabánya XIV-es akna után 1954. április 15-én szabadultam, de rendőri felügyelet alá helyeztek. Sok próbálkozás után sikerült a salgótarjáni üvegyárba munkásként bejutni, ahol három műszakban egy automata gépen palackokat gyártottam 40-50 fokos melegben.

Salgótarjában 1956. október 26-án reggel arra ébredtem, hogy "Kossuth Lajos, azt üzenté". Kiugrottam az ágyból és csatlakoztam a salgótarjáni tüntetők csapatához. Leromboltuk a szovjet emlékművet és az ÁVÓ-tól kiszabadítottunk egy politikai foglyot.

Szülőfalumban Kisterenyén polgármesterré választottak. Büszke vagyok arra, hogy ténykedésem alatt semmi rendzavarás nem volt, mert a bűnösök megbüntetését a független bíróságra bíztuk. Közben a salgótarjáni üvegyárban beválasztottak a Munkástanácsba és a Megyei Munkástanácsba delegáltak. Így jelen voltam az 1956. december 8-i lövöldözésnél. Az orosz tankok között találkoztam vitéz Szentgyörgyi Zoltán volt évfolyamtársammal, aki diákjai élén vonult ki a tüntetésre. 1957 februárjában a pufajkások letartóztattak és Kistarcsára, az internálótáborba vittek. Hat hónap eltelte után a népi hatalom megdöntéséért 5 évre ítélték, amit a Legfelsőbb Bíróság, mivel nem tudtak megyei munkástanács tagságról, másfél évre mérsékelte. Salgótarján, Balassagyarmat, Vác és végül a Kulcsdobokai Állami Gazdaságból szabadultam.

Budapesten a Mélyépítő Vállalatnál helyezkedtem el, mint segédmunkás. Később adminisztrátor, technikus, majd, mint építésvezető dolgoztam és így mentem nyugdíjba.

1959-ben nősültem meg. Feleségem Daróczi Magdolna, aki szintén adminisztrátorból lett számviteli osztályvezető és így ment nyugdíjba.

Három gyermekünk született, Zoltán, aki kereskedelmit végzett és most önálló kereskedő; Enikő az ELTE-n végzett számítástechnikai szakember; Tamás építőmérnök.

Katonatiszti rendfokozatomat a kommunisták elvették, de a rendszerváltozás után azt visszakaptam és nyugállományú repülő őrnaggyá léptettek elő.

Nyugdíjas éveimben is erőmtől függően mindent megteszek hazánk mielőbbi felvirágoztatásáért és szabadságáért.

Nyitrai János

(1) Az író Herceg Ferenc által a Trianon által elszakított magyar fiatalok részére alapított Szent Gellért kollégiumban lakott, és érettségi után egy évet ott nevelősködött. Kassán kapta elsőfokú kiképzését a Repülő Alapnál. (A szerkesztő)

OROSZ ATTILA ht. hdgy.

Brassóban 1923. ápr.1-jén született. Szülei Orosz Szilárd és felesége Török Ida Brassóban maradtak.

A Repülő Alapot Debrecenben végezte, Szombathelyen az A osztályban volt. Nagybátyja Orosz Béla ezredes, a Repülő Akadémia parancsnoka.

Augusztus 11-én Szegeden, avatása után szeptember 11-én fejezte be húszórás műszerrepülő kiképzését és szeptember 15-én Acsádról helyezték Debrecenbe 14 társával, majd szeptember 25-én Pápára. Itt jelentkezett a Szt.László ho-ba, majd az 1944. november 11-i Le. parancs alapján 21-én vonult be a Légierők repülő lövész ezredétől Kenyeribe Me-109-es átképzésre a Puma 6. szd-hoz.

1945. január 4-én a 101/3 szd.-hoz osztották be Gáspárfalvi Jóskaival. Veszprémbe gépe vagy két alkalommal kitört és ezért nem repültették.

Az 1945. április 1-jei ezredparancs szerint az I. osztálytól több társával létszám feleslegként 1945. 04. 09-én Welsből Pockingba helyezték át.

Amerikai fogságból — unokabátyja szerint — "a háború után visszatért Veszprémbe, megnősült. Illegálisan kiment a nyugatnémet megszállási övezetbe, elvált. Édesapja temetésére nem jött haza Brassóba. Édesanyja mutatott egy fényképet Attiláról, amit nagybátyja, volt akadémia parancsnokunk Orosz Béla ezredes úr hozott haza a temetés után Brassóból. Innen tudja, hogy Attila Venezuelában egy gazdag mesztic nőt vett el és Caracasban építési vállalkozóként élt, nagyon jó anyagi körülmények között. Három gyermeke van.

Attilának más közvetlen hozzátartozója sem itthon, sem Erdélyben már nem él. Szülei, nagyszülei a brassói temetőben nyugodnak" - fejeződik be a levél.

Somorjay József százados úr a műszerrepülő iskola volt parancsnoka az 1993-as évfolyamtalálkozón mesélte, hogy bizonyos mértékig szállító szd. pk-i kinevezését is Attilának köszönheti, mert Szegeden Attilát, mivel rosszul szerepelt műszer elméletből, nem engedte kimenőre. Ezért Attila feljelentette őt nagybátyjánál. Ezt megelőzve ő is írt egy levelet Orosz Bélának, akitől egy nagyon korrekt választ kapott, nevezetesen, hogy nagyon örül annak, hogy öccsét keményen fogja. Később Attila Acsádon újra feljelentette, hogy repülőgépeivel szökni akar. Erre Somorjay szds-t az 1. szállító szd. pk-ának nevezték ki, ahol - mint mondja - naponta megszökhetett volna Olaszországba, mert minden esetben tele tankkal indultak Budapest fölé. Így tompították közös erővel, de nem nagy sikerrel, Attila úrhatnamságát.

Reméljük jó egészségekben él. (A szerkesztő)

Gondolom, nem egyedül vagyok nehéz helyzetben, hogy eleget tegyek EMLÉKKÖNYV-ünk célkitűzéseinek, hogy röviden beszámoljak életem avatás utáni hosszabb részéről.

Ott kezdem, hogy avatásom utáni rövid szabadságomat letöltve, kiképzésünk folytatása miatt a Kenyeriben állomásozó REGVI II.-höz vonultam be. Elhelyezés Vönöckön, majd Celldömölkön magánházaknál volt.

Héjakkal repültünk. A hadihelyzet alakulása miatt 1944. 12. 04-én egy FW. 58-assal Veszprémbre repültünk és onnan 7-én Héjákat hoztunk Kenyeribe. Itt együtt voltam Miklóssy Sanyival, hiszen Vele együtt voltam Fülöp örgy. úrnál, áthelyezésünket kértük a 101. Puma ezredhez. Az áthelyezési kérelmet elfogadták, de sajnos nagyon rövid ideig, 12. 05-13-ig tartott ottlétünk. Ekkor már Sömjénmihályfán laktunk. December 13-án váratlanul áthelyeztek bennünket Acsádra a műszerrepülő kiképző századhoz. Végül is ezzel az alakulattal települtünk ki a németországi Kolbergbe. Én egy Focke-Wulf Weihével hagytam el az országot 1945. 01. 04-én. A velem illetve alakulatommal történeteket leírtam az "Irány Kolberg" c. visszaemlékezésemben, mely a kanadai Magyar Szárnyak 1992. évi számában jelent meg.

Amikor 1945. május 9-én a fegyverek elhallgattak Európában, már amerikai fogságban, Foucarville-ben voltam Franciaországban, a Cotantin félszigeten. Itt voltam szeptember 16-ig, majd innen átszállítottak a Mailly-le-Camp-i gyűjtőtáborba. Itt voltam sok száz hadifogolytársammal október 15-éig, hazaszállításunk megkezdéséig. Magyarországra október 23-án érkeztünk meg és a kaposvári szűrőtáborból 27-én tértem haza a szülői házba.

Végre itthon voltam! A lábadozás hetei után – mert hát a nyugati hadifogság sem volt mindenütt leányálom – otthon saját kis gazdaságunkban dolgoztam. Kötelességemnek tartottam szüleimnek segíteni, hiszen nekik még három testvérem taníttatásáról kellett gondoskodniuk. Ez bizony komoly gondot jelentett egy tisztviselő családnak, különösen ha vidéken lakott és a városban kellett lakást biztosítaniuk a gyerekeknek. Nekem sem volt lehetőségem arra, hogy valamilyen mesterségre átképezsem magam, tanulásról nem is beszélve. Végül is 1950 júniusában feljöttem Budapestre. Az akkor már Rákosi Mátyás nevét viselő gyáróriás egyik gyáregységében lettem segédmunkás. Rövid idő után a gyáregység áruforgalmi osztályán lettem előadó, majd áthelyeztek a termelési osztályra programosnak. Ez már műszaki beosztás volt.

Az 1954-ben bekövetkezett politikai-gazdasági változások miatt – Nagy Imre első miniszterelnöksége idején – létszámleépítés miatt felmondtak. Ezután, mint lakatos a Motorkerékpár Gyárban dolgoztam 1955-ig. Ezt követően az akkor még MÁVAG gépgyárba kerültem, mint fizikai munkás.

1955-ben nősültem meg. 1956-ban született fiam, aki a forradalom kitörésekor egyhónapos volt. 1970-ben feleségem 15 évi házasság után, súlyos, gyógyíthatatlan betegségben meghalt. Fiam nevelése szempontjából a legnehezebb időben maradtam magamra a nevelés minden gondjával. Igaz, velünk volt – hiszen együtt laktunk – feleségem édesanyja is, ami részben könnyítette gondjaimat. Öt év után fiam is leérettségizett, amikor másodszor is megnősültem. 1977-ben fiam is megnősült és házasságukból 1980-ban megszületett unokánk, Krisztián.

1958–61 között esti tagozaton elvégeztem a gépipari technikumot. Egyetemre a tanulásból kihagyott sok év és egyéb okok miatt nem mertem jelentkezni. A technikum sikeres elvégzése után a Ganz-Mávag Gépgyár kompresszor tervezési osztályán dolgoztam, mint tervező technikus. Innen mentem 1984-ben, 36 évi munkaviszony után nyugdíjba. Azóta, mint nyugdíjas, feleségemmel együtt éljük a nyugdíjasok nem mindig nyugodt életét. De hát ezzel, úgy gondolom, nem vagyunk egyedül.

Katonai pályafutásomra az a bizonyos 5000/1946 Me. rendelet tett pontot, mely alapján végelbánás alá vontak, végkielégítéssel, de rendfokozatom meghagyásával elbocsátottak.

A forradalom leverése után egy 1957-es miniszteri rendeletre való hivatkozással rendfokozatomtól megfosztottak. A kiadott legénységi katonai igazolvány szerint katonai szolgálatra mégis megfelelőnek tartottak.

A bekövetkezett rendszerváltozás után engem is rehabilitáltak. Rendfokozatomtól való megfosztásomat, mint törvényt sértő intézkedést hatálytalanították, tart.hdgy-i rendfokozatomat visszakaptam és egyben tart.fhdgy-gyá léptettek elő. 1992 júniusában valóban végetért katonai pályafutásom.

1990 nyarán ismeretlen okból a jobb szememre elveszítettem a látásomat. Retina beszakadást, kilyukadást, majd leválást állapítottak meg. Szememet hat alkalommal műtötték, több mint 300 lézersugár "lövést" kaptam, három alkalommal komoly altatásos műtétet végeztek szememen. Ezen beavatkozások eredményeként, ha homályosan is, de látok. Közben a bal szememet is műtötték, de hála Istennek ezzel a szememmel tökéletesen látok. Időközben jobb szememre kontakt lencsét kaptam, melynek segítségével látásom sokat javult.

Feleségem, szülei után a Duna mellett örökölt egy kis telket. Azon felépítettünk egy kis faházat és itt töltjük a nyári hónapokat. Vagyont nem gyűjtöttünk, nem is volt miből. Utódainkra csak tisztességes nevünket, becsületünket és hazaszeretetünket hagyjuk. A mai világban ez sem kevés! Ami nekem még hátra van – még jó, hogy a jövőbe nem látunk – ahhoz magamnak és a hozzám hasonlóknak nem kívánhatok mást, mint Zrínyi, a költő és hadvezér jelmondatát a mi helyzetünkre alkalmazva: "Csak jó egészség és semmi más!"

Bajtársaim! Örülök, hogy 50 év múltán is közöttetek lehetek. Isten Veletek!

Budapest, 1993. november 4.

Papp Ferenc

PATI NAGY MIKLÓS ht. hdgy.

Édesapja a Shell cég magyarországi képviselője volt.

A Vörösmarty Mihály gimnáziumban érettségizett. A Műegyetemi S.E.-nél Érden volt I. fokú kiképzésen. Vadas "Lambi" volt a kiképzés vezetője és Szokolay "Oli" volt oktatója. Itt lett barátja Eleőd Attila, akivel a Repülő Akadémia első évében karpaszományosok voltak. Miki a másodévben aktivált. Szombathelyen az A osztályban és Szabó Imre szobájában 16-unkkal volt. Mindkét évben a rangsor harmadik harmadának elején volt.

Taszárra került Súlyom kiképzésre. Amikor Gótz Paja Veszprémben 1944. jan. 27-én az első kiképzési napon elütött egy lovat oktatójával Nyemecz zls-sal a rigmust Miklós költötte s ez a következő volt:

Sólymot repült Gótz Paja, A leszállás jól sikerült
Égnek áll a flieger haja, Csak egy ló fejébe került.

Aztán mindkettőjükre rájárt a rúd, mert május 8-án Gótz Pajával Súlyommal motorhiba miatt kényszerleszálltak Réde mellett Vecseny pusztánál. Mindketten Győrbe kórházba kerültek. Miklóst hamarabb kiengedték mint barátját. Veszprémben repült Héját és kapta meg a III. fokot.

A műszerrepülő kiképzésre Szegedre került és a hűsúlyos műszerkiképzést szept. 11-én Szegeden fejezte be. 15-én Debrecenbe helyezték. Egy szerelő könyörgésére

Tomor szds. híres CR-42-es sarzsi gépét mentette, de a leszállása kényszerleszállás volt, mert gépe kigyulladt, füstölt, amikor leszállásra határozta el magát. A sikeres kigurulás közben a magas főben egy korhadt farönkön átvágódott. Eszméletét veszítette. A tanyasiak szekéren egy faluba, onnan gépkocsin a kiskunhalasi kórházba vitték. Két napig nem tudták kicsoda, mert nem tudott beszélni. Végül értesítették szüleit, édesapja jött érte és vitte Pestre. Az oroszok két nap után elfoglalták a várost. Pesten a HM-ben menetlevelet kapott a Szent László ho-hoz, bevonult és a századnál Gótzty Palit, Eleőd Attilát és Salamon Lászlót II. (Slajmit) találta.

Alig kezdődött a kiképzés, mikor Pályi György közölte vele, hogy azonnali hatállyal a HM áthelyezte Me-109-es átképzésre. Nem akart menni, ha már itt van. Szgk-val át is vitték Szombathelyre, még társaitól sem hagyták elbúcsúzni. Török Feri lezuhanása után pár nappal érkezett Papp Tibor vezette 101/6. századhoz.

Az átképzés befejezése után a 101/9. Békássy szd-hoz osztották be (50/45.03.19).

Polányi Pista Kenyeriben az ezredhez jövő társát kioktatta, hogy hogyan maradhat életben ebben a nagy kavarodásban. Miklós ezt az oktatást nem kellett betartsa, mert a századnál egy felszállása volt: gépátvitel Szombathelyre, amit sértetlenül meg is oldott. Gépe egy nagy bombatölcsér szélén állt meg. Innen neki már gyalogmenetben 32 fős szerelőkből, rádiósokból álló szakasz pk-kaként kellett tovább mennie. Kapott térképet és egy tájolót és másnap Ausztriában voltak. Német katonák mondták, hogy egy orosz hk. ék elzárta a Wiener-Neustadt fele vivő utat. Miklós elhatározta, hogy amerikai vagy angol fogságba akar esni. Általában éjjel hegyen völgyön át kerülve a városokat, előttük a németek robbantgatták a viaduktokat, mögöttük az orosz hk-k jöttek csörömpölve. 12 napos kalandozás után az angol zóna határát elérték és tolmács útján kérték, hogy fogságba eshessenek. Egy héttel később Feistritz környékén kaptak elhelyezést és az önként jelentkezőket paraszthoz helyezték ki, ő pedig szakaszát munkafelügyelőként ellenőrizte. Így masírozott hadifogságba a Szent László ho. is teljes fegyverzettel.

Augusztus elején a rossz hírek hallatára elhatározták hárman, Miklós, a legénye és egy zls., hogy bármi is lesz, hazajönnek. Éjjel kiesúsztak a táborból és augusztus végén átjöttek a határon és Miklós munkás ruhában hamis papírokkal megérkezett szüleihez.

Édesapja a háború után is a Shell cég gazdasági igazgatója, majd tanácsadója volt, így nem voltak anyagi gondjai.

1948 decemberében Alsószölnöknön ment ki Ausztriába, ott 7-8 hónapig DP. személy volt Salzburg környékén. Sikerült beutazási engedély kapnia Ausztráliába. Genovában hajózott be és Szezen keresztül ment ki Melbournbe.

Először kötelezően csatornát épített két évig Északon, havonta 1800.- dollárt keresve.

Visszajött Melbournbe, és egy gimnázium alsó osztályában fizikát, majd biológiát tanított.

Nyugdíját jelenleg Észak-Keleten az óceántól 3 km-re egy dombon levő tengerre néző házában élvezi.

Két lánya közül az egyiknél két lány, a másiknál egy fiú unokája van.

1993-ban itthon volt. Visszamenetele után írt.

Kértem, hogy versben írja meg életrajzát. Levele borítékjára azt írta, hogy

”S most bámulok ki az ablakon

Mert nem nyalt a múzsa homlokon”

Ezért életrajzát levelei alapján én állítottam össze. (A szerkesztő)

PELLER ISTVÁN ht. hdgy.

Édesapám ügyvédként a csehszlovákiai Magyar Párt oszlopos tagja, 450 holdon gazdálkodott. Édesanyám Feszty lány, nagybátyám hu. alezredesként IV. Károly

parancsőr tisztje volt. Elemi iskoláimat Gyallán, az alsó négy gimnáziumot Tatán a piaristáknál, felsőket az Áprád gimnáziumhoz csatolt Ferencz József intézetben végeztem, ahol leérettségiztem. Hivatásos repülőtsízt akartam lenni. I. fokon Ferihegyen Bezzegh László erdőmérnök, t.zls. növendéke voltam. Az Akadémiát Szombathelyen, a C osztályban Szabó Andor (Zülfikár) fhdgy.úr osztálytisztelkedése alatt kezdtem.

Itt sturcoltunk meg Báti Jancsival Bückerral egy szép, fehér lovas amazont, akit motorzúgásunktól megijedt lova kivetett nyergéből. Repülésvezetőnk Osskó szds. állapította meg egy távirat nyomán vagánykodásunkat. Eredmény: laktanyafogság, kimenőelvonás. Imádott századparancsnokunk Békássy Antal szds. úr kötelezett bennünket a személyes bocsánatkérésre. Mentünk Canossát jární a csinos, 20 éves, lábatörött, gipszben fekvő grófkisasszonyhoz. Nekem volt névjegyem, így minden "protokollmáig" zajlott le, ezüstálca, inas stb. A kisasszonnyal jól elbeszélgettünk, Jancsi egy darabig levelezett is vele. Tóni bácsi utánunk érdeklődhetett, mert egyik kihallgatáson megdicsért bennünket, hogy megmentettük a becsületet.

Aztán jött Debrecen, Weihe kiképzés. Három start után egyedül repültem. Majd Veszprém, vitéz lófő csegezy Csegezy József őrnagy úrral. Itt Lasztóczi János megfi. szds. volt az osztálytiszt. Tavasszal Tapolca, drága Iharos Elemér fhdgy. úrral Solymozás, majd Orsovay Ervin fhdgy. úrral Kenyeriben Héja kiképzés. Közben Szentkirályszabadján öltözködés, majd avatás a Bolyain.

A Héja után műszerrepülő kiképzés Acsádon. A kitelepülés során Weigärtner Jancsival kötelékrepülés Kolbergbe, megfigyelőm az előttünk végzett Újhelyi Attila hdgy.volt. Csak Königrätzig jutottunk. Itt ért be bennünket Juhász Gabi és Márton Gyurka. Kolbergbe jutva érezhető volt a teljes összeomlás lehelete. Parancs: áttelepülés Weissewartéba. Gépem vízszintes vezérsíktengelye eltörött. Ismét Jancsi, aki segít, és éjjel tengelyt esztergált, hogy menekülhessünk. Ekkor lőtték le az előttünk repülő Szikszai Pistáékat a Mustangok. Mi két magyar ruhába átöltözött német szds-t és fhdgy-t vittünk. Tanagerhűtőben szálltunk le két német Weingärtner, Veress Albi Friedrich Lacival és én. Az amerikaiak érkezése előtt, nem akarva fogságba esni, ketten megszöktünk Besze Miskával.(1) Tíz nap után feladtuk magunkat. Bielefeldbe vittek az amerikaiak, ahol ráakadtunk társainkra. Májusban irány Franciaország, Normandia, Foucarville, Cherbourg-tól 80 km-re 18.000 fogoly 1500-as táborokban. Étel kriminálisan kevés, fele súlyunkat elvesztettük. November közepén indítottak haza. Engem, mint felvidékit Kaposváron elválasztottak a többiektől, akik december elején hazamehettek. Egy fiatal katonával akartak a cseh követségre kísértetni, de megszöktem és egy hétig nagynéném, Feszty Masa lakásán bújkáltam a Várban.

Mi várhatott rám származásom miatt? Komáromban a pontonhídon egy éjjel átsétáltam és hazamentem. A legnagyobb felfordulást találtam. Rövidesen a többi magyar vezetővel begyűjtöttek. Dinnyés voltam egy állami gazdaságban.

Nyugati nyomásra 1947-ben megkezdődtek a népbíróági tárgyalások, mely családunk minden tagját, beleértve 70 éves nagymamám is, érintette. Havonta tartott házkutatások során még a konnektorokat is kihúzkodták rádió után kutatva. Teljes vagyonek Kobzás, két évig rendőri felügyelet. Menekülés a csehszlovákiai deportálás elől. Iratainkat, katonaruháimat egész éjjel égettük. Amit meg megtaláltak, vitték bűtorostul. 1949-ben éjjel a Dunán át Magyarországra szöktem, hogy megpróbáljam a Maszovletet vagy a honvédséget. Fennakadtam Nádor Ferike hálóján és ugyanúgy vissza, elfogtak, ismét rendőrség. Egy ember az embertelenségben felvett gépállomási traktorosnak és a hegyekbe küldött fakitermelésre a Tátrába. Favágókunyhó, harisnyás, bocskoros, varkocsbafont hajú tótok között, hetekig mosdás, borotválkozás nélkül. Emberségesebb embereket keveset láttam életemben. Másfél év után innen is kinyírtak. Még kétszer kellett mint gk. vezető helyetváltoztassak, mert állampolgárságom sem volt.

Édesapám 1948-ban halt meg, édesanyám az izgalmakban megbetegedett. Feleségemet Ellyt 1949-ben ismertem meg és 1950-ben keltünk egybe. Hős asszonyok, akik ilyen életkekhez kötötték sorsukat! 1951 májusában született fiúnk, 1952-ben lányunk.

1954-ben újabb roham kezdődött a magyarság ellen. Engem Pardubic mellé egy munkatáborba vittek 420 társammal, akik közül csak 18-an nem voltak magyarok. Itt 1956 végéig voltam. Utána 15 évig nem vállalhattam munkát a járás területén. Ismét volt egy ember, Elly ismerőse, az angliai légió cseh eje. hdgy-a, aki az érsekújvári húsüzembe felvett először tehergépkocsi-, majd kamionvezetőnek. 11 évig jártam az országot. Amikor lehetett, vittem feleségemet is. Aztán jövevőmet is kinyírták és a vekzatúrába behalt. Én maradtam névtelen és amikor a gyallai járást megszüntették, 1967-ben hazajöttem Gyallára dolgozni. Egy nagy Skoda tehergépkocsit kaptam egy építőipari vállalatnál. 1982. dec. 2-ig 350 ezer km-t tettem meg hibamentesen. Ekkor jöttem csak el nyugdíjba, mert a táborban töltött három évet nem számították be.

1985-ban szörnyű csapást mért ránk a Mindenható. Fiúnk megbetegedett és 1986. május 7-én agytumor miatt itthagyt bennünket. Kislányom kiváló gyógytornász lett Komáromban.

1987. február óta éjjeliőrösködöm. Három naponként jut rám a sor. Németből fordítok, ez is ad egy kis melléket. Feleségem nagyon aktív tagja volt a Csemadoknak.

Az 1989-es fordulat után felkerestek a Magyar Pártok vezetői. Elköteleztem magam egyszer s mindenkorra a Felvidéken élő magyarság szabadsága, emberhez méltó életének megvalósításáért. Nap, mint nap feleségemmel, leghűségesebb segítőtársammal, e célok megvalósításáért dolgozunk.

Peller István

(1) Valaki más lehetett, mert Besze Miska Gothában volt. Friedrich Lacira kell gondoljunk.

PINTÉR GYULA ht. hdgy.

Édesapám "Hangya" üzletvezető volt.

Középiskola: Ciszterci gimnázium - Székesfehérvár.

Katonai főiskola: Repülő Akadémia - Kassa (Szombathely, Taszár, Veszprém, Szeged), Messerschmitt vadászátképző iskola Székesfehérvár.

Hadnaggyá avatás: 1944. augusztus 20.

Avatás után a 101. (Puma) vadászrezredhez vezényeltek az évfolyamból az első csoporttal Veszprémbe. Itt a 3.század ("Drótkefe") tisztjeként harcoltam a háború végéig. 41 bevetésben vettem részt 3 igazolt, 2 igazolatlan légigyőzelemmel. Egyszer sebesültem, felgyógyulásom után tovább repültem. Kítüntetéseim: tűzkereszt, I. o. sebesülési pánttal, Magyar Koronás bronz és ezüst érdemérem hadiszalagon a kardokkal, német II. osztályú vaskereszt és a Frontflugspange. Parancsnokaim e.pk.: vitéz belényesi Heppes Aladár ales., szd.pk.: vitéz Bejczy József fhdgy., halála után: vitéz Debrődy György szds., sebesülése után: Halasi Sándor fhdgy. A vadászrezred bevetésein használt géptípusok: Messerschmitt 109 G 6; G 10 és G 14.

Hadifogságban Ausztriában amerikai zónában voltam, Magyarországra 1945 szeptemberben jöttem haza. Megnősültem, három gyermekem született. A kommunista uralom alatt lefokoztak, a volt tiszték ellen folytatott koncepciós perek egyikével kapcsolatban letartóztattak, 4 évig rendőrségi (ÁVH) felügyelet alatt voltam. Feleségem, Ildikó, a kíméletlen kihallgatások közepette idegösszeroppanást kapott és 1954-ben gyógyszermérgezésben meghalt. Két fiammal és egy kislánnyal egyedül maradtam.

Az 1956-os forradalomban névtelen résztvevőként működtem, így ezért büntetést nem kaptam, de "politikai megbízhatatlanságom" miatt a repüléshez aktív közelségbe többé nem juthattam.

1957-ben újra megnősültem, feleségem Keresztes Edit a három gyerek nevelésében sokat segített, a házasságból még egy fiam született, de ez a házasság 1964-ben felbomlott.

A polgári életben az építőiparban dolgoztam, közben elvégeztem az "Ybl Miklós" technikumot, majd a budapesti Műszaki Egyetemen 1970-ben építőmérnöki diplomát szereztem. Az ÉVITERV statikus csoportvezetőjeként 1984-ben mentem nyugdíjba.

1972-ben házasságot kötöttem Andor Eszterrel, volt egyetemi évfolyamtársammal, akivel most mérnöki magánirodát vezetünk. Eszter korábbi házasságából származó két gyermekével és a többi testvérekkel életünk harmonikus.

Még az 1989-es reformok előtt a Mezőgazdasági Repülésben megjelent "Nyílt levél egy hadtörténészhez" címzett levelemben bíráltam a kommunista történészeknek hősi halottainkról való elferdített állásfoglalását. Ezzel széleskörű vita indult katonai és nem katonai publikációk részvételével egyértelműen a ferdített történelem-magyarázat ellen. (ld: kanadai Magyar Szárnyak 1988 és 1989-es évf.)

A Veterán Repülők Egyesületének alapító tagja, vezetőségi tagja, és egyik elnökhelyettese vagyok.

Hadnagyi rendfokozatomat 1992-ben visszakaptam.

1993-ban a honvédelmi miniszter a "Honvédelemért" kitüntetés I. osztályát adományozta számomra.

Röviden ez volt életem, sok jó és rossz részlettel, de ez nem regényírás, hanem száraz tények, kemény tanulságokkal.

Budapest, 1993. november hó

Pintér Gyula

POSGAY ANTAL ht. hdgy.(1)

Avatás után a 102-es gyorsbombázó osztály 3. századához osztottak be. Századunk, Dóczy Lóránt alezredes úr parancsnoksága alatt Várpalotán állomásozott és Me 210-es repülőgépekkel volt felszerelve. Innen hajtottuk végre bevetéseinket a Duna-Tisza közén harcoló magyar és német alakulatok támogatására.

1944. szeptember 14-én Kiskunlacháza Ny-on Szukits Imre rád. őrm-rel egy kétmotoros Lightninget lőttünk le. Egy későbbi bevetés alkalmával 1944. november 4-én, egy alacsony támadás során, jobb motoromat az orosz légvédelem eltalálta és felrobbantotta. A robbanás következtében több helyen megsérültem és erősen vérezve, egy motorral repültem vissza Várpalotára. Lövészem Szukits Imre őrm. ugyancsak megebesült. Sebesülésemet különböző kórházakban foltogatták.

1945 januárjában vonultam be újra, időközben Lesvárra áttelepült századomhoz. Lesvárról 12 bevetésem volt a Dunántúlon és a Dunától északra harcoló alakulatok támogatására.

1945. február 14-én egy Jak-9-est lőttünk le.

Osztályunk az orosz nyomás miatt többször települt át nyugat felé, és március utolsó napján hagyta el az ország területét.

Néhány megmaradt gépünket április elején Bajorországban robbantottuk fel, ahol rövidesen amerikai fogságba estünk.

A háború során két légyözelmemet igazolták. Megkaptam a Tűzkeresztet, hadiszalagon a sebesülési pánntal, valamint a Kormányzói Dicsérő Elismerést, "a Bronz

Signumot" (a Magyar Koronás Bronz Érdemérmét), melyre a háború utolsó heteiben másodszer is felterjesztettek.

1946 nyarán tértem vissza Magyarországra, ahol rövid favágói karrier után beiratkoztam Sopronban a Műegyetem Erdőmérnöki Karára. Oklevelemet 1950 nyarán szereztem meg, miután Budapesten az UVATERV-nél kaptam állást, mint vasbeton-tervező mérnök.

1951-52-ben megszereztem a bányamérnöki oklevelet is és ettől kezdve különböző bányamérnöki beosztásokban dolgoztam a Dorog-Tatai Aknamélyítő Vállalatnál.

Az 1956-os forradalom alatt, mint a Vállalat termelési osztályvezetőjét a forradalmi munkástanács elnökévé választották meg. Részben ezért, részben a forradalom alatti tevékenységemért, 1956 végén el kellett hagynom az országot és Kanadában telepedtem le.

Először Quebec, majd Ontario államban, mint bányamérnök dolgoztam. 1963-ban beiratkoztam a Torontói Egyetemre, és üzempazaráságtanból oklevelet szereztem (MBA)(2). Az egyetem elvégzése után rövid ideig Torontóban egy mezőgazdasági gépgyár központjában dolgoztam, mint üzempazarás.

1966 nyarán családommal áttelepültem az Egyesült Államokba. 1966-tól 1984-ig egy nagy nemzetközi vállalatnál (Dart and Kraft) voltam alkalmazásban, mint üzempazarás, tervező és számítógép szakértő. 1984-ben, mint a vállalat igazgatója vonultam vissza.

1984-1990-ig magánvállalkozóként, mint üzleti szaktanácsadó dolgoztam. Jelenleg Los Angeles déli külvárosában, Rancho Palos Verdesben lakunk feleségemmel. Egy fiúnk és egy unokánk van.

Posgay Antal

Megjegyzés:

(1) Posgay Tuci repülő kiképzésének leírása Hayden Sanyi vagy Földi Csicsa életrajzában olvasható

(2) MBA master of business administration négyéves egyetemi diploma. Még két év egyetem után lehet a PhD doktor címet elnyerni. (A szerkesztő)

RÓNAY KÁLMÁN ht.hdgy.

A komáromi bencés gimnázium tanulójaként 5. osztályos koromtól kezdve vasárnaponként átvonatoztunk Esztergom-Táborba, ahol az öreg Strázsa-hegy adott lehetőséget nekünk arra, hogy repülnívágyásunknak eleget tehessünk.

Érettségi után, mivel nem látszott más lehetőség a repülés folytatására és a háborús helyzetben mindenképpen számítani lehetett a katonai behívásra (ez nagy valószínűség szerint a gyalogsági ástó, és az anyafölddel történő közelebbi ismerettséget jelentette volna), legegyszerűbbnek tűnt jelentkezni a Repülő Akadémiára.

Persze, amikor az orvosi vizsgálatok után láttam, hogy atléta termetű fiatal díjbirkózókat kiszuperáltak, a jövővel kapcsolatos reményeim megesappantak. Mégis sikerült.

A B.S.E.-nél végeztem el az alapfokú kiképzést.

Soha nem éreztem magam igazi katonának, ennek ellenére évfolyamparancsnoki dicséretben részesültem Endrődi Mózsival együtt, akivel gépápolás alatt együtt lógtunk, mert nem akartuk kezünket bepiszkítani. Ezért egyik Bückertől a másikhoz mentünk, majd tovább araszoltunk, s közben feltűnt nekem, hogy az egyik gépnél nem úgy vannak a benzincsővek vezetve, mint a többinél. Megfigyelésemért akadémiai dicséretet ill.

oklevelet kaptunk. Ha nem vesszük észre és nem jelentjük a hibát, úgy ez balesetet okozhatott volna.

Ez volt az a hatalmas fegyvertény, melyet Tapolcán elfelejtettem v.O.E. fhdgy. úrnak jelenteni, mikor azt kérdezte tőlem, hogy

- "Mondja Rónay, milyen haszna volt eddig magából a Légierőknek, vagy bárkinek ezen a földön?"

Csak hallgattam, mint a csuka a vízben, aminek az lett a következménye, hogy fogdába vágott késve történt bevonulásomért és – feltételezem, jelentése alapján – másik két társammal együtt ht. zászlósnak avattak. Ilyet sem látott még az akkori világ.

Zászlóssá avatásom után visszamentünk Szegedre a műszerrepülő tanfolyamra.

Ennek befejeztével Székesfehérvár-Sóstóra helyeztek át bennünket vadász kiképzésre, de előbb el kellett menjünk Kenyeri repülőterére, a lövészet bepótlására.

Visszatérve Székesfehérvárra, fiktív vád alapján letiltottak a repülésről. Ezt a vádat egy lányismerősöm anyja találta ki – talán, hogy megfogjon családjának - mely szerint tudomására jutott, hogy én át akarok repülni az oroszokhoz. Ilyen természetesen eszembe sem jutott. Letiltásom idején a Rep. Erők Rarancsnoksága őrzászlóaljának nehézfegyver szakaszparancsnokaként (Csákánydoroszló, Csörötnek) tevékenykedtem. Decemberben előléptettek hdgy-gyá, addig 30 Pengővel kaptam kevesebbet, mint hdgy. társaim.

Repüléshez való jogomat csak 1945 januárjában kaptam vissza és egyben áthelyeztek Sopronba, a 102. csatarepülő 0.3. kiküldönített századához, melynek kiváló parancsnoka Horváth Kálmán szds. úr volt. 1945. március végén először Zeltwegbe, majd onnan Pockingba települtünk, ahol május 3-án amerikai fogságba estünk.

1945 decemberben kerültem haza. Eleinte nagy nehézségek mellett tudtam segéd- ill. betanított munkásként elhelyezkedni. Voltam vonatkísérő, triciklis kifutó, üvegszálhúzó segédmunkás.

1952-ben a Csepel Motorkerékpárgyárban technikus beosztásba kerültem, majd a Központi Szerszámgyárban, végül a Diósi Csapágygyárban dolgoztam technikusként.

Innen 1956 nyarán felvételiztem a Műszaki Egyetemre (addig a vállalati névsorban sem szerepeltem). Nem vettek fel, mert "társadalmi rétegem kvótája" betelt és csak 1957 februárjában kerülhettem felvételre.

1962-ben gépgyártás technológiai szakon szereztem meg az oklevelet. 1963-ban a Gépipari Technológiai Intézethez kerültem, ahol gyártástervezőként dolgoztam.

Onnan kétéves Erdészeti Tudományos Intézeti kitérés után, 1983 decemberében mentem nyugdíjba.

Ezután nyugdíjkiegészítésként különböző munkákat vállaltam 1992-ig. Azóta már csak a nyugdíjasok vidám életét élem.

Az első házasságom eredménye egy lány volt, aki hozzásegített két gyermekével, hogy nagyapa lehessen.

Második házasságomat a Sors nagyszerű a jándékának tekinthetem.

Budapest, 1993. november 17.

Rónay Kálmán

SALAMON LÁSZLÓ ht. hdgy.

Székesfehérvári fiú volt. Alapi Salamon Lászlónak hívták. Az akadémián megfigyelőnek avatták és Tapolcán szolgált.

A háború után üzemi, majd később gyári MKP, majd MSZMP párttitkár volt.

Kecskemétre hívták be 1949-ben, ott találkoztam vele. Mikor én kórházba kellett menjek az ezrednél volt párttitkár. Rövidesen leszerelt, azóta Székesfehérváron élt, mint pártmunkás különböző beosztásokban.

A kapcsolatot nem akarja velünk felvenni.

Elkötelezett ember lett. (A szerkesztő)

SASVÁRI GYÖRGY ht. hdgy.

Budapesten születtem. Édesapám a "Hangya" Vállalatnál volt tisztviselő. Az 1926-30-as éveket Sopronban töltöttük, aztán visszatértünk Pestre.

1936-ban édesapám hirtelen meghalt, így nevelésünket édesanyám vette át, aki el kezdett dolgozni, mint könyvelő, ugyancsak a "Hangyánál". Három évvel idősebb bátyámmal a bencéseknél érettségiztünk. Ő a Közgazdasági Egyetemen folytatta tanulmányait. Végülis három doktorátust szerzett. Most Svájcban él és az ottani Magyar Egyesület elnöke.

Én gimnáziumi éveim alatt modelleztem és vitorlázó repülő voltam a Hármashatár-hegyen és Gödöllőn. "C" vizsgám volt. Így pályaválasztásom is egyszerű volt: szerelmes voltam a repülésbe.

Motoros előképzést a BSE Repülő Alapnál kaptam Ferihegyen. Utána jött az Akadémia. Avatás előtt Szegedre kerültem a műszerrepülő tanfolyamra, majd október közepén a Romboló Kiképző Kerethez. Imely, Vágfarkasd, majd az oroszok közeledte miatt Zeltwegbe, Ausztriába telepítettek.

1945. január 1-jén alakulatunk utolsó Weihéjét egy hóviharban én repültem ki.

1945 februárjában Szoó Matyi (ht. hadnagy parancsnokunk) kettőnket Pápára a csatarepülő osztályhoz helyeztetett át. Onnan mindig csak nyugat felé moztogtunk. Utolsó állomásunk egy szép kastély volt Eferdingben, Linz mellett. Ott egy reggel Mustangok elpusztították utolsó repülőgépeinket is, és parancsnokunk Lévay "Ször" sikeresen elrendezte, hogy amerikai fogságba kerüljünk. Pockingban rekedtünk meg véglegesen, ott egy jazz együttest szerveztünk és hétvégeken élelemért az amerikaiaknak játszottunk.

1945 augusztusában Szoó Lali jelent meg és kért, hogy menjek vele Mitterndorfba (Ausztria), segíteni családjá eltartásában. Atszöktünk Ausztriába és ott nappal egy cementgyárban dolgoztam először, mint lakatos, majd mint vízvezeték-szerelő, végül én kezeltem a cementkeverő gépet. Maradék időmben lovakat törtem be és minden este zongoráztam az amerikai siüdülőben. Erősen udvaroltam Szoó Lali sógornőjének, akivel 1946-ban átszöktünk Zeltwegbe, angol zónába és ott megesküdtünk.

1947 nyaráig dolgoztam az angol repülőtéren mint autó-elektromosság szerelő. A nyár végén Nyitrai Jánossal, akinek ott lova és szekere volt, hazamentünk Magyarországra. Először szappant főztem, majd eladó ügynök voltam, végül bekerültem raktárnoknak a Margit-szigeti Ásványvízüzemhez. Ott két-három év alatt feltornáztam magam az irodába, ahol a terv-norma-statisztika és az üzemgazdasági osztályoknak lettem a vezetője.

1952-ben elváltam és újra nősültem. Két kislányom született. 1956 decemberében átgyalogoltunk az aknamezőn Ausztriába. Végül 1957-ben kikerültünk Amerikába. Három hónapot töltöttem New Jersey-ben, ahol mint rakodómunkás, később mint műszaki rajzoló dolgoztam.

Újabb három hónapig New York államban egy zárandokhelyen voltunk, ahol én kezeltem a mosogatógépet és javítottam egyéb dolgokat. Augusztusban lekerültünk Tampába (Florida), ahol egy nagy építő cég rajzolóként alkalmazott. Rövidesen

bedolgoztam magam az épületszerkezeti tervezésbe és 1965-ben lettem az építőmérnöki vizsgát.

Közben két fiam született és 1966-ban ismét elváltam.

1970-ben a vállalat főmérnöke lettem és nyugdíjbamenetelemig (1989) ott dolgoztam, hat évet kivéve, amikor is 1979-1985 között, önálló vállalatom volt.

1982-ben újra nősültem és azóta nagyon boldog házasságban élek. 95 éves édesanyám is a közelünkben él, akit rendszeresen látogatunk.

A 30 év alatt több, mint 2 billió dollár értékű iskolát, kórházakat, ipari és kereskedelmi épületeket, katonai és rakétagyártó üzemeket, lakóházakat, hidakat, radar antennákat terveztem. Három legnagyobb művem egy 90 millió dolláros börtön, egy 36 emeletes irodaépület és a tampai 72.000 ülőhelyes footballstadion.

Nyugdíjbamenetelem után is dolgozom, ha van munkám. Sajnos a leromlott gazdasági helyzet miatt ez egyre kevesebb. Most anyagi okok miatt North Carolina-i házunkat kell eladjuk. Szerencse, hogy feleségem Kathy, egy katolikus gimnáziumban tanít. A ház körül és belül háziasszonykodom, tartom a kapcsolatot négy gyermekemmel, tizenegy unokámmal és egy dédunokámmal, gondot viselek magyar vizslánkra.

Floridában személyesen találkoztam Forival, Graffy Gyurkával, Kovács Gáborral, Gótzty Palival és Bendy Kálmánnal. Levelezek Ferenczy Teklával, Balogh Pistával, (Popeyével) és Szendrey Gidával (amíg élt), és persze Akelával, Farkas Jenővel.

Sasvári György

SÁROS MIHÁLY ht. hdgy.

Pilismaróti fiú volt, s mint ilyen, nagy (orv) vadász. A repülő alapkiképzését a BESZKÁRT S.E.-nél kapta. Csihulának hívtuk. Rengeteg emlékezetes történet fűződik nevéhez, melyekről ő nagyon keveset mesél. Ezt az életrajzát is nekem kellett összeállítanom, hogy emléket megőrizzük.

Szombathelyen a C osztályba került a nehéz fiúk közé.

Az első évben karpaszományos volt, a második évben vették át aks-nak. Az évfolyam harmadik harmadában végzett.

Akaratán kívül különösen nevezetes fegyverténye volt a váti kihelyezésén történt kitolások során magatartása, mely gyakorlatilag a kitolást vezető harmadéveseket is ellehetetlenítette. Az idegenlégiós módszerekhez tartozott és annak fénypontja volt, amikor a hangár előtti betonra a növendékek ágyaikat ki kellett vigyék a hangárból és ott ötperces váltásokkal takarodót, ébresztőt játszottak velük, megtűzdelve hálóingben történő anglyaltáncoltatással (guggolva történő előrehaladás fej felett tartott felszuronyozott puskával).

A Vát község kertjei a reptér széléig nyúltak, úgy, hogy a falusiak hasukba láthattak. Ilyenkor már olyan közönségük volt, mint egy Fradi meccsen szokott lenni. A sztár Sáros Miska (Csihula Róbert) volt, akinek a kincstári ruhaosztás iróniája miatt legalább 3 számmal kisebb hálóing jutott, mely egy arasszal a térde fölöttig ért. Elképzelhető, hogy az anglyaltáncoltatás alatt látottakat a falu fehérnépe milyen hangos kéjsikolyokkal jutalmazta.

Miska Debrecenben volt Weihe kiképzésén, ezért Tapolcán kezdte és Kenyeriben folytatta Sólom, majd Héja kiképzését. Itt, avatás után fejezte be a III. fokot és került műszerrepülő kiképzésre Acsád-Vátra, majd Héja lövészetre Kenyeribe és vadászátképzésre Székesfehérvárra.

Onnan decemberben települtek át Felsőszelibe, majd Gothába. Repülő technikájával – és talán magatartásával – elégedetlen parancsnoka többekkel együtt visszaküldte. A Le.

pság Sárváron gyalogos szakasz pk-nak osztotta be a Rába vonal védelmére, de az feloszlott és Miska Grosspetersdorfban már a Puma ezrednél volt.

Az ezredhez csatlakozva Pockingba került. Külön szobája volt. Mellette Kontraszti Bandi és Szentgyörgyi Coli lakott. Szendei Pópa Endrődi Mócsi voltak a hivatalos tolmácsok.

Nagy feketézés folyt, melyet az amik razziazással akartak meggátolni. Miska egy ilyen alkalommal húsz repülő karórával úgy menekült, meg, hogy egy birkanyáj közé bújva vált kámforra és így üldözői szem elől tévesztették. 1946-ban itt vette feleségül a gyönyörű Paulovits Bubut, a székesfehérvári polgármester kisebbik lányát. Egyik tanúja Bardon Pali volt.

A háború után Esztergomban volt többek között baromfikeltető állomás vezető és szobájában őrzött egy Puma századjelvényt, mely annakidején – állítólag – még egy oroszországban harcoló Héjára volt felfestve és Tóth Drumi hagyatékából került hozzá. A jelvényt Bátorfi Jancsi mentette ki Hollandiába és hazahozva, azt a Hadtörténelmi Múzeumnak ajándékozta.(1)

1956 után Ausztráliába vándorolt ki, ahol egy iskolában sporteszköz raktáros volt.

Juszuf írta szokásos stílusában: "Sáros Miska jó vadász lett volna, (ha Jablonszky ki nem rúgja), mindig elkésett a megbeszélt vadászatokon is akár disznó, újjélandi zerge vagy szarvas volt a cél és "thart" lőtt "szégyenében". Ő a legrégebb és legjobb barátom és volt elsőtisztem, de várni kell rá, hogy felbukkanjon. Még mindig fut 10 km-t 40 percen belül, vagy nem bevallott másodperceken kívül, de ha ez a szórakozása, hogy kínozza magát, ki vagyok én, hogy kifogásoljam?!

Nagyon reméljük, hogy arany diplomája átvételére hazajön. Nem, helyette pénzt küldött, hogy igyunk egészségre!

(1) EMLÉKKÖNYV-ünk borítójának negyedik oldalán látható. (A szerkesztő)

SIMON PÁL ht. hdgy.

Jászberényben, 1920. január 22-én születtem.

Már diákkoromban foglalkoztatott a repülés, de nagyon kevés esélyem volt, hogy repülőgép-vezető legyek.

Érettségi után – nem szívesen – jogásznak mentem Pestre. A vitéz nagybányai Horthy Miklós Kollégiumban kaptam elhelyezést. A kollégium egyik ünnepségén diszvendégként jelen volt vitéz Bánfalvi István vörögy. úr is. Az igazgató – maga is jászberényi – kieszközölt egy rövid beszélgetést a vörögy. úrral. Ő elkérte adataimat és megígérte, hogy segít.

Soha nem tudtam meg, hogy miatta-e vagy sem, 1942 áprilisában behívót kaptam Mátyásföldre felvételi vizsgára.

A m.kir.honv. Repülő Orvosi Vizsgáló Intézetben három nap alatt alapos, fizikai és szellemi vizsgán estem át. Szerencsém volt, hiszen 2500 jelöltből 150 fickó került csak felvételre. Én különben az érettségiző fiatalok között 22 évemmel öreg rókának számítottam, ezért is hívtak Tatának.

1942. június vége felé kaptam meg a SAS behívót a Horthy Miklós Nemzeti Repülő Alap Debreceni Kiképző Keretéhez. 26-an jöttünk össze. Jó dolgunk volt. Köszönet és hála kiképzőinknek, átlag 40 óra rep.idővel, kb. 300 felszállással egy fő kivételével sikeresen befejeztük az I. fokú kiképzést és két hét szabadság után következő célunk, 1942 októberében Szombathely "A" repülőtér volt. Hivatásos tiszt akartam lenni, mégis karpaszományos lettem. Ez egy kicsit lehangolt ugyan, de mert tudtam, hogy előmeneteliünktől függően lehetünk még aksok, nagyon igyekeztem. Néhány hetes

gyalogsági (alaki) kiképzés után végre megkezdődött az elméleti és a gyakorlati repülő kiképzés. A lerövidített tanulmányi idő miatt nagyon sűrű volt a program.

Karácsonyi szünet, aztán újra tanulás és végül beköszöntött a tavasz. Új gép az Aradó 96 A. A 2. szd-dal voltam Váton egy hónapig. A Jkay Ottó szds-nak sok minden okot adott a szigorú fegyelmezésre (kopaszranyírás, starton vigyázz állásban állás stb.)

Augusztus vége felé befejeződött a II. fokú kiképzés és az első évfolyam. Két hét megérdemelt szabadság. Igaz büszkeség töltött el, hogy a 142 fős évfolyamban 38., a 61 karp. között 18. lettem, jó átlag eredménnyel.

A III. fokú kiképzésre, a második évfolyamra, visszakérültem Debrecenbe a katonai repterre a Focke-Wulf F-58 típusú kétmotoros iskolabombázó gépre, a Weihere.

Repülőéletem első galibája is itt történt. Bückerrel műrepülés közben egy-két bukfenc, bukóforduló után pillanatok alatt füst lepte be a kabint, szinte alig láttam. Azonnal kikapcsoltam a gyújtást, lábam között kinyitottam a tűzoltókészüléket. Magasság: 2000 méter. Álló motorral besoroltam a kötelező iskolakörre és leszálltam. A Bücker alsó szárnya alatti szárnyborítás nagy darabon hiányzott. - "Maga ezt nem tudja?" - ez volt Bakcsy Gergely fhdgy. úr kérdése. A válasz: csak hebegés.- "Na, irány a fogda!" - Aztán két óra múlva jött az ügyeletes értem. Jelentkeztem, a főhadnagy úrnál, aki elem lépett, kezet nyújtott és így szólt:

"Először is gratulálok akadémikus! (???), ugyanis megjött akadémikussá való felvétele. Másodszor elnézést kérek a fogdáért, de maga nem mondta, hogy miért volt a kényszerleszállás." (Ugyanis dugattyúkar szakadásom volt, s csak gyors oltási akcióm akadályozta meg a gép kigyulladását.) Dicséret, kimenő, sőt két ünnepnap kimenő.

1943. november 15. Veszprém, Jutasi reptér. Más környezet, más tiszt és oktató gárda, de olyan volt végül is, mint akinek több lakása van és hol ide megy, hol oda. Az elosztás a szombathelyihez hasonló volt az elméleti és a rep. gyakorlati kiképzésnél is.

A veszprémi elméleti kiképzés rövidebb ideig tartott, mint a szombathelyi. A tél nagyon hosszú volt, mert alig volt repülés (négy hónap alatt kb. 20-25 felszállás, 3-4 óra repült idővel), a tanulás fárasztó volt a zsúfolt tananyag miatt, mely még nehéz is volt.

Óriási élmény volt a február vége felé lebonyolított harcászati gyakorlat Hajmáskér mellett. A kapott parancstól eltérően elhatároztuk, hogy a jutasi iskola parancsnoki harcálláspontja mögött 400 méterrel, hogy ne lássák, közös megegyezéssel átkelünk az övig érő Séd patakon, kúszva körül vesszük a dombot és elfogjuk az ellenfél parancsnokságát. Úgy is történt. A "csata" eldőlt. A jutasi iskola parancsnoka vitéz Markóczy vörgy. úr lefújatta a gyakorlatot és nagyra értékelte leleményes megoldásunkat. Rajunk minden tagja két hét jutalomszabadságot kapott, mi hárman, Farkas Jenő rajpk. nagy-, Polányi István golyószórós és én kisjutasi emlékérmeket kaptunk jutalmul.

Ezzel szemben szomorú esemény volt a március 19-i német megszállás. Gondolom, nem kell magyarázni, mit éreztünk.

Április elején egyhetes húsvéti szabadságot kaptunk. A hónap vége fele Tapolcára helyeztek át a III. fokú kiképzés folytatására WM-21 Súlyom és FW-56 Stösser gépekkel.

Az állandó légitámadások miatt sokszor csak a kora reggeli órákban repülhettünk. Júliusban, Várpalotán, egy bombafelfüggesztés közben történt robbanás miatt veszítettük el Iharos Elemér repülést vezető parancsnokunkat, valamint Földi Pista, Koppány Pali és Sujánszki Pista évfolyamtársainkat.

Lázás készülődéssel vártuk az avatást. 54.-nek végeztem. Az avatás előtt Szentkirályszabadján a díszelgést gyakoroltuk. 1944. augusztus 20-án vitéz nagybányai Horthy Miklós kormányzó úr előtt több, mint 460 végzős ludovikás, bolyais és repülő akadémikus tette le az esküt. A felemelő ünnepség után egy hét avatási szabadságot kaptunk.

Augusztus 28-án vonultam be, most már tényleges szolgálatra Kenyeri repülőterére a REGVI II. osztályához. Itt III. fokú kiképzésünk utolsó gyakorlatait végeztük Súlyom,

CR-42 és Héja gépekkel, de a Bückerek és Aradók is állandóan a starton voltak. Nem tudtuk, hogy minek szánnak bennünket, csoportunkat egyik alakulattól a másikhoz helyezték és emiatt szállásunk is két-három hetenként változott (Vönöck, Celldömölk, Kenyeri, Rábacsanak). Repülés részben a légiriadók, részben üzemanyaghiány miatt alig volt.

December 2-án az én csoportomat is a Puma II. osztályhoz vezényelték, újra más szálláskörletbe, Kemenessömjénbe költöztünk. 14-16 órát repültünk Héjával és ezután már át is kerültünk volna Me 109-es gépekre, de december 12-én beütött a menkü. Sok Pumas a köd miatt bevetésről visszajövet hasra szállt. Dec 13-án, Luca napján, az összes vakrepülő iskolát nem végzetet, velem együtt, átvezényelték az 1. Műszerrepülő Kiképző Századhoz Acsádra. Alig 10-12 nap elméleti és gyakorlati foglalkozás után december végén megjött az áttelepülési parancs Kolbergbe, a Balti tenger partjára. A mi repülő csoportunk 1945. január 4-én 6 db Focke-Wulf géppel indult útba a váti sportrepülőtérről északra, hogy bizonytalan ideig itthagyjuk drága magyar hazánkat, de a közbejött rossz időjárás miatt, Kolberg helyett, az attól 50 km-re délre fekvő Pinow község melletti repülőtéren szálltunk le. Másnap 5 gép tovább repült, én motorhiba miatt lemaradtam Kovács Fecóval, Szilasy zls-sal és egy őrm-rel és három napig a nagy köd miatt ott is ragadtunk.

Négyhetes kolbergi tartózkodásunk lázas semmittevéssel telt el. Jégvitorlázunk, néhány alkalommal bementünk a városba. Az orosz front egyre közeledett. A január végi varsói frontáttörés után az egész századot nyugatra, a Weissewarte melletti repülőtérré telepítették át. Február 3-án indultunk el egyenkénti felszállással. 400 km alacsonyrepülés után, rádió irányítás nélkül négyen érkeztünk Weissewartéba. Két gépünket, köztük a 3.-nak induló Szikszai Pistát Mustangok lelőtték. (Ha kötelékben repülünk, talán mindegyikünknek ez lett volna sorsa.) Ez volt az utolsó felszállásom, mellyel végetért oly nagyon szeretett repülőcseletem, mert soha többé nem volt lehetőségem, hogy még egyszer repülőgépet vezessek.

Két hónapot töltöttünk Weissewarteban téltlenségre kárhozthatva. Most már nyugat felől közeledett vézesen a front, olyannyira, hogy vezetőink elhatározták, hogy elindulunk haza Magyarországra a légvonalban közel, 650 km-es úton. Április 4-én hajnalban indultunk el zsúfolásig megrakott 7 tehergépkocsival és nyolc óra múlva egy szál egyenruhában és oldalzsákban, némi ellátmánnyal, kifosztva, már az amerikai hadsereg fogságában voltunk.

Stendaltól 10 to-s teherautókon 100-asával négy napon át vittek a fogolytábor felé. Egész úton csak vizet kaptunk, ételmet Belgiumban a 4. napon. A hatodik napon érkeztünk Cherbourgba, ahol először kaptunk meleg ételt és itt tudtunk hosszú órákat pihenni. Végül is 12 nap után jutottunk Foucarville nevű városka mellé egy 40 ezer fős fogolytáborba, ahol 5 hónapot töltöttünk.

A lágerélet néhány ténye: egy katonasátorban 40 ember a földön fekvé, egy szál pokróccal, napi "3x-i" étkeztetéssel. Három hónap után az eredmény: idegones emberek csontig lesóványodva, viték, veszekedések, éhhalál. Szeptember végén szállítottak át Párizstól keletre a Mailly-le-camp-i lágerbe. Itt már az a hír járta, hogy nemsokára szabadulunk. Elviselhetőbb lett az élet. A rosszabbnál rosszabb hírek ellenére úgy határoztunk, hogy mihelyt lehet, hazamegyünk. Hazamegyünk annak ellenére, hogy olyan hírek is voltak, hogy egyes szerelvényeket egyenesen a Szovjetunióba visznek fogságba.

Végre november közepe táján megkaptuk a várva várt "Entlassungsschein"-t. Egy hétig utaztunk marhavagonokban (40 ember, 6 ló), de hazafelé. Ételmezésünk elégséges volt, kávét, hűsítő italokat kaptunk. Ausztriában a Semmeringen az amerikai-orosz zónahatáron három napig álltunk, mert a három szerelvényből álló hadifogoly-szállítmányt az orosz katonák át akarták venni, de az amerikai

vonatparancsnok az elterjedt, de valós rossz hírek miatt a szállítmányt nem adta át az oroszoknak, hanem szerencsénkre, Kaposvárig kísérte.

Itt több órás vattalás után, november 17-én indultunk el rég nem látott otthonunk, szeretett családunk felé, akiket hála Istennek épségben találtam, csak én voltam félemler a 35 kilommal. Egy hónap alatt szereztem vissza megszokott 70 kilommat.

Nehéz volt átállni a civil életre. Voltam cserekereskedő, Romániába vittünk pálinkát, dohányt és cserébe sőt hoztunk. Két évig voltam kisgazdapárti újságíró, míg a "Párt" (MKP) be nem tiltotta az újságot. Vasúthoz jártam krampácsolni, majd 1951-ben a Ganz gyárban fél éves átképzés után esztergályos szakmunkásvizsgát tettem. A jászberényi Aprítógépgyárban helyezkedtem el. 10 évig dolgoztam az esztergapad mellett, jól is kerestem, de az egyre növekvő normák miatt, 1963 közepén otthagytam a gyárat. A helyi Ipari Szakmunkásképző Iskolában, mint esztergályos szakoktató, helyezkedtem el. Szeptembertől nyugdíjazásomig, 1980-ig itt dolgoztam.

1954-ben nősültem meg, feleségem magyar-történelem szakos tanár. Két gyermekünk született: Pál és Erzsébet. Azóta már mindkettő házas. Lányomnál van egy fiú és egy lány unokánk. Fiaméknál is volt egy lány unokánk, akit 1993 májusában, ismeretlen betegségben, több, mint egy éves szenvedés után, 3 és fél éves korában elveszítettünk.

Most ketten, feleségemmel éljük nyugdíjas életünkét. Nem unatkozunk, mert unokáink minden nap néhány órát nálunk vannak. Feleségem foglalkozik velük iskolai dolgokban, a zongora tanulásban is, főz, mos, takarít. Én a ház körüli teendőket látom el és van egy kis szőlőm a város határában, gyakran ott dolgozom. Ott megterem a konyhára való zöldség, hagyma, paprika, gyümölcs, szőlő, egy kis pálinka és bor. Szükségünk is van erre, mert nyugdíjunk éppen a létminimum felett van.

Sajnos az elmúlt 45 év nem hozott sok babért sem nekem, sem feleségemnek "Horthy fasiszta katonatiszti", "kulákcsemete, reakciós osztályidegen" mivoltom miatt. Az utóbbi négy év ígért némi reményt a jobb kilátásra, de sajnos ez is csak remény maradt.

Simon Pál

SOMODY ZOLTÁN ht. hdgy.

Egerben, 1922. aug. 24-én születtem. Elemi iskoláim Egerben, középiskoláimat az egri Dobó István reál gimnáziumban végeztem és ott is érettségiztem.

Édesapám még 1936-ban meghalt, így édesanyám kis nyugdíjából nevelt, ezért mindenekelőtt őt szerettem.

A Repülő Alapot Kassán 1942. 07. 01-10. 15-ig végeztem, ahol Bü-131-el I. fokú rgv. lettem. Kaltenbach Henrik főoktató, Nyizsgovszki József és Kövér Gábor oktatók voltak főnökeink.

A Repülő Akadémia első évfolyamát, mint karpaszományos növendék a C (D?) osztályban végeztem. Osskó Zénó szds. úr képezett bennünket Aradó 96 A-ra a 2. szd-nál. Báti Jancsi-val, Drávai Palival, Gáspárfalvi Jócóval, Szabó Tiborral voltam egy szobában. A többiekre nem emlékszem, de legalább tízen voltunk együtt. Az első év végén Váton voltam kihelyezésen, ahol csak Bückerral rácsapásokat gyakoroltunk és vándorrepültünk.

A másodévfolyamot Debrecenben kezdtem. Kövér Gábor szds. úr parancsnoksága alatt. Az elért jó eredményem miatt átvettek aks-nak a hivatásos állományba.

A Sólymot Tapolcán repültem. Itt voltam két hetet fogdában. Ennek sora a következő volt. Korábban sem szimpatizáltam Orsovay Ervin fhdgy. úrral, de Tapolcán aztán egy jogtalan eltávozás illetve késés miatt végleg kenyértörésre került a sor. Édesanyám

bátyjánál Ajkán megbetegedett és mivel nem remélhettem eltávozást, önkényesen látogattam meg. Elkövettem azt a hibát, hogy Ajkáról Pákozdi Sanyinak táviratoztam, melyet nem ő, hanem Orsovay vett kézbe, mint ügyeletes tiszt. Vasárnap este Drávai Palival, aki ugyancsak lógott, fogdába záratott.

Minden valószínűség szerint olyan jelentést írt Orsovay az Akadémia Pságnak, hogy az utolsó pillanatban tudtam meg, hogy nem hadnagynak, hanem ht. zls-nak avatnak.

Tapolcáról Veszprémbe mentünk vissza a Héját itt repültem. Végigéltem a veszprémi reptér júniusi bombázását és parancsnokunk Nyárády Lajos szds. úr halálát, aki homlokába kapott egy repeszt és egy bokor mellett találtuk meg. Itt volt szobatársam Csizmadia Sanyi is.

Az 1944. aug. 20-i avatás után Kenyeribe vonultunk be és Bakcsy Gergely fhdgy. vezetésével Aradól repültünk. Ezidőben zuhant le Kenyeriben Török Feri Messerrel, melynek a farokrésze vált le. Elhelyezésünk Celldömölkön, Vönöckön és Kenyeriben volt. Október 15-én is még itt voltunk.

Ezután kerültünk Acsádra a német kiképző kerethez Sattler szds-hoz. Egy német őrm. volt az oktatóm.

1945. január 2-án repültünk ki Németországba. Először Königsgrätzben szálltunk le a rossz idő miatt. Innen Zaganba repültünk, ahol ismét egy hetet töltöttünk a rossz idő következtében. A köteléket Hangyál Mihály elsőoszt. vezette. Itt láttam életemben először lökös (sugarhajtású) repülőgépet.

1945 januárjában Hangyál Mihály fhdgy. úr tiszti igazolványomat már, mint hdgy-nak állította ki, mert közben megjött előléptetésem.

Végre, január végén megérkeztünk Kolbergbe, a Keleti tenger partjára. Alig volt foglalkozás, repülés semmi. Márciusban innen menekülnünk kellett. Tangerhütte volt a következő állomáshelyünk. Itt estem 1945. április 15-én amerikai hadifogságba. Két hét ragyogó élet után jöttem rá, hogy ellenük harcoltunk, összetereletek bennünket egy nagy füves sportpályára, azután gépkocsikra raktak bennünket és Foucarville-be, Franciaországba vittek Caen mellé. A nyár közepén Mailly-le-Camp-be szállítottak át, ahonnan október 10-én indultunk el hazafelé. Egerbe 1945. október 25-én reggel 08 órakor értem.

Innen kezdődött kálváriám. Szerencsére édesanyámat épségben-egészségben találtam. A rendőrségen jelentkeztem és rendőri felügyelet alá helyeztek. Minden vasárnap 10 órakor kellett jelentkezem egy Raleréke (?) nevű rö. szds-nál.

1946-ban nősültem és 1948-ban házasságom anyám iránti szeretetem miatt felbomlott. 1949-ben nősültem másodszer. Egy fiam született ebből a házasságomból, aki építészmérnök és magyar ember lett. Húszévi házasság után, ismét édesanyám miatt, elváltam.

Ettől függetlenül, 1946 elején rögtön beiratkoztam az Érseki jogakadémiára, melyet 1949-ben elvégeztem és abszolvtam. Szigorlatozni már nem tudtam, mert államosították, majd bezárták az intézményt.

Mivel jól futballoztam, az Erdészethez mehettem dolgozni, adóügyi előadó lettem. Mivel a reggeli "Szabad Nép" felőrák egyikén sem jelentem meg, elbocsátottak.

Innen a Tefuhoz kerültem könyvelőnek. Mérlegképes könyvelői képesítést szereztem. Mondanom sem kell, hogy életrajzaiban mindig hazudoztam és megőrizve azokat, mindig tudtam, hogy korábban mit írtam.

Az 1956-os események a Heves megyei Tejiparnál értek. Megválasztottak a Munkástanács titkárának. A Tanács menesztette az igazgatót. A pufajkások 1957 januárjában jelentek meg azzal, hogy vegyük vissza az igazgatót. Mi erre nem voltunk hajlandóak. 1957 március 18-án engem is összeszedtek. Egy hónapig voltam előzetesben, kihallgattak. Főképp katonai múltamat firtatták és azt mondták, hogy a csendőrökkel

vesznek egy kalap alá, mivel nekem lett volna lehetőségem, hogy egy fordulóval átálljak az oroszokhoz.

1957 áprilisában Kistarcsára vittek, ahol olyan jó társaságban voltam, mint korábban a katonaságnál. Július végén visszavittek Egerbe és augusztus 31-én bíróság elé állítottak izgatás és a nemzetőrségben való részvétel miatt. Öt hónapot kaptam, amit addig már le is ültem.

Szabadulásom után kötéssel foglalkoztam, mert sehol nem alkalmaztak. 1958-ban egy barátom segítségével a HALDEX-nél fűrómunkásként, 1949 tavaszától az építőiparnál gépezelőként dolgoztam. Három év után a gödöllői GÖFÉM-nél helyezkedtem el, majd két év után visszajöttem Egerbe az AKÖV-höz statisztikusnak. Pénzügyi osztályvezető lettem, de két év után feddhetetlenségi bizonyítvány hiánya miatt leváltottak és fizetésemet 500.- Ft-tal csökkentették. Itt derült ki 56-os múltam. Emiatt elmentem az egeri Finommechanikai Vállalathoz, ahol eldöntöttem, hogy egy valóságos életrajzot írok. Az igazgató elolvasta és felvett üzemgazdasági osztályvezetőnek. Itt keresett fel két civil rendőr, aki felkért, hogy – mivel olyan körökben mozgok, ahol a rendszer ellenségei is megfordulnak – legyek besúgó. Én ezt megtagadtam s ezért megmondták, hogy beadott lakáskérelmem kedvező elbírálására ne számítsak. Nem is kaptam lakást.

Innen egy főkönyvelő barátom magasabb fizetésért elcsalt vállalatához. Sajnos ez a vállalat veszteségessége miatt feloszlott.

Munkámat 1982 szeptemberében az egeri Épületkarbantartó Szövetkezetnél fejeztem be munkaügyi osztályvezetőként. Ekkor mentem nyugdíjba.

Két évig fiam kislányát pesztráltam. 1984-ben újra elhelyezkedtem a Tanácsi Ép. Ip. V-nál belső ellenőrként. Ebből a fizetésemből vettem egy új Zasztavát, miután az előző nagy Polskit eladtam.

1985-ben meghalt édesanyám, így tíz évig egyedül maradtam.

1989 áprilisában nősültem harmadszor és így kerültem Miskolcra. Feleségem az egészségügyi iskola tanára; aranyos asszony. Jól megvagyunk.

Nagy örömemre 1993-ban 38 éves fiamnénál egy kisfiú unokám született. Így nevünk folyamata biztosítva van.

Mindent összefoglalva nem mondhatom azt, hogy nagy karriert futottam be. Ennek elsőszámú oka az volt, hogy a kommunista rendszert egy pillanatig sem tudtam elfogadni.

A kommunisták 56-ig azért üldöztek, mert hivatásos tiszt voltam, 56 után meg azért, mert benne voltam a szabadságharcban.

1956-ért 500.- Ft-os nyugdíjkiegészítést kapok.

Somody Zoltán

SÚRÚ BÉLA t. zls

Tartalékos zászlósnak avattak 1944 augusztusában. A Me-109-es tanfolyam elvégzése után a 101. vadászrezred Ricsi századához kerültem. Ott szolgáltam a háború végéig.

Háromszor sebesültem, 1945 januárjában, márciusban és áprilisban. Öt légigyőzelmem volt.

Amerikai hadifogságból 1945 őszén jöttem haza. Abban az évben megnősültem, de feleségem 1947-ben meghalt. Egy kisfiúnk maradt utána.

Segéd munkás voltam, amikor 1951. április 26-án az ÁVH letartóztatott. A katonai bíróság hat év szabadságvesztésre, teljes vagyonelkobzásra és lefokozásra ítélte.

Rabként bányamunkára vittek, ahol vjrviizsgt tettem, mert a vjrokat 100 %-kal, a csillseket 80 %-kal számolták el. Szükség volt a keresetre, mert a levonások után annak felét hazakldhettk. Flrva kisfiam és öreg, beteges édesanyám megélhetéséhez erre nagy szükség volt.

1955 október 25-n szabadultam. Csak segédmunkás lehettem. Találkoztam egy fiatal futballista barátommal, aki, mint a MV Vastellit Vállalat főellenőre beajánlott csaposnak. Felszolgáló, majd üzletvezető lettem.

1978-tl rokkantnyugdíjas vagyok.

1990-ben a katonai gyszsg törvényességi vsra 1990. június 12-n a Magyar Köztársaság Legfelsőbb Brosga bűncselekmény hiánya miatt felmentett bennünket, az elítélt PUMA vadszezred piltit.

Ht drága Jencikm - ennyi-.

S AMI BÉLA ÉLETRAJZÁBÓL KIMARADT:

A 101. vads ezred pcs-ok ismeretében:

Béci 1944. 10. 26-n érkezett a PUMK-hoz 10 társával.

Az I/3, majd 11. 01-n az I/2 szd-hoz helyeztek. (Szem.ny.t sz.: 243)

1945. 01. 14-n Ercsi felett egy La-5-t, 02. 14-n Potyondi szds-sal közösen Esztergom felett egy kétmotoros Boston bombázót ltt le.

03. 10-i lgharcban találat következtében a kabinban robbanó lövedék szilánkjai által az álla alatt és a jobb trdhajlatban sérüléseket szenvedett. Tzkeresztjhez sebesülési pántot érdemelt ki (54/45. 04.01.).

04. 16-i Marschtsok .-on történt bevetése során trdzlete felett az elülső oldalon t helyen sérült, ezért a Tűzkereszt Alapszab. 4. pa-ragrafusa értelmében a 12.230/1. v. rep. ho. II-1945 sz. rend-vel már odaítélt I. o. Tzkeresztjhez a sebesülési pántot másodízben odaítélték (64/45.04.23.pcs.I pontja).

04. 16-n lln és lbn, hat helyen, lgharcban egy Mustang repeszeitl sebesült, miközben  is egy Mustangot ltt le.

04. 23-n Tzkeresztjhez a második sebesülési pántot kapta meg.

04. 18-n 21 bevetését igazolták.

04. 28-n A Magyar Koronás Bronz rdemrmet kapta (69/45.04.28.).

05. 13-n laktanyaügyeletes szolgálatot adott (74/45.05.10)

05. 22-n 8 legs. ll.-val a Puma III.oszt.-tl Pockingba indult (80/45. 05. 22.).

Hadifogságban, júniusban az ezred focicsapatának kapitánya.

A továbbiakat a „PUMK RABSÁGÁBAN” s „ITTHON A BÖRTÖNBEN” részeket gy jegyeztem le, hogy Béci sem emlekezett r.

Sűrű Béla: PUMK RABSÁGÁBAN.

Vácott, a börtönben is, több évfolyamtársamnak szobaparancsnoka voltam. Fegyrnk benhardt Zoltán ÁVH-s szakaszvezető volt, a katonai zárt osztály parancsnoka, korábban Söptén repülőgép-szerelő, aki felismert engem és ha  volt szolgálatban - mert lehetett - hlyltnk. F. meztelen feneke volt a fényképezőgép, K. egy lapot tett eléje, ez volt a megvilágítás, aki meg is húzta F. csngjt, ez az exponálás és gy fnykpeztk le sorra az vosokat. Az első időben azért is elviselhető volt a börtön, mert a "Pumások" egy szobában voltak elhelyezve. Nem volt senki idegen. A háború óta ismét

együtt! Ébenhardtól még cigarettát is kértem zárkatársaimnak, nem magamnak, mert én nem dohányoztam. A cigiket "gombival" gyűjtöttük meg.(1)

Karácsony felé összegyűjtöttem és morzsává törtem a száraz kenyérhéjakat. Ugyancsak gyűjtöttem reggelenként a megmaradt "feketekávé alját", a zaccot és a hidegvacsorára kapott kis kocka marmeládót és az esetenként kapott 2,5 dkg kristálycukor adagot. Ezeket összegyűrtam és így készítettem el a karácsonyi tortát. Rajta "1. év" felirattal. Azt mondták társaim, igen jó volt. Állítólag. Így múlt el szomorú hangulatban első karácsonyunk távollevő szeretteinktől, akiről semmit nem tudtunk, mert beszélő, sőt levélírás sem volt.

Időnként megrendeztük a "váci sakkbajnokságot" a fonodából szerzett papírokból készült sakkfigurákkal. Így történt, hogy váratlan ellenőrzés során Dinka Kuka megette királyostól, futóstól, parasztostól az egész sakk-készlet összes figuráját. Így ő lett a kánibál, a váci börtön réme.

A háború, a légi harcok újabb és újabb "igaz" történeteinek mesélésével telt az idő tavaszig. Közben Czerny Miklóssal összebeszélve beugrattuk Szűcs Csabát, aki szerette az amerikai Flight magazinokból merített műszaki tudását fitogtatni. Szóval Czerny Miklóssal falból suttogva a legújabb vadászgépről beszélgettünk, melynek főtengelye gőzölt bükkfából van és a neve "Hawker Boffden". A jó Csaba eleinte hitetlenkedve, később hümmögve, de végül bevette a csokit. Sokáig nem mondtuk meg neki, hogy ilyen nincs. Közben sokat beszélgettünk a legújabb Gáspár féle autós szakkönyvről is. Ezt is bevette, míg el nem árultuk neki, hogy csak Gáspár féle bajuszkötő létezik.

1952 tavaszán aztán szétszedtek bennünket. Össze-vissza dobáltak, szállítottak minket. Csak ezután tudtuk értékelni az elmúlt első évet, amikor csak magunk között voltunk.

Én a második évben a II. osztályra olyan zárkába kerültem, ahol volt egy Lőrinc nevű rokkant is, akinek fél lábát térdből amputálták. A szerencsétlen ember, hogy csonkolt lábának fájdalmát enyhítse, lábát a kettős lapradiátorhoz szokta dugni, ha az kicsit melegedett.

A rokkant ember pártját fogtam, amikor egy Berecky László nevű mérnök jogot formált a melegedéshez. Ettől kezdve Bereczky engem is gyűlölni kezdett annyira, hogy a szolgálatvezető ÁVH-s szakaszvezető útján kihallgatást kért a nyomozótól, hogy egy tisztí összeesküvést akar leleplezni. Az ő a zárkánkban levők iskolai végzettségét és katonai rendfokozatát kikérdezte. Bereczky büszkén jelentette, hogy ő építészmérnök és egyetemet végzett, de katona nem volt. Erre az ÁVH-s emelt hangon kijelentette, hogy maga egy szemét felmentett alak, mert ő bizony végigharcolta a háborút, mint páncélos szakaszvezető. Becsapta a zárkaajtót és elment. Pár másodperc múlva visszajött és közölte a zárkatársakkal, hogy ezután én leszek a zárkaparancsnok.

A házimunkásoktól tudtam meg, hogy a szakaszvezető a nyilvántartóban kikereste a notórius veszekedők nevét, akik a zavarkeltők voltak. Utasította a házimunkásokat, hogy a V alakú folyosó zárt végén levő üres zárkából a legutolsót rendezzék be annak a 7-8 notórius veszekedőnek, akiket ő kiírt a nyilvántartásból és akárhogy is zörögnek, dörömbölnek, még sétára se engedjék ki őket.

Ilyen is volt az elmúlt Pumás év után. Szemét rabtárs, emberséges ÁVH-s."

ITTHON, A BÖRTÖNBEN

Béci szervezte át Vácon a vastagfondát, mint műhelyvezető. Feladatuk a fonalmentés volt, ha a normát nem teljesítették fegyelmire vitték őket. (2) Itt, ezen a részlegen a tűzerek tartottak össze. Simon Lajos fegyőrrel, aki korábban kanász volt, csak Béci tudott tárgyalni. Amikor egyszer "lefaszizta", Béci kikérte magának, hogy milyen jögon meri neki azt mondani, hogy faszi ?

Az átszervezéskor Béci mindenkit a neki legalkalmasabb helyre tett. T. és Fori a zoknik, strimpfliki kihordója lett, míg Fő-t és Tz-it a bontáshoz osztotta be, ügyes kezük miatt.

Vácról levelet nem lehetett kiküldeni, de egy Szalai nevű fegyőrrel ezt is megkísérelték.

Bécit Sztalin halála után Tatabányára a XIV-es aknába vitték, mely egy hatalmas téglakerítéssel körülvett munkatábor volt. Négy henye miatt teljesítményük csak 86% volt, majd mikor ezeket eltávolították 120 %-ra emelkedett. Béci viszont néhány társával zendült és ezért Márianosztrára vitték fegyelmezésre. Itt viszont nem kereshetett. Mivel 64 éves édesanyját és 5 éves félárva kisfiát nem tudta eltartani éhségsztrájkba kezdett, hogy dolgozhasson. Szerencséjére neve S betűvel kezdődött, így egy rabtársa, aki írnok volt, beírta egy Várpalotára induló csoport utolsójának. Itt lett vājár szakmunkás. Keresete felével, havi 1200-1300 Ft-tal tudta szeretteit támogatni, mert vasárnap 24-órázott és ezt duplán fizették. Tz. itt érte utol, és Béci már mint neves bányász clintézte, hogy a mosodába kerüljön.

1955 nyarán kérdezte egy nyomozó tőle: "Mi lenne ha a nyugatiban találkoznánk?" Béci októberben szabadult és refes (rendőri felügyelet alatt álló) személy maradt, először szénkihordó, majd csapos, ezután Balatonzamárdiban egy 150 ülőhelyes étterem vezetője lett.

Bécivel, mint üzletvezetővel Dunaújvárosban találkoztam mint gazdasági tanár két alkalommal is. Édesanyja 1970-ben, második felesége és édesapja 1987-ben haltak meg. Harmadszor nősült. Nyugdíját Hévizen élvezi. Két alkalommal látogattam meg. A honvédelmi miniszter 1993-ban ny. alezredessé léptette elő. 67%-os rokkantnyugdíjat kap. Megérdemelte, kívánjuk élvezze minél jobb egészségben, mert az ráfér!

(1) A "gombi" egy négy lyukú gombba húzott cérna, melyet ha húzogatnak a gomb folyamatosan forog. A forgó gombot a vaságyhoz érintik és szikrát ad. Ezzel gyújtották meg a cigarettát.

(2) A fegyelmi fél kosztot, egy-két hét bevasalást és veréseket jelentett. Ha Béci volt a főnök, sem bevasalás, sem fegyelmi nem volt. Szegény Kuka is csak egyszer volt ilyen gyógykúrán, mert séta közben egyszer felnézett az égre. Utána, mikor visszajött, vesztett virgoncságából, jóval csendesebb lett. (A szerkesztő)

SZABÓ KÁROLY ht. hdgy.

Hegyeshalomban, 1923. szept. 21-én születtem. Édesapám szkv. honvédtisztként sógorával vett kis birtokon gazdálkodott, majd Győrbe költözve a Lajta Ármentesítő Társulat adminisztrációját vezette és fejezte be. A háború kitörése után újra aktívált.

Elemi iskoláimat Győrben végeztem. Majd ugyanitt a bencés gimnáziumban az 1., Esztergomban a ferenceseknél a 2., Makón az állami "Csanád vezér" reálgimnáziumban a 3., 4., majd újra Győrben a "Révay" reálban az 5. osztályt végeztem el. Makón Vidacs Elemér t. rep. hdgy., természetrajz és vegytan tanárom modellező klubjával szeretett meg velem a repülést. 1937-ben nem, 1938-ban sikerült bejutnom a soproni m. kir. II. Rákóczi Ferenc Honvéd Főreáliskolába, ahol az 5.-7., majd Pécssett a m. kir. Zrínyi Miklós főreáliskolában - ahol annyi kiváló repülőtiszt végzett - a 8. osztályt fejeztem be és érettségiztem.

Szerencsére repülőnek alkalmas lettem. I. fokú kiképzést a váti alapi repülőtéren kaptam Balogh István, a kiváló főoktató és Hepper Antal első- és Háromszéky Gyula másodoktató vezetésével. Innen kerültem 1942 novemberében Szombathelyre a Repülő

Akadémia I. évfolyamára. Az őszi karbantartó repülések és elméleti kiképzés után tavasszal kezdtünk Aradó A-val repülni. Tavasszal Váton a bombareptér nagy hangárjában voltam egy hónapos kihelyezésen Ajkay Ottó szds. parancsnoksága alatt. Két tapasztalt thts-i oktató mellett Egry László hdgy. (1941-es avatás) és három kassai frontot járt 3. éves aks is (Zuna Edgár, Kaszás István és Sárkány (Csibe) is oktatott.

A bevezetett idegenlégiós módszerek szenvedő alanya voltam.

Szombathelyen Aradó műrepülések, Bücker kötelékrepülések következtek. Ekkor szemlélte meg évfolyamunkat egy német tábornok. Befejezve az I. évfolyamot Taszárra kerültem "Sólyom" kiképzésre.

A II. évfolyam elméleti kiképzését Veszprémben – szétrobbantva a szombathelyi "bandákat" – egészen más osztálycsoportosításban végeztem el Csegezy (Csegodajev) örgy. úr akadémikus szd.pság-a alatt. A Sólyom kiképzést a német megszállás miatt egyhónapos késéssel Tapolcán folytathattuk Iharos Elemér (Ikarusz) vezetése mellett. A légitámadások miatt Lesencetomajra költöztünk ki. Tapolcáról csoportunk július végén Kenyeribe költözött és a vönöcki iskolában szállásoltak el bennünket.

Néhány nappal az avatás előtt Szentkirályszabadján vonták össze az évfolyamot, akkor voltunk együtt utoljára.

Avatás után a Kenyeriben megkezdett Sólyom és Héja kiképzést be kellett fejeznem. Héja műrepülés és lövészet, valamint Aradó 96b-n a műrepülés maradt hátra.

Ismét Vönöckön, most már magánházaknál és nem a korábbi iskolai tömegszálláson laktam.

Szeptember 12-e körül indítottak útba Szegedre a Műszerrepülő századhoz. Éppen akkor érkeztünk, amikor az alakulat bevagonírozott és Acsádra települt át. A szerelvény parancsnoka Csapó Ferenc hdgy., (Ferike), aki olyan "kiválóan" szervezte az újonnan érkezők dolgait, hogy sem az élelmezési, sem a fizetési létszámba nem vett fel bennünket.

A délután folyamán aztán lassan nekilódult a szerelvény Szabadkának. Mi hárman pestiek, Keller Ézsau, Gáspár Biboldó Kiskunhalason leléptünk és csak Győrben csatlakoztunk a szerelvényhez. Hazamentünk. Csapó Ferike jelentése Jossinál (Somorjai József szds.úrnál) kihallgatással fejeződött be "remek kezdetét adva" tiszti pályánknak.

Repülés a váti alapi repülőtérrel, elhelyezés az acsádi Szegedi barokk kastélyban. Váton gyönyörű őszünk volt és legelőbbször gyalog sétáltunk ki a repülőtérre, nem egyszer hatalmasakat vetődve az útszéli árokba az alacsonyan támadó ami vadászgépek elől és amelyek elől nem ritkán kellett fenn a felhők felett is az ügyeletes cumulust keresnünk pánikszerű gyorsasággal. Szomorú emlék volt Polgár Cini és Héjjas Rely tragikus halála, akiket lelövésük után három amerikai stüszivadász még a földön sem hagyott életben.

Az október 15-i események Acsádon értek bennünket. Hatalmas viták voltak közöttünk. Jossi egy Caproniból kiszereelt toronygéppuskát állíttatott fel a kastélyudvar közepébe, Struckmayer stábja(1) ideges pofával járkált és olyan közel bújtak egymáshoz, hogy egymásba értek, de aztán, mint minden más, ez is elcsitult. Ez az esemény, úgy látom, még sokat vitatott témája lesz a történelemnek.

1944 novemberében Somorjay szds. úrral és Soó Gázsival a nyagot menteni mentünk Budaörsre. Visszafelé jövet elaludtam a huzatos hátsó lövészülésben és magas lázzal ágnak estem. Nem volt német tolmács, Struckmayer szds. ezt szabotáznak minősítette és egy magyar hadbíró őrnagy "különlegesen" enyhe büntetéssel 30 nap szabafogságot akasztott a nyakamba.

Közben jöttek-mentek a különböző vadász kiképző csoportok. Papp Tibinél lett volna már régen a helyem, de Jossi nem engedett. Struckmayert is hiába gyötörtem, csak azt mondta, hogy szükségük van rám, mint tolmácsra és nekem éjjeli vadászkiképzést kell kapnom és erre a fokra kell eljussak az éjjeli repüléssel. Máskor meg cinikusan csak annyit mondott: "Miért akar maga fiatalon meghalni?"

December végén települt ki az alakulat Kolbergbe. Először a légi, majd a földi részleg indult útba. Jossi megvárta, hogy ez megtörténjen és akkor ment volna a parancsnoki rajjal három "fókával" utánuk. Én lettem volna a megfigyelője – másodpilótája – nekem kellett az útvonalat kidolgoznom, ha jól emlékszem, két közbeeső leszállással.

Indulásunk előtti napon Jossit elvezényelték Pápára és én ott maradtam, míg Ghyczy (Ghyczy Tihamér szds.úr) nem érkezett meg. Többszöri indulási kísérletünk kudarcba fulladt, mert vagy az időjárás volt alkalmatlan az út valamelyik szakaszán, vagy az üzemanyagot nem tudták biztosítani a két közbeeső repülőtéren. Később meg teljesen nyoma veszett az alakulatnak, amikor az oroszok lerohanták a Balti tengerpartot. Itt maradtunk Acsádon addig, amíg Kardos Imre hdgy., mint futár, nem érkezett meg, aki beszámolt, hogy hogyan vetődött a társaság Kolbergől Weisewarteba, az Elba nyugati partjától 10-12 km-re. Ekkorra március lett és kirepülésről szó sem lehetett. A gépeket le is kellett adnunk egy tábori repülőtérré, egyet kivéve, amit Ghyczy valami ürüggyel átrepült az uradalmi magtárak mögötti aránylag kemény talajú legelőre.

Végül is március 28-án aztán menetlevéllel gyalogúton, alkalmi tehergépkocsi és vonatok igénybevételével április első hetében megérkeztünk Weisewarte bei Tangerhütte-be az alakulathoz. Április 12-ig folytattuk az elméleti kiképzést és 14-én elvittek bennünket USA fogságba, ahova május 3-án érkeztünk, nem messze Cherbourg kikötőjétől, valószínű azzal a szándékkal, hogy bennünket is - mint előttünk annyi foglyot - mezőgazdasági munkára Amerikába vigyenek. Ennek megvalósítására a háború gyors befejezése miatt nem került sor.

Szeptember közepén sikerült kórházba jutnom, ahonnan a bambergi (Bajorország) hadifogoly kórházba szállítottak át. Itt aránylag már tűrhető körülmények között vártam 1946 februári elbocsátásomat. 1946 - 47 elején az USA zónában tengődtem, minden alkalmi munkát vállaltam, mert az általában élelmezéssel járt.

1947-ben angol megszállási övezetbe mentem át, ahol egy magyar táborba vettek fel. Itt először az angoloknak erdőt irtottam. Nyár volt, nagyon egészséges fenyőerdőben végeztem munka, angol, ausztrál, kanadai tisztekkel, katonákkal együtt, akik valamilyen fegyelmi vétséget követtek el és kerültek ebbe az alakulatba. Remek fickók voltak, minket, csóré menekülteket, azonnal maguk közé fogadtak és egyenrangú emberi lényekként kezeltek. A demokrácia ritka érdekes megnyilvánulása volt, amikor egy kanadai aki civilben is ezt csinálhatta - által kidöntött fenyőfát egy ausztrál fhdgy., egy kanadai hdgy., pár magyar kubikus, és egy-két magyar hdgy., fhdgy. egymás mellett hántolt. Ősz táján az angol hatóságok egy menekült gyerekeket gondozó otthon adminisztrátorának alkalmaztak, és ott is tartottak az otthon felosztásáig, 1948 elejéig. Az épületet ekkor a német hatóságok visszaigényelték maguknak.

1948 tavaszán aztán jelentkeztünk az angolok egy WEST-WARD HO akciójára, ami munkaalkalmat biztosított odaát Angliában. Sokan jelentkeztünk fiatalok. Félünk az oroszok berlini huzavonájától és attól, hogy a németek is tele lévén saját menekültjeikkel, megünnak bennünket és előbb-utóbb kiutálnak. Délamerika soha nem vonzott. Kanadába mentem volna, de akkor és ott, még nem nyitottak ajtót a hozzám hasonlóknak.

Lévén 30 év alatti, bányába irányítottak. Kikötötték, hogy három évig csak a Munkaügyi Minisztérium által engedélyezett munkát vállalhatjuk el. A bányászat kemény munka volt, csak négy hónapig bírtam és a nedves bányában megfázva, tüdő- és mellhártyagyulladás kaptam és az edinboroughi egyetemi kórházban ápoltak, majd egy nem messze levő szanatóriumból 1949 őszén egészségesen távoztam.

Először egy jezsuiták vezette iskolában dolgoztam, mint háztartási alkalmazott, majd 10 hónap után ide, Derbybe jöttem, ahol sok barátom dolgozott mindenféle fizikai munkán. Derbyben a kórházban, mint mütös, kaptam munkát és gyakorlatilag a nővéreknek segítettem a véres csatateret a következő csatáig rendbetenni és előkészíteni

a szerszámokat, begurítani a következő áldozatot. Érdekes munka volt, 10 hónapig bírtam; erős gyomor kellett hozzá. Felerősödtem és kőműves segéd munkásnak álltam.

Már kórházi működésem alatt egy volt ludovikás páncélos barátommal beiratkoztunk a helybeli műszaki főiskolára, jobb híján annak építészeti és kultúrmérnöki tagozatára. Amit nappal verejtékezve a gyakorlatban csináltunk, este megtanultuk és fordítva. Az első év sikeres vizsgái után egy tanárunk, látva erőfeszítéseinket, beajánlott a helybeli megyei építészeti iroda megüresedett állásába. Most már, mint földmérő gyakornokok, jobb körülmények között, még ha kevesebb pénzért is, kerestük kenyerünket.

1951-ben megnősültem és most már Melindával kettesben építettük jövőnket. A tanulás még 9 évig tartott az esti tagozaton minden utóvizsga és kihagyás nélkül. Angliában a kultúrmérnöki szak nagyon szerteágazó. Konyítanod kell elég sokat az elektromérnökséghez, a gépészethez, geológiához, a tengeri felmérésekhez, az apály-dagály misztériumához. Munkaadóink nagyon rendesek voltak és hetente egy teljes napot engedélyeztek, hogy bejárjunk a főiskolára félévkor és évvégén addig, amíg vizsgáink megütötték az általuk szabott mértéket.

1954-ben megszületett Karcsi fiunk. 1955-ben, persze nagy adóssággal, megvehettünk egy házat úgy, hogy barátaink segítettek a letét befizetésében, amit aztán Melinda ügyes házvezetésével lassan le is törlesztettünk. Ekkor jöttem el a megyétől, mert az irodát más városba helyezték át, s ez naponta kétórás utazást jelentett volna. Megpályáztam a vasútnál a kultúrmérnöki osztályon egy állást.

1956-ban megszületett Laci. 1957-ben Melinda özvegy édesanyja is kijöhetett hozzánk.

1985-ben, 62 éves koromban, mint üzletvezetőségi főmérnök, a tervosztály vezetőjeként mentem nyugdíjba.

Fiainkra nagyon büszkék vagyunk Melindával. Karcsi mezőgazdasági főiskolai tanár, Laci mesterdiplomás kereskedelmi szakember, egy multinacionális cég kereskedelmi igazgatója. Mindketten családunk katonai hagyományainak eleget téve az önkéntes területvédő hadsereg őrnagyai, magyar származásuknak elismerést szereznek.

Nekem két hobbym van: a ház körüli barkácsolás és az ezüstművéség. Bizonyára másoknak érdekesebb, talán eredményesebb lehetett az élete, nekem ez jutott, de boldog, megelégedett vagyok ezzel is.

Szabó Károly

(1) ABK „In”/U törzse (Ausbildungs Kommando Instrumenten und Nachtflug in Ungarn) (A szerkesztő)

SZABÓ TIBOR ht.hdgy.

A Hajdú megyei Földes községben születtem, 1923. május 10-én. Édesapám itt volt postamester. Az elemi iskola három osztályát is itt, a református iskolában végeztem. 1932-ben édesapámat a Nógrád megyei Kisterenyére helyezték, ezért én is az elemi iskola IV. osztályát ott végeztem.

Középiskolai tanulmányaimat Budapesten 1933-ban kezdtem el a m.kir. állami Mátyás király reál gimnáziumban. A Várfook utcai postás kollégiumban laktam.

A Felvidék visszatérése után, amikor Lajos öcsém is középiskolás korba jutott, Losoncra kerültünk az ottani m.kir. áll. Kármán József gimnáziumba. Itt érettségiztem 1942-ben viszonylag jó eredménnyel. Pesten már rep. modelleztem, de Losoncon döntöttem el, hogy repülő leszek. Jelentkeztem tartalékos repülőgép-vezetőnek. Közölték, hogy a sok tartalékos jelentkező miatt csak az Akadémiára tudnak felvenni.

1942. június 8-9-én voltam rep.orvosi vizsgán. A felvételi elbeszélgetésemén vitéz Orosz Béla ezredes volt jelen.

1942. július elején vonultam be Kassára a haderőn kívüli repülőképzésre. A vezető Kaltenbach Henrik, oktatóm Niesgotzki István volt. Kaltenbach kemény fegyelmet tartott és alapos elméleti tudást követelt. A startvonalon is fegyelmezetten kellett viselkedjünk. Niesgotzki nagyon nyugodt, jó oktató volt. Itt ismertem meg a falumbeli Nyitrai Jancsit is, akivel egész katonai pályafutásom alatt szoros barátságban voltam.

A repülés elég jól ment, az elsők között mentem el egyedül Bückerral. Ekkor szerettem meg a repülést. Vizsgáztatóm az Akadémia részéről Gellért törm. volt. Rövid szabadság után Szombathelyre vonultam be, Nyitrai Jancsival együtt a B osztályba kerültem. A tanulás is elég jól ment, kétsávos voltam.

A második évfolyamot Debrecenben kezdtem, ahol a kétmotoros Weihére kaptunk kiképzést. Ottlétem alatt forgattak egy repülőfilmet, melyhez statisztálnunk kellett. A II. évfolyam elméleti kiképzésére Veszprémbe vonultunk be. A C osztályba osztottak be.

1944. márciusában Tapolcára "Sólyom" kiképzésre vezényeltek. Ekkor kezdődtek a légitámadások. Tapolcán láthattuk a "Héja" vadászok egyenlőtlen küzdelmét a túlerővel szemben. Mi is a repülőtérről árkából lövöldöztünk a bennünket is alacsonyan megszoroló "ami" vadászokra. Később a repülőtérről kiköltöztünk Lesencetomajra az iskolába. Riadó esetén tilos volt a repülőtéren maradnunk és gépkocsikkal a közeli szőlőhegyekbe mentünk. Számomra minden probléma nélkül zajlott le a Sólyommal végzett repülőképzés.

Májusban kerültünk újra vissza Veszprémbe III. fokra. CR-42-sel is repültem, csodálatos gép volt, nagy élményt jelentett. A "Héja" következett s a rövid idő alatt, amit ezzel a géppel repültem, nem történt semmi különös. Tetszett a komoly gép, mellyel legnagyobb élményt a magassági repülés jelentette, amikor is az egész Balatont egyszerre láttam.

Júniusban egy 15 fős csoporttal Szegedre vezényeltek műszerrepülő kiképzésre. Számomra, de talán másoknak is rejtély, hogy mikor, kit, hova irányítottak. Mi is csak Szegeden tudtuk meg, hogy 50 órás műszerrepülő kiképzésben részesülünk. Ugyanakkor a vadász "jelöltek" csak 20 órás műszerképzést kaptak. A szegedi időszakról szép emlékeim vannak. Német oktatóm volt. Legtöbbször W-34-essel repültünk.

Avatásunk időpontja bizonytalan volt. Édesapám mégis kivárta és 1944. aug. 20-án kívülről végig tudta nézni az ünnepséget. Én is csak akkor tudtam meg, hogy ott van, amikor kijöttünk a Bólyai Akadémiáról. Avatás után újra visszamentünk Szegedre. Folytattuk a műszerrepülő kiképzést. Mint ifjú tisztak a Royal szállóban laktunk. Elég komoly légitámadást éltünk át a szálloda pincéjében. A hadi események miatt az iskolát a Dunántúlra telepítették. Acsádon egy kastélyban laktunk és Váton a sportrepülőtéren repültünk.

A műszerrepülő tanfolyam befejezése után, 1944. október 15-én tizenötén a Komáromtól északra fekvő Imely községbe mentünk. Itt volt a korábban Ferihegyen alakult Romboló Repülő Kiképző Keret, közös német-magyar parancsnoksággal. A magyar részleg parancsnoka vitéz Szóó Lajos (Matyi) hdgy. volt. A kiképzés kétmotoros Me-110-es gépekkel folyt. Az oktatók nagy tapasztalatú, harcedzett német tiszthelyettesek voltak. Engem Richter főtörzs. oktatótt. Ennek az időszaknak nekem legnevezetesebb repülése az volt, amikor valamilyen futár megbizatással egy Weihével Tapolcára kellett repülnöm. Velem jött Thurzó Jenő is, aki engedélyt kapott, hogy visszafelé meglátogathassa bátyját, aki Veszprémbe a reptéren szolgált. Veszprémbe valami bajunk volt a sűrített levegővel, így késve indultunk. Jócskán besötétedett, mire Imelybe értünk. Ekkor Thurzó Jenő vezette a gépet. A "már gyakorlott" műszerrepülőnek nem okozott volna gondot a leszállás, de legnagyobb meglepetésünkre az ég tele volt körülöttünk cikázó zöld és piros fényekkel. Nagy nehezen mi is kilágitottuk gépünket és

besoroltunk a német vadászgépek közé. Hatalmas máglyák és világító rakéták fénye mellett simán földetértünk. Repülőterünkre váratlanul egy német vadászalakulat települt, így nekünk tovább kellett állnunk.

Ekkor kerültünk Vágfarkasdra. Ebben a faluban sokkal jobban éreztük magunkat. Barátságos emberekkel ismerkedtünk meg. Nyitrai Jánossal a faluban egy tanítónőnél laktunk, aki mindent elkövetett, hogy jól érezzük magunkat. A repülőképzés úgy-ahogy folyt tovább. Ekkor már tudtuk, hogy éjszakai vadászkiképzésre kerülünk.

1944. december végén az iskolát Ausztriába, a zeltwegi repülőtérré telepítették át. A gépek nagyobb részével még az újév előtt elindultak. Az én Me-110-ammal valami műszaki hiba miatt csak január első napjaiban tudtam indulni. Biztonság kedvéért egy német szerelő őrmestert ültettek mögém.

Nagy hóviharba keveredtünk, de simán eljutottunk Bécsújhelyig. Itt csak a hangárok teteje látszott ki a hóföretegből. Tekintve, hogy már voltam ezen a repülőtéren, tudtam merre van a leszállópálya, magabiztosan belemertem a "tejfölbe" és simán leszálltam. Ekkor derült ki, hogy a korábban elindultak is ott vannak még. Seerke (?) fhdgy., a német parancsnok nagyon dühöngött, hogy hogy mertek engem ilyen időben elindítani. Néhány napi várakozás után az idő megjavult, és gyönyörű napsütésben repültünk az Alpok felett Zeltwegbe.

Zeltwegben az élet nagyon kellemes volt. Sajnos a benzinhiány miatt a repülésről le kellett mondanunk. Én januárban még egy alkalommal Ghyczy Marcival egy Weihével visszarepültem Vágfarkasdra egy ott maradt Weihéért és egyéb anyagokért. Most is egy német őrmester volt a kísérőm. Január lévén, ismét hóviharba keveredtünk, de nagy nehezen eljutottunk Bad Vöslauig. Sajnos gépemet éjjel a vihar megrongálta, mert német szerelőm azt nem pányváztta ki. Igaz, a német parancsnok szerint az ellenőrzést elmulasztottam. Marci a jó idő beálltával elrepült Zeltwegbe. Nekem néhány napig, amíg a hibát ki nem javították, ott kellett maradnom. Közben nagyon kellett figyelniünk, mert gépünkben valutának számító értékek voltak, mint dohány és hús, nem is kis mennyiségben. Végül sikeresen eljutottunk Zeltwegbe és ezzel a repülés befejeződött számomra.

Néhányan közülünk, talán hogy a németek ne fegyverezzenek le bennünket, gyalogsági kiképzésbe kezdünk. A legénységből egy három rajból álló szakaszt alakítottunk. Kéthetes "hegyivadász" kiképzésünk után április 20-a körül a Semmeringen vetettek be bennünket a már korábban kivonult német repülőkből álló szakasz mellé. Szerencsére egy olyan félreeső hegyi szakaszon voltunk, hogy komoly támadás nem ért bennünket. Így is két hősi halottunk volt: szakaszparancsnokunk, Ghyczy Márton ht. hdgy és Szépe Sándor tizedes.

Május 8-án a fegyverszünet hírére otthagytuk állásainkat és tehervonaton visszamentünk Zeltwegbe. A repülőteret szovjet alakulatok szállták meg. Sajnos sokan elhittük, hogy vége a háborúnak és hazamehetünk.

Május 10-én el is indultunk szovjet katonai kísérettel - azért hogy "megvédjenek" bennünket a lakosságtól - hazafelé. Bad Fischauig mentünk, itt egy laktanyában helyeztek el bennünket. Közben jöttek a (rém)hírek, hogy mikor engednek haza. Végül is augusztusban bevagoníroztunk és a romániai Focsániba vitték. Közben a vagonból kidobott céduláimat Thurzó Jenő megkapta és eljuttatta szüleimnek. Még útközben is hitegettek bennünket. Ebben volt is valami igazság, mert Focsaniból legénységünket hazaengedték. Így szeptember elején csak a tiszteket szállították tovább több Kiev melletti táborba. Néhány hónapi tétlenség után fakitermelésre kerültünk. Később Csernigovban építkezésen, majd gyapjúosztályozóban dolgoztam. Az utolsó évben a Kievben levő nemzetközi táborban voltam.

Itt tudtuk meg, hogy a kis nemzetek tisztjeinek nem kell dolgozni, sőt még 100 rubel zsold is járna nekik. Ettől kezdve önkéntes tiszt brigádot állítottunk ki naponta a kenyérgyárba dolgozni.

1948 májusában tértem haza. Szüleim ekkor már Kunhegyesen laktak, hozzájuk mentem. Év végéig még kaptam a fizetésemet a honvédségtől.

1949. január 1-től, mint nélkülözhetőt, végkielégítéssel elbocsátottak és tartalékos állományba helyeztek. A helyi Közép-tiszai Öntöző Vállalatnál helyezkedtem el, majd 1950 februárjában Szolnokra mentem, az akkor létrehozott Vízgazdálkodási Körzethez, melyből később alakult a Közép-tisza-vidéki Vízügyi Igazgatóság. Először mint műszaki rajzoló dolgoztam, majd mikor Repülő Akadémiai végzettségem gépésztudósra változott, elfogadták gépészeti vonalra kerültem. A vízügyi ágazat fejlődésével nőtt a gépesítettség is. Én a földmunkagép üzem vezetője lettem. Az ágazat legnagyobb gépparkjával rendelkezünk. Jó hírünket az bizonyította, hogy ha új gépet vettek, rendszerint mi kaptuk meg kipróbálásra és értékelésre. Gyakran rendeztünk országos bemutatókat. Ezt a munkát végeztem 1975-ig, amikor anyaggazdálkodási és szállítási osztályvezetőnek neveztek ki. 1983-ig, nyugdíjbemenetelemig ebben a beosztásban dolgoztam, - úgy érzem - sikeresen. Munkatársaim mellett vezetőim is elismerték tevékenységemet. Háromszor kaptam "Kiváló Munkáért" ill. a "Vízgazdálkodás Kiváló Dolgozója" miniszteri kitüntetést. A polgári védelmi beosztásban töltött időért "Honvédelmi Érdemérmét", újító tevékenységemért a "Kiváló Újító" aranyfokozatát, kétszer az "Árvízvédelmi emlékérmét" érdemeltem ki.

Korábban nem javasoltak egyetemi tanulmányokra, mivel azonban beosztásomhoz felsőfokú végzettség kellett, túl negyvenedik évemen gépész üzemmérnöki oklevelet szereztem.

1952-ben Törökszentmiklósról nősültem. 1954-ben fiúnk született, aki sajnos 16 éves korában meghalt.

1955-ben költöztünk Szolnokra és azóta is itt lakunk most már társasházi lakásunkban. Nyugdíjasként nem dolgozom, de néhány társadalmi kötelezettséget vállaltam. Tagja vagyok a MVRE szolnoki csoportjának. Visszakaptam az 1958-ban elvont rendfokozatomat és századossá léptettek elő.

Repüléssel csak úgy kerültem kapcsolatba, ha a vízügyi szolgálat gépei lejtettek Szolnokra és a pilóták megengedték, hogy vezethessem gépüket.

Ennyit gondoltam életrajzomban röviden leírni.

Szabó Tibor

SZAKÁCSKÁROLY

Karesz gyökerei Sopronban vannak, ahol 1923-ban született. Édesanyja Pokker Emília, Édesapja egy svéd érdekltségű faipari cég vezetője volt, mely 150 embert foglalkoztatott a gazdasági válság idején a 20 években is jövedelmező volt.

A szomszédjukban levő "Végvári" cserkészek vezetője Szabados László, aki Bécs mellett vitorlázó képesítést szerzett és egy Zögling tervet hozott haza. Szakács papa ingyen adta a svéd fenyőt a Zögling megépítéséhez, amely mellett Karcsi elejétől végig ott volt. Első elemista korában úgy csűrözött, mint más gimnazista korában. Fred Sinovitz - akkori osztrák kancellár apja és Karcsi édesapja barátok voltak. A kis Fred első startját Karcsi egyengette. A TV-ben büszkén el is mondta, hogy annak idején Sopronba járt át vitorlázni.

Évfolyamunkból egyike volt műszaki és a repülés terén a legképzettebbeknek, mert a Révai realba járva már Rubik tervek alapján Tücsök, Vöcsök gépet építettek. Hatodikos gimnazista korában segédoktató volt. 1942. ápr. 3-án Pilissel távrepült. Császár határában szállt le. A vagonyári berepülő csoport alakulásakor Endes Gábor vette szárnyai alá. Ekkor még nem akart katonai repülő lenni.

Amikor a B.S.E.-hez került a Repülő Alaphoz, már CR 30-assal Endessel orsókoszorúzott. A BSE vizsgán hárman, Molnár Béla, Kocsis Nándi és Karesz repülte a műrepülő feladatot végig.

Az első évben karpaszományos volt a második évben aktívált. Akadémiai évei alatt rendszeresen naplót vezetett, melynek egyes adatait volt szíves nekem megírni.

Szeged, Debrecen Pápa után a Rep. Erők pság-a 1944 nov.11-én kelt, 22.232/M II-1944 sz.rend-vel a 6.szd-hoz került beosztásba a Repülő lövészesredtől. Nov. 18-án vonult be a Puma 6. szd-hoz Me-109-es átképzésre.

Január 1-jén fejezte be kiképzését és beosztották a 101/II/4.szd-hoz (3/45.01.04.).

Az ellenség előtt tanúsított kiváló és bátor magatartásáért csap.pk-i dicséretben részesült (48/45.03.13).

1945. 04. 06-án a Tűzkereszt I. fokozatát a hadiszalagon a kardokkal és koszorúval érdemelte ki (63/45.04.21).

Az ellenség előtt tanúsított bátor és vitéz magatartásáért a Magyar Koronás Bronz Érdeméremre terjesztették fel (71/45.05.01.).

Laktanya ügyeletes tisztii szolgálatot adott már Welsben: 1945. 05. 12-én és 07. 01-én.

Az utolsó ezred parancs 1945. 08. 17-én jelent meg 140. számmal. Ezután Karcsi élete és története, egyéni utakon folytatódott. Karcsi az elhurcolt javak összegyűjtését végezte, vagyont és egy ilyen szállítmánnyal jött haza.

Itthon nem várta be a leszerelést. Győrben a „MAKŐR szekta” és a MÁVAG-gal összevonva rövidesen Willys-Jeep ovális keresztmetszetű dugattyúkat gyártott havonta 20 ezer darabot, jóvátételbe. Össze kellett ehhez szedni a Dunántúlon levő repülőgép roncsokat! Ekkor találkozott Acskó gépével. Megkezdődött a vitorlázás is.

A gyárban fizikai állományban volt. Kovács Fecóval kerültek tisztviselői állományba és elő-utókalkuláció megalapozása volt a feladatuk. Fecó az egyik gyáregység üzemgazdasági atyamestere lett.

1947-ben egy 8 köbcm-es modellmotort gyártott, melyet 1948 februárjában kiállításon mutatott be. 1949 áprilisában hőlégsugarhajtású modellje égett el beindulása után.

A Vagonyárral való összevonás után a Központi Műszaki kalkuláció vezetője és alakította ki az egységes költségelszámolási rendszert. Ez csoport, osztály, később főosztály lett.

1950-ben a sóstói repjavító üzembe delegálták, ahol Galamb, Vércse, Teve és Párduc gépek javítását szervezte. Egy év után visszajöhetett, a Vagonyárba. A termelést kellett növelni 12 gőzdaruról 92-re, napi egy vasúti személykocsira. Közben a műegyetem gépészmérnöki kara után elvégezte a mérnök közgazdász szakot is. Elismert szakemberré lett.

A Győr 2 tervezése finanszírozási problémái következtek. Karcsi fizetését is visszatartották, mert az OMRE egy fillért nem fizetett. Végül a gyár segített. 1953 szeptemberben repültek be a gépet, elérték a 40-es siklószámot és 52 cm-es mp-kénti merülőbességet!

Ekkor lépett be a körbe Horváth Ede, nagy teljesítményű motor fejlesztési terveivel, melyet Karcsi indokokkal elutasított. A vége: 1967. augusztusában önkényesen kilépett.

Az ÉGSZI (Épületgazdasági és Tervezési Intézet Budapesten azonnal átvette az induló győri házgyár megvalósítására. Feladata a házgyári termelés szervezése volt. Feladatát teljesítette visszaengedték Győrbe. 1968 második felében a megyei tanácsi vállalatok szanalásának elkerülését és 2500 ember munkahelyének biztosítását kellett megoldja. Tervei, adott technológiái, gépek vásárlása után eredményesen működő vállalatokat szervezett. - Győr megyei városok mindegyikében először voltak az első önkiszolgáló Patyolat szalonok. - Karcsi tervezte azt az üditőital gyártó sort, melyet

három hónap alatt elkészítettek és 1970-ben az új gépsor annyi jövedelmet hozott, hogy nem tudták eldugni. - A Gépipari és Finommechanikai vállalat exportra gyártó új profilját is Karcsinak köszönhette. A GÉFI emblémával pénzjegynyomdák üzemelnek Moszkvában is, de ők gyártották a KFKI kis atomreaktorának jó részét. - A Mosonmagyaróvári Műanyagfeldolgozó Vállalat is profilt váltott. 200 pingpong labda után az új gépsor 2000-et gyártott óránként exportra. Ez lett a híres "barna" angol labda bölcsője. - Sopronban 180 nőnek karácsonyfadísz és laborüvegeket gyártó üzemet szervezett. Ebben a Vegyipari Vállalatban örlik a magyar kénporszükségletet. - A Floraska, Venaska, Vegasca föld gyártásában is Karcsi keze volt benne. - A beledi Cementipari Vállalat is új profilt kapva a magyar bányai ipari idomívek százezreit gyártja, és a kislakásépítéshez szükséges mozaiklapok előállítója lett.

E sok és hasznos munkában észrevétlenül elmúlt élete és elfelejtett pénzt keresni. Egy biztos: termékeny életét két dolog soha nem csapta be az anyag és a számok. Más képességétől soha nem félt, csak azoktól, akik mindenre képesek voltak.

Győrben, lakásvásárlási problémák között élve, szomorúan szemléli gazdasági helyzetünk romlását. Érzékülettel is bajlódik és vigyáznak egymásra, feleségével, Böbével.

Karcsi életrajzát kérdőívemre adott válaszaiból állítottam össze, remélem a valóságnak megfelelően. (A szerkesztő)

SZENDEI JÁNOS ht.hdgy.

Bonyhádon 1920. nov. 3-án születtem és ott is nevelkedtem. Gödöllőn jártam 1933-ban mint cserkészapród. (Itt, Ausztráliában van egy öreg főcserkész, aki szintén ott járt és jó barátom, és JÓ MUNKÁT-tal üdvözlöl, ha találkozunk.) Bonyhádon jártam elemibe, gimnáziumba és ott is érettségiztem.

A HMN Repülő Alap BSE-i Kereténél végeztem az alapfokot Kőszeghy Gyula főoktatósága és Kiss János oktatósága mellett.

A Repülő Akadémián Szombathelyen a C-ben, Sasvári Gyuri osztályelsőségével, többek között Cseh Karcsi karpaszományossal voltunk egy szobában, akit boxbajnoksága ellenére egyszer alaposan megpokrócoztunk, mert Hollós ezds-nek Nádorral együtt dolgozatot írt, akkor, mikor megbeszéltük azt, hogy mi nem írunk. Nádort nem bántottuk, mert ő megírta és áthúzta dolgozatát, amiért Hollós ezds. jellemtelenségnek titulálta, így megkapta a magáét ügyis.

Másodév elején Debrecenben bombás lettem. Kövér Gábor szds. úr volt parancsnokunk. Lengyel Jósikával, Újházi Lacival voltam együtt.

Emlékeim között őrzöm bizonyítványomat, a jutasi jelvényt, melyet Markóczy vörgy. úr adott át nekem, mint legjobb akadémikusnak, miután Csegezy örgy. kinevezett szolgálatvezetőnek, anélkül, hogy tudta volna a nevemet és "maga karvalyorrú akadémikus"-nak szólított meg.

Veszprémben Fekete Andor, Tapolcán Iharos Elemér fhdgy-okra, emlékezem, mint repülésvezetőkre. Tapolcán Gyenge törm. volt oktatóm, aki úgy félt a Sólómtól, mint a tűztől. Három iskolakör után egyedül eresztett el. Persze jobbra húzva átlósan szálltam fel, de leszálltam. Már úgy-ahogy.

A hét végén Iharos úr teherkocsira rakta az egész társaságot és átvitte fonyódi pincéjükbe, ahol úgy folyt a bor, mint a Sióban a víz. Hazafelé jövet bementünk még Keszthelyen a Hadnagy Szállóba, ahol tovább ittunk. Itt már nekem is "jókedvem" volt és a kellenél hangosabban viselkedtem. Háromkor értünk vissza Tapolcára és ötkor start idő Sólómmal. - Gondoltam, hogy úgy 10-kor kerülök sorra, lévén az ABC végén, mire Iharos úr kijelentette: "Tiszteletes Szent Atyám, Te vagy a soros, eredj az Isten nevében." Ez volt a negyedik egyedülrepülő felszállásom Sólómmal. A felszállással nem is volt

hiba, de mivel a tapolcai reptér rövid is volt, meg keskeny is, igen körülményes volt a gépet pontosan a plahé mellé letenni. A harmadik impressz után a kollégák kérdezték Iharost, miért küldött fel elsőnek, mikor tudta, hogy tókrészeg voltam és csak két órai alvásom volt. Azt válaszolta, hogy "aki éjjel nagy legény, az legyen nappal is az!" Mindenesetre élve leszálltam és jelentettem az "egy felszállás"-t.

Volt még egy másik szép élményem Sólyommal. Bukó forduló gyakorlatra indultam és ezt bátran kellett csinálni. Hát én meg is csináltam és a világon minden, porrongytól kezdve, láncon keresztül minden repült az arcomba. Ám ez együttjárt az iparral. Szerencse, hogy volt rajtam szemüveg.

Tapolcán egy másik kls. eseményre emlékszem, amikor is egy Sólyom összenyomott egy tankkocsi tetején ülő kiskatonát.

Veszrépemben Héját Nyárády Lajos szds. úr vezetése alatt repültem. A műszerrepülést Szegeden kezdtem több kevesebb sikerrel. Onnan egy alkalommal egy német őrnagy vitt el Bécsújhelyre vagy ötven kiló hússal, vagy még többel, a tisztí étkezde részére. Míg én felugrottam Bécsbe és alig értem vissza a megbeszélrt időpontra, a tróger már el akart startolni, de még elértem. Otthagytott volna.

Szegedről Acsádra jöttünk a műszerrepülő iskolára, majd avatás következett Budapesten. Avatásunk előtt istentisztelet volt és Inkey Viktor vállalkozott az orgonálásra. Áhítatos arccal játszotta a "Csókolj meg engem Mária, Oly szép az ajkad Mária" című dalt, melyet mi is a legáhítatosabb arccal hallgattunk.

Avatás után Székesfehérvárra kerültem, ahonnan elküldtek Kenyeribe lövészetre, majd vissza Székesfehérvár- Sóstóra vadász kiképzésre. Innen nem sok idő múltán útbaindították szerelvényünket és Galántán feküdtünk vagy öt napig. Legényeink az egyik szomszéd szerelvényen répaszeszt fedeztek fel, melyből felügyeletem alatt megléptettünk egy 600 literes hordót. Zerbst felé indultunk és Opelnben álltunk meg szilveszter este. Itt legényeink biztatására az egész pályaudvar és vonat személyzetét nagylelkűen leitattuk és még egy korsónyit isadtunk a család részére. Persze a mi szerelvényünk csak a váltás beérkezése után ment tovább. Csak a fékezőről feledkeztek el, aki mielőtt a következő állomásra beérkeztünk volna, úgy lefékezett, hogy szerelvényünk kettészakadt és lemaradt. Nagy volt a derű. Persze Zerbstbe nem érkeztünk, mert az amerikaiak két nappal előbb összebombázták és így kerültünk Gothába. Hát érdekesek voltak ezek az évek. Gothában is Jablonszky fhdgy. volt a parancsnokunk. (Megvan még neki szép kicsi felesége?). Ő engem valamilyen oknál fogva nem szeretett, míg egyszer hárman repülve a Mózsival (Endródi Jóska), kényszerleszálltunk. Én simán felszálltam futómű hiányában (?) és így én lettem a házassági tanúja.

Gothában Mózsival és Bardon Pajával sétálva egy gyönyörű tortát láttunk a cukrászda kirakatában. Ezt meg kell enni! Ám a kiszolgálók a BROTMARKEN-t kérték. Kérésünkre megmondták, hogy azt a főnökötől kaphatnánk. Az szó nélkül adta is. Ám ahogy a tortát megkóstoltuk, bánatosan és csalódottan otthagytuk a tortát a személyzetnek, mert az ízig-vérig ERZATZ (pótanyag) volt és ehetetlen.

Gotháról és a német lánykáról, Waldtraudról is tudnék beszélni. No de kevés a papír és ez senkit nem érdekelne.

Végül is Gothából úgy jöttünk el, hogy én az állomásfőnöktől béreltem egy vagon, 1 kg cukor, 1/2 kg kávé és 1/2 kg dohányért és így vígan, kényelemben elindultunk Waldtrauddal és Szentágotai Jocó édesanyjával. Szép út volt. Jocó mama még biztatott is, hogy aludjunk együtt, mert hiszen "eljegyzettek" vagyunk. Így el is érkeztünk Nürnbergbe, ahol egy légitámadás alatt az állomásfőnökő megállapította, hogy nincs menetszámunk. De mivel Endródi Mózsi csinos fiú volt, a nő adott neki egy számot és így legitimizálta utunkat tovább, hazánkig, ahol Szentgyörgyi Zotyí főzött vagy 30 tojásból rántottát, aminek negyedét meg is ettük.

Hazajövet Gothából (Sáros Miska volt szobatársam, akit nagyon megszerettem), Kenyeribe vonultunk be a Pumákhoz. Az 5. szd-hoz osztottak be. Kovács József őrgy. úr osztályparancsnoksága alá. (Ha jól emlékszem). (Kovács Jusuf itt Melbournben nálam lakott.) Lejelentkezésünk után megmondtam neki, hogy nem szeretnék bevetésre menni, mert csupán hat órát repültem Messerschmittel, azt is Me-109 E. F. és G-n. Kovács őrgy. úr ezt megértette és azt mondta, hogy majd meglátjuk. Majdnem, de mégsem.

Végül Németországban a pilóták közül már sokan lerokkantak és már csak egy feltöltésre volt benzin, így a megmaradt 30 gépnek egyszerre kellett volna felszállni, köztük nekem is. Erre azonban nem került sor, mert két amerikai vadászbombázó kilötte a még megmaradt gépeinket. Én kimenekültem a közeli hegyekbe. Ez volt az én dicsőséges repülőkarrierem vége.

Német barátnómtól, Waldtraudtól, akit nem engedtek Zotyiek Gothában feleségül vennem, Pockingba kerülésem előtt "leváltam." Itt benne voltam a "Lévy csoportban."

1946-1950-ig Ódry Pál szds. úr alatt Pockingban szolgáltam, mint összekötő tiszt. Onnan kétszer látogattam haza amerikai őrizet alatt. Ezután Bad Pölzbe kerültem az U.S. Infantry Division pénztárába, ahol öt évig dolgoztam és ott nősültem meg. Feleségem debreceni röntgenasszisztensnő volt és mivel ismerte az emigrációs tiszteket, sikerült 1950-ben kivándorolnunk Ausztráliába, ahol én 1957-ig gyári munkás majd egyetemre iratkozva mint a kereskedelem doktora végeztem. A Shell olajtársaság ingatlanügyi irodáját veztem, feleségem mint könyvelő dolgozott különböző cégeknek. Innen én háromszor, feleségem ötször járt Európában. Vettünk egy szerény ötszobás lakást Melbournben a belvárosban. Született egy fiúnk, János, aki itt él a közelünkben, és egy lányunk, Emőke, aki Sydneybe ment férjhez. Mindketten tanítanak. Lányomnak egy fia és egy lánya van.

Feleségem 1964 óta, én 1970 óta vagyok nyugdíjas. Nekem nyolc évvel ezelőtt a sok szivar és whiskey fogyasztás miatt egy enyhe szélütésem volt. Szegény feleségem meg egy évet töltött az idegklinikán idegösszeroppanással. Szerencsére sokáig mindketten egészségesek voltunk, de most feleségem, Klári, kórházban van, mert a sok elektromos kezeléssel tönkretették.

Nagyon jó lenne hazamenni látogatóba, de nem tudom lesz-e erőnk hozzá. Már a lépcsőn sem tudok lemenni.

Szeretettel ölel Benneteket

Pópa

SZENTÁGOTAI JÓZSEF ht. hdgy

Nagyanyja, gyerek korában egy Pécs melletti templomba vitte, ahol egy feliratot olvasott: Szent József. Adományozta Knoll József és neje. Az öreg nagy pogány hírűben állt s jó színész helyesebben dohánytermelő volt.

A kalocsai jezsuita iskolából került a HMNRA BESZKÁRT Repülő Klubjához.

A C osztályban a 2. szd-nál repült.

Veszprémben Farkas Jenővel és Csizmadia Sándorral harmadik kísérőként lógott Búcker kötelékkel Rédére és Csesznekre sturcolni.

Avatás után Kenyeribe, onnan Szegedre vezényelték 1944. szeptember 19-én, akkor, amikor az ottaniak éppen indultak Acsádra. 28 növendék társával startkönyvét Acsádon október 19-én írta alá Hangyál fhdgy.úr .

Október közepén Kenyeriben Aradó B-vel 11; Héjával 3 felszállást hajtott végre, és 3 Héja felszállás közül kétszer lőtt Cákon. Startkönyvét Bakcsy Gergely fhdgy. írta alá 1944. november 4-én, onnan helyezték Sóstóra vadászátképzésre.

Sóstóról-Gothába szerelvénnel ment, ott kapta 10 társával a Messer átképzést. Egy vagonban jöttek vissza és Sárváron Orosz Bélánál jelentkeztek. Celldömölkön volt egy afférja, egy rendes kocsmároson múlt, hogy nem lógott a főtéren felakasztott fiatal repülőtszist mellett.

"Első bevetésemet Békásy István szd. pk. h-et kísértem, nagyon vigyázott rám. Más alkalommal, mint géppár pk. mögöttem repült.

Dögcédulám soha nem volt, "szerzett" haubéban, mások, hirtelen megbetegedettek gépeivel, célt repülve az orosz légiőr tüzérségének, - légtér biztosítás - löttem a szegény muzsikot. Alacsonyítamadás, mint a vadász a vadat tisztellem, de nem sajnálom, a muzsikokat igen sajnáltam.

Hatodik alkalommal a sárga 7-el, mint Kálmán Pista kísérőjét, a Mustangok felszállás és rövid hajtsa után lelőttek."

A Puma e.pcs szerint 1945. 04. 16-án Szentágotai József hdgy. bevetéséről sárga 5 jelű rg-vel nem tért vissza (Szerencsére ez tévedés volt, mert Jocót) a 70/45. 04. 30.-i ezredparancsban a III. osztályhoz osztották be. (Szentgyörgyi szerint Szentágotait mikor lelőtték ejtőernyővel kiugrott. A függőleges vezérsík elkapta, több bordája törött, ejtőernyője szerencsére kinyílt. Talajérkezése után a Mustang a földön is végiglötte, de szerencséje volt, megúsza.)

Szentágotai szerint "Mütyür, Kálmán Pista volt a géppár parancsnok", párszor meg is hívtuk krumpligulyásra, ha főztem a háború után, amikor v. Szentgyörgyi Coli volt a szobatársam Welsben.

Bevándorlása után két évig "a sarló és kalapács gondcs elkerülésével, fogó és csavarhuzó társaságában töltöttem a bevándorlási megegyezés szerint ... Utána meg gép és gyorsíró volt, ezért nem tanultam meg géppel sem írni..."Mostanában ugyan szemléző vagyok minden vonatkozásban, de még mindig hiszek a velem szemben levő becsületes magatartás tízszeres viszonzásában, amit még a feketézó világban is (évtizedek óta először Szentgyörgyi Zolira gondolva,) fenntartottam és talán ezért nem lettem szegény vagy gazdag, de példája a buta nevelésnek és semmi köze az akadémiához."

Amikor volt osztályparancsnokkal (Kovács József örgy.) is az 50-es évek végén összetalálkoztam megint az egyik összeröffenésen, kezét nyújtott: Szervusz Juszuf! Én: Szervusz Juszuf!- akik nem ismertek azt hitték hülyék vagyunk, de nekem ez már az akadémia óta nem újdonság."

A politikáról csak annyit, hogy úgy látom, hogy piszkosabb mint valaha, úgy az "üzlet" is. Távol is tartom magam és élvezem az életet, mint örökös víz és napimádó, vigyázva, hogy a víz a számba ne kerüljön."

Eddig a levélrészletek. Jóska nem kívánja társaságunkat. (A szerkesztő)

vitéz SZENTGYÖRGYI ZOLTÁN ht. hdgy.

1923-ban, mikor Nyírkércsen megszülettem, egy cigányasszony megjósolta, hogy "á fiátálúr, nágyon szerencsés lesz az életben". Valóban, életem e jóslatot igazolta. A szerencse mindig a véletlenek közeli és távoli következménye. Ennek is köszönhettem, hogy apám vitézi érdemeire való tekintettel, 133 cm-es magasságommal és 27,5 kg-os súlyommal felvettek a soproni II. Rákóczi Ferenc Reáliskola és nevelőintézetbe, mely akkor még nem volt katonai intézmény. A több száz jelentkezőből kiválasztott 36 fős létszám a válogatás minőségét jelezte, de az iskola is elit volt. A nyolc év ugyancsak egy kiválasztási szakasz volt, mert az induló létszámból csak 22 fő jutott el az érettségiig. A heti 62-64 órás állandó fizikai és szellemi megterhelést kezdetben meg kellett szokni, meg kellett edződni, mert az igen magas követelményeknek csak így felelhattünk meg.

Én 1936-ban kerültem magyarból osztályismétlésre, és ez volt megint a szerencsém. A régi osztályomból ugyanis egyetlen repülő sem élte túl a II. világháborút. Ezek az évek megtanítottak a nehézségek, az igazságtalanságok, a vélt sérelmek és megaláztatások elviselésére. Nem csak akaraterőnk acélosodott meg, hanem egy életre szólóan jellemerőnk is.

1942-ben a pécsi Zrínyi Miklós honvéd Főreáliskolában érettségiztem. Ejtőernyős szerettem volna lenni, de ehhez a gyalogos fegyvernemet kellett volna választanom. Így lettem repülő. Az alapkiképzést Váton végeztem, és itt fertőződtem meg a repülés szeretetével és szenvedélyével. Ahogy a bábból kirepül a lepke, úgy lettünk mi is "homo ludens"-ből (a játékos emberből) "homo aviatikus"-ok, olyan "magasabbrendű lények", akik már az életükkel is nem csak játszani tudnak, hanem ez szenvedélyükké is vált. Erre nem csak fogékonyak voltunk, hanem a mindennapos példák is ezt sugallták. Nem volt ritka, hogy oktatóink a gépek reggeli berepüléséről a kerekeken akácfa, vagy buzakalász dekorációval tértek vissza. De jeleskedtek a szombathelyi repülőtérről átlátogatók is. Így például Vámos Győző főhadnagy Bückérjével úgy sturcolt, hogy még az útszéli villanydrót alatt is átrepült. Ámulatba ejtett egyik leszállásával is, amikor siklás közben úgy orsózott, hogy azt a leszálló jelen fejezte be.(1) Az egykori kiváló cöger tanulót nem sokára vadászbaleset érte. Ötven év után tudtam meg, hogy egy grófi vadászaton szerelmi féltékenységből lőtték le.

Ősszel, amikor a Repülő Akadémián felszereltünk, én tulajdonképpen már a tizedik mundéros évemet kezdtem. A kétheti gyalogsági, ún. gatyába rázó kiképzést, már kétezer hasonló óra előzte meg, így ez életem legunalmasabb időszaka volt. Egyedülálló jellemzője volt ennek az akadémiának, hogy reptéri közelsége, jellege mellett, a régi és új hivatásos katonák, akadémikusok között az elhelyezési körletben és a tantermekben együtt voltunk a tartalékos karpaszományosokkal. Igen gyorsan bajtársi egységgé kovácsolódtunk és az itt töltött repülő időszak tovább gazdagított vándor-, kötelék- és kötelék-műrepüléseivel.

A második évfolyamot Taszáron Sólyom iskolán kezdtem és innen mentünk ősszel a veszprémi reptér ún. "barakk akadémiájára". Később, amikor a Puma vadászrezreddel közösködtünk, már "hadiakadémia" jellege volt. Tavasszal Tapolcára vezényeltek és itt ért a német megszállás 1944. március 19-én. Itteni emlékképeimből egy Sólyom összetörése maradt meg, melynek rendkívülisége az volt, hogy a leszálláskor adott hirtelen gázadás miatt indított "cigánykerék" közben, Molnár László oktatóm folyamatosan válogatott szavakkal szidalmazott.

A forró nyarat már a pumasokkal Veszprémben közösen töltöttük, irigyeltük is őket, de ugyanakkor elszorult a szívünk, hogy az 500-as kötelék ellen indulók közül sajnos nem mindenki tért haza. A légitámadások zavarták kiképezésünket. A július 9-én lefűjt riadó után 9 ezer repeszbombával szórták meg az amerikaiak a riadóról bevonulókat. Mi szerencsések voltunk Székely Nácival, mert az öttusa futóedzés ürügyén a Papod oldalában egy csodálatos számocásban lakmározunk. Hazatérve ennél a látványnál csak a 86 áldozat tömegtemetése volt megrázóbb.

Avatás után a szegedi vakrepülőknél folytattam a kiképzést, ahol a románok átállása miatt a német gépekkel repülő románok aljas támadásai is veszélyeztettek. Szeptember 10-én bevagonírozunk és egyhetes utazás után Acsádra kerültünk. Innen Kenyeribe a lőiskolára vezényeltek. Az egyik cáki lőgyakorlaton rácsapás után, mikor felhúztam a Héját, meglepett, hogy nem hallom a motor zúgását. Azonnal átkapcsoltam a 10 perces póttankra. Amikor ellenőriztem a műszereket és kidugult a fülem, megnyugodva indultam haza. Leszállásnál kissé rövidre jöttem, és hogy az árokba ne szálljak, egy gázfröccsel húzattam. Leszállás után 20 méterre teljesen leállt a motorom. Azonnal visszakapcsoltam a főtankra, és önindítóval begurultam. Ismét nagy szerencsém volt, és azóta is szimpatikus nekem a kis- és nagyfröccsök minden változata.

Kenyeri után a székesfehérvári vadásziskolára kerültem és Bardon Paliéknál Lassú Bélával, Keller Lacival nagyon vidám perceket éltünk a végnapokat élő városban. December 6-án a repülőtér parancsnokság Bücker futárgépét kellett átrepülnöm a gép szerelőjével Galánta mellé, Felsőszelibe. Furcsa repülés volt, mert a szerelő hajóbőrönd nagyságú kofferjéhez ragaszkodott és így azt ölében tartva a horizontot csak oldalról sejtettem. A leszállás előtt a reptéren állókat csak traverzálva tudtam megsturcolni és ezért az kissé mélyre sikerült. Leszállás után megdöbbsentem, mert a magyar és német parancsnokaimat kényszerítettem "lehajlás-ra". Jelentésemre - egy felszállás - a német parancsnok részéről a válasz rövid volt: "Aber der letzte, Herr Leut-nant!" Ezután kerültem Galántára, bevagonírozott alakulatomhoz. Az állomáson töltött közel háromhetes várakozásra esett a karácsony és egy-két menekült szerelvényt "ellenőrző" akciónk. Vagonom lakóit sikerült felfegyvereznem. Volt golyószórónk, puskánk és egy láda nyomjelzős lőszerünk. Ezzel indultunk a nagy vadászatra, amit egyszer szeretnék majd részletesen megírni.

December 31-én indult meg szerelvényünk és az éjfélta Vág völgyében egy teljes golyószórós sorozattal üdvözöltem. Pánik lett a tisztai kocsiban, hogy megtámadtak a partizánok. A kivizsgálás után, 1945. január 1-jén a pulman kocsii folyosóján letartóztattak.

A szétbombázott Németországon a Wehrmacht-Turist, ma is irigylendő gyorsasággal, reggel 08.30-ra Magdeburgba vitt. Innen Gothába kerültem. Itt is utolért a benzinhány és amikor a reptéren futóárok ásására köteleztek, kb. 10-12-en kértük magyarországi hazavezénylésünket. Az elintézés most is egyszerű volt, mert a német parancsnok közölte, ha szándékunkat nem vonjuk vissza, akkor szabotázs címen hadbíróóság elé állít. Talán ez is indíték volt arra, hogy kijelöljenek egy olyan tíz fős csoportot, melyet gyorstalpalással kiképezve még tavasszal hazairányítsanak. Így kerültem be én is az 1945. március 15-én hazainduló vagonba. Iszonyatos volt a szétbombázott, kiégett városok látványa, mely már a veszített háború előjele volt. Egyhetes út után, amikor Sárváron Orosz Béla ezredesnél jelentkezünk, ott is csak rövid válasszal azt kérdezték, hogy "Hát maguk minek jöttek ide?" Tizenkét éves katonai felkészülesem után ez a fogadtatás megrendített. Mégis megkaptuk az irányítást a 101-es vadászrezredhez Szombathelyre. Így a III. osztályba sorolva repültem át Nagypéterfalvára, Bécsújhelyre, Tulnba és végül Eferdingbe. A végnapok még mindig mozgalmasak voltak, egyre gyakrabban kaptunk éjszakai és nappali légitámadásokat. Olyan bevetés is volt, hogy már a felszállás után ránkcsaptak a Mustangok. Így lőtték le Szentágotai Juszufot, és ekkor volt Lénárt nagy felszállási "bravúrja". Elemelkedés előtt, amikor már észrevette, hogy a felszállókat lövik, hirtelen levette a gázt és a reptér szélén levő akácfasorban kötött ki. Nem hittem a szememnek, mikor a bal oldalsó fa a bal szárnyat, a jobb oldalsó fa a jobb szárnyat szakította le úgy, hogy közben a gépet keresztbeforgatva lapjával a harmadik fának ütköztette. A fa a motort és a pilótakabint kettéválasztotta, a teli póttankot pedig a fára gyűrte. A meglepetés akkor ért, amikor a pilótaülést üresen találtuk és kerestük a pilótát. A közelben dolgozó parasztember segített és kezével is mutatta, hogy ott fut. Ezek után senki nem csodálkozott, hogy Lénárt felszállási tilalmat fogadott.

A véghelyzet ellenére, nehezen lehetett bevetéshez jutni. Április 14-én az ezred Bécs feletti bevetésre készülődött és mivel én mindig ott ólálkodtam, lehetőséget kaptam, hogy valaki helyett beugorjak és így lettem a sárga 6-os, Kálmán Pista kísérője. Már a beszállásnál is sürgettek, mert parancsnokom már megkezdte a kigurulást. Jó start után hamar felzárkóztam és a kötelék bal szárnyára kerültem. Ekkor vettem észre, hogy hat lényeges műszerem nem mutat. Erről azonban a rádió tilalom miatt nem szólhattam. Bécs fölé érve már megjelentek a légvédelmi pamacsok. Ez megnyugtató. Kálmán Pistát figyeltem, aki a fejére tett ökölrel figyelmeztetett, hogy a "tököt", a póttankot,

oldjam le. Lenyúltam balra a fogantyúhoz, de azt az einspritzpumpa miatt nem tudtam kihúzni. Mivel soha nem gyakoroltuk, nem tudtam, hogy a póttankot leoldottam-e vagy nem. A matatás után felnézve a kötelék már eltűnt.

Egyedül pedig a légtérben nem maradhattam, így északnak, majd a Duna északi részén nyugatnak repülve, visszatértem. Akkor látom, hogy vadász rajok közelednek. Jobban szemügyre véve őket, megnyugodtam, mert saját kötelékelem tért vissza. Én pedig visszaálltam a sárga 6-os mellé és mintha semmi nem történt volna, velük együtt leszálltam. Begurulva nem tudtam megállni, hogy ne kifogásoljam a műszerek hibáját. A szerelő röviden meggyőzött, hogy elfelejtettem a műszerfőkapcsolót benyomni. Ismét szerencsém volt, mert a háború úgy végződött, hogy én még az ellenséggel sem találkoztam.

Hadifogságba az ezreddel Welsbe kerültem, majd innen egy csoporttal Pockingba helyeztek. Nem volt szándékomban hazajönni, ezért egy szekérkaravánnal át akartunk jönni Ausztriába. A karavánt nem engedték át, mi pedig négyen: Graffy Gyurka, Szentágotai Jusuf, Kovács Gabi és én kalandos úton Salzburgnál nekivágtunk a határnak. Útközben szétszóródtunk, és hárman osztrák területen buktunk le. A volt német "repülő" határőrség azonban másnap hazaengedett bennünket, így újra próbálkozhattunk. 1946 januárjában lementem Villach mellé Feistritzbe, hogy a többiekkel Olaszországba az Anders-hadseregbe menjünk. Mikor ez aktualitását veszítette, 1946 júliusában Kenyeres Miklóssal a hegyeken át Rómába mentünk. Ott Debródy Gyurkával találkoztunk és Amerigo Tot műtermében kaptunk menedéket. Visszafele jövet az osztrák határon elkaptak bennünket. Én elszaladtam, Miklós pedig hat hónapig a hermagori börtön lakója lett.

Miklós nem csak kiváló pilóta, hanem nagyon művelt humanista is volt. Ő volt az első, aki orosz fogságból hazatérve, tájékoztatott és felvilágosított, hogy milyen aljas besúgó rendszer működik ott, ahol a gyerek az apját is feljelenti. Ez komoly tanács volt részemre és a maximális óvatosságra intett.

1947. május 1-én Tóth Drumiékkel jöttem haza, és apám Érpatak (Szabolcs megye) melletti vitézi telkén segítettem a szőlő- és almatermesztésben. Nagyon reménytelennek láttam a jövőt és kiútként ismertem fel, hogy Nyíregyházán a Papp Lajos féle konzervgyárban én munkás, apám pedig társ lehet. Százforintos heti fizetésem nem sokáig tartott, mert a magánvállalkozásokat úgy megfojtották, hogy ránk rohadt 22 vagon káposzta.

Egy véletlennek köszönhetem, hogy a testnevelési főiskolán pótfelvételt hirdettek. A jelentkezők között a legjobban feleltem meg és akkor győzöttem meg arról, hogy igazi hivatásom a testnevelő tanári pálya.

1952-ben Salgótarjánba kerültem tanítani egy középiskolába. 1953 tavaszán egy alsóbb évfolyamú kolléganőmet feleségül vettem, akivel még ma is boldogan együtt élek.

Az 1956-os forradalom eseményei - ha késve is - elértek hozzánk és ennek minden mozzanatában diákjaimmal együtt résztvettem. A város nemzeti bizottságának tagja és a pedagógus munkástanács elnöke lettem. Tanulóim a nemzetőrség tagjaiként álltak helyt.

Amikor az ismert következményekre számíthattam, Budapestre jöttem szüleimhez. 1957. április 9-én tartóztattak le, és a Budapesti Főkapitányság pincéjébe kerültem. Nyugatról beszerezett emberként kezeltek és erre az adott okot, hogy Tóth Lajoshoz hasonlóan Ausztriában nekem is újságíró igazolványom volt. Ezt én annak idején külön kértem azzal, hogy minden magyart haza szeretnék szállítani. A tíz év utáni bumerángot sikerült hatástalanítanom, de nem kerülhettem el az előttem levő öt börtön "továbbképzését". Végig következetesen és taktikusan úgy védekeztem, hogy az első fokú ítélet 12 hónapos büntetését a másodfokon felfüggesztették.

Az építőiparban segéd munkásként kezdtem és mint vasbetonszerelő fejeztem be négy éves munkaidőmet. Mint munkás kiköveteltem magamnak egy leválasztható lakrészt, melyet magam lakhatóvá tettem.

1962-ben egy tornaterem nélküli csepeli általános iskolában kezdtem újra a tanárságot. Eredményes munkámra felfigyeltek és így nyertem meghívást a Testnevelési Kutató Intézetbe. Mint tudományos munkatársnak tovább bővültek ismereteim és felismertem, hogy az eredmények azért vannak, hogy azokat a gyakorlatban megvalósítsuk. Ezért hagytam ott az Intézetet és a Budapesti Műszaki Egyetem 26 fős testnevelési tanszékére testnevelőnek és a kutatások vezetőjének mentem.

Több hazai és nemzetközi konferencián tartottam előadást, két jóváhagyott szabadalommal és 19 torna- és spoteszköz újítással rendelkezem. Két önálló és öt más könyvnek (négy alternatív tanterv) vagyok a szerzője illetve társszerzője. Megjelent publikációim száma több, mint száz. A kiegészítő tornakészlet újításomat országosan bevezették, jelenleg 300 ezer gyerek dolgozik rajta a testnevelési órákon. Ez az út 1979-ben kezdődött és 1987-től ezzel kapcsolatban 185 továbbképzést tartottam.

A sors ajándékának veszem, hogy minden korosztályt - óvodától az egyetemig - taníthattam és tapasztalataimmal így segíthettem a magyar ifjúság testnevelését. Jelenleg a Bárczy Gusztáv Gyógy pedagógiai Tanárképző Főiskolán mint óraadó dolgozom. Szerencsémre még nem fáradtam el. Szeretném titkos tervemet megvalósítani és egy életrajz regényben összefoglalni szakmai és pedagógiai élményeimet, tapasztalataimat. "Utolsó sípszó" lenne könyvem címe, de mielőtt lefújnam nagy meccsemet, azt szeretném tisztázni, hogy mi az eredmény?

Valóban győztem-e?

Szentgyörgyi Zoltán

(1)Én egy CR 42-es sturcára emlékezem, amikor csoportunkból egyedül állva maradt oktatónk fejét közölte, gépének két kereke, mi mindannyian szigorúan feküdtünk. A gép felhúzásakor láttam először, de nem utoljára, a szárnyvégi leválást, amely nagy magasságban a kondenzcsik látványát adja. (A szerkesztő)

SZÉKELY NÁNDOR ht.hdgy.

Kisújszálláson 1922-ben születtem. Édesapám a háromszéki Nagybaconból származott és Nagyenyeden a református kollégiumban tanult. Édeanyám a Bereg megyei Barkaszóba való. Kisújszálláson a kültelki elemi iskolák igazgató tanítója volt. Középiskoláimat itt és 1935 után Miskolcon végeztem a református Lévay József Gimnáziumban. Itt is érettségiztem 1940-ben.

Édesapám Frigyes bátyja a sóstói repülőgépgyárban volt asztalos. Fia, három-négy évvel idősebb unokabátyám, itt szeretett bele a repülésbe velem együtt. Legénységi pilóta volt, aki Héja lövészet közben rácsapásból nem tudta gépét kivenni és repülőhalált halt. Nem kizárt, hogy köteléktársa lőtte le véletlenül. Ez a tény nekem sok bonyodalmat okozott.

Jelentkeztem én is haderőn kívüli repülő kiképzésre, a "Horthy Alaphoz". Az orvosi vizsgán megfeleltam, de hiába vártam a behívót, az nem érkezett meg. Kénytelen voltam beiratkozni a miskolci jogakadémiára. Ekkor vallotta be édesapám, hogy unokabátyám, Székely Frigyes repülő halála miatt, ő mondta le repülő kiképzésemet. Nagyon elkeseredtem. Kikötötte, hogyha a jogon elvégzem másodévetem és leteszem második alapvizsgámat, nem zárkózik el attól, hogy repülő legyek. Kérésének megfeleltam.

1942-ben, amikor a Repülő Akadémia felvételt hirdetett, apám belegeyezett abba, hogy jelentkezzem. A repülő orvosi vizsgálatokon ismét megfeleltam.

A Kassán kapott haderőn kívüli kiképzés után bevonultam az Akadémiára, melynek elvégzése után 20. rangszámmal 1944. aug. 20-án hadnaggyá avattak.

Állománytestem, a m. kir. II. honvéd repülőgép-vezető kiképző osztály vezényelt Héja lőgyakorlatra, majd a német-magyar Me-109-es vadászátképzésre. Ezzel az iskolával települtem ki Gothába.

1945. április 14-én Weimarban amerikai fogságba estem. A fogságot Franciaországban töltöttem. 1945. október 26-án jöttem haza. 1946-ban folytattam a jogot harmadik évfolyamon. Év végén a szerveződő DISZ első tevékenysége az volt, hogy nem engedett harmadik alapvizsgámra. Nem kellett volna bevallanom hivatásos tiszt múltamat, mint ezt oly sokan megtették.

Fontosabb munkahelyeim a következők voltak: biztosítási ügynök, a Metró építésénél keszonos fizikai munkás, a Papíripari Vállalat csepeli cellulóz gyárában ugyancsak fizikai munkás.

1954-ben vettem feleségül Balázs Évát, aki szegény 1978-ban leukémiában meghalt. Gyermeink nem volt.

1958. december 4-én lefokoztak. Ezt a párttitkárnak, aki a tartalékos tisztnek foglalkozásokat tartott, örömmel jelentettem és mondtam, hogy többet ne számítson jelenlétemre. Kijelentette, hogy politikailag megbízhatatlannak tart és hiába van meg a képesítemem, amíg ő párttitkár lesz, belőlem soha nem lesz sem művezető, sem műszaki alkalmazott.

Ezért 1982-ig, nyugdíjbamenetelemig, folyamatos üzemben, három műszakban, egészségre ártalmas munkahelyen fizikai dolgozóként, mint cellulóz főzőmester dolgoztam.

1984-ben ismét megnősültem. Feleségem Turcsányi Mária, aki elvált asszonyként tizenöt éves lányát hozta házasságunkba.

Székely Nándor

SZÉPLAKY JENŐ ht. hdgy.

Özveggy édesanyám nevelt fel. Sátoraljaújhelyen a kereskedelmi iskolában érettségiztem. Érettségi után dolgoztam és önkéntes jelentkezés alapján vettek fel akadémikusjelöltként a Horthy Miklós Nemzeti Repülő Alap BESZKART klubjához, ahol az I. fokú repülőképzést kaptam.

Szombathelyen az A osztályban voltam, Szentgyörgyi Zoli szobaparancsnoksága alatt. A három Hollós tárgy nagyon nehezen ment nekem, mivel kereskedelmiben végeztem. Egy alkalommal puskáztam, melyet Hollós becsületbeli ügyként kezelt és édesanyámnak levelet kellett írnom, akinek ez, - érthetően - nagyon rosszul esett.

Szombathelyen Sárkány Csibe (István) harmadéves aks., mint oktató, majdnem nekivezetett a víztoronynak, csak jó reflexeimnek köszönhettem, hogy elkerültük az ütközést.

1943 tavaszán a B reptéren a legénységi növendékek "sztrájkoltak", mert vagy hat balesetük volt sorozatban egymás után Bückerral és szabotázsra gondoltak. Mi aksok mentünk át bizonyítani, hogy a gépek jók. Kiderült, hogy ebédszünet elején a gépek benzincsapjait a szerelők elzárták és az okozta a baleseteket, hogy az ebéd után sorrakerülő növendékek nem nyitották ki a benzincsapokat. Parancsot adtak ki, hogy a starton levő gépek benzincsapjait tilos elzárni, ennek következtében a balesetek meg is szüntek.

Másodéves gyakorlaton Debrecenben voltam a "bombásokkal". Veszprémben, elméleti kiképzésre, skarlátom miatt később vonultam be. A hosszú karanténban teljesen

legyengültem. Az elméleti év befejezése után Tapolcára kerültem Sólyom kiképzésre. A frontról visszakerült gépekkel repültünk, melyek olajsűrűit nem tisztították ki és három gép, köztük az enyém is, kigyulladt felszállás után. Szerencsével fordultam vissza. Kigurulás közben kiugrottam és a gép egyedül gurult tovább. Társaim a haboltót nem merték a starton levő benzinkocsi után akasztani, azt kézzel tolták ki és sikerült eloltaniuk az égő gépet. Csak a K-14-es motort kellett kicserélni. A motorcserés géppel még repültem.

Ebben az időben gyulladt ki Veres Albi a tapolcai reptér felett, Bendy Kálmán Horváth Karcsival útvonal repülés közben. Ők mindhárman kiugrottak a gépből és szegény Karcsi kivételével, kisebb - nagyobb égéssel megszták. Karcsi ejtőernyője elkapta a függőleges vezérsíkot és repülőhalált halt.

Tapolcán gyulladt ki és égett le a munkaszolgálatosok barakkja amikor Huszár Pufi egy Liberátort lőtt le és lövedékei azt felgyújtották.

Parancsnokunk, Iharos Elemér fhdgy. úr temetésén díszörséget adtam. A templomi kórus Elemér kedvenc nótáját énekelte. Szegény Édesanyja kérte, hogy hagyják abba, és megmondta, hogy mi volt a fia kedves nótája és azt énekellette el.

Tapolca után csoportunkat Kenyeribe helyezték, innen 1944 karácsonyán először Győrben, majd Szombathelyen ismét kórházban voltam, ami nagyon késleltette repülő kiképzésemet. Be is osztottak mint parancsnokot a sárvári híd védelmére Repülő Csapattiszthelyettes képző iskola 16-17 éves tanulóihoz. Állásban voltunk, de szerencsénkre éjjel egy erdőbe húzódtunk vissza és ott felbomlott a front. Én egy rep. őrm-rel egymást biztosítva jöttünk vissza Szombathelyre, ahonnan a határon egy német tankon jöttünk át. Zeltwegen át Klagenfurtba mentünk, ahol a Légierők Parancsnoksága tartózkodott. Megnősültem, Bendy Kálmán volt az egyik tanúm. Ilyvel, fiatal feleségemmel, a városban laktunk és a repülőtéren adtam szolgálatot. Ott voltam az angolok fogadásánál is.

Az első -1945. 10. 10-én - Klagenfurtból induló szerelvényel hazajöttünk. Szombathelyen vettek nyilvántartásba. Itt törték ránk éjjel az oroszok, akiket feleségem nagyapja közbenjárásával egy kapitány zavart el. Hazamentünk Sátoraljaújhelyre és azonnal egy tanyára mentem ki dolgozni. Így úsztam meg a másodszori begyűjtést, mert két alkalommal is kerestek. Akkoriban minden tisztet összeszedtek és fogságba vittek. Egy barátomat is ezidőben vitték el. Öt év után jött haza és csak egy hétig élt utána.

1947 júniusában ipari tanulónak szerződtem, 1948 nyarán felszabadultam, majd egy évig alkalmi munkából éltem, míg végül 1949 júliusától mint villanszerelő helyezkedtem el. Vállalatom az oroszok részére is dolgozott. Így szereltem atombunkereket, olyan helyeket, pl. hazai fogolytáborokat megjártam, ahova civil polgár nem jutott be.

1956. szeptember 30-ig dolgoztam. Csillaghegyen fegyveresen harcoltunk a szovjetek ellen. November végén keresett egy szovjet KGB ügynök egy magyar rendőr kíséretében, aki — becsületére — az oroszot egy másik házba vezette. Időt kaptam és kerékpárommal azonnal menekültem. Az első éjjel Balatonakaliban a plébánián fogadtak be, második éjjel már sikerült a határon átmennem.

Itt kellett Ilyt hagynom három kislánnyal, hogy életemet mentsem. El kellett válnjak. Kanadában egy finn lányt vettem el, és egy kislányunkkal, tíz év után, Californiába költöztünk. Ott egy hét alatt gépkocsi jogosítványt, lakást, állást szereztem úgy, hogy egy hét múltán dolgoztam és munkahelyemre saját gépkocsimmal járhattam. Második házasságomból második, de végül is ötödik gyermekem kisfiú lett.

Ha hazamegyek, nővéremnél lakom. Lányaimmal tartom a kapcsolatot. Legutoljára egy halogén fényes kirakatot csináltam nekik nagy tetszésükre, mert ez otthon nem ismert.

1990-ben voltam először otthon, de régi bajtársaimmal nem találkoztam. 1992. július 23-án hívta fel nővérem telefonon Tobak Cicát, aki volt osztálytársam címét adta meg.

Másnap már ott is voltam nála. Július 2-án találkoztam évfolyamtársaimmal a HÁGI-ban. Terveztünk egy "Szentgyörgy-hegyi" találkozást is, de az a vihar miatt elmaradt. Visszajövetelem előtt kimentem még egyszer elbúcsúzni Gödöllőre Farkas Jenőhöz.

1994-ben is otthon voltam. Több alkalommal voltam együtt veletek. Sajnos az aranydiplomaosztáson nem lehetek ott. Remélem még találkozunk az életben.

Széplaky Jenő

SZÓCS LAJOS ht.hdgy.

Pécsett végezte a katonai főreált. Váton volt a repülőalagnál.

Az első vadászcsoporthoz került és avatás után kezdte Messerschmitt 109-es kiképzését.

1944. 10. 26-tól a Puma ezred 3. századába került beosztásra.

Tíz bevetés ill. háromhónapos hadiszolgálata miatt 02.04-én a Tűzkereszt I. fokozatát érdemelte ki a hadiszalagon a kardokkal (25/45.02.04).

1945. márc. 21-én aratja első légyőzelmét, egy Jak 3-ast lőtt le Alap felett. Ezt követi 23-én Siófok felett egy Boston III lelövése. Ez a két igazolt légyőzelmé volt.

1945. április 18-ig 54 bevetése volt.

A német I. légi hdt.pk -a április 20-án a német Bronz-flugspanne-t adományozta részére (63/45.04.21).

Míg végül is ápr. 28-án a Magyar Koronás Bronz érdemérmeket adományozták részére hadiszalagon a kardokkal.

Máj. 29-én laktanyaügyeletes tiszti szolgálatot adott (81/45.05.23.).

Szócs Lajos hdgy. betegségéből felgyógyult, majd később lakásán újra megbetegedett (94,96/45.06.15,18.).

07.14-én ismét laktanyaügyeletes tiszti szolgálatot adott (116/45.07.13.).

Nagyon értett már cöger korában is a rádiótechnikához. Wiesbadenben volt egy rádiógyára. Sok tengerentúli szállítása volt, és ez rengeteg haszontól elütötte. Pintér Öcsinek azt írta, hogy áthelyezi üzemét Kubába. Át is települt, ott hatvan embert foglalkoztatott.

Attól kezdve, hogy kitört a Castro féle forradalom elnémult. Szépen meg voltunk győződve, hogy Lajost a kapitalisták kivégezték.

Nem, áttelepült Braziliába és Sao Paoloban volt egy rádió üzeme.

Négy év óta nem válaszolt leveleimre életrajzát sem küldte, így azt kénytelen voltam összeállítani.

Családi körülményeit nem ismerjük, jelezte, hogy az aranydiploma átvételére hazajön. (A szerkesztő)

VERES ALBERT ht.hdgy.

Erdélyi református lelkész fia volt.

Albival Veszprémben szíves közben barátkoztam össze. Én nagyképű dunántúli ifi. bajnokként bizony a legyalult hóban tudtam csak vitézkedni, míg Albi fergetegesen közlekedett a mély hóban a Papod hegyen levő sűrű erdő nyiladékaiban. El is tévedtünk és egy kisfalú szélcsap házába kéreztünk be éjjelre. Reggel hajnalban jöttünk vissza a repülőtérré.

Albi nekem először és utoljára 1992. ápr. 8-án írt. Köszönte a meghívót, melyet évfolyamtalálkozónkra küldtem.

Életét a következők szerint írta le: "Tapolcán történt balesetem után kórházba kerültem. Onnan Kenyeri reptérre helyeztek Héjazni. Ezt követően Acsádra a műszerrepülő iskolára kerültem, ahol Kecskével műszerrepülő feladatokat gyakoroltunk. Itt ért bennünket a kitelepülés híre. 1944. december 31-én átrepültünk Bécsújhelyre, majd tovább a Keleti tenger partján levő Kolberg repülőterére. Itt már nem repültünk.

Az orosz gyűrből való kitorés után Tangermündebe mentünk. Itt voltunk mindaddig, amíg az amerikai csapatok meg nem érkeztek. Mikor közölték, hogy ezt a részt az oroszoknak fogják átadni, kértük, hogy amerikai hadifogságban várhassuk be a háború végét. Így is lett. Elvittek bennünket a Normandiában levő Foucarville-i táborba, ahol a háború végéig voltunk, majd egy másik táborba vittek, hogy egy kicsit feljavuljunk. Ez valamennyire sikerült is. Kérdezték, hogy ki akar hazamenni. Persze nagy részünk akart. Az amerikaiak bevagoníroztak és Kaposváron adtak át a magyar hatóságoknak.

Rövid igazolás után elengedtek. Budapestre mentem, mert nővérem itt élt. A többit már Te is tudod."

Nővére Dósa Mária operaénekesünk volt, Berg Ottó karnagy felesége. Én Albit 1948-ban, egy Ferenc körúti alberletben, kerestem fel ekkor találkoztam vele utoljára, ahol Berg Ottó tanácsára egy pozánnal gyötörték egymást. Nehezen mentek az első lépései, de irigyeltem, milyen jó foglalkozást szerzett magának, mert én akkor lettem Gödöllőn baromfitelepi munkás. Egy ideig bátyja menyasszonyáéknál lakott. Ekkoriban Ullmann bankárék garázsában kocsit mostak Szendrei Gidával, amíg Sopronon át Ullmannék ki nem szöktek. Esetenként nagy szegényen és éhesen Gidával Friedrich Lacihoz és szüleihez Sólymárra jártak ki jólakni.

Később egy Csúzi orvos lányát vette feleségül és Pesten a Lenin körút 95-ben laktak.

Majd ismét a levél: "1956-ban kijöttem Ausztráliába. Párszor hazalátogattam, de most már az anyagiak miatt nem könnyű. Most már nyugdíjasan élem életemet.

Ölel régi bajtársad:

Albi

VIDONYI JÁNOS ht. hdgy.

Győrben Édesapja bíró volt. Többen voltak testvérek. A Zrínyi Miklós katonai főreálban Pécssett érettségizett.

Olaszországban "vendég akadémikus" volt. Hazajövet gyorsított kiképzéssel került október 15-én 50 órás műszerrepülés után a Romboló Kiképző Kerethez Me-110-es kiképzésre. Zeltwegből feleségével az oroszok elől gyalogosan indultak el Klagenfurtba. Itt érte a háború vége és innen jött haza 1946 augusztusában feleségével és kislányával Budapestre.

1948-ig alkalmi munkás, majd a MÁVAG-ban segédmunkás, később műszaki fordító az 1956-os racizásig.

1956. november 21-én indult útba. A határon Levél községe mellett éjjel ment át. Bécsben van egy pár napot és november 28-án ment tovább Brüsszelbe és 30-án Londonban volt. Ott először Sheffildben tolmácsoskodik, majd 1958-ig műszaki rajzoló és futódaru szerkesztő.

1958-60-ban Londonban, majd 1961-ben Essenben, ezután Hasseltben (Belgium) statikus.

1965-70 között Düsseldorfban munkaszervező és számítás-technológiai szakértő.

Ilyen beosztásban dolgozik Klevenben 1970-75 között; majd Münchenben 1988-ig, nyugdíjazásáig.

Azóta a vasúti misszióban jótékonykodik.

Kb. egy éve, mióta bátyjával felvettem a kapcsolatot megtudakolni hallgatása okát, nem jelentkezett.

Ismeretes, hogy Czapáry Zolinál volt kint Kanadában, erről Zoltán fényképet is küldött. Reméljük megtudjuk elhídeglésének okát. (A szerkesztő)

VÖRÖS SÁNDOR ht. hdgy.

Gyöngyösi fiú volt. A BSE-nél volt a Repülő Alapnál. Évfolyam 48.-nak végzett. Kenyeriben volt Sólyom és Héja kiképzésen.

Pápócon február 6-án Mátay esküvői tanúja volt. A legnagyobb titokban vállalták Cseh Karcsival a tanúskodást.

1948 őszén szökött Bécsbe Lengyel Bizsuval. Az amiknál dolgoztak. Itt elvált a két barát. Bizsu Ausztráliába, Sándor Chilébe ment. Ott egy jól menő művészi üvegfúvó üzemet létesített. Bizsu az 50-es évekig levelezett vele. Utolsó levelében azt írta, hogy halálosan beleszeretett egy férjes asszonyba. Ezután kapcsolatuk megszakadt mert levelét ismeretlen jelzéssel kapta vissza.

Azóta életjelt sem, de halálhírét sem kaptuk. Reméljük életben van, hacsak utolsó leveleiben írott nagy szerelme nem okozta vesztét. (A szerkesztő)

WEINGÄRTNER JÁNOS t.zls.

Samu Béla mellett, mint statikus repülőgép-tervező dolgozott és nagyon tudta a matekot. Hollós ezds. egy alkalommal, valamit levezetett és látta kis Lexi rosszaló bologatását. - "Na mi nem tetszik Weingärtner?" - Lexi válaszolt és el kezdtek vitatkozni a levezetésen és eltelt az óra. Hollós nagyon nehezen, de kikökönt stílusából és csak akkor vete észre magát, amikor kicsengettek.

Más alkalommal aztán Lexit, mikor valaki oldalbarúgta, egyszerűen felállt és jelentette " Alezredes úr, nekem ez a levezetés nem tetszik!" Erre újra, rövidebben, mert Hollós is éssen volt, de vitatkoztak.

Startkönyve szerint 1942 november-decemberében Szombathelyen a REGVI 2.-Osskó - szd-nál 12 felsz.-a 2 h 15 perc rep. ideje volt.

1943. 05. 28-ig a váti kihelyezés végéig 157 felszállása volt 34 ó 15 perc repülési idővel.

1943. 08. 10 és 11. 18 között Debrecenben Kövér Gábor psága alatt 164 felszállást végzett 57 ó 20 perc idővel befejezte a II. fokot Weihével.

1943. 12. 01-től Veszprémben Telbisz Lóránt szds-nál 15 felsz. 1 óra 50 percet repült. 1944. 01. 19-06. 28 Tapolcán volt 84 felszállást végzett 18 óra 45 perc repülési idővel Iharos Elemér repülésvezetése mellett, majd Kenyeriben 06. 08-09. 17 között 79 felsz. 16 óra repülés után Bakcsy Gergely fhdy repvezetése és vitéz Gyenes László szds. psága alatt III. fokot szerez.

Acsádon a műszerrepülő tanfolyamon 1944. 09. 02-12. 26. között 12 felszállását és 23 óra 30 perc repidejét Somorjai János szds.; 1945. 01. 05-02. 04. között Váton végzett 10 felszállását 9 óra 40 perc repülési idejét és 1944. 10. 01-1945. 02. 04-ig tartó műszerrep. kik-ét Somorjai-Ghyczy szds-ok igazolták.

1945. január elején települt ki Kolbergbe, onnan Weissewarteba. Ott estek amerikai fogságba.

Itthon különböző műszaki, tervező mérnöki beosztásokban dolgozott.

Nagyon sokat segített az "Emlékek útját járva c. könyvünk évfolyamunkról megírt részének összeállításában.

Jelenleg egyedül él budai lakásában és az utóbbi időben nagyon ritkán jelenik meg barátainál. Bánhidi Antal bátyánk temetésén ott volt. Reméljük a találkozon látjuk.

(A szerkesztő)

TIZENHETÜKRŐL NEM TUDUNK

Tizenhét évfolyamtársunkról nem tudunk. Többekkel közülük, közvetlen a háború utáni években, volt aki találkozott, de az idők során eltűntek szemünk elől.

Nem tudunk róluk, családjukat sem ismertük, ők akik elvesztek.

BARABÁS GÁBOR karp.

Barinak hívtuk. Szőke, komoly tekintetű fiú volt. Édesapja zágoni református tiszteletes.

A repülésről ízületi bántalmai miatt tiltották le és az első évfolyamból más beosztásba helyezték át.

BAJAY GUIDÓ ht.hdgy.

Blagának hívtuk. Sopronban a Széchenyi reálgimnáziumban érettségizett. Ekkor neve még nemes kaiserfeldi, bajai Blagatinscheg Guidó volt. Váton a repülő alaplánál kapta motoros I. fokú kiképzését.

Kenyerből ment a második 50 órás műszerrepülő kiképzésre Acsádra, majd onnan Kolbergbe, majd Weisewartéba. Nem tudjuk, hogy volt-e hadifogságban, feltételezhetően igen. Onnan ausztriai (bécsi) rokonaihoz ment.

Nem tudjuk mi van vele.

BÉLY ÖDÖN t.zls.

Mosonban 1922. 10. 24-én született. Apja Bély Gyula, édesanyja Horváth Erzsébet volt.

1944. nov. 11-én a Szent László ho. rep. lövész ezredétől a 101/6. századhoz vezényelték átképzésre, ahova december 5-én vonult be.

1945. január 29-én a 101/II/4. századba osztották be. Szem.nyt.sz.: 1317 volt.

1945. 04. 22-én Stmass(?) keleten fekete 3 jelű, Me-109-es géppel kényszerleszállt.

Az ellenség előtt tanúsított bátor és vitéz magatartásáért a Magyar Koronás Bronz Érdeméremre javasolták fel (71/45. 05. 01.).

05. 20-án Welsben laktanyaügyeletes tisztii szolgálatot adott.

05. 30-án Reuternbe engedélyezett 7 nap szabadságáról nem vonult be (85/45. 06. 01.), a maga részéről befejezte a katonáskodást.

Azóta nem tudunk róla. Állítólag Hollandiában él.

HARÁMI LÁSZLÓ karp.

Óbudai, magas, szőke fiú volt.

Váton még ott volt kóposzon a 2. szd. kihelyezésén, mint aks., de már karpaszományosként osztályozták és bocsátották el ismeretlen ok miatt.

Legutolsó értesülésem az, hogy 1951 után Debrecenbe költözött és ott mentő sofőr volt. Egy színésznő lett a felesége. Többet nem tudunk róla.

HAUSER TIBOR ht.hdgy.

Váton volt a Repülő Alapnál. Csendes, túl csendes fiú volt. III. fokra már nem került. Avatás után Kenyeriben a reptér szd.pk-a lett. vitéz Baranyai Tibor volt a helyettese. Rábafüzesen élt és halt meg. Két fia és egy lánya állítólag Svájcban él.

vitéz HORVÁTH GYÖRGY ht.hdgy.

Rátarti, erős, szöke pirospozsgás fiú volt. Magatartása miatt mindig társai céltáblája volt. Magolóssága miatt Stukk (stukkoló) Gyurinak hívták.

Második vadászátképző csoportba tartozott, amely Gothába települt ki. Még Galántáról való eltávozása során 1944 karácsonykor ismerte meg Győrben azt a nyíregyházi úszólánykát, akit Szendrey Gida már ismert, és akit Ausztriában vett feleségül. Nagyon szerelmes természete volt.

Fogságban is Gidával együtt volt és búskomorságba esett, mert állandóan ábrándozott. Gida hogy kijózanítsa, valami olyat mondott, hogy ezért a kis nőért nem érdemes ennyit szomorkodni. Gyuri ezen annyira feldühödött, hogy nem állt többet szóba vele.

Gida Édesanyja mikor a fiúk fogságba elmentek és jöttek az amerikaiak neylonharisnyával és csokoládéval, a leányzó minden lépéséről tudott.

Végül is együtt jöttek haza. Itthon, mivel családiról is ismerték egymást többször voltak Gidáéknál látogatóba. Gida szerint valószínű, hogy a menyecske volt az oka annak, hogy Gyuri eltűnt körükből.

Azóta nem tudunk róla.

JUHÁSZ GÁBOR ht.hdgy.

Kárpátaljai lelkész fia volt. Kassán végezte a Repülő Alapot. A legutolsó műszerrepülő csoportban volt Acsádon. Onnan Kolbergbe és Weissewarteba, majd amerikai-francia fogságba került.

Amerikai fogságból hazajött. Azóta nem tudjuk mi van vele.

KELLER LÁSZLÓ ht. hdgy.

Katonai középiskolát végzett. Ő volt társai „pénztárosa”. Váton volt a Repülő Alapnál. I. évfolyam I. félévében a Bosztály rangelsője volt.

A második Me-109-es tanfolyam beosztottja volt. Gothába települt ki. Ott kapott vadász kiképzést, majd tíz társával hazajött. Beosztásáról, tevékenységéről nincs adatom.

Mivel nővére orvos volt Németországban, nála talált menedéket. Azóta nem tudunk róla.

KISS GYULA ht. hdgy.

A Szent László ho. Repülő lövész ezredénél a Dunántúlon századparancsnok volt.

Valószínű Ausztriából, angol fogságból jött haza. Szolnok mellett tanácselnök vagy tanácsitkár volt.

Az 56-os események miatt jobbnak látta, ha elmegy.

A háború után csak hallomásból ismertük életét, 56 óta nem tudunk róla.

KOLLÁR BÉLA és KOVÁCS GYÖRGY karp.-ok

Az első évfolyam után elhelyezték őket. Nem ismerjük sorsukat.

KUBIK LÁSZLÓ ht.hdgy.

Székesfehérváron édesapjának könyvkereskedése volt.

A repülés gyengén ment neki, őt is megfigyelőnek avatták. Kenyeriben tartózkodott a REGVI-nél. Lehet hogy Aschachba, vagy Zeltwegbe került.

Úgy emlékezünk rá, mintha tegnap láttuk volna, de életét nem ismerjük.

LÓRÁNTH ISTVÁN ht.hdgy.

Édesapja Celldömölkön jegyző volt. Első gimnáziumát Sopronban a bencés gimnáziumban végezte Farkas Jenővel, Horváth Jánossal együtt, de nem velük érettségizett. A soproni Domonkosoknál volt internátusban.

1947-ben a celldömölki vasútállomás várótermében találkoztam vele. Annyira elegáns volt fehér rendőr hadnagyi egyenruhájában és mert nem ismert meg, vagy nem akart megismerni, én nem mertem, de nem is akartam megszólítani.

A háború után - Bakó Pista szerint - mérnöknek mondatta magát, én azt hallottam, hogy egy szappangyár (Nivea) főmérnöke volt, de nem találkoztam vele. Az USA-ba vándorolt ki.

MÁTYÁS IVÁN ht.hdgy.

Kecskeméti fiú volt. Édesanyja Héjjas lány. Váton volt a Repülő Alapnál. Nem ismerjük avatás utáni pályafutását.

A háború után Kecskemét mellett élt, mert kitelepítették. Szerette a csinos nők társaságát. Később teniszezett, strandolt, amikor tehetett.

Valamilyen állami hivatalnál dolgozhatott.

Több alkalommal kerestem, de nem akadtam nyomára.

Sem katonai, sem civil életéről nincs ismeretem.

PÁKOZDI SÁNDOR karp.szkv.

Nem avatták zászlósnak, de mint karp.szkv. együtt volt Kolbergben és Weissewarteban a műszerrepülő századnál levő évfolyamtársainkkal.

Nem tudjuk fogságból megjött-e, mert a legénységeknek amerikai - francia fogságban nagyon rossz sora volt. (lásd: Péter Károly életrajzát.)

Nem ismerjük életét.

SOÓ GÁSPÁR ht. hdgy.

Erdélyi fiú volt.

A műszerrepülő századdal volt Weissewarteban. Ott esett fogságba.

Hazament Erdélybe és állítólag Sarlós László hdgy. - volt Súlyom oktatója - szerint a románok agyonverték.

TOROCZKAY OSZVALD ht.hdgy.

Debreceni tanár házaspár fia volt. Debrecenben kapta repülő alapkiképzését is.

A repülés nem volt erőssége. Tudjuk, hogy 1944 decemberében Sopronba a 102/3 csatarepülő századhoz került .

A háború után állítólag Észak-Dunántúlon élt. Valaki találkozott vele, de életét nem ismerjük. (A szerkesztő)

OSZK
Országos Széchényi Könyvtár

Kovács Ferenc †

Szabó Károly

Ferenczy Zoltán

Polányi István †

vitéz Szentgyörgyi Zoltán

Pintér Gyula

Horváth János †

Ladó Antal †

Nyitrai János

Repülőgép-vezető növendékek nyári overálban 1943 nyarán Szombathely—Söptén
vitéz Berényi Sándor, † Bági János, ‡ Dinka Tibor, Csizmadia Sándor, † Soó Gáspár ?,
Bély Ödön ?, ???

Növendékek bőverálban 1943 tavaszán Szombathely—Söpte.
Nagy Gábor ?, Nyári György, Sűrű Béla, Bardon Pál †, Friedrich László †

BSE kiképző keret 1942 nyarán

állnak: Szerelőgyerek?, Kollár Béla?, Laux Antal †, Vörös Sándor ?, Forgács István, Lengyel József, Szakács Károly, Alapi Zoltán, Kernya Miklós ?

guggolnak: Diószeghy György †, Bakonyi Miklós †, Sasvári György, Horváth György?, Asztalos Károly †
ülnek: Dávid Lajos, v. Bendy Kálmán, Balogh István, Horváth Lajos ? főszerelő, Kiss János ? oktató, Gótz Pál, Szikszai István †

A vati bombázó hangár előtt 1943 nyarán

állnak: Berkessy Márton †, Horváth János †, Lénárt József †, Soó Gáspár ?, v. Berényi Sándor †, Wagner Vilmos †, Kocsis Nándor †, Sáros M., Imecs József, Lassú Béla, Pintér Gyula, Szentágotai József

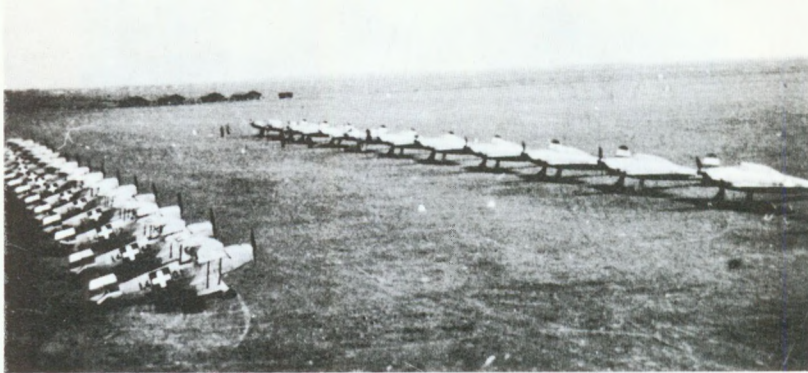
guggolnak: Szabó Károly, Csizmadia Sándor †, Thurzó Jenő †, Friedrich László †, Dinka Tibor, Miklóssy Sándor †, Bély Ödön ?, Asztalos Károly †, Nyári György

Jogosulatlan öltözetben, karpaszományosok akadémikus ruhában
 álló sor: Soó Gáspár ?, Koppány Pál †, Weingärtner János, Thurzó Jenő †, Szabó János †, ???,
 Sujánszky István †
 ülő sor: Besze Mihály †, Bözsöny György †, vitéz Berényi Sándor †, Kovács Ferenc, Kovács János,
 vitéz Baranyai Tibor,
 középen: Nehr Tibor

... és kimenő előtt
 vitéz Szentágotai József, Török Ferenc †, Wagner Vilmos †, Bardon Pál †, Dr. Nagy Gábor ?, Sáros Mihály,
 Kubik Ferenc ?, Imecs József, ? (háttal), Sűrű Béla, vitéz Horváth Béla †, Lénárt Tivadar †, Lassú Béla, vitéz
 Horváth György ?, Mátay Andor

REGVI/1. és 2. szd. gépei szemlén 1943. április

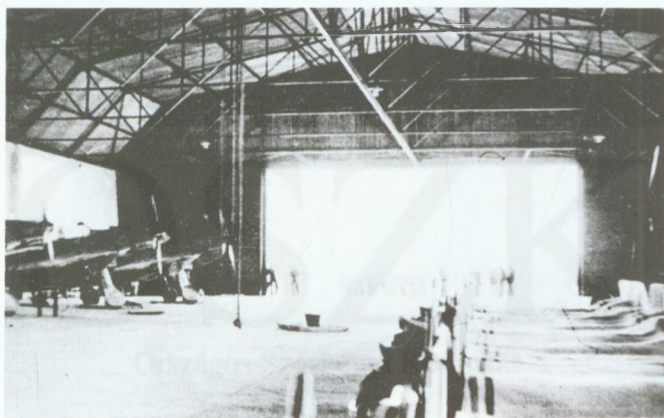
Az Akadémia épülete Szombathely-Söpte, 1942/43.

Nyárady Lajos szds. † repülésvezető Veszprém, 1944.

Aradó A. Szombathelyen 1943. tavasz.

Váti körlet a bombázó hangárban 1943.

Ég a Sólyom Kenyeriben 1944.

Kihelyezés Taszáron 1943.

Veszprém. A II. évf. tanterme C. osztály 1943/44.

Veszprém. A II. évf. tanterme D. osztály 1943/44.

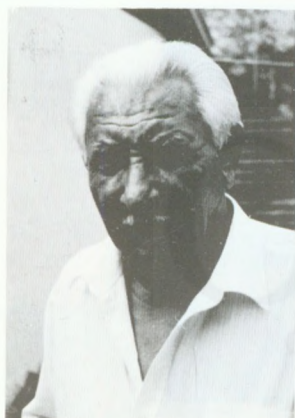
Gótzty Pál

Dr. Endrói György

Gótzty Pál

Forgács István

Dr. Farkas Jenő

Peller István

Lengyel József

Posgay Antal

Imecs József

Lassú Béla

Kovács Gábor

Széplaky Jenő

Mátételki Dezső

Mátay Andor

Bakó István

Dávid Lajos

Graffy György

Bendy Kálmán

Szabó Tibor

Balogh István

Székely Nándor

Ferenczy Zoltán

Frankó Endre

Bátorfi János

Rónay Kálmán

Gullay Mihály

Papp Ferenc

A harmadik évfolyamtalálkozó résztvevői I. 1991. 09. 21.

Peller István, Ferenczy Zoltán, Egry Tamás, Kovács Ferenc, Dinka Tibor, Papp Ferencné, Mátyay Andor, Sűrű Béla, Szabó Károly, Szabó Tibor, Rónay Kálmán, Pintér Gyuláné, Pintér Gyula, Berkesy Mártonné, Székely Nándor.

A harmadik évfolyam találkozó résztvevői II. 1991. 09. 21.

Berkesy Márton †, Frankó Endre, Szakács Károly, Kontraszti Endre, Szabó Tiborné, Simon Pál, vitész Szentgyörgyi Zoltán, Vidonyi János, Balogh István, Ferenczy Zoltánné, Bátorfi János, Bátorfi Klára, Gullay Mihályné, Farkas Jenőné, Nyitrai János, Rónay Kálmánné, Szabó Károlyné, Szabó Klára.

Csizmadia Sándor temetésén Győrben, 1991. július 6-án
Gótz Pál, Kovács Ferenc, Kovács Ferencné, Papp Ferenc, dr. Farkas Jenő, Pintér Gyula, Szakács Károly,
Frankó Endre, Alapi Zoltán

Hősi emléktáblánk leleplezésén megjelentek, 1992. március 14.

A magyar repülők hősi emlékművének leleplezésén Veszprémben, 1993. augusztus 14.
Sűrű Béla, vitéz Szentgyörgyi Zoltán, Dr. Farkas Jenő, Forgács István, Mátay Andor.

A „Floridai Hetek” 1994 telén
vitéz Bendy Kálmán, Kovács Gábor, Gótzty Pál, Sasvári György, Graffy György, Forgács István, Endrói György.

Asztaltársaság a HÁGI sörözőben I.

Baradlay György, Imecs József, vitéz Baranyai Tibor, Fóris Elemér, ??, Gótzty Pál, Dr. Farkas Jenő, Mátay Andor, Papp Ferenc, Kárpátvölgyi István, Rónay Kálmán.

Asztaltársaság a HÁGI sörözőben II.

vitéz Baranyai Tibor, Mátay Andor, Dr. Farkas Jenő, Széplaky Jenő, Nyitrai János, Simon Pál, Kárpátvölgyi István, Papp Ferenc

Három igaz barát Újlengyelen, 1991 nyarán
Szendrey Gedeon †, Berkessy Márton †, Péter Károly †

Három igaz barát Kanadában. 1993.
mankóbüki Balogh Pál, Czapáry Zoltán, Vidonyi János

Hollós Sándor † ezds.

vitész Csegezy József † szds.

vitész Csontos Ferenc † alez.

Papp Tibor fhdgy.

Békássy Antal † szds.

Scholtz Miklós szds.

Iharos Elemér † fhdgy.

Somorjai József szds.

Hangyál Mihály fhdgy.

PARANCSNOKAINK

emlékezetünk szerint (1)

vitéz Bánfalvy István vörgy. a Légierő pk.-a

HORTHY MIKLÓS NEMZETI REPÜLŐ ALAP

ALGYÓ-SZEGED

Takács Zoltán felügyelő (továbbiakban: feü.)
Szénásy János t.törm. (Janó),
Tóth Mátyás oktató pilóták.

BESZKÁRT S.E. BUDAPEST-FERIHEGY

Kováts Sándor feü.,
Bezzegh László t.zls.,s. feü., Hambalkó Géza s. feü.,
Takács László és Pintér József oktató pilóták.
Csatáry Lajos főgépszerelő,
Dr. Halm Tibor o.szds.

B. S. E. BUDAPEST-FERIHEGY

Kőszegi Gyula feü.
Makó Tibor, Nagy Tibor, Kiss János t.szkv. oktató pilóták,
Horváth Lajos főszerelő.

DEBRECEN- NYULAS

Dr. Stepper Károly t.rep.hdgy., feü., főispáni titkár,
Tesszary Béla t.zls., s.feü., Petres István t. rep.örm. és Szántóssy János oktató pilóták,
Dr. Péter László orvos,
Breznai szerelő.

(1) Mint a bevezetésben említettem a Repülő Akadémiával kapcsolatos írásos anyagot a Hadtörténeli Levéltár nem tudott rendelkezésemre bocsátani.

KASSA

Kaltenbach Henrik főü.,
Széles Géza, Niesgotzky, Kocsis, Horváth oktató pilóták.

MŰEGYETEMI SPORTREPÜLŐ CLUB M.Sr.E. Érd.

Vadas László főfeü.,
Szokolay Gáspár oktató.

V Á T

Balogh István főfeü.,
Háromszéki (Hirsch) Gyula, Hepper Antal szkv. oktató pilóták.
Oláh Sándor, Szabó Ernő főszerelők, Deli Sándor, Simon Ferenc szerelők,
Kovács Gyula, Szalay István szerelő tanulók,
Szimonisz László o.szds.

M.KIR. VITÉZ NAGYBÁNYAI HORTHY ISTVÁN

REPÜLŐ AKADEMIA

K A S S A

vitéz ditrói Orosz Béla rep.ezds. a Repülő Akadémia pk.-a

M.kir. Vitéz Nagybányai Horthy István Repülő Akadémia

I. ÉVFOLYAMA SZOMBATHELY

Vitéz Csontos Ferenc alez., az I. évfolyam parancsnoka

Békássy Antal szds.	aks.szds.parancsnoka
merényi Scholtz Miklós szds.	A osztály tisztje
Helesfai István szds.	B osztály tisztje
Szabó Andor fhdgy.	C osztály tisztje
Papp Tibor fhdgy.	D osztály tisztje

REPÜLŐ GYAKORLATI KIKÉPZŐK

vitéz Torontáli Imre ezds., a REGVI ezred és a reptér pk.-a

Kórosy Béla szds.	a REGVI I/1. szd. pk.-a
Balogh Károly	fhdgy., majd

Moksony Ferenc hdgy.	első tisztje
Tóth János ftörm.	Gyimesi József
Benke.....törm	Hadházi.....
Módlí....	Szeidl József örm-ek
Klug János	
oktató tiszthelyettesek	

Osskó Zénó szds., a REGVI I/2. szd. pk.-a
 Egry László fhdgy.,
 Horváth Rudolf zls.(1943.05.12-én meghalt.)
 Békássy Antal szds. (növendékeit Nagy László örm. vette át),
 Papp Tibor fhdgy.
 Hadverő János ftörm., Jobban Ferenc örm.,
 Lelkes ? , Nagy József örm.
 Hargitai János örm., Bőviz Géza gyakornok,
 oktató tiszthelyettesek

M.kir.vitéz nagybányai Horthy István Repülő Akadémia

II. ÉVFOLYAMA VESZPRÉM

vitéz nemespodhrányi Podhradszky Andor alez., a II. évf. parancsnoka
 vitéz lófő csegezi Csegezy József örgy, az aks.század pk-a

Telbisz Lóránt szds.	1.sz.d.pk.
vitéz Szobránczy Aladár szds. majd	
Nyarády Lajos szds.	2.sz.d.pk.
Iharos Elemér fhdgy.	1.sz.d.e.ti.
Fekete Andor fhdgy.	2.sz.d.e.ti.

TANÁRAINK

Tanáraink az első és második évfolyamon:

Tantárgyak:	1942/43	1943/44
Felsőbb mennyiségűtan	Hollós Sándor alez.	--
Mechanika	Hollós Sándor alez.	--
Ábrázoló mértan	Hollós Sándor alez.	--
Tecnológia	Kórossy Béla szds.	--
Német	Feketehalmi (?)ezds.	--
Szolgálati szab.	Békássy Antal szds.	?
Légi harcászat.	Gulden György szds.	Inokay András szds.
Harcászat	Dudás Károly vk.sz.d	Pogács Lajos vk.örgy.
Hadseregszervezés	Mikó Zoltán vk.szds.	--
Katonai földrajz	--	Nyarády Lajos szds
Tereptan	Dudás Károly vk.szds	Lasztóczy J.szds.

Fegyverismeret	Szabó Andor fhdgy.	Orsovay Ervin fhdgy.
Bombaismeret	Szabó Andor fhdgy.	Orsovay Ervin fhdgy.
Hiradó ismeret	Helesfai István szds.	Helesfai István szds
Katonai ügyirály	--	Pogány..... fhdgy.
Gazd.közíg.sz.	--	Baintner.... szds.
Katonai eu.ism.	dr. Szimonisz L. szds.	--
Repülőgép ismeret	Garabb György fhdgy.	Horváth Barna szds.
Repülőmotor ismeret	Garabb György fhdgy.	Horváth Barna szds.
Navigáció	Ajkay Ottó szds.	Ajkay Ottó szds.
Légifényképészet	Elekes Jenő fhdgy	? ?
Légekörtan	Barna Kornél szds.	--
Rep.gyak.kik.	? ? ? ?	
Testnevelés	Fodor István gyak.	Puskás.....vivóm.
Gyak.kik.és csap.nev.	Békássy Antal szds.	Lasztóczi János szds
Alosztály szolgálat	--	?

ÉLETRAJZOK

EMLÉKKÖNYVÜNK terjedelme miatt csak azoknak a parancsnokoknak életrajza kerül közlésre, akik legtöbbünket ismerték.

vitéz CSONTOS FERENC alez., post mortem ezds.

Sopronban, 1892. febr.14-én Cserich Ferencként született. A kőszegi katonai al- és főreal után Bécsújhelyen végezte a közös Akadémiát. Avatása után Fiumében a 32. közös gyalogezred hadnagyaként szolgált. Repülőképzését Bécsújhelyen kapta.

Az olasz fronton három évet teljesített. Egy alkalommal szárnytörés miatt lezuhant és megebesült. A háború végén, vaskeresztjének indoklása szerint, vadászszázad parancsnokként tünt ki. Szerették, nagyon népszerű, ismert repülőtiszt volt.

A kommun idején a vörös parancsnokság alatt levő kaposvári reptérről Eperjessy fhdgy-gyal együtt egy gépet, —amellyel elsőként repültek Szegedre a Nemzeti Hadsereg Főparancsnokságához,—"elkötöttek". Szegeden akkor ez volt az első repülőgép.

Trianon után, 1921 - 1930 között, Szabadbattyánban, gr. Batthyány Lajos birtokán, -tényleges szolgálatát megszakítva - uradalmi számadó tisztként élt családjával.

Csontos Ferencet 1929-ben avatták vitézzé.

Az 1930-ban meginduló félkatonai repülőképzés során mint "légügyi főellenőr" vezette a repülőképzést Szegeden.

1935-38-ig Székesfehérváron a Rep. Feld. Osztály, majd a Harekiképző Ezred pk-a volt. 1939-től a megalakult Repülő Akadémia Törzskarába rendelték Kassára, majd 1942-ben Szombathelyre, ahol évfolyam parancsnokunk volt.

1945-ben, a II. világháború utolsó hónapjaiban epemütét utáni betegszabadságon volt. Az új rendszer igazolta, de azonnal kényszernyugdíjazta. 1950-ben megvonták nyugdíját, két évig semmiféle munkát nem kapott. Sopronban, mint faesztérgályos dolgozott 10 évig. Keresetét, régi hobbijának élve, tájképfestéssel egészítette ki.

Három gyermeke: két lánya és egy fia volt.

Magda lányát, mint "kortársunkat" sokan ismertük Szombathelyen; táncoltattuk, ha lehetett. Később felesége lett e sorokat nekem lejegyző Kapuváry Jenő gépészmérnök

úrnak, volt t.rep. mérnök zls-nak, aki 1942-45-ig az I.ö.Reggépjavító Műhelynél, Szombathelyen és Bükön teljesített szolgálatot.

Magda húga, Éva, mint rossz káder, átképzős köszörűsként dolgozott, majd egy mérnök felesége lett. Fia, Gyula, középiskola után műszerész, majd az MMG (Mechanikai Mérőműszerek Gyára) kísérleti osztályvezetője volt.

A mi "Csics bácsink" töretlen életerővel élte meg nyugdíjas korát gyermekei, négy fiú unokája körében. Felesége, Magda asszony pedig még megérte négy fiú dédunokájának születését is.

Évfolyam parancsnokunk családszerető apa volt, aki bennünket is fiaiként szeretett. Többen közülünk személyesen is, hálával emlékeznek (Eleőd Attila), emlékeztek rá (Bardon Pali). Ő mesélte több alkalommal is, hogy annak idején a rep. kiképzést nem segítették még a kétkormányos gépek és így pl. Erlich Taubéval is sok gurulgatás után - s miután minden barát az első felszállására induló növendéktársától úgy búcsúzott el, hogy többet élve nem biztos, hogy látja - következett az első motoros felszállás. A fronton meg az ellenségénél is veszélyesebb volt maga a repülés, na meg a fogságbaesés.

Vitéz Csontos Ferencet 1993 őszén a Honvédelmi Miniszter a rehabilitációs bizottsága javaslatára post mortem ezredessé léptette elő.

Feleségével együtt, a győri temetőben nyugosznak békében.

BÉKÁSSY ANTAL ht. szds.

1911-ben született. A pécsi Zrínyi Miklós katonai főreálban érettségizett. 1933-ban avatták hadnaggyá, 1936-ban fhgdy., 1941-ben szds. lett.

Székesfehérváron, majd Börgöndön az 1/1 Ijász (Csekme) századnál szolgált, mint vadászrepülőgép-vezető.

1939. március 24-én Kárpátalja visszafoglalása idején nagyobb összecsapások voltak a szlovák és magyar légierő között. Békássy az Ungvárott települt CR-32-es Ijász szd. 3. rajának jobb kísérője. Szd pk.: Csekme fhgdy. ; 2. rajpk. Negro (Szobránczy) Aladár; 3. rajpk.: Palkó fhgdy. A reggeli és délutáni összecsapáson hét Avia-t és két Letov bombázót lőttek le. Békássy fhgdy-nak is egy Avia jutott.

1939 őszén Olaszországban Reggiane 2000 Olasz-Héjakat vett át.

1941 augusztusában Héja gépekkel a szolnoki 1/2 századdal az orosz frontra ment.

Hazatérte után a hűvösvölgyi Repülő hadapród iskola fegyver- és bomba ismeret tanára, majd 1942/43-ban Szombathelyen az előttünk levő évfolyam vadászjelöltjeit oktatta, 1942 őszén a mi évfolyamunk századparancsnoka lett.

Egy akadémikus századparancsnok legtöbbit a század előtt tartott kihallgatásokon találkozik beosztottjaival. Mi e kihallgatások alatt szerettük meg "Béka Tónit".

Egy-két példa:

Gyalogsági kiképzés végén eskütételre sorakoztatta a napos a századot felekezetenként Békássy szds. úr jelenlétében és nézte azt a feneketlen rendetlenséget, ahogy kerestük helyünket. Tóni bácsi: Vigyázz! Átveszem a parancsnokságot. Napos: A parancsnokságot átadom! Tóni: Akadémikus század! Sorakozó! - Egy perc és állunk feszes vigyázzban. Békássy: Mivel zsidók nincsenek maguk között az első két szakasz katolikus, a harmadik református, a negyedik evangélikus! Irány a víztorony, század indulj! Megoldotta a dolgot egymásrúen és katonásan.

Fodor gyakornok feküdj-föl-t vezényelt. Tóni bácsi ott van nézi. Elkialltja magát figyeljenek rám, hogy kell feküdni! Fodornak: Vezényeljen! Fodor alighogy kimondta a feküdj-öt Tóni bácsi extrájában glaszékesztyűjével és törével úgy eltűnt, hogy nem is láttuk. Bemutatta, hogy kell csinálni. Utánozni sem tudtuk.

Nehr Tibor és Horváth Karcsi első kimenőjükön alaposan benyakaltak. Lekésték a villamost, gyalog kellett jöjjenek és éjfél előtt 1-2 perccel lépték át az őrseget. Egy zls. úr volt szolgálatban, aki kihallgatásra rendelte a két karpaszományost.

A kihallgatás az akadémia épület második emeletén gyülekezett, s mindenki azon totózott mi lesz Tóni bácsi, szankciója, mert ez volt az első kihallgatásra rendelés.

Tóni nem várta meg, mit jelent Tibor, megkérdezte: Maga mért jelent meg? Tibor jelentette: "Szds. úr alázatosan jelentem, ittás állapotban az utolsó pillanatban jöttem vissza!" - "Tudja mennyit ivott? Ha igen, úgy ha legközelebb kimegy egy pohárral kevesebbet igyon!" Mindkettőjüket elengedte. Nagy kavics esett le fiatal szívükről. Imádtuk Tóni bácsit. Tibor és Karcsi viszont sokszor megjelent ezután is előtte.

Szabó Andor fhdgy. (Zülfikár) nem volt népszerű osztálytisztje a C-seknek és tanára az évfolyamnak. Viszont nagyon csinos felesége volt, akire - nem ismertük - a moziban Nehr Tibor és Horváth Karcsi, meglehetősen illuminált állapotban azt mondták, meglátva Szabó fhdgy-t: "Spricceljünk, ez egy jó nő!" Zülfikár meghallotta és kiment utánuk a reptérre. Kihallgatásra rendelte őket. Másnap összehívta a moziban levőket és egyesével kérdezte, hogy ki mondta ezt. Ismerve Szabó kiszámíthatatlanságát mindenki tagadott. Erre vagy 10 aksot század kihallgatásra vezetett elő. Egyenként jelentették Békássynak, hogy "Szds. úr alázatosan jelentem (továbbiakban a.j.), Szabó fhdgy úr parancsára kihallgatáson megjelentem, mert állítólag azt mondtam a feleségére, hogy "Ez egy jó nő!" Békásy: - Na és mi van? - "A.j. nem tettem ilyen megjegyzést!" - Tóni továbblép, nagyokat pislog és kérdezi a következőt. Ismét, majd ismét meghallgatja ugyanazt a jelentést, mindenki ugyanazt jelenti, Tóni ugyanazt kérdi. - Látja, hogy még sokszor ugyanezt kell végighallgassa. Türelmetlen lett, fel és alá sétált a kihallgatás előtt és végül megkérdezte: "Kérem ki mondta azt, hogy Szabó Andor főhadnagy úr felesége egy jó nő?" - Senki nem jelentkezett. Tóni szeme megcsillant: "Kérem fhdgy úr, ezek szerint senki nem állítja kedves feleségéről, hogy ő egy jó nő, s ha ön ezt kívánja, írásban is adom!" - Befejezte az ügyet. Zülfikár majdnem megpukkadt mérgében, mi örömlünkben.

Nehr Tibor, Horváth Karcsi, Mátay Tüske ismét kihallgatáson. A kantinban nagyon berúgtak. Tibor tántorgása közben majdnem fellökte Vasady szds. urat, aki kihallgatásra rendelte őket. Tibor jelenti a történeteket. Békásy pislog, majd kiszabta a két hét laktanyafogságot. Odalép Horváth Karcsihoz, majd Tüskéhez és nem várva meg jelentésüket csak azt mondja gyorsan: "Ugyanaz! Ugyanaz!" Gyorsan végzett velük. Nem lelkizett. Kicsiségekkel nem fogfalkozott.

Bojtor Pista karp. évf. első egy nap eltávozásáról késett. Tóni faggatta a kihallgatáson. Pista bevallotta, hogy a lány nagyon csinos volt nem tudott tőle elszakadni. Tóni szokásos módján rágta szájaszélét, grimaszolt orrával s megszólalt: "Sámson is f.sza gyerek volt, mégis kib..ztak a nők vele! Kopaszra nyírni! - volt a fenytése.

Rónay Kajó kihallgatáson szolgálatát adja át, lassú komótos tisztelgéssel. Békásy egy hónapon át kihallgatásra rendelte, hogy gyakoroltassa vele a gyorsabb tiszteletadást. Kálmán alig volt nap, hogy Tóni bácsit megelőzze. Tónit ez nem idegesítette, továbblépett és azt mondta: Ez a nap nem számít! Kálmán elkezdhette készülődését a másnapi kihallgatásra. S így ment ez vagy másfél hónapig.

Békásy szolgálati szabályzat óráinak köszönhetjük, hogy Friedrich Laci nagy hóban megfektette Zülfikárt, aki - bár nem volt szolgálatban - ki akarta próbálni egyik trükkjét és nevének rendfokozatának bemondásával akarta megközelíteni az őrségben álló Friedrich Lacit. Drávai Pali a bombaraktár másik oldalán volt, aki mindent hallott. "Állj vagy lövök!" felszólításra Szabó fhdgy. megállt, mert érezte, ha továbblép a kegyetlen katonatörvény szerint - ha őrségben tüzelsz, az a biztos, ha tanú nem marad, vagyis lödd le azt, aki parancsodat nem teljesíti - meghal. Laci "feküdj!"-öt vezényelt. Zülfikár

háromnegyed órát feküdt a hóban, míg a váltás nem jött és be nem kísérte az őrszobára a C-sek - egyetlen bombás - osztálytisztjét.

Vagy: Báti és Peller Pista géppárban vándorrepültek. Acskó egy fehér lovas lányt megsturcolt, a ló ledobta a lányt, eltörte a lábát.- Jött a telefon, barográf ellenőrzés, kihallgatás, laktanyafogság. Békássy kötelezte a két fiút, hogy menjenek vasárnap bocsánatkérő vizitre. Matyi vette át a vezetést. Névjegy-inas-ezüst tálcá: minden protokollmäsigg volt. A délután gyorsan eltelt, a kontessz 20 éves elbűvölő, Acskó sokáig levelezett vele. Tóni bácsi érdeklődött "kölkei" viselkedése iránt. Egy reggeli kihallgatáson megdicsérte a két aks-ot, hogy "megmentettétek a század becsületét!". Kellott több a két delikvensnek és az évfolyamnak?

1942 őszén Drávai Pali Söptén, az A reptér 2. szd.-nál Bűcker ellenőrző repülésre következett. A gép az előző növendékkal begurult Papp Tibor hdgy. úr a D-sek osztálytisztje kiszállt, hogy elszívjon egy cigarettát. Amikor Pali be akart ülni a gépbe, odalépett hozzá Békássy és beült a helyére, őt meg visszaküldte a többi várakozó közé.

Papp Tibor elszívta cigarettaját, beült az első, oktatói ülésbe és elindultak. Már a start rendhagyó volt, mert Békássy rávágta a gázt, Tibor lekapta, aztán mint az ökörvonalzó olyan össze-vissza a felszállás, mely után egy húzott forduló, majd egy rácsapás következett, úgy 100 méteren s egy amerikai fordulóval történő befejezés.

Hogy ezután a légtérben mi volt, azt nem láttuk, csak azt, hogy amikor leszállás után begurultak Papp Tibor kiugrott a gépből és a kifelé kászálódó növendéknek rohant, hogy alaposan fenébe rúgja. Szerencsére Békássy feltolta a szemüvegét és vigyorgó arccal fordult a dühtől tajtékozó Papp Tibor felé, akiben a meglepetéstől még a kitérés is benne szorult. S mindez a legtermészetesebben előttünk...

Nagy nevetés, barátkozás lett a vége a jelenetnek.

1942 ősz. Kiosztották a bőrruhákat, melyeket a hangárban levő szekrényekben kellett parancs szerint tartanunk. Czulek Jóska az A hangár ajtajában ügyeletes. Valaki elkerülte Jóskát, s jött ki a hangárból bőrruhában. "Te aks, nem tudod, hogy a bőrruhát le kell rakni a hangárban? - A bőrruhás nem válaszolt, ment tovább. Jóska utána szaladt és jól s..gbe-rúgta. A tag megfordult. Békássy... és csak annyit mond: "Nekem szabad!" és ballagott békésen ki a hangárból. Igen neki szabad volt. Ez volt Tóni bácsi!

1943-as hadrend júniusban lépett életbe Békássy Antal szds-t és Scholz Miklós szds-t az A osztály tisztjét, mint akadémiai tanárokat együtt vezényelték ki a keleti frontra. Tóni bácsi nagyon szemérmes ember volt, aki leplezte érzéseit. Mi már tudtuk, hogy elmegy. Meghatódottan álltunk a sorban, ő valamit - mint mindig - kifogásolt, aztán a végén, hogy gyorsan befejezze, azt mondta, hogy "Nu! Megyek a fenébe!" Nem oda, hanem szívünkben az örökkévalóságba ment.

Papp Tibor fhdgy. triumvirátusuk harmadik tagja járta a felettes hatóságokat ezalatt, hogy velük mehessen, de csak később csatlakozhatott hozzájuk.

A Bf-109 G. típusátképzés után Charkovban az 5/I va-dász osztály törzsében kaptak beosztást. 1943. július 6-án Charkov-Osnava repülőtéren közvetlen felszállása után motorja leállt és forduló közben egy benzín raktárra zuhant és repülő hősi halált halt.

Halála után az aks. századnál történeteket Eleőd Attila életrajza tartalmazza.

A hétfői kihallgatás előtt éppen Békássy Antal szds. urat méltatták és emlékeztek meg hivatalosan is haláláról. Voltak sokan közöttünk, akik könnyeztek. Fegyverszíjaink csaknem elszakadtak a „Fegyverrel tisztelegj!” vezényszó hallatára. Így, ilyen egyszerre és ilyen feszesen soha nem csináltunk még fegyverfogást életünkben! Nagyon szerettük és becsültük Tóni bácsit. Mindegyikünknek személyes kapcsolata is volt vele. Kiváló parancsnok, ember, férfi, barát és pilóta volt. Maradandó nyomokat hagyott bennünk. (A szerkesztő)

Isten is áldja emlékét!

vitéz ELEKES JENŐ fhdgy.

Kedves Jenő Bátyánk!

Neved napján eljöttünk Hozzád, elbúcsúzni utolsó utad előtt. Eljöttünk, hogy volt repülő akadémiai tanárunktól búcsút vegyünk.

Igen, vitéz Elekes Gyula m.kir. fhdgy. az 1942/43-as tanévben a m.kir.honv. vitéz nagybányai Horthy István Repülő Akadémián a 21 tárgyból sorrendben a tizenhetedikből, légifényképészetből tanított bennünket s nekem félévkor jeles, évvégén kitűnő osztályzatot adott.

Édesapád vitéz Elekes Antal vezérőrnagy a háború alatt a Weiss Manfréd Művek katonai parancsnoka volt. Őcséd Laci is bombázó pilóta volt, akit Buda ostrománál fogtak el és két és fél évet húzott le szovjet fogságban. Kertészmérnök húgod 1949-ban ment ki az USA-ba.

Téged 1939. augusztus 20-án a Ludovika II-n a későbbi Bólyai Műszaki Akadémián avattak repülő hadnaggyá. Szerénységed ellenére a rangsor első felében voltál, pedig korábban a soproni, majd pécsi katonai nevelő intézetben ötödikben négy tárgyból buktattak meg és ezért jártál és érettségiztél civilként Székesfehérváron.

Soha nem felejtjük el azt, amikor 1943-ban az olasz repülő akadémia parancsnok szemlélte évfolyamunkat, a starton a csoporttól elkülönülve álltál és figyelted repülésünket. Meg voltál elégedve. Álltál és figyeltél csendesen, elegánsan, fiatalon, legszebb férfikorodban.

Nagyon sok emlékünk van Rólad, pedagógiai fogásaidról, úri magatartásodról. Soha nem felejttem el, hogy amikor Szombathelyen a "Lidércfény" filmre már nem kaptunk jegyet a moziba, odaadtad lakáskulcsodat, hogy ne kelljen az utcán álldogáljunk. Azalatt Te megnézted a filmet és hazajövet lekváros palacsintára hívtál meg bennünket. Éjjél jóval elmúlt, amikor szedelődzködni kezdtünk, elnézésed kérve, mert csak éjfél volt kimaradásunk.

Nem csináltál a dologból semmi problémát, de amikor elbúcsúva katonásan kezet fogtál mindegyikünkkel, megígértted velünk, hogy ha Te leszel ügyeletes tiszt nem lógunk ki és időben bevonulunk. Egy későbbi alkalommal laktanyafogságot kapott az egész évfolyam. Egyikünknek "halaszthatatlan" randevúja ígérkezett. Ment hozzád. "Ha úriember vagy, nem mész ki, mivel erre egyébként is kezet adtál!" A randevú elmaradt, de jegenyefamagasra nőttél mindannyiunk szemében, mert igaz ember, igazi úr voltál.

1943. január 1-től minden héten szerda délután volt légifényképészet óránk. Azért, hogy vándorrepülés alatt ne szabálytalankodjunk, a fordulópontokat Leicával le kellett fényképezzük és magunknak kellett a filmet előhívunk és értékelniünk. Gyűjteményeinkben nagyon sok olyan kép van, amelyiknek közepén egy függőleges csík van. Ezek "potyafilmek" voltak, melyet gyakorlásra adtál nekiünk.

S amikor Simon Tatát kérted meg, hogy órádat tartsa meg helyetted, mert csak így mehettél el korábban nőszülési szabadságra, ekkor vetted el feleségedet Szűcs Edit tanárnót. Meg kell most tudjad, hogy Tata elfelejtette órád megtartani. Kihallgatás. Biztos fenytését csak az csökkentette, hogy a délutáni focimeccsen elesett és eszméletét veszítette. Egy nappal később mehetett kihallgatásra. "Hősies" magatartása annyira csökkentette a fenytését mértékét, hogy még csak nem is figyelmeztette Gulden György szds. úr.

Mikor elkerültél tőlünk a Le. Anyagszertáránál kaptál beosztást. Kenyeriben Me-210-esekre vigyáztál, majd felkerültél Budára a fényképanyagok raktárába.

A háború után Baracsán gazdálkodtál szüleid földjén. Téged is kulákká nyilvánítottak, fel kellett ajánlanotok a kis családi birtokotokat. Feleséged pestszenterzsébeti családi házába költöztetek s Péter fiatok már itt született. Tünde

húgod ekkor ment ki az Egyesült Államokba, ő lett 1960-tól nagynehezen kivitt s kint meghalt szüleid támasza. Te mint esztergályos, szaktanfolyamaid segítségével mindenféle munkahelyen, a Fedéllemezgyárban, a Fémáru és Szerszámgyépgyárban esztergályosként, az óragyárban csapágházkészítő műszerészként dolgoztál. 1956-ban az Épületgépgyártó Vállalatnál köszörűsként, majd Budán ismét esztergályos lettél. A forradalom tette lehetővé, hogy levelező tagozaton tanárképzőt végezhess és utolsó éveidben, nyugdíjbaneteledig, a XX. kerületben felső tagozatos tanár lehessél. Kis gyermekeket tanítottál. Ez a munkakör felelt meg talán legjobban csendes, kedves egyéniségednek.

Jenő bátyánk, itt hagyta bennünket, feleséged Editet, Péter fiadat két kis unokádat. Ígérjük, megtartunk emlékezetünkben. Nyugodjál békében!

Megjegyzés. A beszédet felkérés nélkül írtam. Elmondására nem került sor, mert Jenő bátyánkat egy másik repülő bajtársunk búcsúztatta el. Temetése után csak sírját fényképeztem le. (A szerkesztő)

SOMORJAY JÓZSEF szds.

Pozsonyban születtem 1908.12.11-én és tizenegy éves koromig ott éltem. Apám jónevű karmester és zeneszerző volt, a 13. honv. gyalogezred zenekarát vezette. A cseh megszálláskor egy évre Kecskemétre, majd innen Sopronba kerültünk és végleg itt telepedtünk le.

Itt végeztem a középiskolát a Széchenyi reálban. 1928-ban érettségiztem és abban az évben felvettek ludovikásnak. Akkor Pécssett volt a Ludovika II. Fedőneve "Zrínyi Miklós Közrendészeti Akadémia" volt. Egy évfolyamban 100-an voltunk. Három év után a három évfolyamot szétjelosztották és a műszakiak és repülők a hűvösvölgyi Bolyaira, a többiek a Lase I-re, a Ludovika Akadémiára kerültek. Pécssett 60 jelentkező közül 7-en, a Lase I-ből 13-an feleltek meg repülőnek. Utolsó éviünket a Bolyain töltöttük, Zelenka Zoltán műsz.ezds.úr parancsnoksága alatt. Ott, akkor már csak repülő kiképzésben részesültünk.

1932. augusztus 20-án avattak, vitéz Nagybányai Horthy Miklós kormányzó úr jelenlétében légügyi ellenőrnek, azaz repülő hadnagynak Inokai András, Kövér Gábor stb. évfolyamtársaimmal. (Ezek a rendfokozati fedőnevek - ha jól emlékszem - 1935-ben szűntek meg.)

Azután azonnal Székesfehérvárra kerültünk, ahol folytatólagosan repülő megfigyelő kiképzésben részesültünk. A megfigyelő jelvényt (sas, korona nélkül), már az avatáskor megkaptuk.

1933 márciusában mind a hűszunkat Szombathelyre a Regvihez osztottak be. Légügyi posta osztályvezető Torontály Imre légügyi előadó (szds) volt, a három fokozat, azaz posta alosztályok pk-ai: I. fok Hungária I és II, Forró Jenő lü.főellenőr (fhdgy); II. fok HD 22, (Heinkel), Sunta (Sasvári) lü. ea.; és III.fok Fokker CVD, Szörényi Emil lü. főellenőr. A Fokkeren az utolsó feladat műrepülés volt. Ezt az oktató a földön mutatta be és gyakoroltuk a botkormánnyal, majd az oktató és a pk. megfigyelése mellett, azt végrehajtottuk. Ezzel az alapkiképzést befejeztük és az arany koronát a sas fölé felvarrhattuk. (Persze később ez a fajta műrepülő kiképzés már nem volt!)

A 20 fős évfolyamban a rangsorban a 7. voltam. Első beosztásom Szombathelyen az éjjeli Bombázó szd. volt. Parancsnoka Czékus Ferenc fhdgy. Gépállományunk 3 HD (Heinkel) 22-es, egy Ca-97-es és egy Fokker F VIII-as (másik 3 FVIII-as ekkor a légiforgalomban repült) volt. A típusok elsajátítása után nappali és éjjeli vándorrepülést végeztünk és ezzel párhuzamosan műszerrepülési kiképzésben is részesültünk, illetve

folyamatosan ezt később más szd. beliekkal is végeztük, egy hat hétig tartó "magas iskola" keretén belül. Ekkor, 1935-ben a szd.új repülőgéptípusa a Ca 101-es lett. Ekkor lettünk "Boszorkány" század is. Ezt a jelvényt Szolokmay Jenő hdgy. tervezte. Ez a szd. jelvény most újból szerepel, mert a mai taszári repülők a veterán boszorkányok beleegyezését kérték, hogy e háborút járt szép jelvényt használhassák.

1936/37-ben nappali bombázók lettünk, de ekkor már az éjjeli repülést mindegyik bombázó alakulatnál megkövetelték. A Ca 101-es megbízhatóbb (német, angol) műszereket kapott, ez a 100 %-os műszerrepülési kiképzést lehetővé tette. Ekkor még a ZZ vakleszállási eljárást tanítottuk.

1938-ban Orosz Béla alezds., az akkori szombathelyi rep.tér pk.-a rámbizta az első 10 Horthy Alapos növendéket, akik a következők voltak (ma is tudom nevüket): megyesi Schwarz Ignác (erdélyi szász származású volt), Szényi I., Terei C., Bezzegh L., Ferenczy J., Hajmássy J., Muslay E., Nagy L., Römer J., Soós E.. Két altiszti oktatóval naponta délután végeztük kiképzésüket, én az ellenőrző repülést és vizsgáztatást végeztem.

1939-ban megkaptuk az első kétmotoros Focke-Wulf (Weihe) gyakorló gépet. Minden bombázó alakulat kapott egyet és a műszerrepülő kiképzést főleg ezekkel a gépekkel végezték.

Ugyancsak 1939 végén vagy talán 1940 elején kaptuk az első Ca-135 bis repülőgépeket. Olaszországból való átrepüléskor az olasz pilóták mellé bennünket is beosztottak. 1941 elején újabb 36 gép átvételére tagja voltam az 5 személyből álló repülő bizottságnak, melynek pk-a Csukás K. vk. örgy. volt. A bizottságban Subay József mk.örgy., Friedrich Dezső mk. szds., Marosszéky Jenő és Somorjay József szds.-ok, berepülő pilóták voltak. Sok géphibát korrigáltattunk és csak azért javasoltuk az átvételt, mert Németországból ekkor már nem tudtunk gépeket kapni.

Melléktevékenységem volt a lgv. tü. részére a célvontatás, főleg Sarródon (Eszterháza mellett). A vontatásokat eleinte Fokker CV-el és Ca 97-el, majd a 30-as évek vége felé Ca-101-ekkel hajtottuk végre.

1940-ben az RKI-nál (pk. Dóczy hadiműszaki törzskari örgy.) berepülő tanfolyamot végeztem.

1941-ben a "Boszorkány" szd-ot Debrecenbe helyezték át és kb. az év közepén annak pk-a lettem. Magyarország a Szovjetuniónak 1941. június 27-én üzent hadat (a kassai bombázás után). Századommal e nap kerültem elsőnek bevetésre. A szd. kb. három hónapig volt Debrecen állomáshelyről alkalmazásban. Újbóli alkalmazása csak 1942 év júniusában folytatódott, de már hadművelési területen.

Én 1941 őszén Pestre kerültem azzal, hogy egy He 111 B szd-ot kapok. A gépeket a németek nem tudták szállítani, így ideiglenesen a HM-be vezényeltek.

1942-ben András Sándor vk. ezds. mellé kerültem beosztásra, aki a kivonuló rep.csoport pk-a volt. Amellett, hogy mint András pilótája működtem, néhány hétre egy német hdt-hez vezényeltek rep.ök.ti-nek, majd 3 - 4 hónapig Jány vezds. pilótája voltam. Jány sebesülése után Csatay altbgy. mellett ugyanazt a beosztást kaptam.

Késő ősszel tértem vissza Budapestre és az akkor már felállított budaörsi Műszerrepülési szd. pk-a lettem 1944 decemberéig. (Budaörs, Kaposvár, Szeged, Acsád állomáshelyeken működünk.)

Utolsó beosztásom a Pápán levő Szállító szd. volt. A bekerített Budapestre végeztünk utánpótlási repüléseket. Ezt a szd-ot az ami vadászok a Pápa melletti Vaszaron (kitérő reptér) felgyújtották. A megmaradt földi résszel Ausztriába, Zeltweg környékére vonultunk. A háború itt részemre végetért. 1946 elején hazatértem.

Kétszeri igazoltatás után, néhány hónapot otthon töltöttem szüleimnél. Volt egy arany karóráim, azt még Ausztriában 1000 tűzkőre cseréltem. Jártam a falukat élelemért és családomat a legnehezebb időkben ezzel átsegítettem.

Autókkal is üzleteltem. Az oroszok hozták a lopott kocsikat és azokat átvettem és Pestre továbbítottam. Még az év folyamán Pestre jöttem és Kun Miklós rep.hdgy. öreg Skodájával elkezdtünk taxizni. Egy darabig feketén és később legalizálva kék, majd sűrke taxis voltam. (Könyvet írhatnék az ekkori tapasztalataimról.)

1949-ben disszidáltam. Egy ideig Ausztriában lágerekben tengődtem, 4 hónapig kőbányában dolgoztam, majd az angol hds-nél teherautó-szerelő munkát végeztem (újabbkönyv).

1950 márciusában vándoroltam ki Ausztráliába, - nem nagy örömmel, - mert messze volt. Sydneybe kerültem. Szerencsém volt, mert egy kisgép alkatrész üzemben dolgozhattam tíz hónapig, ahonnan a De Haviland repülőgépgyárba kerültem be. Itt a DH Vampir lökhajtásos vadász oldalkormányát csináltam. A végén első osztályú műszaki szerelőnek, fitter-nek neveztek ki. Közben készültem az ausztrál commercial - ke-reskedelmi - pilóta jogosítvány megszerzésére. Kilenc írás-beli és egy gyakorlati (teszt) vizsgán estem át. Ez is sikerült. 1952 júliusát írtuk. A miniszteri vizsgáztató (exami-ne of airman) azonnal beajánlotta a legnagyobb repülőgép-vezető magán iskolába, a Kingsford Smith Flying Schoolba, ahol majd 20 évig repülést tanítottam.

1953-ban, első feleségem halála után, feleségül vettem Czigány József csö. ezds. egyetlen leányát, Pannyt, aki itt Sydneyben rövid itt tartózkodás után megözevgyült.

1955-ben elértem a legmagasabb oktatói fokozatot és az iskola főoktatója lettem. 1971-ig - 20 évig - a fent említett iskolánál, majd 8 évig a Cessna cég iskolájánál oktattam. Tanítottuk a repülő alapképzést, nappali, éjjeli vándorrepülést, műszerrepülést, műrepülést, kötelékrepülést, és végül az oktatói kiképzést. Tíz éven át - 1952 - 1962 között - az ausztrál tiszti Akadémia (Duntroon) Canberra, - à la Ludovika - 6-6 akadémiusát tanítottam repülni, Sydneyből esetenként kihelyezve. Továbbá évente kétszer a légierők tartalékosainak, 20 fő, alapképzését is főleg én végeztem.

1978-ban befejeztem a repülő oktatás, ekkor majd 69 éves voltam. Szép volt, elég volt! Mintegy 20 ezer órát kalapáltam össze.

Ezután még biztonsági tisztviselőként (security officer) és házbérbeszedőként dolgoztam. 1988 év végén Toowoombába költözködtünk, az ausztrál virágok városába, ahol lányoméék élnek. Ez Sydneytől északra ezer km-re van. Lányom férje alezredes, már itt született egy magyar családból.

Állandóan tevékenykedünk. Feleségem fest, (díjakat nyer), a kert kedvelt hobbynk. Én az itteni repülő klubban repülgetek egyedül (!) Cessna 172-es géppel, majd egyszer abbahagyom. Aztán hatvan év szünetelés után újra hegedülök, mert fiatal koromban nagyon jól játszottam (ez is egy külön regény). Szerencsével három éve bekerültem a helyi egyetem szimfonikus zenekarába, mely rendszeresen koncertezik. Bélyeggyűjtő vagyok, e téren is levelezek. 85 éves elmúltam, egészséges vagyok és tudom a módját, titkát a hosszú életnek: egy kis akaraterő és józan ész....

Kedves olvasó, köszönöm, hogy volt türelmed e sorokat elolvasni. Isten legyen Veled.

Egyelőre vége.

Jossi

HANGYÁL MIHÁLY ny.örgy.

1915. április 2-án, 79 évvel ezelőtt, Budapesten, a Füge u. 5. szám alatt születtem, melyet akkoriban még "Csuta-fertály"-nak hívtak. Még ma is áll ez a kis viskó!

Az Áldás utcai elemiben, majd Esztergomban tanultam. Az első két gimnáziumot a bencéseknél, a többit az állami Szt. Imre főreálban végeztem és 1935-ben, ott is érettségiztem. Eljegyeztem magam a repüléssel. Az esztergomi Strázsa hegyen

vitorláztam, majd a BSE-nél motoros szakszolgálati engedélyt szereztem. Akkori oktatóim: Majoros János, Kőszeghy Gyula, Rakitay Dezső, gróf Orsich Nándi voltak.

Egyedülrepülő Udettel és Hungáriával lettem, de repültem a BI 6, a Klemm 25-32-35-ös, a Gerle és Harag típusokat is.

Szülői engedély nélkül a repülőkhöz vonultam be és katonaevéimet 11 repülőtéren különböző alakulatoknál töltöttem. 3240 órát repültem.

Az I. fokot Nyíregyházán Bückerral, a II. fokot Szombathelyen Aradó 79 - 96A és 96B, a III. fokot ugyancsak Szombathelyen, a B reptéren Ju 86 és Ca 135-ös típusokon szereztem meg. A koronás aranyas viselését az 1940. 12. 19-i 292/1 sz. czedparancsban engedélyzték részemre.

Megjártam a "Hadak útját". Résztvettem a kecskeméti 3/4 bombázó századdal a felvidéki, délvidéki és erdélyi harcokban, majd 1941-ben a Vitán (Béla) századdal a keleti fronton a Gyorshadtest bombázó századában repültem és feladataim teljesítéséért soronkívül 1941. szeptember 1-én hivatásos hadnaggyá léptettek elő.

A műszerképzést a németeknél Szolnokon, majd a műszerrepülő oktatói tanfolyamot 1943-ban a Roth bei Nürnbergi iskolán végeztem.

Kb. 30-35 magyar - német - olasz típuson repültem, mindenem, amihez hozzáférhettem. Wiener- Neustadtban még Liberátoron is repültem! Csak így tudtam a tanfolyamra kerülők által repült típusokat rossz időben és éjszaka végzett repülésre megbízhatóan oktatni.

1944-ben megnősültem. A Műszerrepülő-század elsőtisztjeként ismerkedtem meg 1944. augusztusban avatott évfolyamotokkal. A Keleti tenger mellől a nyugati frontra kerülve az amerikaiaknál "élveztem" a hadifogság gyönyöreit. 47 kg-mal jöttem haza és 1946 szeptember 1-vel szolgálaton kívüli állományba kerültem. Többször hívtak be orvosi és szakmai vizsgára is, de nem hívtak be.

Rangomat, fegyvernemet 1957-ben vették el, amikor lövésszé fokoztak le. 1956 tízéves évfordulójának tiszteletére 1966. augusztus 23-án lázítás vádjával letartóztattak és 1967. január 30-án egy év börtönre ítélték. A másodfokú ítéletig szabadlábba helyeztek, de közben gépkocsi balesetet szenvedtem. Egy szabálytalanul vezető elhárító tiszttel ütköztem. Kocsimmal három szaltót végezve, abból kiestem a hátamra és eltört a gerincem. A 22 hetes gipszágy sem mentett meg a másodfokú bíróság egy évet helybenhagyó ítéletétől és így ennyit "vendégeskedtem" a BVI. (Büntetés Végrehajtási Intézet) tököli rabkórházában, ahonnan 1968-ban szabadultam. Ezt a vendégeskedést 1992-ben meg-nem-történt-nek jelentették ki.

Az elhárító szds., mivel visszaeső volt, 30 nap "nehéz" szobafogságot kapott. 1580.- Ft-tal rokkant nyugdíjas lettem.

1946-67-ig a civil élet minden formáját végigjártam: tehergépkocsi vezető, taxis, majd az erdészetnél farakodó, az FM-nél gépállomás szervező, cukorgyári kampánynál normás, Borforgalmi Vállalatnál anyag osztályvezető, a Körtingnél (?) segédmunkás stb. Az állások és foglalkozások egyszer fenn, másszor lenn, törvény szerint változtak. Az idők folyamán vízvezeték-szerelő szakmunkás lettem. Az utolsó beosztásomban egy víz- és központi részleg építésvezetője voltam.

Rokkant időm első 7 évében egy Műanyagipari Vállalatnál műszaki szaktanácsadóként alkalmaztak.

Házasságomból egy leánygyermek született, aki jelenleg Pesten él. Feleségem 1985-ben halt meg, azóta egyedül élek létminimum alatti nyugdíjamból.

1993. szeptember 10-én visszakaptam főhadnagyi rangomat és 45 év szenvedés után a sors fintora szerint "nyá. ör-naggyá" léptettek elő, ami persze egy cseppet sem javított rossz anyagi helyzetemen, de "FELHŐK FELETT MINDIG KÉK AZ ÉG" !!!...

Hangyál Mihály

1924-ben, majdnem 14 éves koromban öltöttem magamra az egyenruhát, amikor az akkor alapított jutasi Altisztképző és Nevelő Intézetbe felvettek. Tanáraink között volt Jámbor szds. úr, akinek "rejtett" feladata volt, hogy az akkor még "rejtett" repülőkhöz végzős növendékeket toborozzon.

Nem dicsekvéskepén mondom, de sokak véleménye szerint a jelentkezők között a legesélyesebb voltam, mégis a ROVI eredménye miatt létszám feletti lettem és a gyalogsághoz kerültem. Kétéves küzdelem után sikerült, a Le.paságnál szolgáló Bocsor fhdgy. úr segítségével, a légierőkhöz kerülnöm, amiért ma is hálával gondolok Rá.

1930. októberében kezdtem a repülést Szombathelyen, a-mely abban az évben csak szoktatásra szorítkozott. I. fokon Hungáriával oktatóm Sinkó szkv. (az Lévf.-on törm.-ként oktatott a REGVI 1. Kórósy szd.-nál), parancsnokom Forró szds. úr volt.

A II. fokon, ugyancsak Szombathelyen, Heinkel HD 22-el, oktatóm Dóczy Lóránd fhdgy., parancsnokom Sasváry szds. úr volt.

III. fokon Fokker C.V.D.-vel repültem. Oktatóm Major József örm. volt. Batáry szds. úr, akkor a 3. szd. pk.-a, amikor a Fokker C.V.D.-vel befejeztem kiképzésemet, átültetett a hátsó ülésbe, - majd Major József volt oktatómmal - csináltam egy pár felszállást és ezt követően megkezdődött oktatói működésem, mely kis megszakítással a háború végéig tartott.

1934-37-ig Miskolcon szolgáltam pk.-om Kovács szds. úr volt. 1937-ben újra Szombathelyre az akkor alakult 4. bo. szd.-hoz kerültem. Pk. Gersy István szds. úr volt.

1939-ben kerültem a kassai Repülő Akadémia állományába. Közvetlen pk.-om Krúdy Ádám fhdgy., majd később, mint aks. szd. szolg.vez.-nek ismét Gersy István szds.ú r volt.

Törzshelyem Kassa, nyári kihelyezéseken Miskolcon, Debrecenben Börgöndön voltam Kistelegdi Ernő örgy.úr pság-a alatt. 1944 őszén legutoljára, Tapolcán Iharos Elemér fhdgy. úr alatt a Ti évfolyamotokat Solyomra oktattam. A háború utolsó hónapjaiban a Célvontató szd.-hoz osztottak be.

A m.kir.Légierőnél a C.V.D., Bücker, Aradó, He 45, Solyom, Weihe, Ju 86 típusokkal 18-20 ezer felszállást, 6-8 ezer óra repült idővel, teljesítettem.

A háború után B listáztak.

1949 áprilisában hívtak vissza a Néphadseregbe. Kecskeméten Galambon kezdtem el oktatói működésem. 1949 őszén a Kilián Repülő Hajózó Tiszti Iskolára helyeztek Szolnokra. 1950 őszén Budaörsre a Szállító századhoz kerültem, melynek 1952-ben a parancsnoka lettem. 1955 őszén a század ezredé fejlődött és én az ezredpk., Varga Sándor örgy. repülő helyettese lettem. (Varga korábban Kunmadarason a Bombázó hadosztály politikai helyettese volt.)

Po-2, Galamb, Storch, Fecske, Aradó, Li-2-es típusokkal mintegy 1200-1500 felszállást végeztem, 1500 órát repültem.

1956-ban felajánlották nyugdíjazásomat, amit én a helyzet és ismert okok miatt elfogadtam. Repülő szds-ként mentem nyugdíjba.

Életemben névjegyzéket, statisztikát nem csináltam, ezért nem tudom növendékeim nevét és számát sem megmondani, és ha szerénytelenségnek is tűnik, arra büszke vagyok, hogy lejelentett növendékeim közül, emlékezetem szerint, soha senkit nem kaptam vissza további gyötrésre.

Először 1934-ben nősültem, házasságomból egy leányom, aki már meghalt és egy fiam született, aki itt kint él nyugdíjasként Észak-Amerikában. 1950-ben elváltam, első feleségem meghalt. 1952-ben nősültem másodszor. Két gyermekünk és egy fogadott gyermekünk van. Innen-onnan hat unokánk és kilenc dédunokánk van. Mindannyian jól vannak, jól élnek, elégedett vagyok velük.

UTÓSZÓ

Góty Pál gondolatai

A „Márvány Menyasszonyban” talákoztunk 1988-ban, majd fél századdal azután, hogy bevonultunk a Repülő Akadémia szombathelyi I. évfolyamába. Jó volt felfedezni a régi vonásokat az ismeretlen arcokon, rövid idő múlva, mintha ismét a régi tanteremben lettünk volna. Azt hiszem senki nem vette észre, csupán engem döbbsített meg, mikor egy volt évfolyamtársam hozzámlépett és szinte vádlóan nekem szegezte ítéletét: "Könnyű volt Neked, Te elhagytad ezt az országot!"

Kedves Barátom

szavaidat azóta elégtételadás nélkül hagytam, kötelességemnek tartom, hogy nem csak magam, hanem a sok-sok ezer hozzám hasonlóan az előző rendszer által meghurcolt magyar áldozatok nevében felvilágosítsalak, hogy bennünket az ország akkori urai a saját hazánkból menekülésre kényszerítettek.

Nem akarom részletezni, hogy a háború vége és a forradalom kitérése közötti időszakban milyen jogtalanságokat kellett elszenvednem és hány százan, sőt ezren fekszenek a Rákoskeresztúri temető 298-as és 301-es parcellájában, akiknek nem csak szabadságát, hanem életét is elvették.

Azt hiszem helyesen cselekedtem, mikor a forradalom leverése után 1956. november 19-én munkahelyemen értesemre adták, hogy a volt Államvédelmi Hatóság helyébe lépő pufajkások érdeklődtek lakcímem iránt, feleségemmel és két éves kislánnyal a menekülés életlehetőségét választottam az újabb meghurcoltatás helyett. Sokak, kiknek nem volt módjukban időben elhagyni az országot, a 301-es parcellában lették jeltelen sírjukat.

De talán nem csak erről kell megemlékezni. Azt hiszem büszkén mondhatom, hogy a forradalom menekültjei - igen kevés kivételt leszámítva - szétszórva a világban nem hoztak szégyent hazánkra, sőt talán mi lettünk a szószólói ennek a szegény elnyomott országnak akkor, mikor a börtönben sínylődők jajszavát még az itthon élők sem nagyon hallhatták meg.

Befogadó országunkban alig jutottunk túl az első nyelvtudási és ismerettség hiánya által okozott problémákon, máris módot kerestünk arra, hogy gyermekeink számára biztosítsuk a magyar nyelv és kultúra ismeretét, valamint az ország történelmének oktatását és az erkölcsös nevelést. Klubokat alapítottunk, templomokat tartottunk fenn, és megkíséreltük - azt hiszem sikerrel - országunkat kiemelni az ismeretlenség homályából. Felújítottuk a magyar cserkészteret és Kanadában összegyűlve a Magyar Királyi Légierők emlékeit őrző Aero Múzeumot. A múzeumban összegyűjtött dokumentumokat, tárgyakat és fényképeket a kommunista diktatúra bukása után hazaszállítottuk Magyarországra.

A múzeum keretén belül került kiadásra az évről évre gazdagodó "Magyar Szárnyak" melynek ezévi számában tervezem beszámolni az ötven éves jubileumi találkozó eseményeiről.

A Magyar Szárnyak szerkesztője Péterdy János (Dorka) a felmerülő nehézségek ellenére fáradhatatlanul dolgozik, hogy megörökítse egy ma már történelmi hadsereg, a

Magyar Királyi Légierők veteránjainak történetét. Dorka előtt Nagy Kornél és az örök vadászmezőkre költözött Ormay Jóskának köszönhetjük, hogy vállalták kiadványunk szerkesztését.

Csupán a teljesség kedvéért el kell mondanom, hogy 1993 telén Floridában találkozott hét öreg pilóta, kik a múlt emlékein megfiatalodva elhatározták az évfolyam tagjainak történetét megörökítő EMLÉKKÖNYV kiadását és 1993 nyarán a HAGI sörözőben szokásosan megtartott havi találkozó alkalmával felkérték dr. Farkas Jenőt, hogy vállalja el annak szerkesztését.

Ezúton mondunk neki köszönetet fáradhatatlan, sikeres munkájáért a floridai hetek nevében: Bendy Kálmán, Endrőy György, Forgács István, Gótz Pál, Graffy György, Kovács Gábor és Sasváry György.

EMLÉKKÖNYV-re adott összegek

Szakács Károly (11. 05) 300.-; Bakó István (12. 02), Baranyay Tibor (12. 03), Egrý Tamás (10. 21.), Gádor Márta (01. 31), Kárpátvölgyi István (12. 03), Kontraszti Endre (10. 05), Ladó A-né (01. 10), Simon Pál (12. 03) Papp Ferenc (11. 05), Péter Károly (12. 03), Polyák T-né (11. 05), Székely Nándor (04. 28) 1000-1000.-;

Bátorfi János (01. 07) 1.268.-; Thurzó Jenő (10. 05., 01. 19.) 1500.-; Baradlay György (06. 03.), Gullay Mihály (02. 08), Dr. Koronka Sándor (08. 15.), Mátay Andor (12. 03., 10. 20.), ifj. Miklóssy Sándor (08. 16.), Nádor Ferenc (01. 19), Mátételki Dezső (05. 26), Nyitrai János (12. 10., 01. 07.), Rónay Kálmán (12. 03., 07. 29.), Sűrű Béla (10. 05., 12. 21), Szabó Tibor (05.06.) 2.000-2000.-;

Diószeghy Tamás (04. 22), Frankó Endre (11. 10., 08. 05.), Imecs József (12. 03), Máthé Judit (11. 05), Szentgyörgyi Zoltán (01. 07) 3000-3000.-; Czapáry Zoltán (01. 18) 3.022.-; Pati Nagy Miklós 3.250.-; Lengyel József (11. 05.) 3.914.-;

Graffy György (04. 11) 4.678.-; dr. Farkas Jenő (05.10) 4.852.-;

Csizmadia S-né (11. 05); Tóth János (12. 01.) 5.000 - 5000.-;

Pintér Gyula (12. 08., 08. 21.) 7000.-;

Szabó Károly (01. 07., 01. 14., 01. 28.,) 7.496.-; Sasvári György 7.862.-; Endródi József (12. 09), Sáros Mihály (12. 09) 9100 - 9.100.-; Kovács Gábor 9.828.-; Posgay Antal (03. 16) 9.828.-;

Dávid Lajos (12. 03) 10.000.-; Balogh István (01. 27) 10.406.-; Endrói György (12. 10) 10.406.-; Forgács István (11. 15., 08. 14.) 10.368.-; Dr. Makay Elemér (Energy Research and Consultants Corp.) 10.406.-;

v. Horváth Béla (11. 05.) 14.852.-;

Gótz Pál (10. 17., 06. 10.) 16.828.-;

Széplaky Jenő (12. 02.) 19.432.-; Lassú Béla (11. 04., 12. 27) 19.990.-
ez 269 ezer Ft. összeg körül van. Köszönet mindegyüknek.

Az EMLÉKKÖNYV kiadásához hiányzó összeget a "FLORIDAI HETEK" vállalták. Külön köszönet nekik. (A szerkesztő)

FÉNYKÉPEK ÉS A BORÍTÓ MAGYARÁZATA

FÉNYKÉPEK

‡ hősi halott

† meghalt

?? neve ismeretlen

BORÍTÓ

1. oldal

A m. kir. vitéz nagybányai Horthy István Honvéd Repülő Akadémia címere.

Mi csak a címer Hothy Miklós változatával találkoztunk a háború után, vitéz Szentgyörgyi Zoltán barátunk sportérmét látva, mely egy nagy példányszámban sajtolt bronzöntvényen volt. A címeren a Miklós nevet Istvánra változtatva fogadtattuk el Ludovikás és Bolyais évfolyamtársainkkal Akadémiánk címerének. Első megjelenési helye a Hadtörténelmi Intézet udvarán elhelyezett hősi emléktáblánkon volt. A címert Ausztráliában Péntes János évfolyamtársunk és barátunk grafikus művésze — lánya — alakította ki jelenlegi formájában.

4. oldal

1. A koronás arany sas. A m. kir. légierő repülőgép-vezető jelvénye. Korona nélküli sas a megfigyelő képzettséggel rendelkező személyek képesítését jelezte. A jobb mellszeg felett a zubbonyra varrva viseltük.

2. A Szent László hadosztály jelvénye. Alumíniumból vagy ezüsből sajtolt hadosztály jelvény, melyet a jobb zubbonyzseb közepén viselhettek a hadosztály kötelékébe jelentkezők.

3. A VITÉZIREND Vitézi nagy jelvénye. A bal zubbonyzseb közepén volt a helye.

4. A Jutasi Tiszthelyettes (Altiszt) Képző Intézet emlékérméje.

Kis- és nagyjutasi változatban kizárólag az iskola parancsnoka — a nagy katonapedagógus — vitéz Markóczy György személyes teljesítményekért adományozta. Évfolyamtársaink közül többen megkapták. Az évvégi értesítőben az adományozását bevezették az adományozó parancs számának feltüntetésével.

5. A 101. vadász repülő ezred jelvénye, röviden Pumas jelvény.

Ez az eredeti jelvény egy Héja repülőgépen volt, s rajta a lyukat egy géppuska lövedék okozta. A gépből kivágott jelvény Tóth Lajos szds., Drumi hagyatékából került Sáros Miska barátunk esztergomi legényszobájára falára. Ezt látta meg Bátorfi Jancsi és elkommunikálta azzal, hogy neki több köze van hozzá. 1956-ban Hollandiába menekítette az ereklyét, majd itthon közreműködéssel a Hadtörténelmi Múzeumnak adományozta és a Múzeum birtokában van.

Tartalomjegyzék

Bevezetés helyett	3
A Repülő Akadémián jártunk	6
Évfolyamunk hősi halottai	15
Avatásunk óta meghaltak	33
Akik élünk és emlékezhetünk	68
Tizenhetükről nem tudunk	169
Parancsnokaink	173
Utószó	186
A fényképek és a borító magyarázata	189
Tartalomjegyzék	191

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

ISBN: 963 8103 06 x

Szöveg: dr. Farkas Jenő

Felelős kiadó: Alfadat-Press Nyomdaipari Kft.
Felelős vezető: Lévai Ferenc
1994/2098

